Martijn

PERSFOCUS

ZEVENTIENDE JAARGANG NUMMER 11 - NOVEMBER 2001

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

In dit nummer:

Volksschrijver Reve en 't pielemuisje van Joop Schafthuizen	pag. 2
Vice-president Maastrichtse rechtbank weg om kinderporno	pag. 29
Nog meer kinderpornografen van 't web geplukt	pag. 31
Morkhoven en Zoeklicht zetten pornoslachtoffers op website	pag. 33
Politie vindt steeds meer kinderporno (maar niet in 't Amstelhotel...)	pag. 35
OM wil collectie Brongersma vernietigen	pag. 35
NCRV vervolgd om fabels/Ontucht in Leeuwarden	pag. 37
Ontucht van de maand	pag. 38
ChildRight Worldwide ziet overal kinderprostitutie	pag. 43
Jeugd en seks; 't blijft tobben...	pag. 45
De wereld na 11 september 2001	pag. 47
Onterecht	pag. 49
Yasmina, Verstappen, Vaatstra/Achtergrond	pag. 51

PERSFOCUS, ZEVENTIENDE JAARGANG, NUMMER 11, NOVEMBER 2001

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Sp!ts	
Metro	
Reformatorisch Dagblad	Ref D
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Apeldoornse courant	Ap. C.
Gooi en Eemlander	G+E
Dagblad de Limburger	DDL
Limburgs Dagblad	
Rotterdams Dagblad	RD
Baarns Weekblad	BW
VPRO-gids	VPRO
Groene Amsterdammer	GA
HP/De Tijd	
Vrij Nederland	VN
Nieuwe Revu	NR
De Journalist	Journ
Zorg+Welzijn	Z+W
NOS Teletekst	
Uit België:	
De Morgen	DM
Uitkomst	
Diversen:	
www.webwereld.nl	

Abonnementen op Persfocus kosten ƒ 95,-- per jaar.
Losse nummers ƒ 10,--.

(abonnementen vanaf 1 januari 2002: 43 Euro)

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Reve wil geen gasten bij prijsuitreiking

Van onze verslaggeefster VK 13/10
AMSTERDAM

De schrijver Gerard Reve wil niet dat er gasten verschijnen als hij op 21 november uit handen van de Belgische koning Albert de Prijs der Nederlandse Letteren ontvangt. Volgens zijn partner Joop Schafthuizen is Reve 'verontwaardigd' omdat de koning zou aarzelen de Prijs uit te reiken. 'De reden daarvan is dat ik word verdacht van aanranding van een minderjarige jongen', zegt Schafthuizen.

Reve heeft lucht gekregen van de vermeende aarzeling van de koning door een bericht in de Belgische krant *Het Laatste Nieuws* van 8 september. Hij heeft daarop de Nederlandse Taalunie, die de prijs organiseert, schriftelijk verzocht geen uitnodigingen te versturen aan zijn gasten.

Reve had de Taalunie eerder een lijst van circa vijftig personen gegeven die een invitatie zouden moeten ontvangen. Het gaat vooral om schrijvers en uitgevers.

Schafthuizen, die samen met de schrijver in het Belgische Machelen woont, zegt dat Reve en hij geen pogingen hebben ondernomen om het bericht in *Het Laatste Nieuws* te checken. 'Dat is een taak van de Taalunie.'

Reve heeft inmiddels een brief teruggekregen van de Taalunie dat zij kennis heeft genomen van zijn verzoek, zegt Schafthuizen. Maar of er ook daadwerkelijk geen gasten zullen verschijnen bij de prijsuitreiking, blijft onzeker. 'Reve heeft natuurlijk niets te zeggen over de gasten die de Taalunie en de koning uitnodigen.'

Voorlichter R. van Sloten van de Taalunie zegt de brief van Reve te hebben ontvangen en doorgestuurd aan het Belgische Hof. 'Dat is verantwoordelijk voor de uitnodigingen. Verder houden wij ons aan het briefgeheim en doen we geen uitspraken over de inhoud.' Volgens de woordvoerder is er geen enkele aanwijzing dat koning Albert de prijs niet aan Reve zou willen uitreiken.

Schafthuizen: 'Nu wordt meneer Reve voor mijn overmoed gestraft'

Van onze verslaggevers TR 6/11
MACHELEN

In de oude dokterswoning in Machelen staat maandag bij Gerard Reve de telefoon niet stil. Koning Albert van België heeft besloten op 21 november niet persoonlijk de Prijs der Nederlandse Letteren aan Reve uit te reiken. Reden is de commotie die rond de uitreiking is ontstaan. Tegen Reves vriend Joop Schafthuizen loopt een gerechtelijk vooronderzoek. Hij wordt verdacht van schending van de eerbaarheid van een minderjarige jongen.

Tussen alle telefonische toelichtingen door vertellen volksschrijver Reve (77) en kunstschilder Schafthuizen (53) hun verhaal. Reve zegt verdrietig te zijn over het besluit van Albert. Schafthuizen is verontwaardigd, omdat Reve niets van doen heeft met wat deze zomer voorviel.

Schafthuizen: 'Ik heb een fout gemaakt. Sinds anderhalf jaar kwam hier af en toe een dertienjarige jongen uit de buurt, om in de tuin te werken. Ik heb hem al vrij snel verteld van de gevoelens voor jonge jongens die ik sinds mijn jeugd heb, en hem gezegd: listen ducky, waarschuw me als ik te ver ga. Ook met zijn ouders was contact. Op een zeer warme dag in augustus heb ik hem gevraagd zijn broekje af te stropen. Gedurende zestig seconden heb ik zijn pielemuisje bewonderd. Ik zei hem dat hij later vast en zeker een sterke kerel zou worden. Dat is alles. Ik wist meteen dat ik fout zat, na wat hier in België de voorbije jaren allemaal is gebeurd, en ik zei hem dat hij niets moest verzwijgen. Een maand later is aangifte gedaan.'

Daarop volgde een huiszoeking, waarbij Schafthuizens in de loop van decennia opgebouwde collectie erotica en pornografie in beslag is genomen. Na enkele verhoren wacht hij sindsdien op eventuele verdere stappen van justitie.

De krant *Het Laatste Nieuws* meldde op 8 september dat koning Albert zou aarzelen over uitreiking van de hoge driejaarlijkse prijs van de Taalunie. 'De koning is verkeerd voorgelicht', zegt Reve. 'Wij martelen hier geen jongens.' Na het bericht over de weifelende vorst trokken Reve en Schafthuizen hun gastenlijst in. Schafthuizen: 'Het is het goed recht van de koning te bepalen wie hij in zijn paleis toelaat. Maar nu wordt meneer Reve voor mijn overmoed gestraft.'

Van een door de Taalunie geopperde uitreiking in kleine kring willen Reve en Schafthuizen niets weten. Reve: 'Ik heb mijn gironummer gegeven.'

'Voor mijnheer Reve is het vernederend'

Door onze correspondent NRC
BRUSSEL, 6 NOV. „Laat de postbode die prijs maar uitreiken. Ze kunnen het geld nog beter overmaken. Dat is voor alle partijen het minst triest." Joop Schafthuizen, de vriend van de Nederlandse schrijver Gerard Reve, heeft er geen woorden voor dat Reve op 21 november de Prijs der Nederlandse Letteren niet uit handen van de Belgische koning Albert zal krijgen. Schafthuizen heeft er begrip voor dat de koning van een land waarin pedofilieschandalen een nationaal trauma vormen hemzelf – Schafthuizen – niet op het paleis wil ontvangen. „Er loopt een aanklacht tegen mij wegens aanranding van een minderjarige jongen. Dus ik kan me voorstellen dat de koning zegt: Schafthuizen mag niet mee. Hijzelf is onlangs ten onrechte beschuldigd van seks met minderjarigen. Ik begrijp dus hoe hij zich voelt. Maar mijnheer Reve staat buiten die aanklacht. Een man van 77 jaar, die de grootste prijs krijgt van de Nederlandse letterkunde voor een oeuvre waar hij sinds 1947 aan heeft gewerkt, twee weken voor de uitreiking laten weten dat de boel is afgezegd is onbehoorlijk en vernederend."

Het gerucht ging al langer, maar nu is het officieel: koning Albert laat de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren over aan een ambtenaar van de Nederlandse Taalunie. De prestigieuze prijs (34.000 gulden) wordt sinds 1956 elke drie jaar beurtelings door het Belgische en Nederlandse staatshoofd uitgereikt. Officieel heette het gisteren dat de Vlaamse minister van Cultuur heeft besloten dat de koning ervan afziet wegens 'commotie'. Maar in Vlaanderen zijn er maar weinig mensen die dat geloven.

De krant *De Morgen* schrijft over een 'koninklijke demarche' die 'volledig ongepast is'. „Vooreerst omdat ze het basisprincipe schendt van iemand die onschuldig blijft tot hij veroordeeld is. Maar nog veel meer omdat de prijs niet aan vriend Joop, maar wel aan Gerard Reve wordt toegekend, een schrijver over wie werkelijk alle literatuurcritici het eens zijn dat het om een van de grootste naoorlogse Nederlandstalige schrijvers gaat". **[• *Vervolg* REVE: pagina 10]**

Koning Albert reikt prijs Reve niet uit

NRC

Door onze kunstredactie
AMSTERDAM, 5 NOV. Gerard Reve zal de hem toegekende Prijs der Nederlandse Letteren niet, zoals gepland, ontvangen uit handen van de Belgische koning Albert. De Vlaamse minister van cultuur Bert Anciaux maakte vanochtend bekend dat 'wegens commotie rondom de uitreiking' de prijs nu in beperkte kring wordt overhandigd.
De driejaarlijkse Prijs der Nederlandse Letteren, die door de Taalunie afwisselend aan een Vlaamse en een Nederlandse schrijver wordt toegekend, wordt traditioneel overhandigd door de vorst van het land waar de laureaat *niet* vandaan komt. Reve had in oktober te kennen gegeven dat hij geen prijs stelde op een officiële ceremonie met gasten. Uit krantenpublicaties had hij opgemaakt dat koning Albert aarzelingen had omdat Reves partner, Joop Schafthuizen, verdacht wordt van aanranding van een minderjarige jongen.

Wanneer en hoe de Prijs, die drie jaar geleden uit handen van koningin Beatrix naar Paul de Wispelaere ging, nu wordt uitgereikt is niet bekend. „Wij nemen contact op met de heer Reve," zegt een woordvoerder van de Taalunie.

Reve?

VK 7/11

De Belgische koning Albert zal de Prijs der Nederlandse Letteren niet uitreiken aan schrijver Gerard Reve. Onderachtig?

Harry Mulisch: 'Zes jaar geleden heb ik die prijs zelf gekregen uit handen van koning Albert. Een buitengewoon sympathieke en aangename man. Ik kan mij niet voorstellen dat hij de prijs niet zou willen uitreiken, daar zit het hof achter. Reves bemoeienissen met de lijst van uit te nodigen personen zullen wel slecht zijn gevallen. Voor zo'n prijsuitreiking is de koning de gastheer. Hij nodigt uit, niet Reve. Als ik tien mensen bij mij thuis uitnodig voor een diner en eentje zegt: ik wil wel komen, maar alleen als die andere negen niet komen, dan zeg ik: blijf jij maar thuis. Reve is een recalcitrante jongen, altijd al geweest, die doet dit met opzet.'

Jeroen Brouwers: 'Er is altijd wel wat met die Prijs der Nederlandse Letteren. Toen Gerrit Kouwenaar haar in 1989 kreeg, heeft hij een jaar op zijn geld moeten wachten. In 1977 was Willem Frederik Hermans diepgekrenkt toen hij de oorkonde in een plastic mapje kreeg. Nu weer Reve: is er al sprake van een rechtszaak tegen zijn partner Schafthuizen?
Ik was bij de uitreiking aan Mulisch in 1995. In het paleis waar allemaal van die kroonluchters hangen. Als de vorst binnenkomt, klinkt klaroengeschal. Zo middeleeuws, zo kneuterig is het. Als ik Reve was zou ik zeggen: stort dat geld maar op mijn rekening. Ik houd zelf wel een feestje in een boomgaard. En natuurlijk is koning Albert van harte welkom.'

Kristien Hemmerechts, Belgische schrijfster, in *De Standaard* van gisteren: 'De vorst zou toch bijzonder gevoelig moeten zijn voor het democratische rechtsprincipe dat iemand onschuldig is totdat het tegendeel bewezen is. Aan het adres van de koning zijn in het verleden en recent soortgelijke beschuldigingen geformuleerd. Bovendien loopt er toch geen gerechtelijk onderzoek tegen Reve? Het doet me ook terugdenken aan de abortusaffaire. De koning behoort een louter protocollaire functie te vervullen. Het is zijn job om die prijs uit te reiken, punt. Of moeten we ons nu voorstellen dat de koning enkele uren aftreedt zodat iemand anders in zijn plaats die prijs kan uitreiken? Dat is toch te gek voor woorden.'

Jef Geeraerts, Belgische schrijver: 'De Belgische minister van Cultuur, Anciaux, zal wel hebben geweten dat het hof afkerig stond tegenover de laureaat, een notoire homofiel, wiens levenspartner bovendien in opspraak is.'

Kees Fens, voorzitter van de jury Prijs der Nederlandse Letteren 2001: 'Ik zeg daar niets over. Ons werk is gedaan, de jury heeft een rapport geschreven en Reve heeft de prijs literair volkomen verdiend.'

Peter de Greef

'Waardigheid' prijsuitreiking aan Reve voor Belgen in geding

Van onze correspondent
Rob Gollin VK 11/11
BRUSSEL

De Belgische koning Albert II zal de Prijs der Nederlandse Letteren op 21 november niet zelf uitreiken aan schrijver Gerard Reve. Dit heeft te maken met een onderzoek van justitie naar de partner van Reve, Joop Schafthuizen, die wordt verdacht van een zedendelict met een minderjarige jongen.

De Vlaamse minister van Cultuur Bert Anciaux wil dat de prijs in beperkte kring wordt overhandigd, volgens zijn woordvoerder om te voorkomen dat de commotie rond de uitreiking verder oploopt en te waarborgen dat de plechtigheid 'een zekere waardigheid' behoudt.

Begin september lekte uit dat Albert grote aarzelingen had om de gebeurtenis bij te wonen. Sinds de affaire-Dutroux ligt het thema pedofilie uiterst gevoelig in België. Het hof lag bovendien toen zelf onder vuur wegens de publicatie van een omstreden boek over de vermeende betrokkenheid van de koning bij seksuele uitspattingen waarin minderjarigen figureerden. Toen Reve vernam dat de koning twijfelde, vroeg hij de Taalunie maar geen uitnodigingen te versturen aan zijn gasten.

Schafthuizen raakte eind augustus in opspraak, nadat een jongen uit Deinze aangifte had gedaan wegens 'aanranding van de eerbaarheid'. De scholier verrichtte tegen betaling onderhoudsklusjes in de woning van Reve en Schafthuizen in Machelen, bij Brussel.

De woordvoerder van Anciaux beklemtoont dat de minister zelf het besluit heeft genomen om de uitreiking in kleine kring te houden en vervolgens het Paleis van Laken heeft ingelicht. In hoeverre het hof de beslissing heeft gedirigeerd, kon hij niet zeggen.

De Nederlandse Taalunie reageerde gisteren verrast op de mededeling van Anciaux. Een woordvoerder verklaarde niet op de hoogte te zijn van de precieze beweegredenen. In overleg met Reve zal nu nader worden bepaald hoe en uit handen van wie hij de prijs zal krijgen. 'Want hij krijgt hem natuurlijk wel. Maar toegegeven: leuk is anders.'

Het is voor het eerst dat een staatshoofd verstek laat gaan. De Prijs der Nederlandse Letteren wordt om de drie jaar toegekend, waarbij de overhandiging beurtelings wisselt. De Belgische vorst reikt hem uit aan een Nederlandse auteur, en omgekeerd.

Reve 'knock-out' door affaire

NRC 6/11

[• *Vervolg* van pagina 1] **Dat het Belgische koningshuis zich verre wil houden van alles wat naar een pedofilieschandaal riekt, is op zich niet vreemd. De affaire-Dutroux is nog steeds een formidabele schandvlek op het Belgische blazoen – temeer omdat Dutroux na vijf jaar nog steeds geen proces heeft gehad wegens mishandeling en moord op kinderen. Veel Belgen geloven dat dit komt doordat politie en justitie de zaak dwarsbomen. In de nasleep van de affaire heeft de koning zelfs de ouders van de vermiste kinderen uitgenodigd en de Belgische magistratuur op de vingers getikt. Dat hij nu niet iemand de hand wil schudden die geassocieerd is met iemand tegen wie het parket van Gent een gerechtelijk onderzoek doet wegens aanranding van een jongetje (Reve en Schafthuizen wonen in het Belgische Machelen-aan-de-Leie), ligt in dezelfde lijn. Daarbij kwam de koning zelf onlangs in opspraak.**

In een louche boek, *Dossier Pédophilie*, geschreven door een Luxemburgse journalist tegen wie meerdere aanklachten wegens valsheid in geschrifte en smaad lopen, wordt de oude roddel opgerakeld dat koning Albert in de jaren tachtig op feestjes van de Brusselse *beau monde* seks met minderjarigen zou hebben gehad. Het Belgische hof, dat zich meestal in stilte hult (ook gisteren gaf het 'geen commentaar'), spande een proces aan tegen de Franse uitgever, Flammarion. Niet om het boek van de plank te halen – dat zou rieken naar censuur –, maar om een velletje in te voegen waarop stond dat de aantijging uit de lucht is gegrepen. De koning won dat proces. „Dat hij sindsdien voorzichtig is met pedofielen zoals ik", zegt Schafthuizen, „begrijp ik. Hij kan zich weinig veroorloven na zoveel smerigheid. Maar waarom moet mijnheer Reve daaronder lijden?"

Volgens een betrokkene was de prijsuitreiking, die nooit eerder door de Nederlandse koningin of de Belgische koning is geweigerd, misschien wel doorgegaan als 'Schafthuizen de afgelopen maanden niet met de pers had gepraat'. Toen in september al het gerucht ging dat de koning zou aarzelen, schreef Reve een brief aan de Taalunie, waarin stond dat hij de uitreiking liefst in besloten kring wilde laten plaatsvinden. Schafthuizen legde daarop de media uit dat het weinig zin had vijftig mensen naar Brussel te halen als de hele ceremonie niet door zou gaan.

Dat de koning daardoor in de wiek zou zijn geschoten, noemt Schafthuizen onbegrijpelijk. „De situatie was kennelijk precair. We moesten een rationeel besluit nemen". Volgens hem is Reve 'knock-out' van de affaire, en piekert hij er niet over de prijs door de secretaris van de Taalunie overhandigd te krijgen. Hij wil geen ceremonie, niets meer. En al zou de secretaris de envelop brengen, „dan krijgt hij nog geen kop koffie. Hij hoort nog wel wat Reves gironummer is".

Partner verdacht van zedendelict

A.P.C. 6/11

BRUSSEL (ANP) - De Belgische koning Albert zal de Prijs der Nederlandse Letteren niet persoonlijk uitreiken aan schrijver Gerard Reve. Hiertoe is besloten vanwege de commotie rond Reve's levenspartner Joop Schafthuizen, die in België van een zedendelict wordt verdacht.

De Vlaamse minister van Cultuur Anciaux heeft nu besloten 'de prijs in beperkte kring te laten overhandigen', aldus een officiële persmededeling. De honneurs zullen worden waargenomen door Koen Jaspaert, algemeen secretaris van de Taalunie.

De prijs van 34.000 gulden wordt eens in de drie jaar, beurtelings door het Nederlandse en Belgische staatshoofd, uitgereikt aan auteurs van belangrijke Nederlandstalige werken. De prijs bestaat sinds 1956 en is in 1986 bij de Nederlandse Taalunie ondergebracht.

De schrijver zelf liet bij monde van zijn partner Joop Schafthuizen weten uiterst verbaasd te zijn. Reve had wel verwacht dat zijn vriend niet welkom zou zijn. „Maar Gerard heeft helemaal niets te maken met de zaak waarvan ik word verdacht", aldus Schafthuizen.

VERDIEND

De Taalunie en Reve's uitgeverij Bezige Bij wilden inhoudelijk geen commentaar geven op het besluit dat samen met het Belgische hof is genomen. Kees Fens, voorzitter van de jury van de Prijs der Nederlandse Letteren, wil zich niet mengen in alle commotie. „Reve heeft de prijs literair volkomen verdiend. Daarmee houdt onze taak op."

De bekroonde auteur zal de prijs op een zo sober mogelijke manier in ontvangst nemen van de Taalunie. Of de uitreiking nog op 21 november plaats heeft in Brussel is nog niet zeker. Ook over de aanwezige gasten moet nog tussen de Taalunie en Reve worden overlegd.

MINDERJARIGEN

De Belgische krant Het Laatste Nieuws wist op 8 september al te melden dat koning Albert zou overwegen de prijs niet persoonlijk te overhandigen aan Reve. Tegen Schafthuizen loopt een onderzoek omdat hij een minderjarige jongen zou hebben aangerand. Sinds de affaire-Dutroux liggen zedenschandalen met minderjarigen extra gevoelig in België. Daarnaast is de koning zelf door derden in verband gebracht met seks met minderjarigen.

Recent kwam uitgeverij Flammarion met een boek waarin beweerd wordt dat Albert in de jaren tachtig op feestjes was die uit de hand liepen en waar minderjarigen waren. De uitgever werd door de rechter gelast een inlegvel in de boeken te doen met daarop vermeld de bezwaren tegen de publicatie van de koning. Bij het Duitse weekblad Der Spiegel zou overigens zelfs een foto zijn binnengekomen van de koning met een jong meisje.

KWAAD

Reve, die in het Belgische Machelen aan de Leie woont, was zo kwaad over de berichten in Het Laatste Nieuws dat hij, zonder het op zijn juistheid te controleren, aan de Taalunie liet weten geen persoonlijke gasten voor de plechtigheid uitgenodigd te willen zien.

De schrijver en de koning

NRC 7-11

GERARD REVE BLIJFT, direct of indirect, controverses oproepen. De volksschrijver krijgt op 21 november de Prijs der Nederlandse Letteren voor zijn indrukwekkende oeuvre, een laat, maar meer dan terecht eerbetoon. Maar Reve zal de hoge onderscheiding niet van de Belgische koning Albert ontvangen. Normaal gesproken wordt deze driejaarlijkse prijs, die beurtelings naar een Belgische en een Nederlandse auteur gaat, uitgereikt door het staatshoofd. Zo niet dit jaar; zo niet in het geval van Reve. De schrijver is niet zelf de steen des aanstoots: zijn levenspartner en manager, Joop Schafthuizen, roept de controverse op. Tegen hem loopt een gerechtelijk onderzoek wegens vermeende aanranding van een minderjarige jongen. Dat ligt overal gevoelig, maar in België, het land van Dutroux en de pedofilieschandalen, in het bijzonder. Op 8 september lekte uit dat koning Albert waarschijnlijk niet zelf de literaire prijs zou overhandigen, waarop Reve liet weten dat hij geen persoonlijke gasten wilde uitnodigen voor de plechtigheid. De Vlaamse minister van Cultuur, Anciaux, meldde vervolgens wegens de 'commotie' niet aanwezig te zullen zijn op de prijsuitreiking. De grootste literaire prijs van het Nederlandse taalgebied moet nu aan Reve worden overhandigd door de algemeen secretaris van de Nederlandse Taalunie.

DE PRIJSUITREIKING dient in een 'waardige en ordentelijke' sfeer te geschieden, zo liet het ministerie van Cultuur weten. Kennelijk zijn dat geen woorden die bij Reve passen. Deze misvatting heeft ertoe geleid dat de schrijver van De Avonden, Nader tot U, Oud en Eenzaam, Wolf en vele andere boeken, onnodig is geschoffeerd. Immers, Reve staat buiten het onderzoek naar Schafthuizen, wiens schuld in de vermeende aanrandingszaak overigens nog niet bewezen is. Het staat het hof uiteraard vrij om Schafthuizen als genodigde te weren; ook is begrip op te brengen voor het feit dat Reves bemoeienis met de lijst van uit te nodigen personen ergernis heeft gewekt. Dit alles neemt de indruk van knulligheid niet weg. Het zal toch niet zo zijn dat de koning een kus van Reve vreesde? Het besluit om niet Albert, maar een anonieme ambtenaar de prijs te laten uitreiken, kan alleen maar als een misstap worden gekwalificeerd.

Kwade Gerard Reve mijdt prijsuitreiking

Pan 6-11

THEODOR HOLMAN

AMSTERDAM – Schrijver Gerard Reve (77) zal niet aanwezig zijn bij de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letterkunde, die hem op 21 november zou worden uitgereikt in Brussel. Reve voelt zich beledigd, nu de Belgische koning, Albert de Tweede, heeft laten weten dat hij de prijs niet zelf aan de schrijver wil overhandigen, omdat diens liefdesvriend, Joop Schafthuizen (53), betrokken is bij een zedendelict. Bert Anciaux, de Belgische minister van Cultuur, maakte gisteren bekend dat de prijs achter gesloten deuren wordt uitgereikt.

Aan de prijs, die om de drie jaar wordt toegekend, is een geldbedrag van 34.000 gulden verbonden.

"Ja, natuurlijk is Gerard kwaad," zegt Joop Schafthuizen, "want hij heeft niets gedaan. Ik heb van de zomer een fout gemaakt, Gerard niet."

Deze zomer was Schafthuizen nogal gecharmeerd geraakt van een jongen van dertien jaar die bij Reve in de tuin van diens huis in Machelen, bij Brussel, kwam werken. Schafthuizen vroeg hem op een gegeven moment zijn broekje uit te trekken en dat heeft de jongen gedaan. Destijds verklaarde Schafthuizen dat het daarbij is gebleven. "Ik wilde ook niets meer."

De ouders van de jongen deden een maand later aangifte, wat leidde tot een gerechtelijk vooronderzoek tegen Schafthuizen en een huiszoeking op 25 augustus, waarbij diens unieke collectie erotica in beslag werd genomen. Er werden foto's, video's en enkele computers in beslag genomen. Reve zelf was voor de Belgische justitie geen verdachte.

Toen de Vlaamse krant *Het Laatste Nieuws* op 8 september het bericht bracht dat koning Albert weifelde of hij de prijs zou overhandigen, liet Reve de Taalunie weten geen persoonlijke gasten bij de uitreiking te willen. De Taalunie, die Reves brief doorstuurde naar het Belgische Hof, had toen nog geen aanwijzingen dat koning Albert de prijs niet aan Reve zou willen uitreiken.

Maar nu de koning definitief heeft gezegd niet te komen, zal Reve ook niet bij de uitreiking zijn. Schafthuizen: "Gerard is zeer beledigd. Ook omdat de koning verkeerd is voorgelicht. Die denkt dat wij hier jongens martelen. Ik wil alleen foto's van ze maken in de kleren die ik voor hen heb gekocht, en ik wil ook wel hun pielemuisje zien, maar daar blijft het bij."

Schafthuizen zegt nu dat Gerard en hij 'de Nobelprijs voor de Lage Landen' zullen vieren met een fles witte wijn op het moment dat de postbode het dagafschrift met de euro's komt brengen. "Het is erg ordinair van de koning dat hij op deze onhebbelijke manier Gerard afpoeiert, want eigenlijk heeft Gerard er niets mee te maken. We zijn niet eens getrouwd!"

Geen koning, geen Reve

Prijsuitreiking TR 6/11

van onze verslaggever

AMSTERDAM – De schrijver Gerard Reve wacht gewoon thuis op de overschrijving van de 34 000 gulden die bij de Prijs der Nederlandse Letteren hoort. Nu de koning der Belgen, Albert de Tweede, hem weigert te ontmoeten op de prijsuitreiking, gaat Reve er ook niet heen.

Volgens Reves woordvoerder en levenspartner Joop Schafthuizen reageerde de schrijver gisteren 'verontwaardigd en onthutst' op de beslissing dat de koning niet komt. „Hij is nogal koningsgezind, zoals iedereen weet, dus dat grijpt hem extra aan."

De koning weigert de prijs uit te reiken, omdat Reves levenspartner Schafthuizen wordt verdacht van zedendelicten. Hij zou iets hebben gehad met een minderjarige jongen in het Vlaamse dorp Machelen aan de Leie waar zij wonen. „Maar daar heeft de schrijver Reve toch niets mee te maken?", reageert Schafthuizen. „Als ik van iets word verdacht, dan moet je dat toch niet aanrekenen aan een groot schrijver die 53 jaar aan een schitterend oeuvre heeft gewerkt?"

Volgens Schafthuizen zouden hij en Reve er vrede mee hebben gehad als Schafthuizen niet bij de prijsuitreiking gewenst zou zijn geweest. „Maar dat de koning zelf niet komt, dat is ongehoord."

„We blijven nu gewoon thuis en we wachten op de post met de giro", heeft het paar besloten.

De zedenzaak, die de aanleiding is voor alle onmin, stelt volgens Schafthuizen weinig voor. „Ik heb meteen bekend bij de politie. De jongen om wie het gaat is na die tijd nog verscheidene malen bij mij geweest om klusjes te doen. Zijn vader heeft nog geprobeerd de aanklacht in te trekken, maar dat kan natuurlijk niet."

Tijdens een huiszoeking bij Schafthuizen vond de politie een grote collectie erotica. „Sinds mijn zestiende heb ik pederastische erotica verzameld. Ik ben nu 53, dus die collectie is aardig groot. Dat was allemaal toegestaan, tot een jaar of zeven geleden. Dus heb ik het allemaal in bananendozen opgeborgen. Ik heb geen idee of Justitie daar werk van gaat maken of niet."

Dat Reve de koninklijke beslissing gisteren telefonisch te horen kreeg van iemand van de Taalunie, heeft de verontwaardiging nog vergroot. „Het hof had toch wel een *menschenbrief* kunnen sturen", zou Reve hebben gezegd.

PIELEMUISJE

GTE 7/11

JOOP Schafthuizen, levensgezel van volksschrijver Gerard Reve en 'liefhebber' van jonge jongens, lijkt zijn vriend een uitermate slechte dienst te hebben bewezen. Koning Albert van België voelt er niets voor om Reve persoonlijk de Prijs der Nederlandse Letteren te overhandigen. De Belgische justitie zit Schafthuizen op de hielen wegens 'de schending van de eerbaarheid van een minderjarige jongen' en daar wil de koning niets mee te maken hebben.

Reve is boos. De prijs wil hij nog wel, maar een feestje hoeft van hem niet meer. Schafthuizen doet ondertussen openlijk boete voor zijn misstap. Wat is er nu precies gebeurd?

Een dertienjarig knulletje uit de buurt liet op verzoek van Schafthuizen zijn broek zakken, zodat die zich - zoals hij zelf in de Volkskrant zegt - aan zijn 'pielemuisje' kon vergapen. Hij had het knaapje nog zo op het hart gedrukt: 'waarschuw me als ik te ver ga, ducky'. Maar Joop wist eigenlijk wel meteen dat hij fout zat. En dat klopt. Seks met minderjarigen is een strafbaar feit. De wet is bedoeld om kinderen tegen viespeuken als de vriend van Reve te beschermen. Dat het incident in het België van Dutroux is gebeurd, doet er eigenlijk niet toe, hoewel de extra gevoeligheid van de Belgen op dit punt wel begrijpelijk is.

MAAR om Reve te straffen wegens de misstap van een levensgezel gaat toch te ver. Je kunt hooguit kritiek hebben op Reve's keuze van vrienden en je verwonderen over de vraag hoe de schrijver zelf in dit vunzig sfeertje past. Maar de prijs is Reve toegekend om zijn literaire kwaliteiten en zijn levensstijl staat daar buiten. Individuen mogen evenmin beoordeeld worden op de daden en levenswijze van hun partners. Het was van Albert een stuk chiquer geweest om Reve gewoon zijn prijs te geven en Schafthuizen demonstratief de rug toe te keren.

PAUL MARVER

Reve krijgt prijs via post

VHF 12/11

DEN HAAG - De Prijs der Nederlandse Letteren wordt niet via de officiële weg uitgereikt aan Gerard Reve. Op verzoek van de schrijver stuurt organisator de Nederlandse Taalunie de oorkonde per post op. De bijbehorende geldprijs van 34.000 gulden wordt via de giro overgemaakt. Dit heeft de Taalunie bekend gemaakt. Aanleiding voor het afgelasten van een formele uitreiking is de weigering van de Belgische koning Albert de prijs persoonlijk aan de schrijver te overhandigen. Het Belgische hof kwam maandag tot dit besluit vanwege de commotie rond Reve's levenspartner Joop Schafthuizen, die in België verdacht wordt van een zedendelict. Reve heeft nu besloten helemaal af te zien van een formele uitreiking.

Taalunie stuurt Reve prijs per post

TR 18/11

DEN HAAG – Nu koning Albert van België weigert de Prijs der Nederlandse Letteren uit te reiken aan Gerard Reve, stuurt de Nederlandse Taalunie de oorkonde per post op. De Taalunie gireert het bijbehorende bedrag van 34 000 gulden (ruim 15 000 euro). Dit gebeurt op verzoek van de schrijver.

Reve altijd omstreden

Een man met onontwarbare opvattingen

De Belgische koning Albert weigert de Prijs der Nederlandse Letteren aan Gerard Reve te overhandigen. Hij vindt de levenswandel van Reve's levenspartner Joop Schafthuizen, die ervan wordt verdacht seksuele omgang met een minderjarige jongen te hebben gehad, niet in de haak. Reve-kenner Nop Maas schetst een omstreden schrijverschap.

6tE 10/11

door Nop Maas

Vanaf de publicatie van zijn eerste roman 'De Avonden' is Gerard Reve een omstreden auteur geweest. Hij is het gebleven en hij heeft dat willen zijn. Voor een groot deel heeft Reve zelf de regie gevoerd over zijn jarenlange aanwezigheid in het centrum van de belangstelling. Hij zocht welbewust de publiciteit om de verkoop van zijn werken te bevorderen.
De media-aandacht rond zijn debuutroman 'De Avonden' in 1947 was iets wat hem overkwam. Het was een 'droomstart' van zijn schrijverscarrière, waar hij veel last van heeft gehad. Zijn leven lang is Reve bij nieuwe publicaties achtervolgd met het oordeel dat het toch niet 'De Avonden' was.

De jaren vijftig laten een moeizaam geploeter zien: creatieve blokkades, in lullige baantjes sappelen om aan de kost komen, weinig waardering van de critici en nauwelijks inkomsten uit de literatuur.
Vanaf de jaren zestig werd Reve een bekende televisiefiguur. Een eerste mijlpaal daarin was het programma 'Literaire Ontmoeting' in december 1963 waarin hij, misschien wel als eerste Nederlandse cultuurdrager, den volke bekend maakte dat hij homoseksueel was en dat hij zich daarover niet wenste te schamen. Hij trad op als presentator in het geruchtmakende satirische programma 'Zo is het toevallig ook nog 'ns een keer'. De huldiging in 1969 in de Heilig Hartkerk te Amsterdam, bij gelegenheid van zijn bekroning met de P.C. Hooftprijs, is nog altijd een van dé gebeurtenissen in de geschiedenis van de Nederlandse televisie. Aan het slot van de bijeenkomst schreed Reve samen met zijn toenmalige vriend Teigetje hand in hand de kerk uit, wat door een deel van de tv-kijkers werd beschouwd als Nederlands eerste homohuwelijk.
Reve zorgde er ook voor dat hij met interviews en ingezonden stukken in de belangstelling bleef door allerlei provocaties richting goegemeente. Het linkse deel van de natie achtervolgde hij met de zwarte bladzijden die het communisme schreef in de wereldgeschiedenis. Met een zeer korte ingezonden brief ('Ho Sjih Minh moordenaar! / Dood aan de Phytth Ckhong! / Weg met Piët Nak / Leve het kapitalisme') bracht hij de tegenstanders van de Amerikaanse aanwezigheid in Vietnam het schuim op de lippen. Een aantal uitspraken en schrifturen werd door velen als fascistisch en racistisch beschouwd. Nadat hij in de Nacht van de Poëzie in Kortrijk in 1975 het gedicht 'Voor Eigen Erf' voorgedragen had, vormde zich zelfs een comité van prominente Nederlanders tegen Reve.

Zijn toenadering tot en omgang met het katholicisme waren onderwerp van heftige discussies. Tot op de dag van vandaag betwijfelt menigeen of hij inderdaad de 'religieuze auteur' is waarvoor hij zich uitgeeft. De beschuldiging van godslastering en het daarop gevolgde 'Ezelproces' leverden aan het eind van de jaren zestig veel publiciteit op.
Reves openbare optredens waren vaak een mengeling van provocatie en clownerie. Waar scherts overging in ernst was menigmaal moeilijk te onderscheiden - zoals het ook hoort bij een ironicus. Een mooie positiebepaling gaf Reve zelf aan het slot van de 'Levensloop Van De Schrijver' die hij liet afdrukken achter in de roman 'Een Circusjongen': 'Door zijn paradoxale uitspraken en zijn dikwijls uitdagende optreden is Gerard Reve afwisselend uitgemaakt voor een goddeloze spotter, een rechtse racist, een chauvinistische royalist en een bijgelovige occultist; velen echter zien in hem een martelaar en heilige, en de apostel van een nieuwe en waarachtige moraal'.

Volgens Gerard Reve ontstond in de loop van de tijd steeds meer een kloof tussen zijn Geliefd Publiek en de recensenten van zijn werk. De laatste groep bestond uit 'azijnpissers' wier oordeel overigens nauwelijks invloed zou hebben op de verkoop. Op een gegeven moment besloot Reve dat er geen recensie-exemplaren meer verstuurd mochten worden - een maatregel die later weer werd opgeheven.
Iedere publicatie kreeg een zeer verdeelde pers en levert als eindkwalificatie 'omstreden' op. Er is geen boek waarover naast de stemmen van fervente bewonderaars niet ook die van felle tegenstanders te plaatsen zijn. Het is nu niet meer voor te stellen dat zo'n vijftig jaar geleden critici erin slaagden over klassiek geworden verhalen als 'De Ondergang van de Familie Boslowits' en 'Werther Nieland' te schrijven in termen als 'walgingwekkende passiviteit', 'vervelend' en 'een naargeestig verhaaltje'. De dichter Gabriël Smit voelde zich tijdens het lezen van 'Werther Nieland' veranderen in 'één klomp lamlandigheid'.
Ook later, toen Reve met 'Op Weg Naar Het Einde' en 'Nader Tot U' beroemd geworden was, en hij met 'De Taal Der Liefde' (ook wel gekscherend 'Betaalde Liefde' genoemd) en 'Lieve Jongens' rijk geworden was, bleef hij omstreden. Boeken als 'Oud En Eenzaam' en 'Bezorgde Ouders', die door een aantal kenners beschouwd worden als hoogtepunten in zijn oeuvre, oogstten ook kwalificaties als 'krullentrekkerij', 'kletspraat' en 'opgewarmde prak'.

Typerend voor Reves onontwarbare opvattingen is zijn omgang met het koningshuis. Ongeveer aan het eind van de jaren zestig werd hij monarchist. Daarvóór stond hij nogal kritisch tegenover het Oranjehuis. In 1966 schreef hij bijvoorbeeld het in 'Archief Reve' gepubliceerde gedicht 'Het prinselijk paar terug uit Lek', dat luidt: 'Waarom slaan ze die hele achterlijke, / Kultuurloze imbeciele wintersportende troep / Niet meteen na aankomst dood? / Je twijfelt soms of er een God is'.
Dat is heel wat anders dan de aanhankelijkheidsverklaring die hij in 1976 publiceerde bij gelegenheid van de 65ste verjaardag van de inmiddels door de Lockheed-affaire beschadigde Prins Bernhard. 'In deze tijd, waarin het zich noemende 'socialisme' de rode politiestaat wenst te vestigen, dienen alle fatsoenlijke mensen zich in onwankelbare trouw - precies als in 1940 - te scharen rond de troon van Oranje', luidt het slot van deze verklaring.
In 'Lieve Jongens' (1973) laat Reve voor het eerst de koningin optreden in zijn verhalen. Tegen bedgenoot Woelrat schept hij op dat hij geregeld aan het hof komt, waar hij de koningin dan betrapt op het insteken van haar eigen postzegels in een album. Hij verhaalt over een wrat op de rug van majesteit, waargenomen tijdens een hofbal - in werkelijkheid het boekenbal van 1961, toen Reve aan koningin Juliana werd voorgesteld. Zij is een sprookjeskoningin die een wereldrijbewijs heeft. Vroeger dronk ze jonge jenever, daarna sherry, maar net als de schrijver zelf was ze inmiddels op rode wijn overgegaan. Uit alles bleek het fictieve karakter van het beschrevene, maar de hoofdstukken ademen een typisch Reviaanse combinatie van verering en ontluistering.
Reve speelde zijn relatie met het hof heel overtuigend. In oktober 1972 wees hij een verzoek om een lezing te houden af omdat hij een overeenkomst zou hebben, waarbij zijn inkomen gegarandeerd werd, op voorwaarde dat hij alleen aan het hof lezingen zou houden. De organisator vroeg bij de koningin dispensatie aan. Per kerende post antwoordde de particuliere secretaris van de vorstin dat er geen enkel contact bestond tussen de koningin en de heer Reve, laat staan een overeenkomst. Maar Reve was niet voor één gat gevangen. Hij liet een brief uitgaan, waarin hij de organisator van grove indiscretie beschuldigde en de pers verzocht verder niet over de zaak te publiceren. Hij voegde daaraan toe: 'Te uwer vertrouwelijke informatie diene het volgende: omdat niets in dit kleine land op den duur binnenskamers kan blijven, heb ik enige tijd geleden met bovengenoemd Hooggeplaatst Persoon afgesproken, dat enige verhouding, van welke aard dan ook, van de zijde van Hoogstdezelve kategories zou worden ontkend. Dit is gebleken een goede afspraak te zijn'. De voorlezing aan majesteit van het enkele maanden later te verschijnen boek 'Lieve Jongens' ontlokte aan de koningin de verzuchting dat dit boek 'onvergetelijk schoon, maar diep en op verscheurende wijze ingrijpend in de menselijke ziel' was.
Reves even fictieve als ontroerende omgang met de koningin culmineerde in de gesprekken die afgedrukt zijn achter in 'Een Circusjongen' (1975). De lezer leert daar een vorstin kennen die zelf koffie zet, niet van rode kool houdt en vaak zelf kookt ('Een vrouw moet iets te doen hebben. Een vrouw mag niet stilzitten'). Als de schrijver haar vertelt over zijn oorlogservaringen merkt zij naïef op: 'Het is een gruwelijk bedrijf, de oorlog'. Aan het slot van het boek vraagt de koningin aan de schrijver om namens haar op bedevaart te gaan naar Lourdes. Op zijn suggestie zal hij namens haar een kaaps viooltje meenemen, een nederig maar prachtig plantje dat hij zal aanbieden met de woorden: 'De Vorstin van een ver, klein land aan de zee, waar de wind en de wolken jagen over lage, weerloze akkers en velden; waar immer het gebulder en gedruis van het dreigende water wordt gehoord, zendt deze bloemen aan de koningin der Mensheid, en der gehele Aarde, aan de Koningin des Hemels'. Wie deze hoofdstukken leest en dan niets anders weet te bedenken dan naar het hof te bellen met de vraag of een en ander zich ook werkelijk zo heeft toegedragen, hoort inderdaad tot de 'symboolblinden' waarvan Reve er zoveel waarneemt.

Op een of andere manier staan onze echt grote schrijvers op gespannen voet met hun vaderland. Zelfs zodanig dat ze het de rug toekeren en zich buitenslands vestigen, om het van daaruit met hun vaak terechte kritiek te bestoken. De meest markante voorbeelden zijn in de negentiende eeuw Multatuli en Cd. Busken Huet, en in de twintigste eeuw W.F. Hermans en Gerard Reve. (Harry Mulisch moet langzamerhand toch echt emigreren, wil het nog wat worden met zijn reputatie in de literatuurgeschiedenis!)
Al deze schrijvers konden niet overweg met het heersende intellectuele klimaat. Huet heeft dat eens in een fraaie volzin uitgesproken: 'Ik verbeeld mij vaak, geestkracht genoeg te bezitten om mij van elke populariteit te kunnen spenen, en gelatenheid genoeg om de vijandschap, die het mijn deel is op te wekken, van lieverlede als een intellektueel middel van bestaan te gaan beschouwen'.
Interessant is vooral het laatste deel van deze volzin. Het op gespannen voet staan met de heersende opvattingen werd voor deze auteurs van iets onvermijdelijks tot iets waaraan ze behoefte hadden. Ze blijven hun houding van verzet volhouden, ook als talrijke lezers en bewonderaars achter hen staan. Multatuli had zelfs een uitgesproken hekel aan de meeste medestanders (waar trouwens ook heel wat krapuul onder schuil ging).

Gerard Reve heeft zich van tijd tot tijd geafficheerd als een romantisch-decadent schrijver. Een dergelijk auteur bevindt zich per definitie aan de zelfkant van de maatschappij. Hij leeft op gespannen voet met het literaire *establishment*, en wordt door de burgermaatschappij niet bepaald op handen gedragen. Een romantisch-decadent auteur staat alleen, zowel in het leven als in de literatuur.
Zelden zal echter een auteur die zich zo onbegrepen acht, zo bewonderd zijn door zijn tijdgenoten. Zoals er in de literatuurgeschiedenis waarschijnlijk ook geen *poète maudit* aanwijsbaar is met zulke burgerlijke opvattingen als Gerard Reve er op na houdt. Gerard Reve heeft - op zijn eigen gecompliceerde wijze - een grote verering voor monarchen en hij was steeds zeer geporteerd voor het Belgische vorstenhuis. Het is doodzonde dat een te zijner ere belegde ontvangst bij een Echte Koning hem nu onthouden wordt.

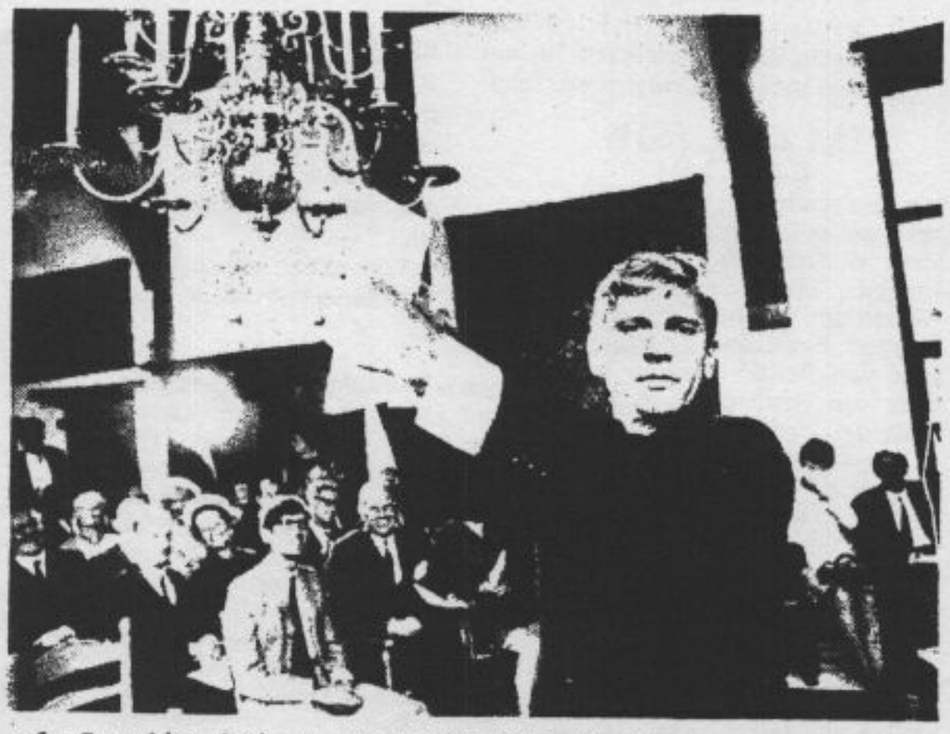

1969. Gerard (van het) Reve ontvangt de P.C. Hooftprijs.

Nop Maas is letterkundige. Hij bezorgde de brievenboeken van Gerard Reve, alsmede de eerste vijf delen van het Verzameld Werk. Momenteel is hij conservator van de tentoonstelling 'Gerard Reve, Leraar en Belijder', vanaf 1 december te zien in het Letterkundig Museum in Den Haag.

Postbode vervangt Belgische koning

Door onze correspondent

Brussel - Hij is er nooit buiten gegaan 'zonder een fooitje' en bij zijn pensionering kreeg hij twee boeken met een persoonlijke opdracht. Deze week mag Antoine De Meyer, gewezen postbode te Machelen aan de Leie, optreden als stand-in voor koning Albert II. Uit zijn handen zal Gerard Reve de Prijs der Nederlandse Letteren ontvangen.

Twee weken geleden tekende Jacques Moeraert, beter bekend als 'Zak', in het Vlaamse dagblad De Morgen al een postbode, die bij Reve aanbelde en de onsterfelijke woorden sprak: „Het is mij een eer en een waar genoegen dat ik u namens de koning deze prijs mag uitreiken." Het bleek een profetische cartoon te zijn, want ergens in de loop van deze week zal Antoine De Meyer bij Reve aanbellen en praktisch diezelfde woorden uitspreken. „Natuurlijk houd ik een toespraak", gnuift de 57-jarige ex-postbode. „Mijnheer Reve is mijn vriend, ik ging er zeker twee tot drie keer per week op bezoek. Hij krijgt veel boeken en die gingen vaak niet door de brievenbus. Ik belde dan aan, en als hij er niet was ging ik later nóg een keer. 'Voor mijn trouwe postbode', schreef hij in één van zijn eigen boeken die ik vorige maand van hem kreeg. Het is helemaal niet waar dat hij zo ziek is. Voor een 77-jarige ziet hij er goed uit."

Ab 27/11

De Meyer werd anderhalve week geleden door Machelen aan de Leie uitbundig uitgezwaaid, na 37 jaar trouwe postbezorging. Er waren vlaggen en een enkel spandoek. In een interview liet hij zich ontvallen het jammer te vinden dat hij de oorkonde, behorend bij de Prijs der Nederlandse Letteren niet meer bij Reve zou kunnen afgeven, en nu mag hij zich dankzij een hoog iemand bij de post die dat las alsnog voor een allerlaatste ronde in het uniform hijsen. Hij, en niet één van de jonge honden die hem zijn opgevolgd. Zijn afscheid van een leven lang post had niet mooier kunnen zijn, vindt hij. „Al vind ik het erg voor meneer Reve dat de koning niet zelf komt. Meneer Reve wordt gestraft voor iets waar hij niets mee te maken heeft."

ZEG NOU ZELF

Belgische koning wil Reve niet zien

Gerard Reve krijgt de Prijs der Nederlandse Letteren niet uit handen van de Belgische koning Albert. Deze weigert de prijs persoonlijk te overhandigen, omdat Reve's partner, Joop Schafthuizen, wordt verdacht van een zedendelict met een minderjarige jongen. Moeten privé-leven en werk van een schrijver niet gescheiden blijven?

door Inge Sanden

ERIC DEKTER van boekhandel Dekter in Almere: „Moeilijk. Ik zou Reve de prijs niet geven. Alhoewel, het was toch zijn partner? Nee, dan kan Reve die prijs natuurlijk krijgen. Wel is het slim als Schafthuizen wegblijft bij de uitreiking. Het vroegere werk van Reve vind ik erg goed, maar die homo-erotische romans hoeven van mij niet zo. Hij is een groot auteur, maar laatst op tv kwam hij heel warrig over. Eigenlijk is het vooral een zielige oude man en zou hij helemaal niet naar die prijsuitreiking moeten komen."

FRITS HUIS, lijsttrekker Leefbaar Almere en bewonderaar van Reve's boeken: „Het kan geen kwaad. Ik weet natuurlijk niet precies wat er in die achtertuin is gebeurd, maar als er sprake was van aanranding of verkrachting, was het een ander verhaal geweest. Eigenlijk past deze gebeurtenis goed binnen de boeken van Reve. Het tafereel van een meedogenloze jongen die in een achtertuin met grote begeerte wordt bekeken. Maar dat is op literair niveau, nu is het echt gebeurd. Na de Dutroux-affaire ligt dit onderwerp erg gevoelig in België en daar kan ik begrip voor opbrengen. Het privé-leven en het werk van een schrijver zouden eigenlijk gescheiden moet zijn, maar soms kan dat niet worden voorkomen. Toch is en blijft het een onfrisse zaak."

BAREND EIKELENBOOM, directeur van de openbare bibliotheek in Bussum: „Reve heeft niks verkeerd gedaan. Het is niet eens zijn privé-leven, maar dat van zijn vriend. Een onderdeel van zijn persoonlijkheid, namelijk het kunstenaarsschap, wordt beloond. Wat een schrijver dan verder doet, daar draait het niet om. Natuurlijk zou ik dat niet zeggen als hij een seriemoordenaar was of zo. Ik hou niet van zijn boeken, maar Reve is een groot kunstenaar."

COR WIERSMA van boekhandel Los in Bussum: „Ik gun Gerard Reve die prijs. Hij was een van de vier of vijf grote Nederlandse schrijvers, met nadruk op wàs. Het is leuk dat hij dit op zijn oude dag meemaakt. Een postume prijs is het nog net niet, maar het gaat niet zo goed met hem. Tja, die Schafthuizen, die is voor iedereen een probleem. In biografieën komt hij als een sta-in-de-weg naar voren. Dat zie je wel vaker bij de partner van een schrijver. Neem de vrouw van Vestdijk, precies hetzelfde. Om de een of andere reden gaan zij hun partner claimen. Koning Albert kan die prijs best geven, zeg ik als boekverkoper. Reve's vriend mag daar bij zijn. Maar de manier waarop de prijs wordt uitgereikt is wel belangrijk, je moet ze niet te veel in het zonnetje zetten."

Voor vorst en volk

DE PRIJS der Nederlandse Letteren 2001, die eens in de drie jaar een Nederlandse of Vlaamse schrijver wordt toegekend, komt Gerard Reve toe. Een betere laureaat had de jury van de Nederlandse Taalunie niet kunnen vinden. De toekenning bevestigt de unieke betekenis van het schrijverschap van Reve voor het Nederlandse taalgebied.

Of die prijs op 21 november wordt uitgereikt, zoals de bedoeling was, weten we niet. Want Albert II, koning der Belgen, laat verstek gaan. Het is de eerste keer dat een staatshoofd weigert de prijs uit te reiken. Officieel is het de Vlaamse minister van Cultuur, Anciaux, die de koning buiten de plechtigheden wil houden. Maar het is een publiek geheim dat koning Albert geen zin had om zich van zijn taak te kwijten. Dat getuigt van een weinig koninklijke houding jegens een schrijver die vorst en volk altijd in ere heeft gehouden. Het is beschamend dat minister Anciaux niet in staat blijkt zijn verantwoordelijkheid voor een waardige gang van zaken waar te maken.

De constitutioneel monarch zou zijn plicht dienen te vervullen. Zijn persoonlijke opvattingen over de schrijver en zijn werk doen daarbij niet ter zake. Dat geldt *a fortiori* voor de partner van de schrijver, of de gasten die de schrijver bij zijn huldiging wil uitnodigen.

De weigering van de Belgische regering houdt verband met een gerechtelijk vooronderzoek tegen de levensgezel van Reve, Joop Schafthuizen, wegens 'aanranding van de eerbaarheid'. Wat dat onderzoek zal opleveren, is onbekend. Of het tot een rechtszaak zal leiden, is ongewis – om nog maar te zwijgen over een eventuele veroordeling van Schafthuizen.

Toch ziet de Belgische regering, vermoedelijk met de affaire-Dutroux in het achterhoofd, in dat onderzoek aanleiding om de koning buiten de plechtigheid te houden. Als argument geeft Anciaux dat hij wil 'voorkomen dat de commotie rond de prijsuitreiking nog verder oploopt'. In dat streven is hij duidelijk niet geslaagd. Daarnaast getuigt zijn opstelling van een gebrek aan respect voor de rechtsstaat. Daarin is iemand immers onschuldig totdat het tegendeel is bewezen. Bovendien ziet de Belgische minister kennelijk over het hoofd dat de uitreiking aan Reve is – en niet aan diens partner.

Het wrange aan de affaire is dat de betekenis van het schrijverschap van Reve ver uitgaat boven de zuiver literaire kwaliteit van zijn werk. De kunstenaar en zijn kunst hebben zich immers altijd onttrokken aan de benauwdheid van kleinburgerlijke of politiek-correcte conventies. Deze Belgische klucht doet niets af aan het feit dat zijn werk een ieder, van welke gezindheid of geaardheid dan ook, blijvend tot troost zal strekken.

Commentaar? Ga naar www.volkskrant.nl/forum

Dinsdag
Lees in de krant dat de Belgische koning weigert Reve de prijs uit te reiken vanwege de aanklacht tegen Schafthuizen.

Eerst de grootste eer, dan de grootste schoffering. Elementen die ook in het werk van Reve veelvuldig voorkomen, maar altijd in beter gekozen volgorde, en nooit definitief.

Au

Pijn! Ik denk de hele dag aan pijn. Niet aan de pijn van de Afghanen, maar aan de geestelijke pijn van Paul Rosenmöller. Mogen clusterbommen nou wel of niet? GroenLinks worstelt. Ze willen weten of het eco-bommen zijn. Wat doen ze op den duur met het milieu? Blijft Afghanistan na de bombardementen groen en vruchtbaar of wordt het een dorre woestijn? En wat verder belangrijk is: wie heeft de bommen vervaardigd? Is er kinderarbeid aan te pas gekomen? Hadden de arbeiders binnen de bommenfabriek een goede CAO? Is er een behoorlijke Arbo-wet binnen de fabriek van kracht? Hoe is het met de vrouwenrechten binnen de bommenfabriek? Rest natuurlijk nog de vraag of de bommen wel een beetje netjes doden? Hoe verwonden ze? Hansaplastniveau of echte amputaties? Vragen, vragen en nog eens vragen. GroenLinks twijfelt zichzelf door de oorlog. We hebben het over pijn, oprechte politieke pijn.

Pijn kan ook vrijwillig. Vorige week las ik in *de Volkskrant* een stuk over een piercingstudio. Ik begreep uit het artikel dat tussen nu en een paar jaar heel vrouwelijk Nederland met een stalen pen door de clitoris loopt. Gezellig! Mijn advies: sluit de vaginapiercing aan op een twaalfvolts batterij. Doorlopende prikkel. Heel Nederland laat zich piercen. Meisjes van dertien laten een ringetje door hun navel jassen en hangen daar vervolgens hun mobieltje aan. Het gevolg van al die piercerij is een nieuw soort lepra. Tongen sterven af, navels zijn chronisch ontstoken, oorlellen etteren, neusvleugels pussen, wenkbrauwen roesten, maar verder gaat het heerlijk. De piercingmeneer vertelde dat hij kinderen van acht en jonger weigert te doorboren. Aan die ouders, die het leuk vinden als hun kind op Britney Spears lijkt, legt hij uit dat zo'n naald pijn doet en dat kinderen bang kunnen zijn. Helder herinner ik mij mijn eerste pokkenprik. Koud zweet gutst over mijn rug. Nog zie ik de Naardense kenau met het jodiumwatje, de enorme naald en de verschrikkelijke glimlach toen ze spoot!

„Flink zijn", zei ze.

„Het is voor je eigen bestwil", sprak mijn moeder, die ook in het gruwelcomplot zat. We stonden in een lange rij. Een lange rij huilende kinderen. Sommigen vielen flauw, anderen krijsten, protesteerden en moesten zelfs vastgehouden worden. De meest onnodige aller prikken, dacht ik toen. En dacht ik tot een week of vier geleden. Nu wordt er oprecht rekening gehouden met een nieuw pokkenvirus, verspreid door terroristen. Misschien moet er op grote schaal ingeënt worden, maar de kinderen zullen niet meer janken. De zuster prikt glimlachend naast de piercing.

Mijn dochter gooit wel eens een verminkingsballetje op. Ik heb de schade tot nu toe kunnen beperken tot in ieder oor een gaatje. Mijn zoon taalt voorlopig nergens naar. Ik hoop dat het zo blijft.

Over twee jaar is hij dertien, even oud als het Belgische jongetje dat zijn *pielemuis* aan die vieze Joop S., de man van Gerard Reve, moest laten zien. Het is een groot geluk dat de volksschrijver zacht dement is en dat deze schande voor het grootste deel langs hem heen gaat. Als ik de vader van het jongetje was had ik Joop S. onverdoofd gepierct en wel op de plek die hij van het jochie zo graag wilde aanschouwen. Ondertussen lees ik over de Maastrichtse rechter, die vertrokken is omdat zijn computer ontplofte van de pielemuisjes van dertienjarige jongetjes. Misschien kan hij de vieze Joop S. juridisch bijstaan?

Pijn. Ik denk de hele dag aan pijn. Bombardementen, piercings en aan landgenoten die op 1 februari in de steenkoude Amsterdamse Arena mogen plaatsnemen om het *feest* met Alex en Máxima te vieren. Wie heeft dit bedacht? Bij min drie graden Celsius loeren naar het bruidspaar dat op het splinternieuwe kunstgras, het schaamhaar van Ajax, wordt toegezongen door Marco Borsato. Wie gaan er zitten? Arme Máxima. Februari, ijzige kou en dan ook nog vijftigduizend Nederlanders in die verschrikkelijke Arena. Vlucht meisje, vlucht. Argentinië, pampa's, warmbloedige mannen en een zinderende tango huilen door de holle kamers van je hart. Kakelende Rosenmöllers, gepiercte kinderen, echte mannen die over een Arenafeestje vergaderen en een demente Reve, die tegen de vieze Joop S. zegt: „Wil je mijn pielemuis nog een keer zien?" Iepenzieke iepen zwaaien in de herfstwind en roepen zachtjes: „Au."

YOUP VAN 'T HEK

Reve wil geen kwaad woord over de koning

'In een boek hoort leed', zegt de schrijver. 'Het leed van anderen, dat lees je het liefst. Je wilt geen boek waarin de personages het allemaal leuk hebben. Die gaat dood, en die ook, en die daar probeert zijn vader te wurgen: dat is het goede boek.

'Ik bedoel, wilt ú een film zien waarin de mensen een beetje dansen en zeggen dat het leven een feest is? Je moet de ellende beschrijven. Dan zeggen de mensen: dat ben ik.'

Cicero: Vrolijke mensen zijn voornamelijk eng

Van onze verslaggevers
Remco Meijer
Arjan Peters

MACHELEN

In zijn ordelijke werkkamer hangt over de houten stoel achter het eenvoudige bureau het verschoten spijkerjasje waarin hij zo vaak is gefotografeerd. De kroontjespen ligt naast de inktpot. In de boekenkast staat een fles Lourdeswater bij het *Verzameld werk*. De wil is er nog. Gods zegen ongetwijfeld ook, en het goede nieuws is dat de horoscoop van Gerard Reve (77) zegt dat hij 'nog zestien jaar' zal leven.

Maar toch.

'Een deel van mijn geheugen is niet meer te bereiken', vertelt de zelfbenoemde volksschrijver openhartig. 'Eigenlijk zou ik nog eens een boek moeten schrijven dat Het Late Leven heet, of Het Bestaan Als Zodanig. Bestaan die titels al, of kan het nog?'

Jazeker, het kan, graag zelfs, zoals een gesprek met Reve, ondanks diens fysieke beperkingen, nog heel wel mogelijk blijkt te zijn.

Het is maandag in Machelen, België, en in de oude dokterswoning met riante tuin staat Reve tot in de vooravond *de Volkskrant* te woord. Onderwijl deelt zijn levensgezel Joop Schafthuizen (53) telefonisch 'de internationale wereldpers' de reactie van het tweetal mee op de weigering van koning Albert om de Prijs der Nederlandse Letteren persoonlijk uit te reiken.

De feestelijke plechtigheid zou op 21 november in het koninklijk paleis te Brussel plaatsvinden. Maar een onderzoek naar een mogelijk strafbare handeling van Schafthuizen met een minderjarige jongen maakt een ceremonie in de ogen van het hof onwenselijk.

Reve en Schafthuizen hebben besloten het aan de prestigieuze prijs verbonden geldbedrag van zestienduizend euro (35 duizend gulden) per dagafschrift van de giro in te wachten.

Schafthuizen is verontwaardigd. Reve zegt verdrietig te zijn, maar ondergaat de commotie gelaten. Dat tekent de gemoedstoestand van de schrijver de laatste tijd, zegt Schafthuizen. 'Ik ben nu ongeveer zo oud als Gerard was toen ik hem leerde kennen. In die tijd kon hij zich geweldig opwinden over dit soort incidenten, die hem uit zijn concentratie haalden. Eigenlijk begrijp ik nu pas hoe hij zich toen gevoeld moet hebben. Terwijl hij juist veel milder is geworden. Hij is lief hè, vinden jullie ook niet?'

Reve wil over de koning der Belgen geen kwaad woord horen. 'Dit heeft die man niet zelf besloten', meent hij. 'Zo'n koning wordt helemaal afgeschermd, die zit opgesloten in zijn paleis.'

Als Schafthuizen 'boodschapjes' heeft gedaan, en twee flessen wijn en een schaal met broodjes op tafel zet, zegt Reve: 'U mag pakken wat u wilt, alleen het grootste broodje kaas is voor mij. Dat gaat hier nu eenmaal zo.' Terwijl de telefoon andermaal rinkelt, overziet Reve in dankbaarheid zijn oeuvre.

Het prijzengeld van 34.000 gulden van de Prijs der Nederlandse Letteren is overgemaakt naar zijn rekening, maar schrijver Gerard Reve moet nog even wachten op de oorkonde die daarbij hoort.

De Nederlandse Taalunie heeft nog tijd nodig om de handtekeningen van de bewindslieden uit Nederland en België en de secretaris van de Taalunie te verzamelen.

Normaal gesproken zouden deze personen tijdens de uitreiking hun krabbel zetten. "Ik denk dat Reve de oorkonde voor het weekeinde heeft", aldus een woordvoerder van de Taalunie.

Deze keer is er geen uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren, omdat de Belgische minister Anciaux van Cultuur besliste dat koning Albert de prijs niet aan de 77-jarige schrijver mocht uitreiken. Anciaux besloot dit omdat tegen Joop Schafthuizen, de partner van Reve, een justitieel onderzoek loopt wegens ontucht met een kind.

Robbert Ammerlaan van uitgeverij De Bezige Bij, de uitgever van Reve, heeft een boze brief naar de Belgische minister gestuurd. Hij is verontwaardigd dat Anciaux geen contact heeft gezocht met de schrijver of de uitgever. Ammerlaan noemt het optreden van de minister "verregaand incorrect".

Anciaux weigerde te reageren op de verwijten van de uitgever. "Wij gaan er geen pingpong van maken. Voor ons is de zaak gesloten", zei een woordvoerder van de minister. Een raadslid van Reve's woonplaats Machelen trekt zich weinig van alle commotie aan en wil de volksschrijver tot ereburger maken. (ANP)

Ephimenco

TR 10/11

Bij het aflopende leven van een groot schrijver horen grote drama's en pathetiek. Maar de enige tragiek die de oude dagen van Gerard Reve kenmerkt heet Joop Schafthuizen, officieel niets meer dan een 'levenspartner'. Niet bepaald verheffend. Geen grote processen meer wegens godslastering voor de volksschrijver, maar alleen kleine schandaaltjes die stuk voor stuk op het conto van zijn kwade genius Schafthuizen geschreven kunnen worden. Het parasiteren van zijn partner op zijn eigen oeuvre en reputatie lijkt Reve tot niet meer dan de schaduw van Schafthuizen te hebben teruggebracht. Een vaal silhouet zonder geheugen dat stilletjes op zijn broodje kaas kauwt terwijl zijn zelfbenoemde woordvoerder op de achtergrond gesticuleert of via de telefoon anathema's uitspreekt. Meestal gaat het over geld. Duistere kwesties zoals het veilen van een archief. Maar Schafthuizen is een egomaniak en kan net zo goed een biograaf ontslaan die niet snel en diep genoeg voor hem heeft gebogen.

Het laatste schandaaltje gaat over de weigering van de koning der Belgen de Prijs der Nederlandse Letteren aan Reve persoonlijk te overhandigen. Vanwege Schafthuizen. Levenspartner heeft zich in België aan een jongetje van dertien jaar vergrepen wat tot een paniekerige reactie van koning Albert heeft geleid. Sindsdien is Schafthuizen niet meer uit de kranten weg te slaan: „We zijn vereerd en gelukkig met de onderscheiding maar..." Die 'we' is aandoenlijk. Voor iedere toehoorder heeft Schafthuizen een leugen klaar liggen. Eerst ontkende de pedofiel de feiten. Maar tegen *De Volkskrant* zegt hij dat hij het jongetje alleen vroeg zijn broek af te stropen en dat hij vervolgens zestig seconden naar zijn 'pielemuisje' heeft gekeken. Tegen het *Algemeen Dagblad* gaf hij toe zelf dat broekje naar beneden te hebben getrokken. En nu in *Vrij Nederland*, waar hij twee volle pagina's interview krijgt, is er geen sprake meer van zestig seconden voyeurisme maar van actief 'kietelen'. Droeve verhalen van een vies mannetje, meer niet. Maar wat ik niet snap is dat de man die de volksschrijver al jaren vampiriseert zo mild door de Nederlandse pers wordt behandeld. Als ik een teek bij mijn hond vind, ga ik hem toch niet kussen en aaien? Het is ook waar dat een gewone teek doorgaans weinig macht heeft en ook geen sleutel bezit die bij iedere interviewaanvraag de toegang tot de schrijver verschaft.

Sylvain Ephimenco

Oplichters

NRC 12/11 **Sylvain Ephimenco**

Als je goed kijkt zie je ze wel, de vandalen. De hooligans die je huis verbouwen, je vrouw verkrachten en het broekje van je zoontje naar beneden trekken om in alle rust zijn pielemuisje te kunnen kittelen. En dat allemaal terwijl ze je met mooie woorden en ronkende formules vol wind in slaap proberen te sussen. Degenen die niet goed om zich heen hebben gekeken, worden vroeg of laat wakker in een desolate omgeving. Het voetbal wemelt van dat soort hooligans, van de Joop Schafthuizens die aan je gevoelens van nationale trots appelleren om ongemerkt het broekje van je ethische bewustzijn te kunnen afstropen.

Wat dit betreft heb ik een mooi weekeinde beleefd. De hele zondag heb ik naar een vet puistje gekeken dat rollend over het gras elk moment dreigde te barsten. Ik keek en dacht: ben ik gek, ben ik de enige die het vette puistje ziet rollen? In het Bombonera stadion van de Argentijnse Boca Juniors zaten vijftigduizend blinde paarden te kwijlen van genot, te klappen en te voetstampen bij het zien van de grootste komedie die ooit in een stadion heeft plaatsgevonden. Een prestatie die pas op 1 februari aanstaande zal worden overtroffen wanneer vijftigduizend huwelijksmalloten zich in de Arena verzamelen om de larmoyante Máxima-ballade van Marco Borsato aan te horen. Het is een gegeven waar je niet om heen kunt: foute Argentijnen trekken altijd volle stadions.

Voor het afscheid van Diego Maradona waren een paar uitgebluste *has beens* opgetrommeld die nog niet in staat waren geweest een sprintje van 25 meter te trekken om de volgende bus naar het crematorium te halen. Wat was dit voor lachwekkend spektakel? Het vette ettertje stapelde foute passen op foute passen en de wereld, die de beste cameramensen en regisseurs naar Bombonera had afgevaardigd, kronkelde van plezier. Waar praten we over? Diego Maradona heeft verder gedurende een hele carrière, helemaal in zijn eentje, het aanzien van het voetbal zo beschadigd dat je alleen met het schaamrood op de kaken naar zo'n afscheidsfeestje kunt kijken. Je gaat toch ook niet Ben Johnson in New York uitnodigen om de doden van Elf September te eerbiedigen?

De carrière van Maradona is een aaneenschakeling van bedrog, leugens, dopingschandalen, cokeverslaving, pogingen tot moord op journalisten, al dan niet erkende buitenechtelijke kinderen en foute relaties met dictatoren. Zelden heeft iemand zijn uitzonderlijke talenten zo verkwanseld als het varkentje met bierbuik. Zozeer zelfs dat het beroemdste doelpunt van Maradona dat in het collectieve geheugen van de mensheid zal blijven hangen niet zijn tweede treffer tegen Engeland in de kwartfinale van het wereldkampioenschap van 1986 in Mexico is, maar zijn eerste. Niet de fabuleuze slalom vanaf de middenlijn dus, maar die hand die de bal achter de Engelse doelman bokste. Maradona is allereerst bedrog en dan pas voetbal.

RTL 5 zond gisteren een veelzeggend interview uit met de charlatan. Ik keek ernaar, luisterde naar de zeepbellen, de grootspraak, de groteske provocaties en hield al die tijd mijn broek goed vast. Je weet maar nooit. Alsof ik plots in huize Schafthuizen te Machelen was beland. Diego Corleone zat wijdbeens te wauwelen over de 'hand van God' en schoffeerde en passant, recht in de camera kijkend, iedereen die hem ooit enigszins had tegengesproken. Ik keek naar de kerstboom, behangen met blinkende kettingen en oorbelletjes, en vond hem een geschikte kandidaat om binnenkort de botterhamen van Gerard Reve in België te smeren. De combinatie schrijver met oplichter werkt altijd goed bij adorateurs die zich maar al te graag door chauvinisme laten verblinden. En zo zullen er ook altijd ergens een paar Remco Camperts rondlopen die bereid zijn de Belgische ambassadeur op het matje te roepen omdat Diego niet door het hof wordt ontvangen.

Sylvain Ephimenco | *Belgisch toneelstuk*

6A 17/11

In een luguber wodnkamer ergens in een Belgische achterbuurt zit de Oude Schrijver vastgeketend aan zijn stoel. Voor hem staan op een tafel een broodje kaas en een glas karnemelk. In een hoek van de kamer zit ook Levenspartner (een vette vieze man met zware sleutels hangend om zijn nek) geldbriefjes te tellen.

Oude Schrijver: «Heb honger, Levenspartner maak me los! Wil broodje kaas!»

Levenspartner: «Houd toch op, Oude Schrijver, ik ben je geld aan het tellen. Als je er straks niet meer bent, zet ik het allemaal op mijn eigen rekening.»

O.S.: «Heb ook dorst. *Misery!* *Misery!* Mijn karnemelk!»

L.P.: «En dan verkoop ik ook het archief, de biografieën, de eerste drukken en het zilverbestek. Zieze, het is hijna volbracht!»

Plots komt een jongetje van hooguit dertien jaar in de kamer. Levenspartner stopt met het tellen en trekt het broekje van het jongetje naar beneden.

L.P.: «Zullen we pielemuisje even kietelen ventje? Je wordt later vast en zeker een sterke kerel.»

Op dat moment schuift een man de kamer in. Hij draagt een kroon op zijn hoofd en houdt een cheque in zijn hand.

Koning: «Heu, sorry. Ik ben de koning der Belgen en kwam een literaire prijs aan de Oude Schrijver overhandigen. Ik wou u beiden op mijn paleis ontvangen. Maar... het gaat niet meer want ik zie dat Levenspartner aan het kietelen van het pielemuisje is geslagen. Ik stuur die cheque wel per post.»

O.S.: «Wil geen prijs, wil geen cheque, wil broodje kaas.»

L.P.: «Ja, ja, stuur maar per post stomme koning. Ziet u niet dat ik met pielemuisje bezig ben? Oude Schrijver komt toch nooit zonder mij naar uw stinkpaleis want ik ben de rechtmatige cipier.»

Koning: «Ik ben misschien maar een koning, maar ik vind u een ordinaire kietelaar. En ook een onbeschaamde profiteur van andermans roem.»

L.P.: «Joh, man, blijf met je hanale fikken van onze mooie cultuur en hangsloten. Waar ben je bang voor? Dat Oude Schrijver jouw paleis straks onder gaat pissen? Doe niet zo raar. Schrijf ons gironummer op en storten maar. En een beetje snel ook. We hoeven je Belgische bonbons en koude koffie helemaal niet, zeikerd!»

Het dertienjarige jongetje rent huilend de kamer uit met zijn broekje op de enkels.

Koning: «De wet geldt voor iedereen. *Duralex sed lex!*»

L.P.: «Rot op met je wet en geef de poen! Nu is pielemuisje ook weg. Weet je wel wie ik ben? In mijn land eten ze allemaal uit mijn hand. Als ik een wind laat, betalen ze allemaal om te mogen ruiken. En weet je waarom die hele grachtengordel aan mijn voeten ligt? Omdat ik de sleutels van de hoeien en de kettingen heb.»

Levenspartner staat op, veegt wat speeksel van zijn mondhoek

Toverwoorden

VK 20/11

IN zijn presentatie van de nieuwe roman van Gerrit Komrij, *De klopgeest*, bracht directeur Robbert Ammerlaan van uitgeverij De Bezige Bij het publiek op de hoogte van een bezoek aan Gerard Reve. Ammerlaan had aan de schrijver gevraagd of hij de volgende keer iets voor hem kon meenemen. Jazeker: een boek van Gerrit Komrij.

'Gerrit Komrij, Gerrit Komrij', had Reve vervolgens gezegd: 'is dat geen mooie titel voor een boek?'.

De volle zaal zag het op de cover staan, ik begon in gedachten het eerste hoofdstuk te lezen. Wie is/was deze Gerrit Komrij? De zoon van een NSB'er die in het verzet ging en alle mensen die zijn vader wilde verraden, redde van de ondergang? Een Nederlandse Nobelprijswinnaar natuurkunde?

Is het wel een persoon?

Gerrit Komrij zou ook een turntechniek, een bridgeclub uit Amerongen kunnen zijn. Of de naam van het pact tussen Honduras en Mexico, ergens in 1800: de beide vredesstichters hadden, in hun zoektocht naar een geschikte titel voor het historisch verdrag, ten slotte maar de firmanaam van de leveranciers van het stuk perkament erboven gezet (Gerrit Komrij papieren, Rio de Janeiro), zoals de oprichters van PSV besloten, nadat notaris De Rijcke de fles rode wijn op het witte tafellaken had omgestoten, roodwit als clubkleuren te gaan dragen.

Gerard Reve kan je met één woord in vuur en vlam zetten, doen huilen of aan het lachen maken. In de *VPRO Gids* staan deze week de statuten van zijn Algemene Heimwee Partij, 3: 'Het zo veel mogelijk rijp maken voor het Rooms-Katholieke geloof van Dieren, vooral de Wolf, de Kan-Garoe, alle Buidel Dieren, Hoogstaande Vogels, vooral die enigszins kunnen spreken en sterk naar God verlangen, zoals de vele zingvogels: Beo, Ara, etc.'

Jan Mulder

Al dagen. En morgen komt oom Boos-Kusje ook nog!

Jongens

VK 12/11

JAN BLOKKER

'NU WEET ik wie gij zijt, de jongen die ik eenzaam zag te Woudsend en daarna,
nog op dezelfde dag, in een kafee te Heeg.
Ik hoor mijn Moeders stem.
O Dood, die waarheid zijt: nader tot U.'

Alleen al om die vijf regels heeft Gerard Reve wat mij betreft de Prijs der Nederlandse Letteren 2001 verdiend – uitgereikt door de paus, de hoofdredacteur van de *Gay Krant*, de verzamelde vorsten- en groothertoghuizen van België, Nederland en Luxemburg, of desnoods door een fietskoerier van de Nederlandse Taalunie.

Wat doet het er toe?

Joop Schafthuizen schijnt er het meest toe gedaan te hebben: steen des aanstoots voor de jongensachtige Vlaamse lakei Bert Anciaux, en zijn eerbiedwaardige koning Albert. Tegen de partner, de matroos en de uitbater van onze volksschrijver loopt in België een gerechtelijk vooronderzoek wegens vermeende aanranding van een dertienjarig tuinwerkertje.

'Op een zeer warme dag in augustus', bekende verdachte vorig week tegenover *de Volksrant*, 'heb ik hem gevraagd zijn broekje af te stropen. Gedurende zestig seconden heb ik zijn pielemuisje bewonderd. Ik zei hem dat hij later vast en zeker een sterke kerel zou worden. Dat is alles.'

Aan het woordgebruik herkent men de Meester. In een ander dagblad liet hij weten dat de meester zich tot de Taalunie had gewend 'via een papieren mensenbrief'. Maar dat krijg je er natuurlijk van na een kwart eeuw vriendschap. Je hebt ook mannen die op den duur sprekend op hun hond gaan lijken.

Die Anciaux trouwens was gisteren toevallig een prominente gast in *De zevende dag*, het Vlaamse pendant van het Nederlandse *Buitenhof*. Van alles en nog wat werd met hem doorgenomen – zijn nieuwe partij die *Spirit* blijkt te heten, de bloeddorstigheid van het Vlaamse volkslied, de ondergang van de Sabena – maar tegen de tijd dat ik eindelijk iets cultureels verwachtte, was het gesprek afgelopen. Geen woord over de affaire waar wij vol van blijven.

Want in Nederland is er, tot in kwaliteitshoofdartikelen aan toe, schande gesproken van het affront dat Reve door onze buren is aangedaan, terwijl *hij* tenslotte aan niemand heeft gevraagd z'n broekje af te stropen, en men ten aanzien van zijn vriend eerst nog maar eens moet bewijzen of hij meer heeft gedaan dan zestig seconden kijken.

Aan wie is nou, ter ere waarvan, die deftige prijs toegekend? Of zou de Vlaamse minister van Cultuur het verschil niet begrijpen tussen een literaire jongen in Woudsend en een echte in Machelen?

Lees Reve, en vergeet Schafthuizen, nam ik me dus voor.

Tot ik zag dat de literatuurmedewerker van *Vrij Nederland* vorige week helemaal naar Machelen was afgereisd, niet om de schrijver, maar om diens pielemuisjesliefhebbende huisgenoot te interviewen.

'Een dag ziet er triest uit, héél triest', schetst de levensgezel de dagen van de laureaat. 'Zijn medicatie op zijn tijd, zijn boterham op zijn tijd, zijn glaasje wijn op zijn tijd, even naar het journaal kijken. Maar hij is gelukkig. Tobt niet. Je zou zeggen iemand in zo'n situatie wordt agressief omdat hij boos is dat hij niet meer kan lezen of schrijven. Maar het lijkt net of hij het makkelijk vindt dat dat niet meer hoeft. Over anderhalve maand wordt hij achtenzeventig. Als hij opgetut is en zijn nagels zijn geknipt en hij zijn Ann Demeulemeesterkleren aan heb, dan is het nog een heel bijzondere gozer. Maar mijn leven met Reve? Een triest woord: het is volbracht.'

En nóg acht kolommen ontluisterend zelfbeklag uit de mond van een kindervriend.

Ik las het, en begreep dat ook sommige Nederlandse literatuurkenners het onderscheid niet kennen tussen een Jongen en jongetjes.

Televisie | Paul Brill

Prikkelbaar Nederland

VK 26/11

Nederlanders hebben de geprikkeldheid van een klein land met een groot verleden, zo heeft een historicus ooit opgemerkt. Het lijkt er soms op dat dit ook een rol speelt bij de verontwaardigde reacties op het onrecht dat onze Volksschrijver wordt aangedaan door de koning der Belgen, die hem de Prijs der Nederlandse Letteren niet persoonlijk wil uitreiken. Wie denken Albert en zijn Vlaamse cultuurvazal Anciaux wel dat ze zijn? Laten ze in 'dat belachelijke land' eerst eens de rechtszaak tegen Dutroux tot een goed einde brengen, riep Hanneke Groenteman een paar weken geleden uit in *HH Zondag*.

In *Andere ogen*, het NCRV-programma waarin buitenlandse correspondenten het Nederlandse nieuws bespreken, maakte gisteren een Belgische journalist deel uit van het panel, en hij zei dat Nederlanders onvoldoende beseffen hoe gevoelig de kwestie ligt in het door pedoseksschandalen geteisterde België. Voor het hof is het uiterst riskant om zich op enigerlei wijze in te laten met Joop Schafthuizen. Maar tientallen Belgische schrijvers hebben toch hun afkeuring uitgesproken over de houding van Albert en Anciaux, wierp Mieke van der Weij tegen. De Belgische journalist was er niet van onder de indruk en typeerde het protest als plaatsvervangend engagement.

Het zou mijn standpunt niet zijn, maar het stemt me tegelijk wantrouwig dat ik Nederlanders op de buis steeds weer zie zwelgen in meewarigheid over zoveel Belgische bekrompenheid. Want het laat zich raden wat de achterkant is van die meewarigheid: voldaanheid over de (vermeende) eigen vrijzinnigheid.

Bij de geprikkeldheid van dit land hoort overigens ook dat we graag willen weten hoe het grote buitenland ons eigenlijk ziet. Dat kwam gisteren tot uiting bij het interview met de Britse ambassadeur in Nederland, Colin Budd, die te gast was in *Buitenhof*. De ambassadeur heeft al eerder in Den Haag gewerkt, is getrouwd met een Nederlandse en spreekt redelijk Nederlands – zelfs het woord 'hartstikke' bleek tot zijn vocabulaire te horen. Wellicht werd Peter van Ingen daardoor in de verleiding gebracht om een groot deel van het gesprek te besteden aan Budds kijk op Nederland en onderwerpen als Afghanistan en de Europese samenwerking daaraan ondergeschikt te maken.

De ambassadeur heeft wellicht interessante dingen te melden over Nederlandse zeden en gewoonten, maar hij is ook en vooral diplomaat en zal dus op dit punt niet snel brisante uitspraken doen. Dat gebeurde dan ook niet. Hij wilde niet te veel klagen over Nederlandse aanbevelingen voor de wereld, want 'mijn premier heeft ook wel eens wat ideeën'. En verder maakte hij behendig gebruik van het dictum van Joseph Luns, waarin weer een andere vorm van geprikkeldheid ligt opgesloten: 'Nederland is een groot land op een klein grondgebied.'

Televisie | Paul Brill

Minder zwijmelen

VK 16/11

Het pielemuisje van Joop Schafthuizen heeft een grote broer. Gisteren moedigde Henny Huisman de jongens van de familie Wouters aan om bij het douchen vooral hun 'pielemoos' goed schoon te maken.

Dat gebeurde in de eerste aflevering van Huismans nieuwe programma op RTL 4, *De babysitter*. Formule: hij gaat oppassen bij kinderen van ouders die een dagje of avondje uit willen. De camera is erbij en registreert hoe hij het ervan afbrengt. Daarvan wordt een compilatie gemaakt, afgewisseld met korte uitspraken van de ouders over hun kinderen en de opvoeding.

Met kinderen op de televisie kun je een potje breken: ze zijn al snel goed voor stevige kijkcijfers. Huismans eigen *Miniplayback-show* kreeg destijds weinig lovende kritieken, maar de kijkers stemden er masaal op af. Het NCRV-programma *Praatjesmakers* met Jochem van Gelder, dat ik nogal opgedirkt en voorspelbaar vond, trok vorig seizoen gemiddeld 900 duizend kijkers.

Huisman maakt het zich in de eerste aflevering van De Babysitter niet gemakkelijk. Hij moet een volle dag oppassen bij een gezin met vier jongens, drie honden en een kat. De jongens variëren in leeftijd van 7 tot 14 jaar, een van hen lijdt aan het syndroom van Down. Huisman doorloopt de hele dagelijkse routine: ontbijt maken, naar school rijden, lunch verzorgen, mee naar voetballen, pannenkoeken bakken, naar bed brengen. De kinderen zijn af en toe knap lastig. Het ontzag voor de beroemde babysitter houdt ook niet over. Een van de jongens, die op de videoband een vroeger optreden van Huisman heeft gezien, vindt hem oud geworden. 'Maar oude mensen zien er wel wat mooier uit', zegt hij troostend.

Ik vermoed dat sommige Huisman-fans niet meteen razend enthousiast zijn over De babysitter. De RTL-coryfee heeft zijn programma's altijd ruim bestrooid met emotie. Vooral als er kinderen in het geding waren, lag de klefheid op de loer. Die bleef gisteren echter op aangename afstand. Er was geen overdaad aan affectie en er werd niet amechtig in de kinderziel geroerd. Misschien gaven de jongens er geen gelegenheid toe, maar het kan ook een teken zijn dat volgens Huisman en producent Endemol zwijmel-tv met kinderen niet meer van deze tijd is. De volgende afleveringen moeten het uitwijzen.

Iemand die zich altijd verre van zwijmel-tv heeft gehouden, is Aart Staartjes. Hij is zelfs niet erg gesteld op kinderen, zo heeft hij in vroegere interviews laten weten. Hoeft van een acteur ook niet geëist te worden, kan zelfs een voordeel zijn. Maar woensdag ging Meneer Aart bij *Barend & Van Dorp* nog een stapje verder. Hij vond zelfs zijn eigen kinderen destijds niet zo leuk. Toen hoopte ik toch dat Pino hem nog eens goed te grazen zou nemen.

REVE EN SABENA

IS HET oude België soms te vroeg begraven? Het had er vorige week even de schijn van.

De monarchie liet zich weer eens gelden: koning Albert II voelde er niets voor de Prijs der Nederlandse Letteren uit te reiken aan volksschrijver Gerard Reve.

Schande!

Edellieden uit de *haute finance* traden in het geweer om de restanten van de nationale luchtvaartmaatschappij Sabena op te rapen, op verzoek nota bene van het paarsgroene kabinet, dat zo nadrukkelijk etaleert dat alles anders wordt in dit land.

Om je dood te schamen!

Maar niets hoeft altijd te zijn wat het op het eerste gezicht lijkt. Het was gemakkelijk politiek correct hakken op de monarch. In naam van de Kunst en de schrijver van het werk dat ons allen zo tot troost strekt, was het prijsschieten op de vermolmde principes van het Paleis van Laken. De protesten bereikten vooral in Nederland orkaankracht.

Maar het opgeroepen beeld van archaïsche

VK 15/11

scherpslijperij is overtrokken. Niet alleen in België, maar ook in Nederland geldt het bewonderen van pielemuisjes van minderjarige jongetjes door rijpere heren nog altijd als een omstreden bezigheid. Dat de koning Reve tot slachtoffer van zijn weigering maakt, terwijl het justitieel onderzoek tegen diens levensgezel Joop Schafthuizen loopt, maakt de beslissing aanvechtbaar. Maar een poging zich in de positie van de vorst te verplaatsen kan geen kwaad. Het verklaart mogelijk dat de protesten in Vlaanderen nimmer de Nederlandse sterkte bereikten en het beneden de taalgrens stil bleef; wie, Gerard *Rève*?

In de Belgische context, waar de natie na de affaire-Dutroux hypergevoelig is voor alle uitingen van pedofilie, komt Alberts aarzeling niet onverwacht. Het gaat niet om Reves werk, de bedenkingen kwamen pas na opening van het onderzoek tegen Schafthuizen. Dat viel samen met de pogingen van de monarchie zich te weer te stellen tegen beschuldigingen in een schandaalboek dat Albert deel uit maakte van netwerken rond het 'Monster van Marcinelle'. Het complotdenken behoort net zo tot het *joie de vivre* in België als bier en bonbons.

Dat de koning daar rekening mee houdt is niet zo verwonderlijk. Voor een niet te onderschatten aantal Belgen, zowel Vlamingen als Walen, symboliseert het koningshuis in België nog een zeker behoud van normen en waarden. Na alle schandalen van weleer proberen de Van Saksen-Coburgs in het België van nu meer dan ooit van onbesproken gedrag te blijven. De hoon van de Nederlandstalige culturele elite is dan maar als prijs ingecalculeerd.

De opleving van het oude België werd ook verondersteld toen twee monumenten van het zakenleven verschenen om de Belgische driekleur op vliegtuigrompen veilig te stellen. Het had bijna iets koddigs: het optreden van zelfverzekerde graven, wapperend met hun adressenboekjes. Hun kennis van de luchtvaart moet nauwelijks verder reiken dan de kwaliteit van de champagne in Sabena's *business class*. Maar Etienne Davignon (Generale Maatschappij) en Maurice Lippens (Fortis) verzetten bergen die paarsgroen ondanks aanhoudend optimistische retoriek niet van hun plaats kon krijgen. Zie je wel dat het welvaren van het land nog altijd afhangt van de altijd wat mysterieuze congsi tussen monarchie en een kringetje patriottistische *captains of industry*?

Maar hun entree versluierde dat er juist net met een traditie was gebroken. Sabena stond dieprood en de regering weigerde de maatschappij uiteindelijk toch gewoon de hand toe te steken. Dat ging vroeger anders. Tekorten werden zonder vragen te stellen bijgepast. Het kabinet-Verhofstadt kon als EU-voorzitter natuurlijk moeilijk de Europese regelgeving trotseren, maar paarsgroen heeft al meer geëtaleerd dat de markt soms maar gewoon zijn werk moet doen. Dat vervolgens de verleiding groot was de pijn te verzachten door een moeizame doorstart te forceren was begrijpelijk, maar nogal ambigu.

Nog een element in deze affaire wijst erop dat de onaantastbaarheid van de instituties in het oude België erodeert. De parlementaire onderzoekscommissie naar de teloorgang van Sabena heeft als opdracht ook de rol van de monarchie uit te pluizen. Het ooit niet doorgaan van een fusie met de KLM wordt toegeschreven aan het Hof, dat tanende Franstalige invloed vreesde.

Het is derhalve te vroeg om het nieuwe België al weer af te schrijven. Dat Albert II weigert Reve persoonlijk te feliciteren en de regering een krampachtige poging voor een *flagcarrier* entameert, duidt meer op groeistuipen in plaats van een wederopstanding van de oude natie.

Rob Gollin

Reve

VK 12/11

DE PRIJS der Nederlandse Letteren wordt bijgeschreven op Gerard Reves girorekening. Koning Albert van België wenst de auteur niet ten paleize te ontvangen op 21 november.

De bij de prijs behorende oorkonde zal de schrijver die ons nu al meer dan vijftig jaar van zijn kunst en zijn aanwezigheid in het leven doet genieten, overhandigd worden door iemand van de Taalunie.

Het is een afgang voor het aanzien dat de Prijs der Nederlandse Letteren zou moeten hebben. Dat blazoen is voorgoed bezoedeld door het Belgische hof. Degene die over zes jaar geroepen is om de prijs in het Brusselse paleis in ontvangst te nemen, zal zich wel twee keer bedenken voor hij de prijs accepteert. En hij (zij) zal er niet aan ontsnappen om in zijn dankwoord te herinneren aan deze schandalige behandeling van een grote Nederlandse auteur.

De weigering van Koning Albert is ook een desavouering van de Taalunie die een nog niet zo erg lang geleden door de politiek in het leven geroepen instrument is.

Als ik de Nederlandse regering was, zou ik de Belgische ambassadeur op het matje roepen. Maar ook dat zal niet gebeuren, want een kunstenaar zal wel geen diplomatiek incident waard zijn.

Liever omhangen regeringen en hoven de grootste moordenaars met de versierselen van een of andere huisorde, in plaats van een schrijver met het hem toekomende respect te behandelen.

Remco Campert

JAN BLOKKER

Holland - België

VK 19/11/01

VERHELDEREND debatje, gisteren in *Buitenhof*, tussen J. Wijn en B.O. Dittrich.

Is de vrijheid van de kunstenaar in gevaar omdat de koning der Belgen die prijs aan Reve niet wil uitreiken?

Dat vond Dittrich, de Jan des Bouvrie van D66.

Wat een onzin, meende zijn christendemocratische opponent. Niemand twijfelt er toch aan dat Reve die prijs verdient, en dus zal krijgen?

Maar binnen de Taalunie, hield Boris voet bij stuk, hebben we afgesproken dat de prijs bij toerbeurt wordt uitgereikt door de Nederlandse koningin en de Belgische koning.

Hij liet het woord Taalunie een beetje galmen, alsof hij het over de grondwet van de Benelux had. Geen kunst zonder koninklijke goedkeuring – daar stond hij voor.

Maar als het hem dan zo hoog zat, drong Wijn aan, waarom had hij de Nederlandse bewindspersoon van cultuur dan nog niet gesommeerd om bij de benepen Vlamingen te protesteren?

Daar schrok onze Dappere Dodo even van, want aan die mogelijkheid had hij kennelijk geen seconde gedacht.

Dat zal ik zeker doen, probeerde hij zich snel uit z'n benarde positie te jokken.

Wanneer dan?

Commotie

VK 16/11

Wat mij het meest stoort in Camperts Reve-column (*de Volkskrant*, 12 november) is het doodzwijgen van de reden van alle commotie. Daarom is het niet uitreiken van de prijs door koning Albert een erkenning van de ernst van het gebeurde, terwijl iedereen probeert het gebeurde te bagatelliseren omdat het de vriend van een Groot Kunstenaar betreft. Die zo klein is een vergelijking met Dutroux te maken met zijn opmerking dat in zijn tuin niet gemarteld wordt. Alsof alle 'minder erge' daden daardoor niet relevant zijn.

Het probleem van seksueel-geweldslachtoffers was altijd, dat wat hen aangedaan werd, het gebeurde en de ernst daarvan, miskend werd. Een impliciete angel van dit soort misdaden is dat, als het je gebeurt, je je altijd zelf verwijten maakt, terwijl daar geen enkele aanleiding voor is. Je eigen seksualiteit wordt gekaapt en je raakt vervreemd van een kern, die je heel dierbaar zou moeten zijn. Daarom is erkenning ook bij schijnbaar onschuldige aanrandingen zo belangrijk. Schokkend dat Grote Kunstenaars daar zo weinig oog voor hebben, omdat het hun vrienden betreft.

BERG EN DAL *Paul Kavelaars*

VERVOLG BLOKKEN

Bij de begrotingsbehandeling op 3 december.

Dat is veertien dagen te laat, rekende z'n tegenstander hem onbarmhartig voor. Dan zou u de staatssecretaris beter nog meteen dinsdag voor het vragenuurtje naar de Kamer kunnen roepen.

De wijze waarop Boris dat vervolgens beloofde, had bijna iets zielig: in zes tellen was hij ontmaskerd als een onhandige kletsmeier. Maar ja, die tien minuten tv-*exposure* waren weer binnen.

Een uurtje later liet Rick van der Ploeg al weten dat hij het Belgische besluit 'betreurde', maar dat hij zich niet kon mengen in de binnenlandse aangelegenheden van een vreemde mogendheid. Wel was hij er zeker van dat *ons* staatshoofd zich in een dergelijke situatie niet zou hebben laten kennen, zodat de affaire in ieder geval nog werd bekroond met het bewijs dat die domme Belgen nog veel van ons te leren hebben.

Ach ja.

Hollandse politici.

Of ze nou stroop smeren om de mond van de literatuur, van hun linkse achterban of van Beatrix – als het er op aankomt lijken ze allemaal op Jan Pronk, de martelaar van Afghanistan.

Ik herinner me nog een Kamerzitting uit de dagen van Lubbers-III, toen Jan als ontwikkelingsminister weer een keer onder het juk van Ruud was doorgegaan, en tegenover het voltallige kabinet aan een waanzinaria begon waarin hij zijn falen verontschuldigde met een verwijzing naar de burgemeester in oorlogstijd.

Na z'n eerste paar zinnen dacht iedereen dat de GGD gewaarschuwd moest worden, maar vijf minuten later hoorde je ze in de bankjes tegen mekaar fluisteren: 'Rustig laten uitzingen, gaat vanzelf over.'

En inderdaad. Hij bezong z'n nederlaag als een tenor, want als minister wilde hij nòg een paar ritten in het kussen.

Zo is het nu natuurlijk ook weer.

Prachtig beeld trouwens in één van de Journaals: Dijkstal en Weisglas als vooroorlogse rechercheurs bij een raar oud radiootje waaruit Pronk z'n stem kraakt, alsof ze bij de VVD geen moderne afluisterapparatuur hebben om de vijand te peilen.

Allemaal hetzelfde: Boris, Rick, Paul, Hans, Frans of Jan. Vanmiddag allemaal nog even bij Wim in het Torentje komen. 'Jij gaat Rick morgen toch geen lastige vragen stellen, Boris?' 'Nee, Wim.' 'Jij hebt koning Albert toch niet willen kleineren, Rick?' 'Nee, Wim.' 'Je distantieert je toch niet van het kabinetsstandpunt, Jan?' 'Nee, Wim.' Je bent toch niet op oorlogspad, Hans?' 'Nee, Wim.'

Het is waar: de Belgen kunnen nog veel van ons leren.

Van der Ploeg en Anciaux akkoord over prijs Reve

Door onze kunstredactie NRC

ROTTERDAM, 19 NOV. Staatssecretaris Van der Ploeg (Cultuur) sluit zich aan bij de opstelling van Vlaams cultuurminister Anciaux in de zaak-Reve. Van der Ploeg heeft maandagochtend contact gehad met Anciaux, die niet wil dat de Belgische koning Albert de Prijs der Nederlandse Letteren uitreikt aan Gerard Reve. Dit omdat Reve's vriend Joop Schafthuizen verdacht wordt van ontucht meteen minderjarige. Van der Ploeg zei zondag voor Radio 1 dat hij het zeer betreurt dat koning Albert de prijs niet uitreikt en dat hij zou proberen om een oplossing te vinden die recht doet aan „de grote betekenis van Reve als een van de grootste Nederlandse schrijvers". Van der Ploeg reageerde op D66-Kamerlid B. Dittrich, die hem in het tv-programma *Buitenhof* opriep om zich van Anciaux te distantiëren.

Anciaux heeft Van der Ploeg, volgens diens woordvoerder, ervan weten te overtuigen dat „alles is geprobeerd om de prijs toch nog uit te kunnen reiken". Overwogen is om Anciaux de prijs uit te laten reiken, maar „alle pogingen hebben tot niets geleid." Van der Ploeg erkent dat de prijsuitreiking „een Belgische aangelegenheid is" en dat hij begrip heeft voor de Belgische gevoeligheid in deze kwestie.

SGP looft Belgen om houding in Reve-zaak

DEN HAAG — De Belgen verdienen een pluim voor de wijze waarop ze de kwestie-Reve hebben aangepakt. Dat vindt de Staatskundig Gereformeerde Partij (SGP). De partij vindt het niet meer dan normaal dat de Belgische regering en koning Albert II afzagen van het door deze vorst uitreiken van de Prijs der Nederlandse Letteren aan Gerard Reve.

Niet alleen omdat diens partner Joop Schafthuizen verdacht wordt van seksueel misbruik van een minderjarige jongen, maar ook omdat het werk van Reve „veelal spot met God en Zijn geboden", aldus gisteren een mededeling van de SGP. (ANP)

Van der Ploeg wil gesprek met Anciaux over Reve-zaak

Van onze verslaggeefster VK 19/11

DEN HAAG

Staatssecretaris Van der Ploeg van Cultuur betreurt het dat de Belgische Koning Albert de Prijs der Nederlandse Letteren niet uitreikt aan Gerard Reve. Hij gaat de kwestie bespreken met zijn Belgische ambtgenoot Anciaux, die de beslissing nam dat Koning Albert de prijs komende woensdag niet moet uitreiken.

'Ik hoop dat er alsnog een oplossing gevonden wordt die recht doet aan de grote betekenis van Reve als één van de grootste Nederlandse schrijvers', aldus Van der Ploeg. De staatssecretaris zei overigens begrip te hebben voor de gevoeligheid in België na de affaire Dutroux, al kan hij zich niet voorstellen dat Koningin Beatrix de prijs in deze omstandigheden niet zou hebben uitgereikt.

Anciaux besloot de prijs niet door Koning Albert te laten uitreiken omdat er een strafrechterlijk onderzoek loopt wegens pedofiele handelingen tegen Reve's partner Joop Schafthuizen. Van der Ploeg reageerde op D66-Kamerlid Dittrich, die in het tv-programma *Buitenhof* liet weten dat hij van Van der Ploeg verwacht dat die zich voor Reve inzet. Volgens Dittrich mag Reve niet de dupe worden van zijn partner.

Vrijdag kwamen vijftig Belgische schrijvers, onder wie Hugo Claus, in opstand tegen de Belgische cultuurminister vanwege zijn weigering de prijs te laten uitreiken door de koning. Aanvankelijk eisten zij zijn aftreden. Later gingen ze akkoord met een gesprek.

De schrijvers vinden dat Anciaux de Prijs der Nederlandse Letteren schade heeft toegebracht. De prijs (34 duizend gulden) wordt elke drie jaar uigereikt, beurtelings door de koningin van Nederland en de koning van België.

Minister besliste over prijs Reve

TR 15/11

BRUSSEL – Niet de Belgische koning, maar de Vlaamse minister van cultuur, Bert Anciaux, heeft het besluit genomen om de Prijs der Nederlandse Letteren niet door de koning aan schrijver Gerard Reve te laten uitreiken.

Dat heeft de minister gisteren gemeld in het Vlaams Parlement. Volgens Anciaux heeft hij gekozen voor de 'minst slechte oplossing'.

In de media is een discussie ontstaan wie het initiatief heeft genomen om de prijsuitreiking door de koning te weigeren aan een van de grootste schrijvers uit het Nederlandse taalgebied: de koning of de minister.

Anciaux nam het besluit omdat bekend was geworden dat Joop Schafthuizen, de levenspartner van Reve, verdacht wordt van ontucht met een 13-jarige jongen. Reve wordt nergens van beschuldigd, maar toch vond Anciaux het beter dat de koning de prestigieuze prijs niet zou uitreiken. Een ambtenaar zou de eer te beurt vallen. Daarop liet Gerard Reve weten dat hij het geld behorend bij de prijs, 34 000 gulden, liever op zijn bankrekening wilde ontvangen.

Politicus pleit voor eren Reve in parlement

TR 24/11

AMSTERDAM – Het Vlaamse, liberale parlementslid André Denys wil Gerard Reve alsnog de prestigieuze Prijs der Nederlandse Letteren officieel uitreiken. Hij pleitte gisteren op de Vlaamse radio voor een overhandiging in het Vlaamse Parlement.

Denys zit ook in de gemeenteraad van Zulte, waarvan Reve op Denys' initiatief ereburger wordt. Reve's partner, om wie ophef ontstond over vermeende ontucht met een jongen, zei dan 'met volle respect' thuis te blijven. Denys' idee was een goedmakertje voor de weigering van de Belgische koning om Reve de prijs te overhandigen.

Nu wil Denys verder gaan. Op 5 december bestaat de Vlaamse autonomie dertig jaar en bij die gelegenheid wil hij de Katholieke Volksschrijver de oorkonde overhandigen. Het parlement moet het plan nog bespreken.

Gesprek Van der Ploeg over Reve

GTF 19/11

HILVERSUM/ANP - Staatssecretaris Van der Ploeg van Cultuur betreurt het zeer dat de Prijs der Nederlandse Letteren niet door de Belgische koning Albert wordt uitgereikt aan de Nederlandse schrijver Gerard Reve.

Albert weigert die prijsuitreiking, die woensdag had moeten plaatsvinden, omdat Reve's partner Schafthuizen in België verdacht wordt van ontucht met een minderjarige jongen.

Van der Ploeg zei zondag voor Radio 1 dat hij hoopt dat de komende dagen alsnog een oplossing wordt gevonden die recht doet aan „de grote betekenis van Reve als een van de grootste Nederlandse schrijvers". Volgens de bewindsman heeft hij daarover contact met zijn Vlaamse ambtgenoot Anciaux die politiek verantwoordelijk is voor de weigering van de Belgische koning.

Vrijdag kwamen meer dan vijftig Belgische schrijvers, onder wie Hugo Claus, in opstand tegen de Vlaamse cultuurminister vanwege zijn weigering de koning de prijs aan de Reve te laten uitreiken. In eerste instantie eisten zij zijn aftreden, maar later gingen ze akkoord met een gesprek. De auteurs vonden dat de regiominister de Prijs onherstelbare schade had toegebracht, doordat hij erop aan had gedrongen dat koning Albert de Prijs niet persoonlijk uit zou reiken aan Reve. Anciaux vreesde voor een schandaal rondom de koning, door het juridisch onderzoek dat loopt tegen Reves vriend Joop Schafthuizen wegens pedofilie.

Van der Ploeg benadrukte echter ook, dat de prijsuitreiking „een Belgische aangelegenheid is" en dat hij begrip heeft voor de Belgische gevoeligheid in deze kwestie na de affaire-Dutroux. De staatssecretaris zei verder dat hij zich niet kan voorstellen dat de Nederlandse koningin Beatrix een dergelijke prijsuitreiking onder dezelfde omstandigheden ook zou weigeren.

Van der Ploeg reageerde zondag op opmerkingen van het D66-Tweede-Kamerlid Dittrich die de staatssecretaris in het televisieprogramma Buitenhof opriep zich van zijn Vlaamse ambtgenoot te distantiëren. Dittrich vindt het in strijd met de normen van de rechtstaat dat Reve wordt gestraft voor een verdenking tegen zijn partner.

De Prijs van de Nederlandse Letteren is een driejaarlijkse prijs van de Taalunie die afwisselend wordt uitgereikt door de Belgische koning en de Nederlandse koningin. Reve krijgt de prijs nu overgemaakt op zijn bankrekening.

Ook koning zou Reve prijs niet willen geven

Van onze verslaggever VK 26/11

AMSTERDAM

De Vlaamse minister van Cultuur Anciaux heeft wel degelijk een indicatie gekregen dat het Belgische koningshuis de Prijs der Nederlandse letteren niet persoonlijk aan schrijver Gerard Reve wilde uitreiken. Anciaux heeft altijd gezegd dat koning Albert II zich daarover nooit tot hem heeft gewend, maar volgens het Belgische dagblad *De Morgen* heeft het koningshuis de kwestie via premier Verhofstadt gespeeld.

De Belgische regering wilde Reve de prijs niet door de koning laten overhandigen in verband met Reves vriend, Joop Schafthuizen. Die wordt verdacht van een zedenmisdrijf met een dertienjarige jongen. In een interview van afgelopen zaterdag met Morgenhoofdredacteur Yves Desmet erkent Anciaux dat hij een telefoontje van de Vlaamse minister-president Dewael heeft gekregen over de zaak. Volgens Desmet was die actie van Dewael het gevolg van een verzoek van Verhofstadt. Verhofstadt zou op zijn beurt zijn benaderd door koninklijk kabinetschef Van Ypersele.

Anciaux houdt vol dat 'het paleis geen druk heeft uitgeoefend'. 'Op een bepaald moment heb ik een telefoon gekregen van iemand die me zei dat ik een telefoon van iemand anders ging krijgen, maar die tweede telefoon heb ik nooit gekregen', zegt hij cryptisch tegen *De Morgen*. Volgens Desmet zou dat eerste telefoontje van Dewael zijn geweest, die Anciaux meedeelde dat Verhofstadt hem nog zou bellen.

Voor het Vlaamse parlementslid André Denys is de zaak nog niet ten einde. Hij wil dat de schrijver alsnog de Prijs der Nederlandse Letteren officieel krijgt uitgereikt. Op 5 december bestaat de Vlaamse autonomie dertig jaar en bij die gelegenheid wil hij de oorkonde overhandigen.

Vlaamse premier: prijs Reve niet in parlement

NRC

BRUSSEL, 24 NOV. Minister-president Patrick Dewael van de Vlaamse regioregering sluit niet uit dat hij in de toekomst de Prijs der Nederlandse Letteren zelf zal uitreiken. Hij voelt er echter niets voor alsnog een prijsuitreiking voor Gerard Reve te organiseren in het Vlaams Parlement, zoals het liberale parlementslid André Denys had voorgesteld.

Over de uitreiking van de prijs ontstond afgelopen weken grote commotie, omdat die op last van Vlaams minister Anciaux niet door de Belgische koning Albert mocht plaatsvinden omdat Reves vriend Joop Schafthuizen in België van een zedendelict met een minderjarige wordt verdacht.

Dewael zei vrijdag achter het besluit van Anciaux te staan en ook niet meer terug te willen komen op de kwestie-Reve, omdat die te veel emoties heeft losgemaakt. Bij toekomstige uitreikingen ziet hij echter „een rol weggelegd voor mijzelf als hoofd van de uitvoerende macht in Vlaanderen".

De Prijs der Nederlandse Letteren wordt om de drie jaar toegekend door de Taalunie tussen Nederland en Vlaanderen en afwisselend door het Nederlandse en het Belgische staatshoofd uitgereikt. (ANP)

Raadslid wil Reve als ereburger

JF 21/11

BRUSSEL — Een gemeenteraadslid uit het Belgische Zulte wil dat Gerard Reve ereburger van de gemeente wordt. Het voorstel van André Denys van de liberale VLD wordt vanavond in een vergadering van de gemeenteraad besproken.

Normaal had Reve gisteren uit handen van de Belgische koning de Prijs der Nederlandse Letteren gekregen. Cultuurminister Anciaux besloot echter dat de koning de prijs niet kon overhandigen wegens Reves partner Schafthuizen. Die wordt in België verdacht van een zedendelict. (ANP)

Wordt Reve ereburger in België?

(Van onze kunstredactie)
AMSTERDAM – Koning Albert van België kwam gisteren niet als verrassing alsnog de Prijs der Nederlandse Letteren aan hem uitreiken. Maar schrijver Gerard Reve maakt wél kans ereburger van de gemeente Zulte te worden.

Reve woont in het dorpje Machelen dat onder Zulte valt. Het voorstel van gemeenteraadslid André Denys van de liberale VLD Reve ereburger van de Belgische gemeente te maken, wordt volgende week besproken.

Denys stelt wel de voorwaarde dat Reves partner Joop Schafthuizen tijdens een plechtigheid 'een stapje terug doet'. Schafthuizen, die in België wordt verdacht van ontucht met een minderjarige jongen, reageerde positief op het voorstel.

De 77-jarige volksschrijver ontving gisteren als steunbetuiging wel een Liber Amicorum uit handen van Jeanette Biesbrouck, voorzitster van het in 1998 opgerichte Gerard Reve Genootschap. En Robbert Ammerlaan van uitgeverij De Bezige Bij, de uitgever van Reve, stuurde gisteren een open brief naar de Belgische minister van Cultuur, Bert Anciaux. Anciaux nam het besluit dat Koning Albert de prijs niet zou uitreiken, omdat de seksuele voorkeur van Schafthuizen in België niet kan worden genegeerd.

'Behalve uw koning heeft u een vorst onder de schrijvers en ons allemaal een groot moment in de Nederlandse letteren onthouden,' schrijft Ammerlaan. De uitgever is verontwaardigd omdat Anciaux geen contact heeft gezocht met de schrijver of de uitgever. Ammerlaan noemt het optreden van de minister 'verregaand incorrect'.

Anciaux weigerde te reageren. Voor hem is de zaak gesloten.

Machelen benoemt Reve tot ereburger

MACHELEN – Schrijver Gerard Reve wordt over enkele weken ereburger van Machelen aan de Leie, zijn woonplaats in België. De gemeenteraad van het Oost-Vlaamse Zulte, waartoe Machelen behoort, besloot donderdagavond unaniem hem die status toe te kennen. Voorwaarde is dat zijn levensgezel Joop Schafthuizen, die wordt verdacht van een zedendelict, wegblijft bij de plechtigheid. Schafthuizen liet eerder weten daarvoor begrip te hebben.

Maak Reve dan maar ereburger van Zulte

Van onze correspondent
Rob Gollin
BRUSSEL

'We zijn zeer vereerd. Het zou heel bijzonder zijn: een Nederlander ereburger in een Belgische gemeente, en bovendien een Nederlander met een partner die wordt verdacht van een zedendelict.'

Joop Schafthuizen is woensdag, de dag dat zijn partner Gerard Reve uit handen van de Belgische koning Albert II de Prijs der Nederlandse letteren zou hebben ontvangen (oorkonde komt nu eind deze week per post of koerier), blij met nieuws in de schaduw: de gemeenteraad van Zulte buigt zich over een voorstel Reve ereburger te maken. De woonplaats van de twee, Machelen aan de Leie, is deelgemeente van Zulte.

Het voorstel is een initiatief van André Denys, liberaal parlementariër en in Zulte raadslid van de VLD. Enkele jaren geleden kwam het ereburgerschap voor Reve ook al eens ter sprake, toen schilder/graficus Roger Raveel de status kreeg. Maar, zegt Denys, de animo was niet zo groot. Het argument: 'Waar Raveel sterk meeleeft met de gemeenschap, stelt Reve zich meer afgesloten op.'

De kaarten liggen volgens het raadslid nu anders. Want naast een erkenning 'op gemeentelijk vlak' van een groot schrijverschap en een bijdrage aan de uitstraling van Zulte, zou toekenning ook zijn bedoeld als rechtzetting.

Niet dat Denys blind is voor de gevoeligheden, dat wil hij duidelijk stellen. Hij heeft dan ook voorwaarden: Reve moet het zelf willen en Schafthuizen dient 'op de achtergrond te blijven'; bij de plechtigheid zal geen prijs worden gesteld op diens aanwezigheid.

Schafthuizen toont woensdag begrip voor de eisen. 'Ik leg me daarbij neer. Gelet op de gezondheidstoestand van de heer Reve zullen we een heel goede vriend meesturen – bij de eventuele prijsuitreiking op het paleis zou het ook zo gegaan zijn. Maar laten we overigens niet te vroeg juichen. Het is nog een voorstel.'

Denys is optimistisch. De VLD zit in de oppositie, tien zetels tegen dertien van de christen-democraten, 'maar ik hoor positieve geluiden'. Aanname kan volgens hem zelfs nog een doorbraak betekenen. 'Misschien dat we in het parlement bijvoorbeeld, toch nog iets aan een huldiging voor de prijs kunnen doen.'

Vlaamse auteurs eisen kop minister

BRUSSEL - Een groep van meer dan vijftig Belgische schrijvers, onder wie Hugo Claus, eist het vertrek van de Vlaamse minister Anciaux. Ze vinden het onverteerbaar dat hij een stokje heeft gestoken voor een koninklijke prijsuitreiking aan Gerard Reve. Anciaux wil niet dat koning Albert de Prijs der Nederlandse Letteren aan Reve overhandigt omdat Reves partner wordt verdacht van een zedendelict.

Steun voor Reve

AMSTERDAM – „Behalve uw koning hebt u een vorst onder de schrijvers én ons allemaal een groot moment in de Nederlandse letteren onthouden", schrijft de uitgever van Reve, Robbert Ammerlaan, vandaag in een open brief aan de Vlaamse minister voor cultuur, Bert Anciaux, die op de Podiumpagina is afgedrukt. Reve had minstens recht gehad op excuses voor het 'vernederend gerommel' rond de uitreiking. Koning Albert zou gisteren de Prijs der Nederlandse Letteren aan Reve uitreiken. Op advies van Anciaux zag de vorst daarvan af, vanwege een onderzoek naar strafbare pedoseksuele handelingen door Reve's partner Schafthuizen.

Reve wordt ereburger van gemeente Zulte

Door onze correspondent
BRUSSEL, 23 NOV. Gerard Reve wordt ereburger van de Vlaamse gemeente Zulte, waar zijn woonplaats Machelen deel van uitmaakt. Dat heeft de gemeenteraad gisteren unaniem besloten. „Wij willen zijn grote schrijverschap eren", zegt liberaal raadslid en initiatiefnemer André Denys. Reve wordt de derde ereburger van Zulte, nabij Gent.

Bij de ceremonie, volgens de burgemeester volgend voorjaar, zal Reve's vriend Joop Schafthuizen niet van de partij zijn. Tegen Schafthuizen loopt in Gent een gerechtelijk onderzoek wegens seksueel misbruik van een minderjarige jongen. Daardoor werd de koninklijke uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren aan Reve, deze week, afgeblazen. Anders dan de 'feestcommissie' voor de Prijs (de koning en de Vlaamse minister van Cultuur Anciaux) wil Zulte „de hoofdzaak van de bijzaak scheiden". Dat stuit niet op problemen, zegt Denys: „Ik heb al in de krant gelezen dat Schafthuizen niet opnieuw de hinderpaal wil zijn voor een erebetoon aan Reve. Iemand anders zal de schrijver dus begeleiden."

Denys wil ook een poging doen om de Prijs alsnóg aan Reve overhandigd te krijgen – en wel door de Vlaamse premier, op 5 december, als Vlaanderen dertig jaar gewestelijke culturele autonomie met een feestje markeert. Intussen opperen ook Vlaamse socialisten om de prijs voortaan door de Vlaamse premier te laten uitreiken. Volgens hun heeft de „génante vertoning" rond Reve „het imago van Vlaanderen in Nederland ernstig beschadigd".

Gerard Reve (1)

Op 21 november had Gerard Reve de Prijs der Nederlandse Letteren in ontvangst moeten nemen uit handen van de Belgische koning. Ik denk dat er voor Reve geen mooiere datum gekozen had kunnen worden. De roomskatholieke kerk herdenkt namelijk op 21 november de presentatie van de driejarige Maagd Maria in de tempel te Jeruzalem om daar de Heer te dienen. De betekenis van dit, op een apocrief evangelie gebaseerde, verhaal is dat Maria vanaf Haar geboorte voorbestemd geweest is de Moeder van God te worden. Was het geen prachtige symboliek geweest als juist op deze dag Reve, een trouw dienaar van de rk-kerk en de Heilige Maagd, was binnengeleid in het paleis van een aardse koning om daar gehuldigd te worden om het feit dat hij een van de grootste dienaren der Nederlandse taal is? Ik hoop dat Gerard Reve er troost in mag vinden dat zelfs de Moeder van God niet altijd alle eer krijgt die haar toekomt.

Den Haag **Pieter van den Bos**

Gerard Reve (2)

Open brief aan de Vlaamse minister van cultuur Bert Anciaux:
Gisteren zou koning Albert de Prijs der Nederlandse Letteren uitreiken aan Gerard Reve. Er is geen enkele goede reden waarom die plechtigheid niet plaats heeft gehad.
Ik weet dat Gerard Reve het buitengewoon op prijs zou hebben gesteld die literaire onderscheiding uit handen van de koning te ontvangen. Ik weet dat Joop Schafthuizen er alles voor over zou hebben gehad om dit eerbetoon aan Gerard mogelijk te maken.
Ik weet dat hij bereid zou zijn geweest niet ten paleize te verschijnen. Ik weet dat er over elke andere modaliteit voor een waardige bijeenkomst te praten zou zijn geweest. U hebt die weg niet bewandeld. Niet één keer hebt u de auteur met respect bejegend door hem of zijn levenspartner rechtstreeks te benaderen.
Niet één keer hebt u contact gezocht met mij, zijn uitgever, om de gang van zaken te bespreken. Niet één keer hebt u zich bij de auteur verontschuldigd voor het vernederend gerommel rond de prijsuitreiking. U hebt een andere weg gekozen. U hebt een beslissing genomen zonder alle rechtstreeks hierbij betrokken partijen te raadplegen. Pas toen u het koninklijk eerbetoon had afgeblazen, hebt u de vraag naar andere mogelijkheden opgeworpen. En dat is, ten opzichte van alle hoofdpersonen, verregaand incorrect.
U hebt met dit alles een literaire prijs die uw bescherming verdient van alle glans ontdaan. Uw terecht protesterende Vlaamse auteurs probeert u nu de oren te wassen. Ik meen dat uw waskracht in eigen gelederen gewenst is. Behalve uw koning hebt u een vorst onder de schrijvers én ons allemaal een groot moment in de Nederlandse letteren onthouden.

Amsterdam **Robbert Ammerlaan**
directeur van De Bezige Bij

Van onze correspondent
Rob Gollin
BRUSSEL

Vijftig Vlaamse en Nederlandse schrijvers eisen het ontslag van de Vlaamse minister van Cultuur Bert Anciaux. Ze menen dat hij de status van de Prijs der Nederlandse letteren onherstelbaar heeft beschadigd. De bewindsman bepaalde vorige week dat de Belgische koning Albert II de prijs niet persoonlijk zal overhandigen aan de Nederlandse schrijver Gerard Reve.

De Vlaamse auteursvereniging PEN presenteerde vrijdag in Brussel de oproep in een petitie. 'Omdat de minister het zo belangrijke ceremonieel van de uitreiking heeft geannuleerd, is het ondenkbaar geworden dat de prijs in de toekomst nog door een gekroond hoofd zal worden uitgereikt', aldus de verklaring.

Tot de ondertekenaars behoren Hugo Claus, Herman Brusselmans, Geert van Istendael, de in België wonende Jeroen Brouwers, Gerrit Komrij en Kees van Kooten. De prijs, die om de drie jaar wordt toegekend, wordt beurtelings door het Belgische en het Nederlandse staatshoofd overhandigd.

Aanvankelijk was het de bedoeling alleen handtekeningen te verzamelen van Vlaamse auteurs, 'uit plaatsvervangende schaamte' tegenover de Nederlandse collega's. Maar de vereniging zal volgens voorzitter Paul Koeck de komende dagen de actie verder uitbreiden. Komrij en Van Kooten waren bezig met een voorleestoernee door Vlaanderen.

Minister Anciaux reageerde gisteren uiterst bitter en aangeslagen op het initiatief. 'Als zoveel schrijvers van grote naam van mijn beleid alleen dit onthouden, dan wil ik ernstig gaan nadenken over mijn ontslag. Dit was geen goede oplossing, maar wellicht de minst slechte.' Anciaux zei te vrezen voor een 'onwaardige vertoning' door uitlatingen van de levensgezel van Reve, Joop Schafthuizen. Volgens de woordvoerder van Anciaux is niet aan te nemen dat hij op korte termijn aftreedt. 'Hij heeft willen aangeven dat hij in zijn eer is gekrenkt.'

De aanleiding voor de afwezigheid van Albert bij de overhandiging vormde een justitieel onderzoek naar Schafthuizen. Tegen hem loopt een klacht wegens schending van de openbare eerbaarheid. Schafthuizen heeft toegegeven dat hij te ver is gegaan in de bejegening van een minderjarige jongen.

Aangenomen wordt dat het initiatief voor de weigering uit is gegaan van de koning zelf. In België is pedofilie een uiterst gevoelig onderwerp. Maar de ondertekenaars richten hun pijlen op Anciaux, nadat de bewindsman deze week in het parlement verklaarde dat hij de verantwoordelijkheid voor de beslissing neemt. In het parlement kreeg hij nauwelijks kritiek op zijn optreden.

Volgens schrijfster Kristien Hemmerechts gaat het koningshuis niet vrijuit. 'Als Albert kloten aan zijn lijf had gehad, zou hij zelf de prijs zijn komen uitreiken.'

Uitgever Reve schrijft brief aan minister Anciaux

Door onze kunstredactie
AMSTERDAM, 21 NOV. „Niet één keer hebt u de auteur met respect bejegend door hem of zijn levenspartner rechtstreeks te benaderen. Niet één keer hebt u zich bij de auteur verontschuldigd voor het vernederend gerommel rond de prijsuitreiking." Dat schrijft Robert Ammerlaan, directeur van De Bezige Bij, vandaag in een open brief aan de Vlaamse minister van Cultuur, Bert Anciaux. Vandaag zou de Belgische koning Albert de Prijs der Nederlandse Letteren uitreiken aan Gerard Reve. Op advies van Anciaux zag de koning daar vanaf. De reden was het onderzoek naar vermeende strafbare pedoseksuele handelingen door de partner van Reve, Joop Schafthuizen. Volgens Ammerlaan zou Schafthuizen er alles voor over hebben gehad om de prijsuitreiking mogelijk te maken. „Ik weet dat hij bereid zou zijn geweest niet ten paleize te verschijnen." Reve ontvangt de prijs nu per post.

Vlaamse schrijvers gaan niet in op uitnodiging voor 'open' gesprek met Anciaux

Brussel
Persagentschappen en eigen berichtgeving

De Nederlandse staatssecretaris Van der Ploeg (Cultuur) betreurt het zeer dat de Prijs der Nederlandse Letteren niet door de Belgische koning Albert wordt uitgereikt aan Gerard Reve. Hij verklaarde zich niet te kunnen voorstellen dat de Nederlandse koningin Beatrix een dergelijke prijsuitreiking onder dezelfde omstandigheden ook zou weigeren.

Gisteren zei Van der Ploeg voor de Nederlandse Radio 1 dat hij hoopt dat de komende dagen alsnog een oplossing wordt gevonden die recht doet aan "de grote betekenis van Reve als een van de grootste Nederlandse schrijvers". Van der Ploeg zei daarover contact te hebben met zijn Vlaamse ambtgenoot Bert Anciaux, die politiek verantwoordelijk is voor de weigering van koning Albert. De Nederlandse staatssecretaris benadrukte echter ook dat de prijsuitreiking "een Belgische aangelegenheid is" en dat hij begrip heeft voor de Belgische gevoeligheid in deze kwestie na de affaire-Dutroux. Tegen Reves levensgezel Joop Schafthuizen loopt momenteel een gerechtelijk onderzoek wegens pedofilie.

Van der Ploeg reageerde zo op opmerkingen van het D66-Tweede-Kamerlid Dittrich, die de staatssecretaris opriep zich van zijn Vlaamse ambtgenoot te distantiëren. Dittrich vindt het in strijd met de normen van de rechtstaat dat Reve wordt gestraft voor een verdenking tegen zijn partner.

Vrijdag hadden meer dan vijftig Vlaamse en Nederlandse schrijvers in een petitie het ontslag van Anciaux geëist *(DM 17/11)*. Anciaux heeft de politieke verantwoordelijkheid opgeëist en heeft, aldus de ondertekenaars, de hoogste literaire onderscheiding in het taalgebied "onherroepelijk beschadigd". Anciaux reageerde diep gekrenkt maar nodigde de auteurs

VERVOLG VAN PAG 9/11

toch uit voor een "open gesprek" op zijn kabinet, vandaag om 17 uur.

Gisteren besloten de ondertekenaars niet op die uitnodiging van Anciaux in te gaan. "Dat gesprek is onmogelijk en overbodig", aldus een mededeling die gisteravond werd verspreid. "Onmogelijk", omdat de ondertekenaars geen vakbond of beroepsvereniging zijn die een afvaardiging naar onderhandelingen kunnen sturen. "Overbodig", omdat er "voldoende officiële instanties en personen (zijn) met wie minister Anciaux kan overleggen, om te komen tot een belangwekkende stap die zijn eerdere beslissing bijstuurt en die aldus de eis tot ontslag kan neutraliseren."

De ondertekenaars voelen zich door Van der Ploeg gesterkt in hun overtuiging dat Anciaux, vooraleer hij zijn beslissing nam, "weinig tot geen overleg heeft gepleegd met wie dan ook, zelfs niet met de officiële actoren die daarvoor meer zijn aangewezen dan individuele schrijvers".

Schafthuizen overweegt inmiddels een klacht wegens smaad tegen Anciaux in te dienen omdat die in *De Morgen* heeft gezegd dat Schafthuizen spelletjes speelt en er met hem niet te praten valt. Anciaux heeft nog nooit met mij gepraat, aldus nog Schafthuizen. *(ER)*

Inmiddels werd de petitie nog ondertekend door: Alstein, Geert Beullens, Suzanne Binnemans, Johan de Boose, Walter van den Broeck, Paul Demets, Frans Denissen, Jef Geeraerts, Peter Holvoet-Hanssen, Geert van Istendael, Gerrit Komrij, Kees van Kooten, Bob van Laerhoven, Guido Lauwaert, Bart Moeyaert, Jeroen Olyslaegers, Koen Peeters, Jan Vanriet, Dimitri Verhulst en Bart Vonck. Dat brengt het totaal op 66 schrijvers.

Gerard Reve krijgt steun van schrijvers

Door onze correspondent CAROLINE DE GRUYTER NRC

BRUSSEL, 16 NOV. Vooraanstaande Vlaamse en Nederlandse schrijvers die in België wonen als Hugo Claus, Tom Lanoye en Jeroen Brouwers, overwegen om het vertrek van de Vlaamse minister van Cultuur Bert Anciaux te eisen.

De schrijvers vinden het niet terecht dat Gerard Reve op 21 november niet de Prijs der Nederlandse Letteren overhandigd krijgt door de Belgische koning. Volgens minister Anciaux was hij vorige week degene die de beslissing had genomen dat de koning ervan af zou zien. De reden is dat er bij het parket in Gent een gerechtelijk onderzoek loopt tegen Joop Schafthuizen, de vriend van Reve, wegens seksueel misbruik van een minderjarige jongen. Bovenden zou Schafthuizen zich, volgens Anciaux, onmogelijk hebben gedragen bij de voorbereidingen van de prijsuitreiking.

Of Anciaux, een overtuigd republikein, werkelijk de beslissing voor de koning heeft genomen of dat de koning zich achter Anciaux verschuilt, is *anyone's guess*. Zeker is wel dat Anciaux publiekelijk de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de afzegging. Dat, vinden de schrijvers, is ongepast. Een aantal heeft de afgelopen dagen al in Belgische kranten laten weten dat zij het zich kunnen voorstellen dat de koning van een land gekweld door pedofilie-schandalen, Joop Schafthuizen geen hand wil geven. Ofwel: als Schafthuizen niet was uitgenodigd voor de prijsuitreiking, dan hadden zij daar in kunnen komen. Maar dat de koning, of Anciaux, een auteur als Reve 'straft' voor iets wat zijn vriend doet, vinden ze te ver gaan.

Aanstaande dinsdag willen zij daarover in Antwerpen op een persconferentie hun ongenoegen kenbaar maken. In alle discretie werkten zij tot vanmorgen aan een tekst waar zoveel mogelijk schrijvers zich in zouden kunnen vinden. „We proberen alle gemoederen op één lijn te krijgen", bevestigde een van de initiatiefnemers, Frank Albers (chef Letteren bij de krant *De Standaard*), vanmorgen. Sommige schrijvers zouden het ontslag van Anciaux willen eisen, anderen zouden hun pijlen liever op het Hof willen richten. Wat er precies op til is, wilde Albers niet zeggen. Niettemin verklapte de Vlaamse schrijver Paul Koeck, de 'woordvoerder' van deze organiserende groep, gisteravond in het Nederlands radio-programma Knetterende letteren al dat er aan een handtekeningenactie wordt gewerkt, en wie daar de voornaamste protagonisten van zijn.

Anciaux was vanmorgen niet bereikbaar voor commentaar. Zijn woordvoerder zegt echter dat „de zaak-Reve is afgehandeld. Deze week kreeg Anciaux al vragen in het Vlaams parlement, en dat nam genoegen met het antwoord van de minister. Dat de schrijvers een vergaand standpunt innemen, neem ik zo aan. Maar zolang het parlement het vertrouwen in de minister houdt, is er voor Anciaux geen probleem". Anciaux legde de parlementsleden uit dat alle contacten over de uitreiking van de Prijs der Letteren via Joop Schafthuizen liepen, en dat het onmogelijk was om rechtstreeks met de zieke Reve te praten. „En elke keer als de heer Schafthuizen in de media komt", voegt Anciaux' woordvoerder nu toe, „kan hij het niet laten om zijn liefde voor jonge jongens te belijden. Wij wilden ons daarvoor niet lenen. Laat staan de koning in een lastig parket brengen".

Bert Anciaux (Foto De Standaard)

Vlaamse cultuurminister lacht de schrijvers uit

De Vlaamse minister Bert Anciaux ontwikkelde zich tot spil in de rel rond de Letteren-prijs voor Gerard Reve. Het politieke dier is zeker van zijn zaak.

Door onze correspondent CAROLINE DE GRUYTER NRC

BRUSSEL, 20 NOV. „Als sommige auteurs vinden dat het gedrag van Joop Schafthuizen niets met de zaak-Reve te maken heeft, dan moeten er ernstige vragen worden gesteld bij hun maatschappelijke positie." Bert Anciaux, de minister van Cultuur van het gewest Vlaanderen, claimde gisteren zelfverzekerd het morele gelijk in de affaire rond Gerard Reve. Anciaux besliste onlangs dat Reve de Prijs voor de Nederlandse Letteren niet uit handen van de Belgische koning Albert zal ontvangen. Tegen Reve's vriend Joop Schafthuizen loopt immers een gerechtelijk onderzoek in België wegens ontucht met een minderjarige jongen.

De 66 Nederlandse en Vlaamse schrijvers die Anciaux' beslissing aanvechten – ze eisten vorige week zijn aftreden – zijn volgens de minister stekeblind voor de „seksuele obsessies" van Schafthuizen. Anciaux haalde zich met deze opmerkingen weer de woede van de schrijvers op de hals. Coryfeeën als Kristien Hemmerechts, Renno Barnard, Tom Lanoye en Hugo Claus, die zichzelf graag opwerpen als het morele geweten van dit stukje België, worden in de hoek gezet als „mensen die niet het recht hebben zich buiten de samenleving te plaatsen en zich slechts bezig te houden met hun literaire bezorgdheden". Wie is deze minister wel?

Het antwoord is: de minister is een politiek dier. Hij hoeft zich op dit moment geen zorgen te maken over zijn politieke voortbestaan. Als Vlamingen nog enige fiducie hebben in hun politici, komt hij er gemakkelijk vanaf: Anciaux, een spontane veertiger die van zijn hart meestal geen moordkuil maakt (net als de schrijvers treedt hij als 'BV' ofwel Bekende Vlaming vaak op in tv-spelletjes en talkshows), is hier een van de meest geliefde politici.

Hij weet dat het niet verkeerd is om in dit door pedofilie-schandalen geplaagde land te zeggen dat je principieel niet wilt inlaten met mensen die openlijk verklaren dat ze „van kleine jongetjes houden". En dat heeft Schafthuizen de afgelopen weken en jaren herhaaldelijk gedaan. Het ergert de schrijvers mateloos dat Anciaux hen nu in het kamp van de 'vergoeilijkers' indeelt – wie in België in dat kamp belandt, heeft weinig verweer. Gisteren mat Anciaux op een persconferentie breed uit over het wangedrag van Schafthuizen, die zich in een Nederlands tv-programma zoveel schuttingtaal liet ontvallen, dat veel kijkers zich nu afvragen waarom Reve zich nooit van hem gedistantieerd heeft. Is het misschien toch niet terecht dat die prijsuitreiking niet doorgaat? Door zijn aanklacht op Schafthuizen te richten en niet over Reve te reppen, heeft Anciaux die grotesque misselijkheid mooi uitgebuit.

Hij wist ook dat de schrijvers onderling verdeeld waren. Sommigen hadden vorige week nauwelijks zijn vertrek geëist, of ze zeiden alweer dat ze de socp wel partij aansluiten. Ofwel, hij is voor allen een aanwinst. Hij heeft nog geen openlijke keus gemaakt, wat zijn waarde alleen maar verhoogt. Omdat Anciaux én een ex-partijgenoot in de Vlaamse regering zitten, kan een keuze voor een gevestigde partij gevolgen hebben voor het voortbestaan van de regering. „Ofwel", zegt de insider, „Anciaux dénkt er niet over nu af te treden". Door politiek hoog in te zetten in de zaak-Reve, hebben de schrijvers daar vooralsnog het klinkende bewijs van gekregen.

NIEUWSANALYSE

'Het is allemaal de schuld van Joop Schafthuizen'

Affaire-Reve

van onze correspondent

BRUSSEL – Het is allemaal de schuld van Joop Schafthuizen, de levenspartner van Gerard Reve. Voor de Vlaamse minister van cultuur Bert Anciaux is de zaak-Reve gesloten. Hij had er niet aan moeten denken, zegt hij, dat Schafthuizen een scène zou hebben veroorzaakt bij de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren door koning Albert aan Gerard Reve.

Op een persconferentie in Brussel zette Anciaux gisteren een punt achter de affaire. De minister haalde fors uit naar de vijftig auteurs die vrijdag in een petitie zelfs zijn ontslag hadden geëist. Een gesprek dat was gepland voor gistermiddag, ging niet door. Volgens Anciaux omdat de schrijvers onderling erg verdeeld zijn. „Achteraf waren het allemaal holle woorden", aldus Anciaux, die vrijdag nog zwaar aangeslagen was door de kritiek.

Inmiddels zijn ook de plooien met zijn Nederlandse collega Rick van der Ploeg gladgestreken. Die betreurde zondag nog het ingrijpen van Anciaux, maar schaart zich nu plots achter de argumenten van de Vlaamse minister van cultuur.

Dat de plechtigheid op het koninklijk paleis in Brussel niet doorgaat is volgens Anciaux te wijten aan het gedrag van Joop Schafthuizen. „De heer Schafthuizen gaat danig over de schreef wanneer hij lang en breed zijn pedofiele ervaringen en gevoelens in de media brengt en daarnaast ook nog eens met geweld tekeergaat tegen journalisten", aldus Anciaux. De kans bestond volgens hem dat niet Reve, maar Schafthuizen het woord zou hebben gevoerd bij de plechtigheid op 21 november. „De gezondheidstoestand van Reve is niet van dien aard dat hij zich kan distantiëren van wat Schafthuizen allemaal roept en zegt."

Hij betwist niet dat Reve een groot auteur is, 'die deze prestigieuze prijs meer dan wie ook verdient'. Enkel en alleen de houding van zijn partner heeft er volgens Anciaux toe geleid dat Reve 'een groot moment' wordt ontzegd.

De minister had nog een tussenoplossing voorgesteld, bijvoorbeeld de uitreiking in het Vlaams parlement in aanwezigheid van de Vlaamse minister-president. „Maar alles was onbespreekbaar met de heer Schafthuizen."

Reve liet gisteren nogmaals weten geen prijs te stellen op een ceremonie: „Wat er ook gebeurt, al komt de Belgische koning alsnog, of koningin Beatrix, of de paus van Rome." De oorkonde bij de Prijs der Nederlandse Letteren krijgt Reve per post, het geldbedrag wordt overgemaakt, bevestigde Anciaux.

De minister zegt dat hij de Prijs der Nederlandse Letteren heeft veiliggesteld voor de toekomst. Hij wees erop dat hij in Vlaanderen ook minister van jeugdbeleid is. „In die hoedanigheid kan ik niet aanvaarden dat er zo banaal over pedofilie wordt gesproken. Ik aanvaard niet dat de integriteit van kinderen en jongeren op een perverse manier wordt geridiculiseerd", aldus Anciaux.

Hij neemt het de overwegend Vlaamse auteurs kwalijk dat zij hem alleen op deze ene beslissing beoordelen, en niet op het letterenbeleid dat hij in Vlaanderen probeert uit te bouwen. „Als sommige auteurs het gedrag van Schafthuizen niet ter zake vinden, dan moeten er ernstige vragen worden gesteld bij hun maatschappelijke positie ten aanzien van de brede publieke opinie", vindt Anciaux.

De bewindsman neemt geen ontslag, ook al had hij dat in een impulsieve bui vrijdag misschien laten doorschemeren.

Schafthuizen liet gisteravond weten dat Reve de prijs helemaal niet meer wil ontvangen uit handen van de koning. „Wat er ook gebeurt, al komt de Belgische koning toch of koningin Beatrix of de paus van Rome, voor de heer Reve hoeft welke uitreiking dan ook niet meer", aldus Schafthuizen. „Daar is de heer Reve te trots voor."

De schrijver wil de prijs, bestaande uit een oorkonde en een bedrag van 34 000 gulden, enkel schriftelijk toegestuurd krijgen. Volgens Schafthuizen is hiermee de al weken durende affaire „een gesloten boek".

Geen ontslag minister in zaak Reve

BRUSSEL/GPD/ANP - De Vlaamse minister van Cultuur, Bert Anciaux, denkt er niet aan om af te treden naar aanleiding van de zaak-Reve.

Een groep van zeventig Vlaamse schrijvers had vorige week het ontslag van Anciaux geëist omdat die niet wil dat de Belgische koning Albert II de Prijs der Nederlandse Letteren uitreikt aan Gerard Reve.

Een groep Vlaamse en Nederlandse schrijvers is verbolgen over de beslissing van Anciaux. Volgens de schrijvers haalt de Vlaamse minister met zijn opstelling de status van de hoogste literaire onderscheiding in het Nederlandse taalgebied onderuit. Het is immers niet de schrijver zelf, maar zijn vriend Joop Schafthuizen die verdacht wordt van een misdaad, benadrukken ze.

De levenspartner van Reve wordt in België beschuldigd van aanranding van een minderjarige jongen.

De oplossing is volgens de schrijvers simpel: de koning reikt de prijs morgen gewoon uit, of minister Anciaux neemt ontslag.

De minister overwoog vrijdag nog af te treden en nodigde de schrijvers uit voor een gesprek. Dezen weigerden gisteren echter de minister te woord te staan. Voor Anciaux is de zaak daarmee afgedaan. Ook het onderhoud dat staatssecretaris Rick van der Ploeg gisteren met hem had bracht Anciaux niet op een ander standpunt.

Volgens Anciaux was het ondenkbaar de prijs door de ko-

Minister haalt uit naar auteurs

BRUSSEL (ANP) - De Vlaamse minister van Cultuur Anciaux vindt dat de problemen rond de toekenning van de Prijs der Nederlandse Letteren aan Gerard Reve volledig de schuld zijn van Joop Schafthuizen, de levenspartner van de schrijver. Die heeft, door zo nadrukkelijk zijn pedofiele geaardheid te etaleren, elke oplossing geblokkeerd. AP C 20/11

„Enkel en alleen de houding van de heer Schafthuizen is verantwoordelijk voor het feit dat de heer Reve een groot moment wordt ontzegd", aldus Anciaux gisteren.
Hij uitte hevige kritiek op een groep Vlaamse en Nederlandse schrijvers die vrijdag zijn aftreden eiste, maar die maandag niet bereid bleek met hem te overleggen over de affaire. De groep is intern verdeeld.
Anciaux nam twee weken geleden het besluit de pretentieuze Prijs der Nederlandse Letteren niet aan Reve te laten uitreiken door de Belgische koning Albert. Schafthuizen, die met Reve in het Belgische Machelen woont, wordt door justitie in Gent verdacht van ontucht met een minderjarige.
Volgens Anciaux was het risico te groot dat Schafthuizen, die Reve wegens diens zwakke gezondheid overal vergezelt, voor opschudding zou zorgen tijdens de prijsuitreiking. Hij was onder meer bang dat Schafthuizen tijdens de ceremonie het woord zou voeren namens Reve.
De minister zegt dat zijn departement contact heeft gehad met Schafthuizen over een alternatieve prijsuitreiking, bijvoorbeeld door premier Dewael van de Vlaamse regioregering, maar dat elk overleg nutteloos bleek.

GEGRIEFD

Anciaux toonde zich diep gegriefd door een petitie van een groep van zeventig schrijvers die vrijdag zijn vertrek eiste als koning Albert niet alsnog de prijs aan Reve zou uitreiken. Nadat de bewindsman vrijdag nog zei aan opstappen te denken, beet hij gisteren flink van zich af. Hij sprak van een totaal ongenuanceerde boodschap van de schrijvers, die hij verweet zich buiten de samenleving te plaatsen door het gedrag van Schafthuizen door de vingers te zien. Anciaux wees erop dat hij naast cultuur ook het jeugdbeleid in zijn portefeuille heeft. „Ik kan niet aanvaarden dat er over pedofilie op een gebanaliseerde manier wordt gesproken. Het is niet aanvaardbaar dat de seksuele obsessies van Schafthuizen stilzwijgend mogen passeren."
De Vlaamse schrijver Paul Koeck geeft toe dat er in de standpunten van de schrijvers verschillen zitten maar dat ze wel van mening blijven dat Anciaux moet opstappen.

ning te laten uitreiken omdat Reve wegens een zwakke gezondheid overal door Schafthuizen wordt vergezeld. Schafthuizen zou tijdens de ceremonie voor commotie kunnen zorgen, vreesde Anciaux. De Vlaamse minister van Cultuur zegt dat Schafthuizen zijn privé-leven 'te pas en te onpas ter sprake brengt' en geregeld controversiële uitspraken doet over pedofilie. Iets waar de Vlaamse schrijvers wel erg licht overheen stappen, aldus Anciaux.
Naar eigen zeggen heeft hij tevergeefs geprobeerd met Reve zelf de zaak uit te praten, maar stuitte hij telkens op Schafthuizen.
Reve, die in het Vlaamse Machelen woont, zal de prijs nu krijgen toegestuurd. Het bijbehorende geldbedrag (34.000 gulden) wordt op zijn rekening gestort. Een weinig elegante oplossing, gaf Anciaux gisteren toe.

Te trots

Gerard Reve wil de Prijs der Nederlandse Letteren niet meer uit handen van de Belgische koning Albert ontvangen, maakte Joop Schafthuizen gisteren bekend. „Wat er ook gebeurt, al komt de Belgische koning toch of koningin Beatrix of de paus van Rome, voor de heer Reve hoeft welke uitreiking dan ook niet meer. Daar is de heer Reve te trots voor."
De uitreiking van de prijs, die elke drie jaar wordt toegekend, gebeurt afwisselend door het Nederlandse of Belgische staatshoofd.
Deze keer was koning Albert aan de beurt.

'Koning, koningin of paus, de heer Reve wil niet meer'

Gerard Reve stelt geen prijs meer op een eventuele uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren door de Belgische koning Albert. Dat heeft zijn levenspartner Joop Schafthuizen bekendgemaakt.
„Wat er ook gebeurt, al komt de Belgische koning toch of koningin Beatrix of de paus van Rome, voor de heer Reve hoeft welke uitreiking dan ook niet meer", aldus Schafthuizen. „Daar is de heer Reve te trots voor." Reve wil alleen de prijs, bestaande uit een oorkonde en een geldbedrag, schriftelijk ontvangen. „De prijs zelf is namelijk door een jury toegekend. Die wil hij daarom dus wel ontvangen."

Minister Anciaux: 'Zaak-Reve is voor ons gesloten' NRC

BRUSSEL, 22 NOV. De Vlaamse cultuurminister Anciaux weigert te reageren op nieuwe verwijten aan zijn adres in de zaak-Reve. Reve's uitgever Ammerlaan verwijt Anciaux dat hij zelf geen contact heeft gezocht met Reve, zijn partner Schafthuizen of diens uitgever. „Wij gaan er geen pingpong van maken. Voor ons is de zaak gesloten", zei woensdag de woordvoerder van Anciaux. De uitreiking van de Prijs van de Nederlandse Letteren aan Reve ging gisteren niet door omdat Schafthuizen in België wordt verdacht wordt van aanranding van een minderjarige. (ANP)

van onze kunstredactie AP C. 21/11
GENT - „Behalve uw koning hebt u een vorst onder de schrijvers én ons allemaal een groot moment in de Nederlandse letteren onthouden". Met deze zin eindigt de open brief die de uitgever van Gerard Reve, Robbert Ammerlaan van De Bezige Bij, heeft gestuurd aan de minister voor Cultuur in Vlaanderen, Bert Anciaux.
Reve zou gisteren uit handen van koning Albert van België de Prijs der Nederlandse Letteren uitgereikt krijgen. Op advies van Anciaux besloot de vorst daarvan af te zien. De reden was het onderzoek naar vermeende strafbare pedoseksuele handelingen door de partner van Reve, Joop Schafthuizen. In reactie daarop wilde Reve de prijs niet uit handen van een ander in ontvangt nemen. Hij krijgt de belangrijke literaire trofee per post.
Het steekt de uitgever dat Anciaux geen contact heeft gezocht met de schrijver of met hem. „U hebt een beslissing genomen zonder alle rechtstreeks betrokken partijen te raadplegen. Pas toen u het koninklijk eerbetoon had afgeblazen, hebt u de vraag naar andere mogelijkheden opgeworpen. En dat is, ten opzichte van alle hoofdpersonen, verregaand incorrect".
Volgens Ammerlaan stelde Reve de onderscheiding buitengewoon op prijs en zou Anciaux zich moeten verontschuldigen bij de auteur voor het „vernederend gerommel" rond de uitreiking.
De Vlaamse minister weigert te reageren op nieuwe verwijten aan zijn adres in de zaak-Reve. „Wij gaan er geen pingpong van maken. Voor ons is de zaak gesloten", zei woensdag de woordvoerder van Anciaux.

EREBURGER

Een gemeenteraadslid uit het Belgische Zulte wil dat Gerard Reve ereburger van deze gemeente wordt. Reve woont in het dorpje Machelen ten zuiden van Gent, dat onder Zulte valt. Het voorstel van André Denys van de liberale VLD wordt vanavond in een vergadering van de gemeenteraad besproken.
Denys stelt wel de voorwaarde dat het ereburgerschap aan Reve tijdens een plechtigheid kan worden uitgereikt en Schafthuizen daarbij 'een stapje terug doet'. Schafthuizen reageert positief. „De heer Reve heeft door zijn ouderdomsziekte een begeleider nodig, maar daar is wel voor te zorgen." Reve is momenteel wel zo 'verward' door de commotie rondom de prijs der letteren dat de huldiging zou moeten gebeuren als de schrijver 'in staat is het ereburgerschap waardig in ontvangst te nemen'.
Volgens Schafthuizen was dit ook een oplossing geweest voor de uitreiking van de prijs door koning Albert. „Noch de Taalunie, noch de cultuurminister heeft op enigerlei wijze zo'n suggestie gedaan waar ik natuurlijk mee had ingestemd." Hij noemt het verder 'heel eervol, moedig en bewonderenswaardig' van de gemeente 'die door mijn fout ook in verlegenheid is gebracht'.Schafthuizen zei dat hij en Reve woensdag zijn overspoeld door bemoedigende telefoontjes. „Maar als het wat rustiger wordt zullen we toasten op de prijs, met witte wijn."

stuurlui

Anciaux en Reve

Wie doet het goed in het nieuws? En wie schiet tekort in het oppoetsen van zijn imago? Communicatiedeskundigen – de beste stuurlui aan wal – geven hun oordeel. Vandaag: heeft de Vlaamse minister van Cultuur, Bert Anciaux, er goed aan gedaan om de Prijs der Nederlandse Letteren niet door koning Albert te laten uitreiken aan Gerard Reve? VK 24/11

Carolien Gehrels, managing director Berenschot Communicatie: 'De Prijs der Nederlandse Letteren is een persoonlijke prijs die je los moet zien van de partner van de schrijver. Bovendien: Joop Schafthuizen is nog niet eens veroordeeld. Dat die Vlaamse minister angst had voor de houding van Schafthuizen bij een officiële uitreiking door koning Albert, vind ik een slecht argument. Ze hadden met passende maatregelen kunnen voorkomen dat zo'n bijeenkomst uit de hand zou lopen. Bijvoorbeeld door aan Gerard Reve te vragen of hij zelf een toespraakje wilde houden, en niet zijn partner. Ik begrijp de gevoeligheden in België. Maar als ik adviseur van minister Anciaux was geweest, had ik hem ontraden te handelen zoals hij nu heeft gedaan. Hij gebruikt dit *issue* om de zedenzaken weer op de agenda te zetten, terwijl dat helemaal niet nodig is. Daarmee schiet hij in zijn eigen voet. Wat hij doet is onveiligheid communiceren, terwijl hij juist veiligheid moet communiceren.'

Johan van Ruijven, directeur van Chapeau, bureau voor interne en externe communicatie: 'Wat mij het meest is opgevallen is dat minister Anciaux politiek voordeel uit deze kwestie heeft proberen te halen en zich weinig heeft gestoord aan de kwestie zelf. Ik heb begrepen dat hij van zijn eigen partij, de Volksunie, wil overstappen naar een andere stroming, omdat zijn partij uiteenvalt. Hij heeft deze zaak gebruikt om zich daarvoor te profileren. Dat neigt naar populistisch gedrag. Zijn eigen politieke carrière vindt hij kennelijk belangrijker dan de prijs. En dat is een erg naieve opstelling. Als ik hem zou hebben moeten adviseren, had ik hem gezegd deze kwestie niet te veel naar zich toe te trekken, want de media prikken dat zo door. Je moet als minister erg voorzichtig zijn met dit soort zaken. Ik zou hem hebben geadviseerd die prijs gewoon door koning Albert te laten uitreiken.'

Loes Phoelich, zelfstandig communicatieadviseur: 'In principe heeft niemand iets met de omgeving van een schrijver te maken. Maar als je de zaakwaarnemer van een schrijver bent, wat Joop Schafthuizen toch is, dan verkeer je in een wezenlijk andere positie dan wanneer je alleen maar zijn vriend bent. Als zaakwaarnemer vervul je een belangrijke rol. En over Schafthuizen zou je wel een bepaald oordeel kunnen hebben. Daarom kan ik me ook wel voorstellen dat zo'n minister in een lastig parket terechtkomt. Er zijn nu eenmaal normen en waarden in onze samenleving die ook van toepassing zijn op schrijvers en kunstenaars. Je kunt Schafthuizen dus aanspreken op het feit dat hij zegt pedofiele neigingen te hebben. Jonge kinderen moet je met respect behandelen. Klaar. Daarom zou ik me heel goed kunnen voorstellen dat die minister had gezegd: die prijs wordt door koning Albert uitgereikt, mits Joop Schafthuizen daarbij op een wat minder prominente plek komt te zitten. Als Gerard Reve dat had geweigerd, oké, dan was dat zijn verantwoordelijkheid geweest.'

Wim Wirtz

'Schafthuizen alleen heeft Reve's feestje vergald'

Van onze correspondent **Rob Gollin** VK 20/11
BRUSSEL

Deze aflevering van de Prijs der Nederlandse Letteren is een 'onaangenaam dossier'. Maar Vlaams minister van Cultuur Bert Anciaux twijfelt maandag niet, ook niet na een telefoontje van de Nederlandse staatssecretaris Rick van der Ploeg: hij volhardt in zijn beslissing koning Albert II de prijs niet te laten uitreiken aan Gerard Reve, 'een schitterend auteur die deze prijs meer dan wie ook verdient'.
Zojuist diende de bewindsman in een verklaring de schrijvers van repliek, die zijn ontslag eisen maar te elfder ure afzagen van een gesprek met de minister. Anciaux houdt de auteurs voor 'zich buiten de samenleving te plaatsen en zich slechts bezig te houden met hun literaire bezorgdheden'. Hij beweert verder te kijken: hij is ook minister van Jeugd en aanvaardt niet dat over pedofilie op een 'gebanaliseerde manier' wordt gesproken en dat de integriteit van kinderen en jongeren op 'een persverse manier' wordt 'geridiculiseerd'.
Schafthuizen, bedoelt hij. Dat is vanmiddag nadrukkelijker dan de voorgaande weken de boodschap van Anciaux: Joop Schafthuizen, levenspartner van Reve, is de boosdoener die het welverdiende feestje van de volksschrijver heeft vergald. Hij is 'onbetrouwbaar', etaleert zijn 'seksuele obsessies' en had de voor woensdag geplande ceremonie 'uit de hand laten lopen'.

– U schiet op Schafthuizen, maar raakt Reve.
'Dat is het vervelende aan deze affaire. Het is ook geen oplossing om trots op te zijn, het is de minst slechte. De twee zijn niet los van elkaar te zien. Wie zaken wil doen met Reve, ontmoet de heer Schafthuizen. Hoe ver moet ik gaan met een uitleg over de gezondheidstoestand van Reve? Met de heer Schafthuizen kun je geen afspraken maken. Er zijn tussenoplossingen voorgesteld. Dat ik het zelf zou doen, een plechtigheid in het Vlaams parlement; niets was bespreekbaar. Reve weigert, via zijn woordvoerder.'

– Waarvoor vreesde u zo tijdens de ceremonie?
'De heer Schafthuizen zou namens Reve het woord hebben willen voeren. Ik stel vast dat hij te pas en te onpas over zijn privéleven begint. Dat zou ik als verantwoordelijke minister op zo'n moment niet leuk hebben gevonden.'

– U verwijt hem het uitmeten van zijn pedofiele ervaringen en onheuse bejegening van journalisten. Dat deed zich toch vooral voor nà uw beslissing?
'Nee, dat klopt niet. Nadat uitlekte dat de koning aarzelde, begon het al, in verschillende kranten.
Dat de koning niet moest denken dat hij alleen bepaalde wie er kwam. Dat was al een fraaie aanzet, niet? Wat later gebeurde, was bevestiging.'

– Is uw beslissing door het koninklijk huis gestuurd?
'Ik heb het besluit alleen genomen. Natuurlijk is er contact met het Hof opgenomen. Maar dat heeft het resultaat niet beïnvloed.'

– De prijs is nu besmet. Is dat geen hoge tol voor iets dat misschien wel had kunnen misgaan?
'Misschien, zegt u, misschien? Maar nee, de schade is niet onherroepelijk. Als ik de heer Schafthuizen de gelegenheid zou hebben geboden de ceremonie in het honderd te laten lopen, was de schade veel groter geweest. De prijs is hiermee juist veiliggesteld.'

Leve Anciaux!

GA 1/12

door **Serge van Duijnhoven**

Gerard Reve mocht de Prijs der Nederlandse Letteren niet ontvangen uit handen van koning Albert II. Minister Anciaux had daartoe besloten omdat hij aanstoot nam aan uitlatingen van Reves levenspartner Joop Schafthuizen, waarin die zijn aanranding van een Vlaams jongetje bagatelliseerde als «een akkefietje». *So what*, zou je denken. Fijn dat die royalistische poppenkast de prijsuitreiking niet komt versieren. Toch sprong de literaire goegemeente, plotseling koningsgezinder dan de Ridders van de

VERVOLG 6A 1/12

Tafelronde, volledig uit haar vel. De zwaarden werden geheven, en de kop van Bert Anciaux moest rollen. Per e-mail werd een petitie rondgestuurd aan iedereen die weleens een zin op papier had gekregen. Ook ik vond de woedende aanklacht in mijn mailbox. «Niet eerder», zo wordt in de petitie zonder enige ironie gesteld, «heeft een Vlaams minister van Cultuur het hem toevertrouwde patrimonium zelf zo aangetast.» Ik wreef in mijn ogen, en vroeg me af of ik in deze affaire niet iets over het hoofd had gezien. Had de minister intussen soms ook het historische hart van Gent en Brugge plat laten gooien ten behoeve van de bouw van een winkelcentrum? Brussel per convenant geschonken aan de Franstalige gemeenschap? Was hij het *Lam Gods* van Van Eijk met een scheermesje te lijf gegaan in een woedeaanval?

De werkelijkheid was vele malen gruwelijker. Anciaux had Gerard Reve de apotheose van zijn carrière ontzegd door het «zo belangrijke ceremonieel van de uitreiking te annuleren», en beging daarmee een verschrikkelijke schanddaad. Het prestige van de grootste literaire onderscheiding uit het Nederlandse taalgebied was voorgoed verdwenen. Nooit zou een vorst nog deze prijs kunnen uitreiken! De petitieopstellers (Erwin Mortier, Tom Lanoye, Kristien Hemmerechts, Lieven van de Hauten) en zestig ondertekenaars zegden hun vertrouwen in de minister op en eisten zijn aftreden.

De minister schrok van de verbetenheid van de schrijvers die zo buitensporig op hun pik waren getrapt en nodigde een delegatie van de gekrenkte literaire geesten uit voor een «open gesprek». Op die uitnodiging werd niet gereageerd. Geen enkele schrijver verscheen op het ministerie. Over hun gelijk viel blijkbaar niet te twisten.

Het front van verongelijkte schrijvers viel al snel uiteen. Auteurs krabbelden terug, zeiden dat ze de minister niet echt weg wilden hebben maar het alleen maar «symbolisch» hadden bedoeld en «een signaal af wilden geven». Anderen hielden voet bij stuk. Dat Anciaux behalve minister van Cultuur ook nog minister van Jeugd is, bleken veel schrijvers niet eens te weten. De bekommernis van de minister, die zich druk maakte om de pederast in Schafthuizen, is allicht verklaarbaar vanwege de Dutroux-affaire, maar dat is dan het probleem van de minister. Pedofilie was voor de schrijvers namelijk «niet het issue». Wat was het issue dan wel? Toch niet het al dan niet aanwezig zijn van de prul en praal van het vrome Belgische hof?

De rel rond Reve is een machtsstrijd, waarin de schrijvers hun maatschappelijke status als iets vanzelfsprekends opeisen. Maar door zo hooghartig en monotoon te mekkeren en het morele aspect van de kwestie te negeren, hebben de schrijvers hun zaak direct ondergraven. Het enige wat ze in hun aanklacht duidelijk hebben gemaakt, is dat hun tenen vele malen langer zijn dan het geslacht van een aangerande jongen van dertien. Mijn handtekening en sympathie hebben ze daarmee in elk geval niet gekregen. Want niet de groep schrijvers, maar Anciaux komt in deze affaire als de morele overwinnaar uit de bus. De minister heeft gewetensvol gehandeld en zijn zaak beter bepleit dan de geletterde geesten die zijn kop eisten maar te laf waren om dat in zijn gezicht te komen zeggen. De minister heeft de cultuur juist een geweldige dienst bewezen door de Prijs der Nederlandse Letteren te verlossen van valse bigotte franje en kwezelarij. In plaats van minachting verdient de man hiervoor het volste respect.

Daarom: Leve Anciaux, Leve Reve en vooral: Leve de Republiek!

Revisme

Max Pam NRC 23/11

De minister van Staat trok zijn das recht en liet, zittend op de achterbank van de limousine, het Vlaamse land aan zich voorbij gaan. Nog onlangs was de minister van Staat teruggekeerd uit Argentinië, waar hij een lastig karwei had opgeknapt, maar dit keer had hij geen idee of hij zijn missie tot een goed einde kon brengen. Intussen draaide de limousine het erf op van een eenvoudige boerderij. Het portier werd door de chauffeur geopend en met onzekere tred liep de minister van Staat naar de boerderij. Hij belde aan. Het duurde even. Toen deed iemand open die de minister herkende als Joop.

„Is mijnheer Reve thuis?"

„En wie ben jij", vroeg Joop wantrouwig door het luikje.

„Max van der Stoel."

Het bleef even stil.

„Max van der Stoel, minister van Staat", herhaalde de oude man.

„Dat ken iedereen wel zeggen", antwoordde Joop, maar toch opende hij de deur en ging de gast voor. Ze kwamen in een donkere huiskamer, waar Gerard Reve languit op de bank lag. De Grote Schrijver had zijn pantoffels aan en leek in een toestand van half-sluimer te verkeren. „Gerard, hier is ene Max van der Stoel. Hij beweert dat-ie minister van Staat is", zei Joop. Ondragelijk langzaam kwam de Grote Schrijver overeind.

„Ik ben hier", zei de minister van Staat, „namens de gezamenlijke koningshuizen van Nederland en België en ook namens de gezamenlijke regeringen van Nederland en België, met een verzoek waarvoor ik u – alleen – zou willen spreken."

„Wel sodeju!" riep Joop, „wat denken die gasten wel!" De Grote Schrijver verhief echter zijn hand en knikte dwingend maar niet onvriendelijk met het hoofd, waarop Joop schoorvoetend de kamer verliet. De minister van Staat putte hieruit moed en hernam het woord: „Onze koningshuizen en onze regeringen erkennen uw uitzonderlijk schrijverschap, maar zij doen u het dringende verzoek uw levenspartner, de heer Joop Schafthuizen, thuis te laten bij de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren. Zij hebben namelijk de indruk dat de heer Schafthuizen in werkelijkheid een blok aan uw been is en dat hij eigenlijk alles voor u verpest. Niettemin zijn onze koningshuizen en onze regeringen bereid de afwezigheid van Joop te compenseren met een extra geldbedrag ineens, alsmede met vervangende verzorging voor de komende jaren – zowel op medisch als op emotioneel gebied. U zult niets tekortkomen."

De minister pauzeerde even om de portee van zijn voorstel te laten inwerken. Toen richtte de Grote Schrijver zich op. Hij leek opvallend helder. „Mijnheer Van der Stoel", zei Reve, „laat mij u iets uitleggen over de literatuur en over mijzelf. Literatuur heeft altijd twee kanten: een heldere en een duistere kant. Daarin verschilt de literatuur niet van het werkelijke leven. Er is cultuur en schoonheid en ontroering, maar er is ook het immorele, de decadentie en de martelkamers waar wij lieve jongens opsluiten en misbruiken. Wij mogen dansen en springen, maar er is ook het violet en de dood. Die twee componenten horen bij de literatuur, zoals zij horen bij elke grote kunst. Zij maken deel uit van alles wat de mens wil en gelooft."

De Grote Schrijver zweeg. Nog nooit had hij zo lang gesproken zonder een grap te maken. Toen ging hij verder: „Meer dan 25 jaar woon ik nu met Joop samen. Dat is mijn eigen keus geweest. Niet Joop is de schuld van alle commotie, dat ben ik uiteindelijk zelf. Joop is de schuld nergens van. Zelfs als het waar is dat Joop slechts het duistere en het ordinaire vertegenwoordigt, dan nog kan ik alleen maar zeggen dat Joop een deel van mijzelf is geworden. Eigenlijk was hij dat al voordat ik hem kende. Dat is ook precies wat het Revisme inhoudt. Reve, dat is pas leven – men heeft dat nooit willen begrijpen. Het enige wat al die brave bewonderaars prachtig vonden was de formulering, de ironie, de geintjesmakerij. Men wilde het mooie weer, maar niet de duisternis. Nu vraagt men mij om Joop te verraden, maar dan zou ik het Revisme moeten verraden. Ik zou in feite alles moeten verraden wat ik geschreven heb."

Uitgeput zakte Reve terug in de bank. Toen de minister van Staat uit enig gesnurk opmaakte dat de Grote Schrijver in slaap was gevallen, verliet hij beschaamd de kamer.

De firma interview. Zaakwaarnemer en levensgezel van de volksschrijver Gerard Reve, Joop Schafthuizen, laat zich door drie mensen ondervragen. Ned.3, 23.15-23.55u. NRC 19/1

Arme Reve VPRO 1/12

Al vanaf de eerste uitzending van *De Firma Interview* vond ik dit een zeer spannend en vakkundig geleid programma. De uitzending van 14 november met Joop Schafthuizen als gast spande echter wel de kroon. De wijze waarop de interviews van Jeroen Vullings en Anton de Goede met Reve's levensgezel verliepen, was zó onthullend als je zelden op tv meemaakt. Hier werd televisiehistorie geschreven! En dan die nabespreking, schitterend; ik heb me kostelijk vermaakt. Maar ik dacht wel: arme Reve, je zult als bejaarde homo-schrijver geleidelijk aan de gevangene geworden zijn van zo'n proleet... Ik zoude het niet kunnen verdragen.

Peter Hofman, Enschede

Tien vrolijke verzuchtingen

VK 24/11

JOOST ZWAGERMAN

1. Wat een geluk dat Lewis Carrol geen Vlaming of Nederlander was. Anders had een onbesuisde jury hem vanwege *Wiske in Wonderland* vast ooit voorgedragen voor de Prijs der Nederlandse Letteren, hem in België uit te reiken in, zeg, 1870 door koning Leopold. Vanzelfsprekend zou Leopold ernstig in verlegenheid zijn gebracht door Carrols hobby, het fotograferen van nimfijnen in de leeftijd van tien tot veertien jaar.

2. Wat een opluchting dat de dichter Hans Warren nooit is onderscheiden met de Prijs der Nederlandse letteren. Want wat zou de arme koning Albert zich bij het uitreiken van de prijs opgelaten hebben gevoeld door de aanwezigheid van Mario Molengraaf, Warrens partner. Molengraaf was namelijk zeventien jaar oud toen hij in 1978 een verhouding met Warren kreeg. De jonge Mario stuurde Warren in die tijd even erudiete als erotische brieven. In Warrens *Geheim Dagboek 1977-1978* schrijft Warren over een van die brieven: 'Ik kreeg een stijve toen ik hem las.' Die stijve uit 1978 zal Warren, ingeval van bekroning, nog duur komen te staan, laat dat maar aan de Belgische regering over.

3. Wat een zegen dat geen jury Adriaan Morriën ooit heeft voorgedragen voor de Prijs der Nederlandse Letteren. Morriën ging medio jaren zeventig een keer met een van zijn dochters naar bed en heeft daarover geschreven. Incest met wederzijdse instemming, maar toch: incest. Schildwacht Anciaux zou vader en dochter Morriën onherroepelijk van de trappen van het koningshuis hebben gebonjourd.

4. Wat fijn ook dat Boudewijn Büch nooit in Vlaanderen ten paleize is genood om een literaire prijs opgespeld te krijgen. Behalve dat Büch ooit droevige liedjes heeft geschreven over ene Gijs en over andere jonge jongens, zou koning Albert wel in een heel lastig parket zijn gebracht indien Boudewijn zijn broer Menno op de gastenlijst zou hebben gezet. Want: er geldt natuurlijk een paleisverbod voor een schrijver met een broer die rare tv-programma's heeft gemaakt over mensen die aan rats-, kuch- en bonenseks doen.

5. Wat merkwaardig dat niemand het dezer dagen heeft over de weigering in 1984 van de eertijdse cultuurminister Elco Brinkman om Hugo Brandt Corstius de PC Hooftprijs toe te kennen. Reden: Brandt Corstius was in zijn columns volgens Brinkman 'te kwetsend'. Het beleid inzake grote literaire (staats)prijzen is dankzij Brinkman en zijn Vlaamse collega Anciaux wel zo duidelijk geworden. Doet men zelf aan kwetsen: wél voorgedragen voor een literaire prijs, geen toekenning. Beschikt de schrijver over dierbaren of familieleden tegen wie een justitieel onderzoek loopt: prijs wél toekennen, niet uitreiken. Vraag is natuurlijk: tot in welke graad is volgens Anciaux het hebben van verdachte dierbaren of familieleden een schanddvlek voor een schrijver? Hoe zit het met de schrijver die een vader met een oorlogsverleden heeft? Of een malverserende tante? Een gerontofiele achterneef?

6. Wat pretitig voor minister Anciaux dat zijn 'tegenstanders' bestaan uit een stel protesterende schrijvers die bij de minste ogenschijnlijke knieval van de minister meteen weer in hun hok terugkruipen. Anciaux beweerde vorige week nog 'geschokt' te zijn door de protesten. Verder had hij naar eigen zeggen inderdaad overwogen af te treden. Meteen weerklonk onder de boze schrijvers een tevreden geknor, waarop Anciaux triomfantelijk meldde dat zijn 'geschoktheid' vanzelfsprekend ironisch was bedoeld. Natuurlijk had hij geen moment overwogen af te treden. Kom nou toch! Omdat schrijvers iets te jeremiëren hadden?

De schrijvers kenden meteen hun plaats weer. Politici veinzen tenminste nog onder de indruk te zijn van stakende luchtverkeersleiders of mestwerpende boerenknechten. Maar protesterende schrijvers? Die lach je gewoon even uit.

7. Wat een ironie dat het morele gelijk inzake de getorpedeerde uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren aan Reve bij Joop Schafthuizen ligt. Schafthuizen heeft zijn temperament niet bepaald mee. Het wachten is op het moment dat hij de 66 solidaire schrijvers van zijn erf af slaat. Dat zou toch sneu zijn voor al die schrijvers die zelfs bij de aanslag op de Twin Towers nog niet waren te wekken uit hun *weltfremde* marmottenslaap. Nou zijn ze eens strijdbaar en solidair, en dan zijn ze prompt het haasje: uitgelachen door Anciaux, uitgekafferd door Schafthuizen.

8. Wat gênant dat in de Nederlandse pers een aantal journalisten zó blind van bewondering is voor de eens meedogenloos formulerende Volksschrijver, dat ze diens huidige moppentapperij van mavo 3-niveau opdienen alsof het ouderwets goeie Reve-briljantjes zijn.

9. Wat raar dat sommige van die journalisten het steeds maar over 'Gerard' hebben als ze over Reve schrijven. Alsof ze sinds jaar en dag tot de huisvrienden behoren, terwijl ze hem in werkelijkheid één, misschien twee keer hebben ontmoet.

10. Wat miezerig van het overgrote deel van die 66 protesterende schrijvers dat ze hun mond hielden toen in hetzelfde Belgenland een roman van Herman Brusselmans uit de handel moest worden genomen na een juridische aanklacht, ingediend door iemand van de Vereniging van Beledigde Romanpersonages. Als een van hun collega's op buitenliteraire gronden onder vuur ligt, kijken Nederlandse en Vlaamse schrijvers éérst naar de plaats waarop die collega zich in de literaire pikorde bevindt alvorens zich solidair met hem te verklaren. Vandaar dat het betrekkelijk stil rond Brusselmans bleef en dat de Zaak-Gerard Reve nu zoveel heilige verontwaardiging opwekt bij veel schrijvers van de hielenlikkende, opvrijende en jakhalzende soort.

Reageren?
landschap@volkskrant.nl

Zak GA 1/12

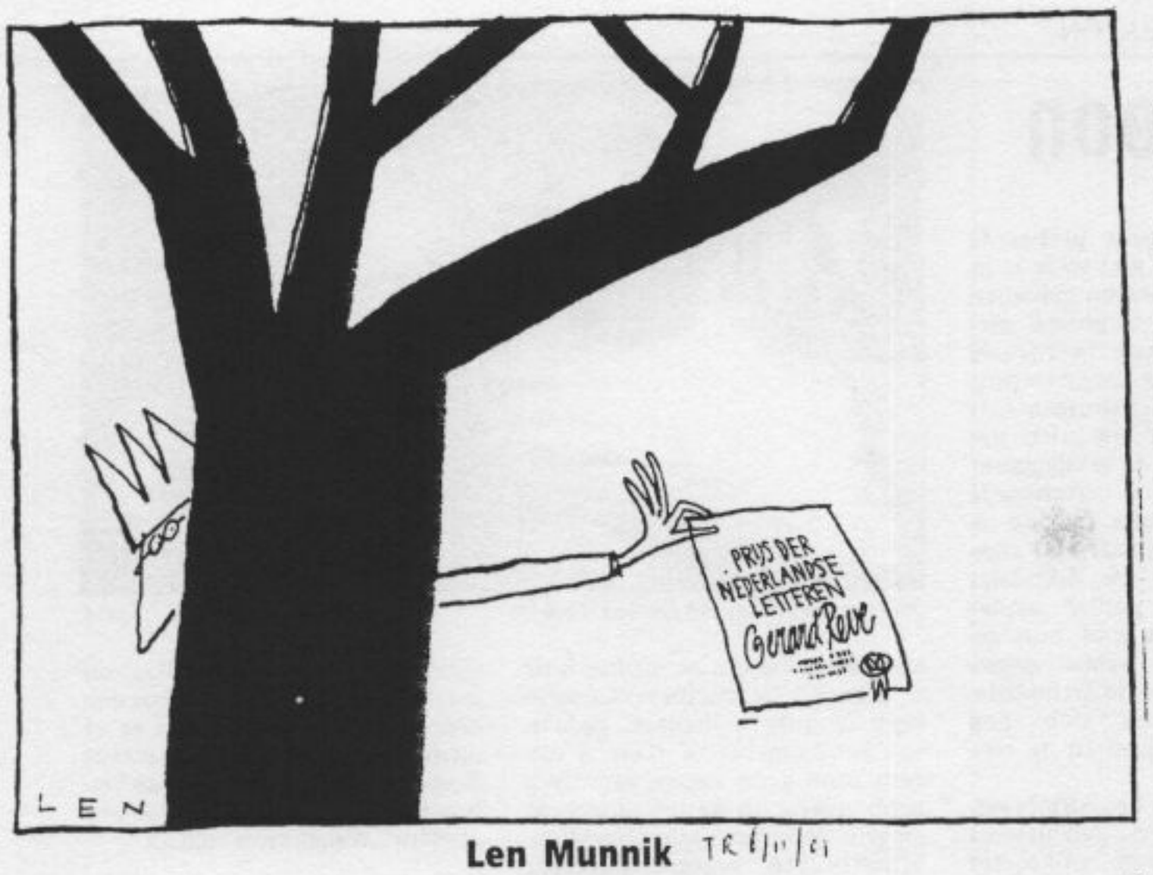

Len Munnik TR 15/11

Boze volksjongen

NRC 15/11

Maarten Huygen

Een bittere man is Joop Schafthuizen, alias Matroos Vos, 26 jaar levenspartner en verzorger van Gerard Reve. Heeft hij een eigenaardige voorkeur voor Belgische interviewers of pakken Belgen het zachter aan? Ik heb twee Nederlandse interviews gezien die op ruzie uitliepen en twee Belgische die harmonieus verliepen. Hij heeft de Belgische pers harder nodig omdat daar een onderzoek tegen hem loopt wegens pedofilie.

Ik zag de woede van de zelfverklaarde volksjongen die op zijn eentje een dementerende schrijver verzorgt, terwijl reeksen geleerde buitenstaanders aanbellen voor diens literaire erfenis. Schafthuizen ziet een aftakelende man, buitenstaanders een waardevol museumstuk. Ze komen in de eerste plaats voor Reve en vragen zich af

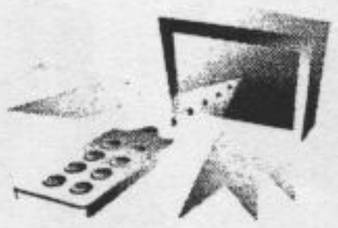

BEELD

of Schafthuizen de erfenis niet verkwanselt. Hij heeft al brieven verkocht. Ik zag hem zweven tussen zachte, lakei-achtige voorkomendheid – hij sprak over „de heer Reve" - en onverwachte drift.

De Nederlandse interviews waren niet slechter maar ook niet informatiever dan de Belgische. Vorige week sloeg Schafthuizen twee mannen van *De Nieuwe Revu* die Reve had binnengelaten, zijn Belgische huis uit. Op tv komt degene die in woede ontsteekt er het slechtste van af. In beeld wordt het kleinste teken van drift honderd maal versterkt. Gisteren begon Matroos Vos zelfs te schelden en aan het einde van de uitzending liep hij boos weg.

De Vlaamse tv had Reve thuis bezocht. Schafthuizen vertelde de interviewer over de zware teleurstelling van „de heer Reve" – de Belgische koning zou de prijs van de Taalunie niet aan hem uitreiken. Maar hij gaf ook zichzelf de schuld. Hij had de jongen die in de tuin werkte, niet moeten vragen zijn broek uit te trekken zodat hij diens „pielemuisje" kon bewonderen.

Op de achtergrond lag een licht gebruinde Reve languit op de leren bank met zijn hoofd op een kussen, terwijl hij somber een portret van de Belgische prins Philip en prinses Mathilde op een schap achter de bank bestudeerde.

Gisteren in *De Firma Interview*, met drie tien-minuten-interviews, viste de Vlaamse journaliste Betty Mellaerts met korte, eenvoudige waarom-vragen naar zijn voorkeur voor mannen en jongetjes. Was er ooit liefde geweest tussen hem en Reve, vroeg ze. „Nee", antwoordde hij. „Van de eerste avond dat ik met Gerard de koffer in dook af. Ik zei toen, ik ben wel je dierbare vriend maar niet je dierbare liefde. Dat wist ik gewoon, en dat was ook geen probleem."

Ze hadden „wederzijds respect". „Ik had Gerard heel hard nodig in die tijd en achteraf blijkt dat Gerard mij ook wel kon gebruiken", zei Schafthuizen. „Het is een uit de hand gelopen logeerpartij geweest." Hij werd wel verliefd op jonge jongens – „een geaardheid die verboden had moeten worden maar tot voor kort eigenlijk een groot succes was". Hij vond zijn daad „niet goed te praten" en hij had zich er van bewust moeten zijn dat het „in deze 2001-wereld" niet getolereerd wordt.

Jeroen Vullings van *Vrij Nederland* wilde van Schafthuizen weten waarom hij zo vaak in de pers kwam. Logisch lijkt me, Schafthuizen wordt na die prijstoekenning door elke redactie gebeld. Schafthuizen reageerde geïrriteerd. Vullings begon hevig te zweten toen Schafthuizen na een beleefde vraag of hij onafhankelijk wilde blijven om onduidelijke reden explodeerde. „Je wil van mij los zien te krijgen, hoe gemakkelijk ik me beweeg." Op zijn vage slotvraag „waarom doet u het?" antwoordde Schafthuizen: „Om te kunnen vreten. Om te kunnen zuipen. Snap je?"

Met de volgende interviewer, Anton de Goede, was het vrijwel meteen ruzie. De Goede begon over de erfenis van Reve en over Schafthuizens conflict met Reve-biograaf Tom Rooduijn en Reves ex-vrouw Hanny Michaelis. Schafthuizen schold en tierde over stinkende reptielen en de bloedkanker die ze allemaal konden krijgen: „Jullie zitten als een soort ambtenaartjes te zeiken over dingen waar je geen verstand van heb", zei hij. Later voegde hij eraan toe: „Ze moeten er in tien minuten even voor zorgen om te kijken dat zij meneer Schafthuizen boos hebben kunnen maken. Dan kunnen ze laten zien welke volksjongen meneer Schafthuizen is."

Amok

NRC 15/11

„Moet je nu eens zien", zei koning Albert van België tegen zijn vrouw. Koningin Paola keek op van haar rozenkrans. Haar man hield zijn blik met een mengeling van triomf en afgrijzen op het televisiescherm gericht. Daar voltrok zich een nieuwe aflevering van het VPRO-programma *De Firma Interview*, waarin drie interviewers elk tien minuten krijgen om dezelfde gast te ondervragen. Dit keer betrof het Joop Schafthuizen, de vriend van Gerard Reve.

Paola noch Albert kon het fruitige Rotterdamse taaltje van Schafthuizen helemaal volgen, maar één ding was onmiskenbaar: Schafthuizen zat opeens, zonder duidelijke aanleiding, amok te maken tegen de argeloze journalist Jeroen Vullings. Vullings had iets gevraagd over een pedofiel akkevietje waarvoor Schafthuizen door de Belgische justitie vervolgd wordt, en Schafthuizen had zijn zo langzamerhand afgezaagde verhaal verteld over onweerstaanbare pielemuisjes, naar wier aanblik hij doorlopend smacht, en waarvan hij één exemplaartje onlangs tevoorschijn had getoverd door het broekje af te stropen van het schitterende, katholieke kontje van een 13-jarig jongetje.

„Iedereen kan de tering krijgen, en ik wil gewoon met rust gelaten worden", barstte Schafthuizen los. Vullings bleek op slag te zijn veranderd in een nare, onbetrouwbare hypocriet.

„Wie is dat zotte menneke?" vroeg Paola.

„Dat is die gek die met die schrijver zou meekomen als ik de Grote Prijs der Nederlandse Letteren zou uitreiken", zei Albert.

„Welke schrijver?"

„Ik ben even zijn naam kwijt."

Inmiddels had een andere interviewer, Anton de Goede, tegenover Schafthuizen plaatsgenomen. Ook een nette man die op nette toon nette vragen stelde. Het duurde echter niet lang of Schafthuizen noemde ook hem een grote hypocriet, een soort fascist zelfs net als zijn voorganger, en bovendien nog een enorme klootzak, minstens zo verderfelijk als allerlei exvrienden en aspirant-biografen, zoals het stinkende reptiel Tom Rooduijn en het teringwijf Hanny Michaelis – allemaal mensen die wat hem betrof de bloedkanker achter hun hart konden krijgen.

Koning Albert leek vastgezogen aan het scherm. Daar was een publiek demasqué gaande, zoals hij het zelden had gezien. De kunstminnende vriend van een geëerd schrijver – o ja, Reve was de naam – ontpopte zich als een halvegare Neanderthaler met uitpuilende ogen. Nu begreep hij pas ten volle waarom zijn adviseurs hem die uitreiking hadden afgeraden.

„Wat mij nog het meest verbaast", zei Albert tegen zijn vrouw, „is dat zo ongeveer alle zichzelf respecterende intellectuelen van Nederland het een schande vonden dat ik niet gezien wilde worden in het gezelschap van een agressieve, pedofiele patjepeeër die een dementerende schrijver exploiteert."

„Ach", zei de koningin, „al die prijsuitreikingen, waar is het goed voor? Waarom vinden die schrijvers dat toch zo belangrijk? Jij hebt nog nooit één letter van hen gelezen, en zij vinden jou au fond een zak."

„Ze kunnen voortaan allemáál de bloedkanker krijgen", knikte de koning, en hij zette de tv uit.

FRITS ABRAHAMS

Partner Reve slaat journalisten huis uit

ANP

AMSTERDAM

Joop Schafthuizen, levenspartner van Gerard Reve, heeft vrijdag twee *Nieuwe Revu*-journalisten zijn huis uit geslagen. Het weekblad heeft aangifte gedaan bij de politie in Maasmechelen. Bij het incident werden de camera van de fotograaf vernield en de aantekeningen van de verslaggever verscheurd, aldus Nieuwe Revu dinsdag.

Verslaggever R. van Gendt en fotograaf B. Vorage waren naar België gegaan om een portret van Reve te maken. Volgens chef nieuws Nieuwe Revu, G.J Bron, nodigde Reve zelf de journalisten uit binnen te komen.

'Toen twintig minuten later Schafthuizen binnenkwam, ontstak hij in woede', aldus Bron. 'Hij sloeg de camera uit de handen van de fotograaf en zette het duo met harde hand het huis uit.'

Schafthuizen bevestigt de gebeurtenis en zegt daar 'geen millimeter spijt van te hebben'. 'Ik had er alle reden toe om ze uit het huis te zetten.' Hij zegt aangifte te hebben gedaan van huisvredebreuk. Volgens Schafthuizen kwamen de journalisten voor een onsmakelijk verhaal.

Vriend van Reve slaat journalisten huis uit

Verslaggever R. van Gendt en fotograaf B. Vorage waren naar Machelen aan de Leie in België gegaan om een portret van de zelfbenoemde volksschrijver te maken.Chef nieuws Nieuwe Revu Geert-Jan Bron: „Toen Schafthuizen binnenkwam ontstak hij in woede". De verslaggever en fotograaf wilden nog uitleggen waar ze voor kwamen en dat ze vooraf het interview wilden laten lezen, maar Schafthuizen was volgens Bron niet meer te kalmeren. „Hij sloeg de camera uit de handen van de fotograaf en zette het duo met harde hand het huis uit."
Schafthuizen bevestigt de gebeurtenis en zegt daar „geen millimeter spijt van te hebben."

Partner Reve slaat journalisten deur uit

TR 15/11

MACHELEN A/D LEIE – Joop Schafthuizen, levenspartner van Gerard Reve, heeft twee Nieuwe Revu-journalisten zijn huis uit geslagen. Het weekblad heeft daar aangifte van gedaan. De camera van de fotograaf werd vernield en de aantekeningen van de verslaggever verscheurd. De journalisten bezochten Reve naar aanleiding van de commotie rond de Prijs der Nederlandse Letteren, die dit jaar aan de schrijver is toegekend. Schafthuizen bevestigt de gebeurtenis en zegt aangifte te hebben gedaan van huisvredebreuk. Volgens hem kwamen de journalisten voor een onsmakelijk verhaal.

Partner van Reve slaat journalisten de deur uit

GTE 14/11

MACHELEN AAN DE LEIE/ANP - Joop Schafthuizen, levenspartner van Gerard Reve, heeft vrijdag twee Nieuwe Revu-journalisten zijn huis uit geslagen. Het weekblad heeft daar aangifte van gedaan bij de politie in Maasmechelen. Bij het incident werd de camera van de fotograaf vernield en de aantekeningen van de verslaggever verscheurd, zo maakte Nieuwe Revu gisteren bekend.

NRC

Door onze kunstredactie

AMSTERDAM, 14 NOV. Joop Schafthuizen, de vriend van schrijver Gerard Reve, heeft vrijdag twee journalisten van het weekblad *Nieuwe Revu* hardhandig uit zijn huis in het Belgische Machelen gezet. Hij zou daarbij een fotocamera hebben vernield, en herhaalde pogingen hebben gedaan om de twee aan te vallen. Verslaggever Reinoud van Gendt en fotograaf Bram Vorage hebben bij de Belgische politie aangifte gedaan wegens vernieling en bedreiging. Schafthuizen deed aangifte van huisvredebreuk.

Reve had de journalisten zelf binnengelaten voor een interview. Van Gendt: „Na tien tot twintig minuten kwam Schafthuizen thuis die 'Eruit, eruit', schreeuwde. Reve zei: 'Rustig nou, Joop.' Maar hij zei: 'Dit is mijn huis' en scheurde de beschreven blaadjes uit mijn blocnote. Terwijl hij mij met zwaaiende vuisten naar buiten dreef, maakte de fotograaf nog snel een foto van Reve. Hierop sloeg Schafthuizen de flitser van de camera. Hij achtervolgde ons rennend door de straat."

Schafthuizen erkent dat hij de twee de deur heeft gewezen, maar zegt dat daarbij geen geweld is gebruikt: „Ik heb ze een duwtje gegeven en daarbij is een flitser van de camera gevallen." Volgens hem kwamen de journalisten met kwade bedoelingen: „Die reptielen wilden op een viezе, gore, stinkende wijze rioolljournalistiek bedrijven en een stuk schrijven over een zedenzaak die tegen mij loopt. Meneer Reve heeft ze binnengelaten omdat hij dacht dat het twee andere journalisten waren, die hem eerder die dag hadden geïnterviewd. Meneer Reve tobt namelijk met zijn geheugen. Daarvan hebben ze misbruik gemaakt."

Onlangs kwam Reve in het nieuws omdat de Belgische koning Albert hem weigerde de Prijs der Nederlandse Letteren te overhandigen. Reves vriend Schafthuizen zou niet welkom zijn op het paleis omdat er een gerechtelijk onderzoek wegens aanranding van een minderjarige jongen tegen hem loopt.

Matroos Vosch veegt dek schoon

PAR 14-11

EEN VERSLAGGEVER en een fotograaf van *Nieuwe Revu* zijn vrijdag uit het huis van Gerard Reve en Joop 'Matroos Vosch' Schafthuizen gezet. Schafthuizen verscheurde de aantekeningen van de verslaggever en vernielde een camera.

Volgens de chef nieuws van Nieuwe Revu, Geert-Jan Bron wilde het weekblad in de stortvloed aan 'vererende' artikelen die dezer dagen in bladen als *Vrij Nederland* en *HP/De Tijd* verscheen een ander, desnoods kritisch verhaal maken over schrijver Gerard Reve en vooral diens levensgezel Schafthuizen. Hoe werd in hun woonplaats, het Belgische dorpje Machelen aan de Leie, eigenlijk gedacht over het stel? Verslaggever Van Gendt en fotograaf Vorage togen naar naar België voor wat een kleine reportage moest worden.

De Revu-reporters struinden door Machelen in de hoop iets van 'onrust' te noteren onder de plaatselijke bevolking, aan wie het bericht over de ontuchtzaak van Joop Schafthuizen en erop volgende commotie rond Reve en koning Albert toch onmogelijk kon zijn ontgaan. Maar de opbrengst aan fijne quootjes viel tegen. Een leraar Nederlands in het plaatsje wist niet eens dat de illustere schrijver en diens 'man' woonachtig waren in Machelen. Ten slotte werd aangebeld bij de buren van Reve/Schafthuizen, waar ook al weinig uitkwam. Toen verscheen Reve, volgens Geert-Jan Bron, buiten en wenkte de reporters om binnen te komen.

Er ontspon zich een gesprek, de fotograaf maakte aanstalten foto's te maken, toen Joop Schafthuizen binnenstormde. Woedend. Verslaggever Van Gendt probeerde nog uit te leggen met welk journalistiek doel zij waren gekomen en bood aan het interview met Reve voor publicatie in Nieuwe Revu te laten lezen, maar volgens chef Bron viel Schafthuizen niet meer te kalmeren. Hij griste het notitieboekje van de verslaggever uit diens handen en verscheurde het met enig vertoon. Ook de camera van de fotograaf werd afgepakt en vernield. De Revu-boys gingen naar de politie omdat Schafthuizen zich voor hun geparkeerde auto zou hebben geposteerd. "Toen de politie arriveerde, hield Schafthuizen zich nog steeds ziedend schuil in de bosjes," zegt Bron.

In een reactie aan het ANP bevestigt Schafthuizen de gebeurtenis en zegt daar 'geen millimeter spijt van te hebben'. "Ik had er

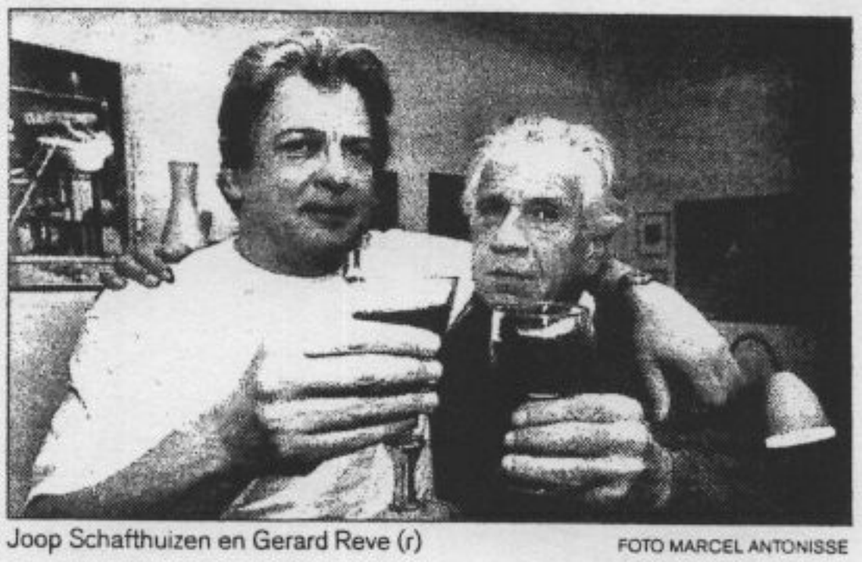

Joop Schafthuizen en Gerard Reve (r) FOTO MARCEL ANTONISSE

alle reden toe om ze uit het huis te zetten." De partner van Reve zegt aangifte te hebben gedaan van huisvredebreuk. Daar is volgens Bron geen sprake van. "Wij hebben gewoon netjes aangebeld en zijn door Reve binnengelaten. Schafthuizen regeert blijkbaar over de schrijver als over een soort lijfeigene." Volgens Schafthuizen kwamen de journalisten voor een onsmakelijk verhaal. "Wat is er onsmakelijk aan een verhaal over Reve en Schafthuizen en hun verhouding tot de bevolking van Machelen?" vraagt Bron zich af.

FRANS VAN DEIJL

---

hapjes op de grond en schreeuwend dreef hij ons het tuinpad op. En toen gebeurde het. Schafthuizen haalde uit met zijn rechtervuist en trof mij hard op mijn linkerschouder. Daarna stoof hij weer naar binnen. Op straat keken mijn redactiegenoten mij jaloers aan. Toen liepen ze een voor een naar mij toe om mijn schouder aan te raken. Collega-aanhangers van Schafthuizen kunnen aanstaande zaterdagochtend, tussen tien en kwart over tien, bij het Lieverdje op het Spui in Amsterdam, gratis en voor niks mijn linkerschouder kussen dat het een lieve lust is.

NIEMAND KENT REVE, **SCHAFTHUIZEN INMIDDELS DOORGEDRAAID**

Verslaggever Reinout van Gendt en fotograaf Bram Vorage trokken naar Machelen. Om te kijken of het rumoer rond de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren aan De Volksschrijver ook in België is doorgedrongen. Verslag van een bizarre dag. Door Reinout van Gendt / Fotografie: Bram Vorage

NR 14/11

DEINZE, 15.20 UUR De woonplaats van het 13-jarige jongetje dat zijn 'pielemuisje' aan Joop Schafthuizen (53), de partner van Gerard Reve (77), liet zien. Bijna alle jongeren uit Machelen, waar Reves huis staat, gaan in dit dorp naar school, omdat er in Machelen alleen een basisschool is. Op het schoolplein van het Koninklijk Atheneum Erasmus staat een groepje Machelse jongeren te roken. Jonas (15): "Ik heb die Nederlandse schrijver wel eens gezien, geloof ik." De andere twee jongens kijken hem ongelovig aan. "Wie is dat dan?" vraagt een naamgenoot (17). Meer dan dat het een oude man is, weet Jonas ook niet. Van de twaalf jongeren die we op het schoolplein spreken, heeft er slechts één iets over de krantenberichten gehoord. "Mijn vriendin zegt dat er roddels over die schrijver rondgaan in ons dorp," zegt Bart (17), die eveneens uit Machelen komt. "Hij zou met een pedofiel samenwonen."

Tom Verhagen, docent Nederlands aan eerdergenoemd atheneum: "Ik ken de werken van Reve natuurlijk wel, maar mijn leerlingen hebben nog nooit van hem gehoord. Toen Koning Albert besloot om de Prijs der Nederlandse Letteren niet zelf uit te reiken aan de schrijver, omdat zijn partner Joop Schafthuizen op het ogenblik wordt verdacht van het plegen van ontucht met een minderjarige, heb ik daar geen aandacht aan besteed in de les. Het was ook maar een klein berichtje in de krant."

MACHELEN, 15.45 De straatjes zijn smal en de huisjes zijn op z'n Belgisch geplamuurd en beschilderd. Het miezert. Bij een kleine bakkerij worden de vragen herhaald. "O, ja, ik weet wel wie Gerard Reve is," zegt een mollige vrouw vriendelijk. "Nee, ik heb geen van zijn boeken gelezen. Maar ik weet wel waar hij woont." De andere twee klanten van de bakkerij hebben alleen geruchten gehoord over Schafthuizen.

MACHELEN, POSTHOORNSTRAAT, 16.00 Nog voor we op de bel drukken, komt Gerard Reve langzaam naar de deur gelopen. "Tijd voor een interview? Dat heb ik wel," zegt de schrijver op kalme toon. "Niks stukmaken, hè?" Er wordt ons een stoel gewezen.

"Dit huis was vroeger van een rijke dokter," zegt Reve trots. "Dat was een goed man, die dokter. Hij verzorgde negen kinderen in de oorlogswinter en at zelf bijna niets. Uiteindelijk heeft hem dat het leven gekost. Rijke mensen zijn meestal goede mensen, hè? Anders waren ze niet rijk geworden. Ik denk dat God dat zo bepaald heeft."

Hoewel vergeetachtig is Reve nog goed op de hoogte van de actualiteit. "Voor wat er nu gaande is in Afghanistan, heb ik altijd gewaarschuwd," zegt hij. "Een goede islam is een dode islam. Dat geloof is piepjong en veel te radicaal. Ik ben opgevoed met communisme, maar dat werkt ook niet. Het betekende destijds zoiets als: dood aan de rijken, leve de armen. Alleen in de Balkan kon zoiets een tijdje standhouden. Daarom ben ik katholiek geworden. Nu ja, eigenlijk ook om een andere reden. Toen ik 12 jaar was, werd ik verliefd op een 9-jarig jongetje. Van zijn ouders mocht ik mijn gang gaan, als ik beloofde katholiek te worden."

We komen terug op het huidige nieuws. Hoe zit het met de Prijs der Nederlandse

BEAU VAN ERVEN DORENS —

NR 29/11

Schafthuizen

Twee Nieuwe Revu-verslaggevers liepen meteen naar de Belgische politie om aangifte te doen, nadat ze door Schafthuizen uit het huis van Reve waren gejaagd. Hij had namelijk de flitser van het fototoestel geslagen toen de journalisten op het tuinpad nog even snel een foto van de woeste Schafthuizen wilden maken. Een kapotte flitser. De arme jongens. Er zat helaas net geen aanklacht wegens molestering in. Ik moest aan die verplegers denken die in verzorgingstehuizen bejaarden bestelen.

Ik kreeg ooit ook een klap van Joop Schafthuizen. Jammer genoeg heeft hij me niet helemaal in elkaar getimmerd.

Met de redactie van het literair studentenweekblad Propria Cures gingen we op bedevaart naar Reve in Machelen, onder de rook van Gent. Machelen is een vreselijk dorp in een vreselijke streek. Straten zonder beweging, huizen waarin mensen jarenlang dood op de keukenvloer liggen. Hier en daar een bordeel. Het huis van Reve en Schafthuizen staat aan zo'n levenloze straat, in een opgeruimde tuin van ongeveer een halve hectare. Het was laat in de middag. Met kippenvel van opwinding openden we het hek en liepen we de dertig meter over het tuinpad naar de voordeur. Zou de Grote Meester thuis zijn? Zou hij ons willen ontvangen? We gluurden door een raampje in de kale, donkere hal en belden aan. Ik begon te zweten. Geen reactie. Nog een keer bellen. Weer niets. Godverdomme. Na tien keer bellen liepen we een rondje om het huis. Een hok met rollators. Een kamer met houtsnijwerk van Schafthuizen. Maar geen teken van leven. Misschien waren ze even weg.

Na een

uur hoorden we opeens gestommel in het huis. Iemand liep een trap af. Met een

ging de voordeur open en we deinsden terug naar de rand van het bordes. En

stond opeens de legendarische Matroos Vosch. In boxershort en trui, waarschijnlijk

kwam hij net uit bed. Met een kleine sprong had ik hem kunnen omhelzen. Dat

er niet in. Matroos Vosch was namelijk woest. In zijn eerste ademhaling prikte ik

onmiddellijk een slijmerige opmerking, maar ik kwam niet verder dan 'Het spijt ons

dat...' Hij zwaaide wild met zijn armen. Wie we wel niet dachten dat we waren en dat

wij vuile, gore klootzakken moesten oprotten. In z'n volgende adempauze probeerde

iemand hem een glas champagne aan te bieden. Schafthuizen greep onmiddellijk de

fles en sloeg hem kapot op het stenen muurtje. Met een zwaai veegde hij alle borrel-

'Onsmakelijk' TR 17/11

Volgens Joop Schafthuizen, levenspartner van volksschrijver Gerard Reve en verdacht van het schenden der eerbaarheid van een dertienjarige tuinman, was *Nieuwe Revu* uit op 'een onsmakelijk verhaal'. Daarom joeg hij verslaggever Reinout van Gendt en fotograaf Bram Vorage het huis uit, waarbij een camera sneuvelde. Schafthuizen heeft inmiddels ook een aanklacht ingediend wegens huisvredebreuk.

Maar het verslag van *Nieuwe Revu* luidt geheel anders: 'Schafthuizen is doorgedraaid' kopt het blad. Niks huisvredebreuk, ze werden gewoon door de volksschrijver in hoogsteigen persoon binnengelaten. Nog voordat ze de bel konden beroeren. En natuurlijk op voorwaarde dat ze 'niets zouden stukmaken'. „Hij wees ons toen een stoel en begon te vertellen", zegt Van Gendt, nu een week na de ontmoeting met Reve en partner.

Het gesprek met de volksschrijver levert mooie Reviaanse quotes op („Dit huis was vroeger van een rijke dokter. Dat was een goede man die dokter. Hij verzorgde negen kinderen in de hongerwinter en at zelf bijna niets. Uiteindelijk heeft hem dat het leven gekost. Rijke mensen zijn meestal goede mensen hè? Ik denk dat God dat zo bepaald heeft"). En de conclusie dat Reve de actualiteit volgt („Ik heb altijd al gewaarschuwd voor wat nu gaande is in Afghanistan") en nog steeds een krachtig woord niet schuwt („Een goede islam is een dode islam. Dat geloof is piepjong en veel te radicaal").

„Nee, het was een heel onschuldig gesprek", zegt Van Gendt. „Ik heb ook mijn aantekenigen aan Schafthuizen aangeboden toen die opeens binnenkwam en trammelant maakte. „U kunt dan zelf lezen dat het een normaal interview is." Maar helaas, te laat. „Schafthuizen pikte de blocknote in, verscheurde de aantekeningen, heeft de flitser van onze camera vernield en zette ons de deur uit."

„Hoe ik dan toch aan die citaten kom? Ik heb ze gewoon, toen we op straat stonden, snel allemaal opgeschreven."

Dat Schafthuizen een beetje doorgedraaid is, bleek andermaal afgelopen woensdagavond in het tv-programma 'De Firma Interview'. De formule van dat programma is dat de hoofdgast achtereenvolgens door drie journalisten of deskundigen driemaal tien minuten wordt ondervraagd. De eerste tien minuten met de Vlaamse journaliste Betty Mellaerts verliepen aangenaam, terwijl zij toch behoorlijk doorvroeg op een intieme zaak als zijn liefde voor jonge jongens. Bij de volgende interviewers ging Schafthuizen volledig door het lint. Jeroen Vullings van *Vrij Nederland* wilde weten waarom Schafthuizen de media niet gewoon links liet liggen. En met de laatste interviewer, Anton de Goede, liep het direct al mis, toen deze constateerde dat Schafthuizen met iedere Reve-biograaf in spe ruzie krijgt. Het liep uit op gevloek, geraas en getier van Schafthuizen. „Allemaal misverstanden. Een kwestie van goede vragen die fout aankwamen", analyseerde Betty Mellaerts na afloop vriendelijk.

Maar de vraag rijst zo langzamerhand of journalistiek Nederland Schafthuizen, de kluts kennelijk volledig kwijt, niet tegen zichzelf in bescherming moet nemen.

Pielenmuisje VK 24/11

Sinds de affaire Reve/Schafthuizen wordt er veelvuldig over het 'pielemuisje' geschreven. Met Het Groot Dictee der Nederlandse Taal in aantocht wil ik er op wijzen dat het volgens de 'nieuwe' spelling pielenmuisje moet zijn. Tenzij het hier om een versteende uitdrukking zou gaan, wat me bij een pielenmuisje niet zo waarschijnlijk lijkt.

Eikelmuis NRC

BRIELLE, 29 NOV. In Brielle zijn fossiele resten van een nieuwe soort eikelmuis ontdekt. Het Natuurmuseum heeft vier gevonden kiesjes toegeschreven aan een nog niet eerder beschreven soort muis die ongeveer 1,5 miljoen jaar geleden voorkwam. (ANP)

AMSTERDAM *Onno-Sven Tromp*

Jongeren uit Machelen, vlnr. Jille (17): "Ik heb niets over Schafthuizen gehoord. En Reve ken ik ook niet." Jonas (17): "Wie? Schafthuizen? Reve? Nee, die ken ik niet." Thomas (16): "Sorry, ik heb de laatste dagen geen tv gekeken." Narcgens (15): "Ik ken geen Schafthuizens of Reve's." Bart (17): "Mijn vriendin vertelde dat de schrijver zou samenwonen met een pedofiel."

Letteren die hij de 21ste van deze maand zonder koninklijke zegen in ontvangst moet nemen? "Die prijs is mij toebedeeld, omdat alle andere schrijvers van mijn generatie al lang zijn overleden. Ze schreven één of twee goede boeken en vervolgens steeg de roem ze naar het hoofd; de meesten gingen aan de wijn en dronken zichzelf te pletter."

Op dat moment klinkt het geluid van een sleutel in de voordeur. De woonkamerdeur gaat open. Het is Joop Schafthuizen, Reve's levenspartner.

"Wat is dit?" schreeuwt hij. "Wie zijn jullie?"

Schafthuizen rent naar de verslaggever toe, pakt z'n notitieblok en scheurt er alle beschreven blaadjes af.

"Eruit, eruit!" roept hij.

"Rustig nou, Joop," maant Reve.

"Dit is mijn huis!" buldert Schafthuizen.

De fotograaf vraagt of hij een foto mag maken. Reve stemt in en poseert. Schafthuizen slaat met een geweldige klap op de camera. Die valt op de grond. De afgebroken flitser ligt onder de salontafel. De verslaggever en fotograaf worden vervolgens door Schafthuizen naar buiten geduwd. De fotograaf vraagt om zijn flitsapparaat.

"Oh, die wil je terug? Bel de politie maar," roept Schafthuizen voordat hij de deur dichtgooit. Dan gaat de voordeur weer open en volgt de flitser. "Hier. Vangen."

Vijf minuten later probeert de fotograaf met de kapotte camera een foto van het huis te maken. Nu rent Joop Schafthuizen naar buiten. Hij zwaait met gebalde vuisten. Het is duidelijk dat hij wil slaan. We zetten het op een lopen om verdere escalatie te voorkomen. Schafthuizen blijft staan bij onze auto, herkenbaar vanwege het Nederlands kenteken. En het ziet er niet naar uit dat hij voorlopig van zijn plek zal komen.

De slagerij heeft een telefoontoestel. De politie wordt gebeld. Als de verkoopster even later hoort waar het om gaat, wordt ons alsnog de deur gewezen. Reve en Schafthuizen zijn goede klanten van haar.

In de verte staat Joop Schafthuizen te schoppen tegen onze auto. Jonas, de jongen die we op het schoolplein in Deinze tegenkwamen, ziet ons, stapt van zijn brommertje af en slaat het tafereel verbaasd gade. Even later komt hij met zijn vader terug in een beige auto. We krijgen een lift naar het politiebureau om aangifte te doen.

OLSENEN, 19.00 "Reve, Schafthuizen? Nee, ik heb nog nooit van die mensen gehoord," zegt inspecteur Marc Mylle van de politiebrigade in Olsenen. Ook de krantenberichten over Schafthuizen zijn hem ontgaan. Een andere agent, wiens dienst er op zit, weet ook van niets. We zijn 5 kilometer verwijderd van Machelen, dit is het dichtstbijzijnde politiebureau. De fotograaf doet verhaal en laat de schade aan zijn camera zien. Het opstellen van het proces-verbaal duurt een eeuwigheid.

MACHELEN, DE POSTHOORNSTRAAT, 20.15 Wanneer we uit de politieauto stappen, springt Schafthuizen vanuit de bosjes te voorschijn. Hij heeft daar kennelijk al die tijd gewacht. "Pak ze," schreeuwt hij naar inspecteur Mylle en de agenten die met ons mee zijn gekomen. "Dat zijn de misdadigers. Fouilleer ze. Grijp ze." Schafthuizen probeert uit te halen naar de fotograaf en komt daarbij ten val. De twee agenten kijken elkaar verbaasd aan. Dan zegt de inspecteur tegen Schafthuizen dat hij moet kalmeren.

Met een zaklamp bekijken we de schade aan de auto. "Ik zou nooit aan andermans spullen zitten," zegt Schafthuizen tegen de agenten. Het zweet druipt van zijn voorhoofd. "Ik sta al onder voorarrest." We mogen hem geen vragen meer stellen van de agenten. Samen met Schafthuizen gaan ze Reve's woning binnen.

Rond negen uur komen de agenten weer naar buiten en begeleiden ons terug naar het bureau. Daar krijgen we na hevig overleg tussen de agenten en het parket in Gent een deel van de aantekeningen terug. De notities van het interview met Gerard Reve heeft Schafthuizen er zorgvuldig uitgehaald voordat hij de vellen overhandigde aan de politie. "De heer Schafthuizen dacht dat u van de roddelpers was, daarom reageerde hij zo fel," zegt inspecteur Mylle. Wat De Grote Schrijver van het incident vond, kon hij niet vertellen.

Inmiddels is bekend dat Gerard Reve de prijs per post zal ontvangen ●

Hij slaat, schreeuwt en dreigt als het de buitenwereld betreft. Intussen zorgt Joop Schafthuizen al ruim 25 jaar voor Gerard Reve, die geen prijs uit handen van de Belgische koning mag ontvangen. Woede en waarde van 'Matroos Vos'.

Curriculum Vitae

- **21 maart 1948 Geboren te Schiedam**
- **1962 Werkzaam in een drukkerij**
- **1964 Eerste ontmoeting met Gerard Reve**
- **1968 Eerste tentoonstelling, 'One Piece', in Kunstcentrum 't Venster, Rotterdam**
- **1972 Tentoonstelling Kunstzaal Zuid, Rotterdam**
- **1975 Begin vriendschap met Gerard Reve**
- **1975 Tentoonstelling Galerie Delta, Rotterdam**
- **1977 Tentoonstelling Galerie Yaki, Amsterdam**
- **1978 Tentoonstelling Stedelijk Museum Schiedam**
- **1988 Tentoonstelling met Charlie van Rest in Galerie Perspectief, Rotterdam**
- **1989-1990 Groepstentoonstelling 'Compositie met rozen', Utrecht, Schiedam en Hannover**
- **1991 Tentoonstelling Galerie Delta, Rotterdam**
- **1983 Samenstelling *Album Gerard Reve***
- **1984 Samenstelling *Schoon Schip***
- **1996 Verkoop manuscript van *De Avonden***
- **1997 Verkoop eigen Reve-collectie**

NRC 19/11

Door Tom Rooduijn en Wilfred Takken

Joop Schafthuizen slaat journalisten van zijn erf, dreigt in een tv-interview de boel kort en klein te slaan en raast en tiert over iedereen die zich met het oeuvre en leven van zijn vriend wenst te bemoeien. Heeft de neiging het circus Reve gaande te houden, in vervolg op de conflicten die zijn vriend in het verleden zaaide, maar op zijn eigen, grofgebekte wijze. Hij is de karikatuur van zijn 25 jaar oudere vriend geworden. Hij neemt formuleringen van Reve over ('pielemuisje'), fluistert ze, nu de meester vergeetachtig is geworden, Reve in het oor zodra 'de internationale wereldpers' belt, maar ontbeert diens voormalige raffinement en charisma.

Schafthuizen wordt in België verdacht van „de eenmalige aanranding der eerbaarheid van een minderjarig jongetje en het bezit van kinderporno". De onderzoeksrechter in Gent verwacht binnenkort aan de procureurs des Konings mee te kunnen delen of Schafthuizen daadwerkelijk vervolgd moet worden, laat zijn woordvoerder desgevraagd weten.

Ten gevolge van dit alles ontvangt Reve overmorgen de driejaarlijkse Prijs der Nederlandse Letteren niet uit handen van de Belgische koning. Schafthuizen reageerde met een publiciteitsoffensief, waarin om voorrang streden zijn diep betreurde spijt van het incident, het bagatelliseren van het omstreden feit en de schande van de Koninklijke beslissing („Hij kan zich weinig veroorloven na zoveel smerigheid", verwees hij naar vermeende zedenmisdrijven des konings).

Talrijk zijn de mensen met wie een vriendschap ontstond die niet mocht zijn: van Reve-correspondent Andreas Sinakowski tot ex-Reve-uitgever Wim Hazeu. In *Het Parool* deed hij onlangs zijn – voor het patroon - exemplarische relaas: „Gerard is een trouwe, lieve man. Natuurlijk is het tot een brouille gekomen – door Joop Schafthuizen. Er was een misverstand, maar hij beschuldigde me van kwade opzet en schold me uit voor alles wat slecht was. Nee, Gerard kwam niet aan de telefoon, want die was het met hem eens. Flauwekul natuurlijk, maar dan denk ik: graag of niet."

Verklaarde de afgelopen jaren Schafthuizen het meest vrienden en belangstellenden tot persona non grata, vroeger deed Gerard Reve dat, in omgekeerde richting. „Ik heb heel erg goeie, echt heel dierbare vrienden, waarmee ik niet meer om mag gaan van Gerard.", zei Schafthuizen in 1984 in de *Haagse Post*. „Gewoon omdat Gerard zegt: 't Is een bedreiging voor mijn creativiteit." Geen wonder dat het 'isolement' en 'eenzaamheid' waarin de twee in 1984 al zeiden te verkeren, sindsdien alleen maar groter is geworden. Schafthuizen is de bewaker van talloze aanvragen voor interviews, fanmail en uitgeefinitiatieven.

Schafthuizen groeide op in een klein arbeidershuis in Schiedam. Zijn vader was constructie-ijzerwerker en hield kanaries. Van hem erfde Joop Schafthuizen zijn grove taal. Zo werd hij naar bed gedirigeerd met woorden: „Gore, vuile tyfusflikker, naar bed!" Zijn zachtaardige moeder beschermde de jongen die niet hield van voetballen en niet durfde te fietsen. Joop had een tweelingbroer, een één jaar oudere broer en een tien jaar jongere zuster. Op zijn veertiende ging hij werken in een drukkerij. Verder handelde hij wat, bijvoorbeeld in Perzische tapijten, en trok hij al jong op met Rotterdamse kunstenaars. Het vrije leven van zijn vaders vader, die kunsthandelaar was, trok hem aan. Deze grootvader wees hem ook op de literatuur: Céline, Elsschot en Van het Reve, van wie *De ondergang van de familie Boslowits* en *Werther Nieland* diepe indruk maakten.

De aan de muren van zijn jongenskamer opgeplakte plaatjes van popsterren, kunstreproducties en plaatjes van jonge jongens leidde tot de inzending van zo'n collage naar een expositie van jonge kunstenaars. De Rotterdamse Kunststichting kocht ze aan voor 350 gulden per stuk. Aangemoedigd door dit succes diende hij een subsidieaanvraag in voor 'het inrichten van een jongenskamer'. Een deftige commissie kende Joop Schafthuizen, na zijn kamer te hebben geïnspecteerd, een stipendium toe van tienduizend gulden. De ondertussen met drugs experimenterende Schafthuizen werd, terug van een uit het stipendium gefinancierde reis naar Indonesië, door zijn vader het huis uit gezet. Zijn liefdesleven in die jaren daarna speelde zich af in herencafés, hotels en flatgebouwen, met kleine jongens, 'kabouters'. Hij maakte 'deals' met oude homo-

VERVOLG NRC 1911

seksuelen; hij mocht in hun huis, als zij mochten toekijken.

Met de collages is Schafthuizen geruime tijd doorgegaan, verkopen deed hij hoofdzakelijk aan de Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR) waaruit hij enige tijd een inkomen verwierf. Dr. Jan van Adrichem, hoofd wetenschappelijke dienst van het Stedelijk Museum te Amsterdam, kent Schafthuizen vanaf 1988, toen hij stadsconservator was in Museum Boijmans van Beuningen te Rotterdam. Hij kocht van Schafthuizen zo'n tien collages en assemblages aan. Volgens Van Adrichem vormde Schafthuizen eind jaren zestig, begin jaren zeventig samen met Daan van Golden, Charlie van Rest en Paul Beckman een groep Schiedamse kunstenaars. Hij stelde een tentoonstelling samen van de groep in het Stedelijk Museum Schiedam, het Centraal Museum te Utrecht en later in Hannover. „Schafthuizen maakte collages van grote klasse, daarmee was hij zijn tijd ver vooruit. Hij maakte ook gebruik van pedoseksuele elementen, prenten van kleine kinderen, maar zijn collages waren zeker niet pedoseksueel. Niemand had daar in die jaren overigens problemen mee." In 1998 kwam het tot een onderzoek naar het kinderpornografische gehalte van collages van Schafthuizen – die de Artotheek van Schiedam aan hem retourneerde na een klacht van een boze klant.

In 1964, op 16-jarige leeftijd, ontmoette Schafthuizen Reve voor het eerst, begin jaren zeventig andermaal bij Reve's mecenas, de havenbaron Ludo Pieters. In 1975 ontving hij een brief van uitgever Johan Polak, die zijn zorg uitsprak over de moeilijkheden waarin Reve verkeerde. De schrijver dronk, slikte en maakte iedere dag ruzie. Aan Schafthuizen het verzoek Reve te verzorgen. Na zijn tweede bezoek, vanaf 7 augustus 1975, is Schafthuizen niet meer weggegaan. Uit Vriendschap, niet uit Liefde, meent de door Reve tot Matroos Vos (of Vosch) bestempelde levensgezel. De seks kwam neer op 'heren enkelspel', waarbij Reve fantaseert over de Meedogenloze Jongen en Schafthuizen over de oorsprong van zijn pedofilie: de intimiteit die hij als jongetje had met zijn tweelingbroer. In 1984, in de *Haagse Post*, was zijn 'coming out' voor de 'Kabouterliefde': „Zeg maar gerust dat ik heel erg pedofiel ben. Ik hou van jongetjes tussen de tien en de vijftien. Van die eendagsbloemen; jongens die maar een weekend, of zelfs maar een dag op hun mooist zijn."

Over Joop Schafthuizen willen vrienden en relaties zich niet publiekelijk uitlaten. Zij die nog wel *on speaking terms* zijn, teneinde die relatie zo te houden. En zij die zijn geëxcommuniceerd, om te vermijden op hun beurt in de publiciteit te worden beledigd. Met Joop weet je immers nooit precies wat hem wanneer in het verkeerde keelgat schiet. Van de anonymi prijst een deel Schafthuizens jarenlange liefdevolle verzorging van de hulpbehoevende schrijver. Een andere bron spreek van een 'gevangenschap' waarin Reve allerminst vrijwillig zou verblijven. Hem jarenlang afsluiten van dierbaren zou van wreedheid getuigen. Zeker is dat Reve, hoewel afgezonderd, in betrekkelijke rust zijn dagen slijt. Schafthuizen zorgt onvermoeibaar dat de schrijver voldoende eet, niet te veel drinkt en op tijd zijn pillen slikt en naar bed gaat. Hij kleedt en wast hem en zorgt voor een vervanger als hij weg moet, want Reve alleen laten kan niet meer. Voorts worden geprezen Schafthuizens charme, vrijgevigheid en gastvrijheid.

Waar vriend en vijand het over eens zijn, is het hoog ontwikkelde zakelijk inzicht van Reve's levenspartner. Dat wendde hij aan vanaf het moment dat hij in 1975 in het leven van de schrijver kwam. Sindsdien oogst Reve een behoorlijk inkomen. „Kunst moet commercieel zijn, en een kunstenaar moet op zijn minst proberen zakenman te wezen", zei Reve al eind jaren zestig. Het was Schafthuizen die Reve in onderhandelingen met uitgevers steeds meer ging bijstaan om ze uiteindelijk geheel over te nemen.

Joop Schafthuizen wees Reve er in de jaren zeventig al op dat hij voor tv-optredens ten onrechte geen geld vroeg. Een artiest wordt voor zo'n optreden tenslotte óók betaald. Verslaggevers reisden sindsdien niet meer naar Le Poët-Laval, Schiedam of Machelen af zonder een enveloppe met het tevoren overeengekomen bedrag. Schafthuizen ordende het archief, een gestaag uitdijende verzameling handbeschreven papier die Reve in hutkoffers van het ene naar het andere adres achter zich aan had gesleept.

Joop Schafthuizen initieerde of verzorgde boekuitgaven waarvoor hij uit het archief putte: de drie delen *Archief Reve* (vanaf 1981), *Album Gerard Reve* (1983) en *Schoon Schip* (1984). Hij ontdekte dat door anderen met handschriften van Reve geld werd verdiend, zorgde dat geen brief meer ongekopieerd de deur uitging en begon een eigen antiquariaat. De grootste onder de talloze Reve-verzamelaars kocht nu zelf verspreide manuscripten in, om bepaalde delen van zijn archief compleet te maken, en verkocht van lieverlede steeds meer om een andere liefhebberij mogelijk te maken: kunst verzamelen. Hij kocht („scoorde") gravures, zeldzaam oud glaswerk, etnografica en richtte zich op den duur steeds meer op portretten en stillevens van zeventiende-eeuwse meesters. Schafthuizen kocht en verkocht op grote schaal; steeds duurder stukken, aan te schaffen door eerder aangeschaft werk weer af te stoten.

In de jaren tachtig bond Reve's vriend de strijd aan met clandestiene drukkers en verspreiders van Reve's teksten. Antiquaar Henk Kraayenbrink herinnert zich hoe hem destijds, pas begonnen in de branche en in het bezit van zo'n roofdruk, telefonisch „hel en verdoemenis" werd toegewenst door Schafthuizen. Later was hij nog eens te Schiedam bij „Antiquariaat en Kunstzaal Schafthuizen" aan de deur geweest. Er hing een „nare sfeer" met een „halfdronken" Schafthuizen in gezelschap van „een stel Marokkaanse jongetjes". Steeds meer archiefmateriaal verhuisde via de veilinghuizen naar de liefhebbers. Toen een bundel brieven, gestuurd door Johan Polak aan Reve, werd geveild en de eerste daar bezwaar tegen maakte, voegde Schafthuizen de uitgever toe: „Ik heb je toch altijd de uitgekookte paardenkop van de Keizersgracht genoemd? Weet je hoe ik je nu noem: de uitgekookte psychopaat van de Keizersgracht." In 1996 werd het manuscript van *De Avonden* verkocht, afkomstig van de vader van de dichter Hans Lodeizen, die Reve in diens arme jaren financieel had ondersteund. Het werd voor 160 duizend gulden verworven door het Letterkundig Museum. Een jaar later deed Schafthuizen al zijn eerste drukken en bijzondere uitgaven van de hand, het merendeel voorzien van een opdracht van de schrijver („Voor Matroos Vos, van zijn liefhebbende Wolf."). Schafthuizen had volbracht wat zijn vriend hem in een van de gebundelde 'Brieven aan Matroos Vosch' schreef: „Als jij mij wilt, dan zal ik voortaan de jouwe zijn: mijn huis, mijn bed, mijn bankrekening, alles voor Liefdesslaafje Vos."

„De literaire wereld zet de beeldend kunstenaar Schafthuizen ten onrechte weg als een kunstenaarsweduwe", stelt Jan van Adrichem van het Stedelijk Museum. „Schafthuizen is een gevoelsmens, die niet wordt begrepen." In 1997 had Reve's levensgezel een inzinking. „Ik verwaarloosde mezelf, at slecht en had complete straatvrees, mensenvrees, pijn." zei Schafthuizen in deze krant. „Ik zag mezelf als compleet overbodig. Dronk heel veel alcohol, om in een bijnabewusteloosheid te verkeren.(...) Door veel te praten met een team van psychiaters heb ik een soort eigenwaarde teruggekregen, in die zin dat ik niet dood wil."

Reve beklaagde zich tegenover journalisten herhaaldelijk over zijn vriend. „Ik kan hem zo laten weghalen, ik heb mijn relaties" en „Een dove vriend kan ik overal krijgen", sprak hij met zijn beproefde mengeling van ernst en luim. Waarom blijven jullie eigenlijk bij elkaar, vroeg Hanneke Groenteman dit voorjaar in Machelen aan het paar. Joop Schafthuizen: „Uit economisch belang." Gerard Reve: „Ik kan niks anders krijgen."

De cover van **Vrij Nederland** lijkt nog steeds een werk in uitvoering. Onderop de oude Reve, erboven een pasfotootje van Mick Jagger. Geen sprankelende combinatie.

Waarmee niets ten nadele van de betreffende verhalen is gezegd. Het feestelijke Reve-dossier omvat een essay van Willem Jan Otten, brieven aan de schrijver en een interview met Joop Schafthuizen (die zijn problemen met justitie voor de verandering toeschrijft aan het 'kietelen van een jonge jongen').

ANP

Laat ze met hun banale fikken van cultuur afblijven

'Een groot schrijver als **meneer Reve** wordt gestraft omdat ik zijn vriend ben,' constateert **Joop Schafthuizen**. 'Het is een grof *schandaal*.' De telefoon staat bij hen roodgloeiend sinds maandag het bericht wereldkundig werd dat **Albert de Tweede**, Koning der Belgen, Reve weigert te ontmoeten bij de uitreiking van de tweejaarlijkse *Prijs der Nederlandse Letteren*. Schafthuizen houdt zich goed, maar hij is ontdaan: 'Ik had het gerespecteerd als ze tegen Gerard hadden gezegd: gezien het gerechtelijk onderzoek dat gaande is naar de aanranding van een minderjarige door meneer Schafthuizen, hebben we toch liever dat u alleen naar het paleis in Brussel komt. Gerard en ik hadden al met een goede kennis afgesproken dat die in dat geval Gerard zou begeleiden.' Eerder, bij de eerste geruchten over Schafthuizen als *persona non grata* ten paleize, had Reve laten weten dat hij niet zonder Schafthuizen zou gaan. 'Via een papieren mensenbrief aan de *Taalunie*,' vertelt Schafthuizen. 'Daarop kregen we een ongelooflijk onbeschoft antwoord van meneer **Koen Jaspaert**, de baas van de Taalunie.' Dat Schafthuizen kennelijk in de ogen van het hof een onprotocollair *gevaar* inhoudt, enerveert hem niet. De belediging van Reve des te meer. 'Hieruit blijkt dat zo'n hoge instantie die zich dankzij *gemeenschapsgeld* met cultuur bezighoudt, niets met cultuur heeft. Laten die mensen met hun banale fikken van cultuur afblijven! Waar zijn ze bang voor? Dat meneer Reve het hele paleis gaat staan onderpissen omdat hij op zijn oude dag moeite heeft de wc te vinden? Daar krijgt hij nú in ieder geval de kans niet meer voor.' Het ergst aan de koninklijke afwijzing, verklaart Schafthuizen, is nog wel dat Reve en hij dat nieuws uit de media moesten vernemen. 'Om kwart over elf 's ochtends belde het ANP, daarna de grote kranten en tijden later belt die meneer **Jaspaert**. Met zo'n lijzige stem zegt die man: "Ja, ik moet u iets meedelen." Zeg ik: "Ik weet allang wat jij moet meedelen. Meneer Reve is niet welkom aan het hof." Zegt ie: "We moeten een gelegenheid vinden om hem de prijs te overhandigen." Zeg ik: "Joh, doe jij niet zo raar. Jij schrijft nu netjes meneer Reves gironummer op, dan stort jij die vierendertigduizend gulden een beetje snel en als wij bij de post van kwart over negen een giro-afschrift vinden ten bewijze van de storting trekken wij gezellig met zijn tweeën een keurig flesje koude witte wijn open. Gaan we feestelijk op elkaar toasten. Dat mag eigenlijk niet van de dokter voor vijven, maar daar hoef jij je helemáál geen zorgen om te maken. Dan hoef jij geen broodjes te smeren en ons een kop koude koffie te serveren. Dankuwel!'"

Zie ook pagina 70.

Interview met Joop Schafthuizen

Het is volbracht

Gerard Reves levenspartner Joop Schafthuizen (alias Matroos Vosch) over: leven met Reve.

door Jeroen Vullings

'Ik ga ervan uit dat Gerard voor de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren met mij naar het paleis in Brussel toegaat. Dat hij een stoel aangeboden krijgt, dat we wachten tot Gerard dankjewel mag zeggen. Om dan zo snel mogelijk naar huis te krassen en ons eigen leven op te vatten.

Gezien Gerards leeftijd en conditie heeft het allemaal iets erg kunstmatigs. Maar toch betekent het wat. Gerard heeft niet zo gek veel prijzen gehad. De P.C. Hooftprijs, ridderordes, Commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw, dat is het wel zo'n beetje. Toen hij vijfenzeventig werd had hij al niet de bondigheid en het plezier als wanneer hij tien jaar daarvoor zo'n prijs had gekregen.

Vooraf zal ik tegen Gerard zeggen dat we zo beleefd mogelijk moeten zijn. Hij wil nog weleens iemand omhelzen en kussen, dat heeft te maken met de Franse traditie. Het zou nu niet zo handig zijn om meteen koning Albert om zijn nek te vallen. Voor je het weet geeft het net zulk gedonder als indertijd bij Marga Klompé. Dat kan koning Albert er vast niet bij hebben.

Het is al erg genoeg dat het door mijn schuld geen feestrede wordt die Gerard zal uitspreken na het ontvangen van die prijs uit handen van Zijne Koninklijke Hoogheid Albert II. Omdat ik zo bijdehand ben geweest een jonge jongen te kietelen en daardoor een beetje in de moeilijkheden zit. Door al die krantenberichten over dat akkefietje hangt er een soort doem over zo'n dag die heel feestelijk had moeten worden, maar die het zeker niet zal zijn. Zo triest dat het door mij komt.

Maar het is tegelijkertijd wel weer revistisch en chic om naar de koning in het paleis te gaan terwijl je een aanklacht hebt lopen voor aanranding met geweld. Want zo staat het wel beschreven. En dat een gigantische collectie 'pornografie' in beslag is genomen. Wie maakt zoiets nog mee op zijn oude dag? Vaak gebeurt dat pas als je zelfmoord hebt gepleegd. Pornografie vinden en dan horen van een vader: jaja, dat komt door dat zoontje van mij waar hij zo gek op was.

Dan is het nog de vraag in hoeverre dat dankwoord oprecht moet zijn. Of dat je gewoon moet zeggen wat je te zeggen hebt. Gerard en ik hebben het er wel over, maar er komt niets uit. Gerard heeft echt last van zijn geheugen, dat is heel vervelend.

Er is nog genoeg dat hij leuk vindt. Hij leefde enorm mee bij het zoeken naar zijn ongepubliceerde teksten voor Vrij Nederland. Dan zegt hij: "Godverdomme Joop, dat we dat nog allemaal in huis hebben en nog kunnen vinden." Zoals je weet is hij nooit bang geweest om in de publiciteit te zijn, dus de komende periode vindt hij ook spannend en opwindend. Laatst was fotograaf Eddy Posthuma de Boer op bezoek en dan staat hij zich op een heel leuke manier aan te stellen. In die zin dat hij ervoor zorgt dat de fotograaf goed zijn werk kan doen. Het is niet zo dat hij wegkruipt met de gedachte: wat heb ik nog te zeggen? Maar ja, het blijft toch een beetje een gok wat er uit komt. Kijk, als hij zegt dat hij bij koningin Juliana op schoot heeft gezeten, dan kun je je daar nog wat bij voorstellen. Maar als hij zegt dat hij bij koningin Victoria op schoot heeft gezeten als klein meisje, dan klopt dat niet helemaal. Vandaar dat ik er steeds meer zorg voor moet dragen dat het gezellig blijft. Dat slecht volk buiten de deur blijft.

Hij is heel dankbaar. Zo kritisch als hij vroeger kon zijn, zo mild is hij nu. We zagen laatst Harry Mulisch op de televisie. Toen zei ik: "Godverdomme, die gozer krijgt een steeds grotere feestneus." Toen zei Gerard: "Nou, hij kan toch ook wel heel goed schrijven, hoor Joop." Toen zei ik: "Godverdomme, je hebt daar toch weleens anders over gesproken."

Het is nu een beetje een onnatuurlijke situatie. Je kunt niet een goed gesprek over kunst voeren. En hij wil absolúút de deur niet meer uit. In wezen wil hij ook niet meer alleen zijn, dus kan ik pas weg als hij gezelschap heeft. En dat is lastig, omdat we zo ver weg van Nederland wonen en door onze eigen schuld weinig vrienden hebben. Maar we stonden ook vroeger al nooit hele dagen voor anderen in de keuken.

Ik kook dagelijks voor Gerard. Verse

'Ik leef nog naast een persoon die ademt, die nog kan zien, en die willen ze van mij afnemen, alleen voor een biografie'

groente, verse aardappelen, stukje vlees, veel vis. Vanavond heb ik spruitjes gemaakt met veel aardappelen. Een gerookt ribbetje met twee heel goede braadworstjes, en nog een bierworstje erbij. En hele goede wijn, natuurlijk. Een dag ziet er triest uit, heel triest. Zijn medicatie op zijn tijd, zijn boterham op zijn tijd, zijn glaasje wijn op zijn tijd, even naar het journaal kijken. Maar waar hij het meest vreugde aan beleeft is stilte. En muziek, dat vindt hij fijn. Veel klassiek, vroege dingen van Dylan vindt hij tof. En ja, hoe heet die snijboon nou... Nick Cave! Vooral die jongste cd waar nogal wat religieuze liederen op staan vindt hij prachtig. Maar het valt mij op dat hij helemaal niet meer leest, absoluut niet meer. En dat kunst hem ook niet meer interesseert.

Maar de tevredenheid van Gerard stelt me gerust. Hij is heel blij met het huis waarin hij woont, de tuin waarop hij uitkijkt, de poezen die rondlopen, slapen of eten. Dat is ook voor mij tevredenheid. Want hij is gelukkig. Omdat ik zo lang met hem leef

vind ik het fantastisch om op die manier te ervaren dat hij gewoon gelukkig is. Niet tobt. Je zou zeggen: iemand in zo'n situatie wordt agressief omdat hij boos is dat hij niet meer kan lezen of schrijven. Maar het lijkt net of hij het makkelijk vindt dat dat niet meer hoeft.

Als er fout bezoek komt, wordt hij erg ziek. Dan krijgt hij aanvallen en moet de dokter gehaald worden. Dan is hij ijskoud, denk je echt dat hij sterft. Heel pittig. Dat ervaart hij als een soort bedreiging. Als hij zich bedreigd voelt, dan is het van: ze halen ons toch niet weg? En dan had ik laatst dat politie-onderzoek en die gigantische huiszoeking. Waardoor hij helemaal, compleet paranoïde werd.

Ik daarentegen ben een beetje boos op mezelf dat ik door zo'n akkefietje behoorlijk in de moeilijkheden ben geraakt. Meneer de onderzoeksrechter zegt: we houden je buiten de gevangenis. Dan zeg ik: dat maakt niet veel uit, want ik kan de straat niet op en ik heb zoveel beperkingen opgelegd gekregen dat ik zo bedrukt ben dat ik mezelf aan het kastijden ben. Dus ik noem het een voorarrest al is het geen voorarrest.

Isolement zit niet in mijn aard. Maar ik leef al zesentwintig jaar naast een vriend die dat altijd nodig heeft gehad: de rust en de tijd om te werken. Dat blijkt ook uit zijn gigantische oeuvre. Zelf ging ik kunst verzamelen en op mijn manier het huis bijhouden. Met respect voor hem. Want als je tevreden bent dan kom je ver met nadenken en stilzitten, dan leer je daar ook een dag mee door te komen.

Misschien is de reden waarom we het altijd zo goed hebben kunnen vinden dat we persoonlijkheden zijn die altijd zo onafhankelijk mogelijk hebben willen zijn. Ik kan de kosten voor Gerard verhalen op de verzekering, maar over mijn lijk! Want als ik het kan betalen, ga ik geen brief schrijven of ik geld kan krijgen in ruil voor bonnetjes. Dan tril ik over mijn hele lichaam, weet je wel. We willen gewoon zelfstandig zijn, omdat we dat altijd geweest zijn. Dat zit dan zo in je, en dat geldt nu ook met die prijs.

Ik ben afkerig van verering. Omdat dat bijna altijd te maken heeft met mensen die zelf geen fuck kunnen, die het gaat om de borrelpraat en die gratis aangeboden sigaar. Ik ben het liefst op mijn gemak met eenvoudige, hardwerkende mensen. Die gewoon gevoel hebben. Alleen mensen met gevoel heb ik iets zinnigs over kunst horen beweren.

Vanaf de eerste dag dat ik Gerard heb leren kennen was het veel en veel meer vriendschap dan liefde en dat is nog steeds zo. Dat kwam eigenlijk omdat Gerard toch altijd, lees zijn boeken, op zoek is geweest naar de Meedogenloze Jongen. Nou, dat ben ik zeker niet. En ik ben eigenlijk altijd op zoek geweest, eerlijk gezegd ben ik nog steeds zoekende, naar een broertje dat ik kan en vooral mág verwennen.

Ik heb nu de leeftijd die Gerard had toen ik hem voor het eerst leerde kennen. Drieënvijftig. Ik vond bij hem de vrijheid en de geborgenheid van een gesprekspartner, een vriend die net zo barok was als een jongen van vijftien jaar. Net zo vol levenswil en spiritualiteit als een kleine pik. Volwassen is iemand die zich kan aanpassen aan de maatschappij. Nou, als er iemand is geweest die zijn eigen niet

'Als ik even oud was geweest als Gerard, toen ik hem ontmoette, hadden we geen dag bij elkaar kunnen zijn'

kon aanpassen in de maatschappij, voor wie de maatschappij een en al bedreiging inhield, was dat Gerard wel.

Als ik even oud was geweest als Gerard, toen ik hem ontmoette, hadden we geen dag bij elkaar kunnen zijn. Wij hadden een geslaagd leven omdat Gerard met de taal bezig was en ik met het beeld. Omdat we geen concurrentie voor elkaar waren en we een zekere bewondering voor elkaar koesterden. Mijn deel was het decoreren van het huis, bij Gerard was het de schrijverij. Een heel goede formule. Als we even oud waren geweest, was er toch rivaliteit geweest. En ik was vermoedelijk veel ambitieuzer geweest. Dat kon ik me niet permitteren toen ik als snotneus in Gerards leven kwam. Toen vond ik het vanzelfsprekend dat als je partner fl. met zoveel nulletjes binnenbrengt, hij de boterham met pindakaas financiert.

Ik kan wel verder als Gerard iets zou overkomen. Dat laatste hoop ik niet, hoor. Laten we gewoon verder gaan en Gerard eerbiedigen in die goedheid die hij zijn leven lang heeft gehad. De grootste tragiek is dat je iemand verliest die je nog graag wat had willen zeggen. Dan is het zwaarder dan wanneer je van elke dag toch een waardevolle, oprechte dag maakt. Ik denk wel dat ik, eenmaal zonder partner, zo dicht mogelijk bij een naturistencentrum zal moeten wonen, dan kun je ongestoord kijken. Want in de situatie waarin ik nu verkeer zou ik als alleenstaande heel snel achter slot en grendel gestopt worden vanwege mijn gerichtheid. Dat is voor mij nu prioriteit nummer één: nooit meer contact hebben met jongens van onder de zestien jaar. Omdat naarmate je ouder wordt je niet alleen kwetsbaarder maar ook roekelozer wordt. Voor een pederast is het ver-schrik-ke-lijk om ouder te worden, zet dat maar in de krant.

In het dorp Machelen waar we wonen weten de mensen wie ik ben en wat ik ben. Dat ik een kindervriend ben en nooit iets kwaads heb gedaan, nooit een jongen naar huis heb gelokt, hoogstens groet ik oervriendelijk. Maar in grote steden als Gent, Antwerpen en Deinze waar ze mij ook wel kennen, vragen ze zich af: godverdomme, waar is die gozer precies mee bezig? Dan voel je hoe zwaar het is als je verdacht wordt en in een soort voorarrest verkeert. Dat doet mij toch wel pijn en het is vernederend, omdat je geen weerwoord hebt. Maar ja, voor sommigen is die gerichtheid een misdaad. Dat zijn veelal mensen die niet over het idee kinderliefde kunnen denken, terwijl daar helemaal geen geweld of dwang bij komt kijken. Alleen maar bewondering en aanbidding van de esthetiek. Je ziet nu eenmaal het verschil tussen een jongen van vijftien en een gozer van drieënveertig. Niet dat iedereen van boven de zestien afgeschoten moet worden. Maar door mijn interesse in kunst en mijn bedrevenheid om collages van foto's te maken ben ik selectiever geworden. Als je zoveel tijd hebt als ik, krijg je dat.

Die verzameling erotica heb ik aangelegd in een tijd dat er nog geen taboe op rustte. Van erotiek is sprake als een schoonheidsbeeld wordt weergegeven waarvan je een sensuele prikkeling krijgt. Dat gebeurt bij sommige mensen al als ze een bh aan de waslijn zien hangen. Pornografie beschouw ik als ongewilde beelden die gemaakt zijn met een winstdoel. Om mensen te choqueren. Wat je in mijn collages ziet, is erotiek. Als ik een magnolia in de knop zie die op het punt staat open te gaan, geeft dat een sensatie die je een prikkeling kunt noemen. Dat noem ik dan erotiek.

Maar ik moet opletten nu. Of ik veroordeeld word moeten we afwachten. Ik leef in een maatschappij waarin dat soort dingen niet geduld wordt. Dan kan je zeggen: mijn gerichtheid is een ziektebeeld, want ik kan er niet mee leven in de maatschappij. Je moet je eigen toch leren beheersen.

Je moet vertrouwen blijven hebben in mensen, anders doe je jezelf bij voorbaat al zoveel verdriet. Ik heb nu geen zin meer in mogelijke biografen van Gerard. Ik heb al een paar keer zulke mensen met die ambitie

Vanaf de eerste dag dat ik Gerard leerde kennen was het meer vriendschap dan liefde en dat is nog steeds zo'

meegemaakt. Ik was van heel goede wil en heb ze geïntroduceerd in ons omvangrijke Reve-archief. Maar dan blijkt dat mensen zo hebberig zijn. En dat ze mij als eerste opzijschuiven: jou heb ik niet nodig. Alsof ze een octrooi willen hebben op iemand die nog leeft. Een persoon moet gestorven zijn, wil je een biografie kunnen maken. Dan kun je aan de gang, omdat er dan iets is afgesloten. Maar ik leef nog naast een persoon die ademt, die nog kan zien, weet je wel, en die willen ze van mij afnemen, alleen voor een biografie.

Over anderhalve maand wordt Gerard achtenzeventig. Als hij opgetut is en zijn nagels geknipt zijn en hij zijn Ann Demeulemeester-kleren aan heb, dan is het een hele bijzondere gozer. Soort Gary Cooper. Dat vind ik weer fijn. Dan zit in hem nog zo'n ijdelheid en levenswil, van: we plakken er nog een paar daagjes tegenaan. Mijn leven met Reve? Een triest woord: het is volbracht. Het enige dat we nog hoeven doen is ademhalen en de dag zo humaan en gezellig mogelijk doorbrengen. Ik besef dat al het genieten nu op mij neerkomt. Genieten met een partner is delen. En dat is niet meer mogelijk. Dat is een illusie. Drieëntwintig jaar geleden lagen we soms over de grond te rollebollen, in gevechten die heel pittig waren. Boosheid, machteloosheid, zuipen, ijdeltuiterij en egoïsme: helemaal voorbij. Wat dat betreft hebben we het zoveel makkelijker. Het is alleen jammer dat je een klankbord kwijt raakt. Maar dat heb ik geaccepteerd, het kan niet anders. Moedig voorwaarts.'

Geachte heer Reve, lieve Gerard,

Uw woorden heb ik ingedronken als wijn. Uw beelden opgezogen. Ook heb ik de jongens altijd en waar dat kon en mogelijk was, liefdevol tegen de borst gedrukt en gelegen op vele bedden, zonder hiervoor enige betaling te verlangen. Was ik een hoer dan zou ik mijn lichaam altijd gratis geven, maar voor ieder woord van mijn lippen laten betalen.

In uw boeken en brieven richt u zich tot God, tot Maria, tot een geliefde, een grote onbekende. Dwingt u dingen af met de koppigheid van een klein kind, de wreedheid van een hardvochtige vader, de zachtheid van een verrukkelijke moeder die alles vergeeft. Zo groepeert u het gezin steeds om u heen, met in het hart ervan het mooie, jonge, seksuele jongenskind dat u altijd toebehoort, liefst verlaten en eenzaam of arm, en zonder moeder, die anders het kind misschien wel voor zichzelf zou houden.

Ik zou u veel willen bekennen. (Zo heb ik een oudere broer die schoenen vereert en mannen begeert. Hij kent uw werk niet, maar zou hij het kennen, hij zou het stuklezen en flarden onder zijn kussen bewaren, want het eren en tuchtigen zit hem in het bloed, en ook hij zoekt verlossing, zoals wij allemaal. De verzamelde schoenen van mannen liggen in zijn bed gelijk een kudde schapen. In de week dat mijn vader stierf en mijn broer zacht om hem rouwde, at de kat beneden in de woonkamer de parkiet, maar die had nog nooit gezongen en mijn broer kocht meteen een andere, en die zong wel en zo ontstond er opnieuw vreugde in een woning.)

Ik schrijf u deze brief, maar vrees dat u de tijd en lust ontbreekt het allemaal te lezen en zo bent u voor sommige schrijvers de veelgezochte, maar ook de onverschillige, ongenaakbare. Zeker voor vrouwen, die u het meest raken als ze gul zijn en de kille borst verwarmen van hem voor wie uw roede aan het steigeren slaat. Goed. De deuren van mijn woning staan altijd open, en iedereen is hier gelijk en ik druk ze allemaal teder tegen me aan en huil hete tranen met ze en was het vuil van hun lichaam en kam hun haren, en weeg hun ballen, hun kattenkloten in de palm van mijn hand dat het een aard heeft.

Ja, u waart als literaire vader rond, als de oom over wie in bewondering en ook met afschuw wordt gesproken. U bent het afgesloten veld en vrouwen kunnen nauwelijks dichtbij komen, behalve in de gestalte van Maria of in die van de vrouw die mannen verslindt en zo geefster en neemster is, de plaats waarin de mannen samenkomen en elkaar ontmoeten, als op een rumoerig stadsplein. U paart eruditie aan banaliteit en grofheid, zodat beide elkaar in evenwicht houden en soms opheffen en in elkaar overgaan.

Zoals bij u alle vlees tot stof vergaat en het stof tot vlees geslagen wordt.
Zoals u minacht.
Zoals u aanbidt.
Zoals u tuchtigt.
Zoals bij u het dier tot God wordt en God tot dier.

Ik schrijf u deze brief in de maand dat mijn vader – een katholiek, en groot liefhebber van vrouwen en vlees – stierf, op de niet geringe leeftijd van zevenentachtig en een half jaar, nalatende vele kinderen en achterkleinkinderen, en dit niet zonder trots. 'Het zaad is niet op de rotsen gevallen,' zei hij vaak, al hield hij zeker ook van enige verspilling, en van de offerande. Het is een van de vele, duizelingwekkende tekens uit de werkelijkheid die me opnieuw dicht bij uw werk brengen. Uw boeken zijn plaatsen waarin veel dingen samenkomen, die anders in noodlottige versnippering zouden ronddwarrelen. En meneer Reve, u heeft de Nederlandse literatuur bevrijd van de dictatuur van het mathematische, van het grote rekenkundige plan van een ijzige, lichaamloze God die van geen begeren weet of de honger naar de lust niet kent.

Bij u bestaat de liefde uit een mengsel van alle emoties. U slaat goud uit stront en vlees. Bij u de woede dat de schonen en de jongen de wereld hebben en ook erven, en dat je dan uiteindelijk ook nog de taal verliest. Bij u het grandioos vergaan. De invloed die uw werk op me heeft uitgeoefend, is tegelijkertijd groter en kleiner dan ik dacht. *De avonden* is een bitter en somber boek genoemd, maar ik vond het bevrijdend, al was Frits van Egters een nare jongen. Zijn wanhoop was me bekend, zijn angsten en afkeren leken me menselijk, en in hem zat veel verhulde compassie, die men terecht liever niet noemt, omdat ze toch al zo snel vals wordt.

U houdt van ironie. Mijn brief aan u kan zonder. In een droom zag ik u naast de moddervette markies de Sade. Verder was er een overvloed aan knappe adonissen, aan jonge, licht vervuilde en goedgebouwde knapen, en waren er volop blozende jongetjes. Ik was ook aanwezig in die kamer. Mijn taak bestond uit het ronddragen van wat schalen met eten, terwijl u beiden heftig met elkaar debatteerde. Ook was ik naakt, en ik bevond mij tussen velen, en ik werd niet begeerd, waarvoor ik me schaamde en pathetisch voelde tot ik zelf te begeren sloeg. In ieder geval, u discussieert, kluift een stuk vlees van een bot, rijgt eens een jongen aan uw roede. Waar de een vloekt, knielt de ander en omgekeerd. Vrouwen dragen schalen met aardappels en bonen binnen. Als u sterft, kammen ze uw haren, wassen uw lichaam, uw Pietermannetje, ruimen de tafel af. Rukken ze zich de haren uit het hoofd, omarmen u en dragen u opzij naar de kamer waar het stil is en koel. Leven verder.

Manon Uphoff

(één van de) Zes brieven aan Gerard R.

10 NOVEMBER 2001 - VRIJ NEDERLAND

HP/De Tijd gaat nog eens over de vloer bij Gerard Reve. Op de foto staat een oude, afgeleefde man in spijkerjasje. Hij grijnst zijn zwarte tanden bloot. Foto's die veel zeggen over het bestaan van een aftakelende volksschrijver. In het weekblad grossiert hij in winden en verwante wijsheden („Weet je wat leuk is: iemand je eigen drol cadeau doen in zo'n gekleurd toiletpapiertje met een handtekening erop"), bekijkt hij televisie („Ik zou tweehonderd gulden willen geven aan iemand die zijn kop er af wil zagen of zijn ogen uit wil steken." – over Wim Duisenberg, red.). En Schafthuizen natuurlijk, bij wie de politie op zolder het resultaat van een tientallen jaren durende verzameldrift aantrof. „Het meest onschuldige naturistenmateriaal. Je zou er probleemloos een avond 'Zomergasten' mee kunnen vullen."

In *Hervormd Nederland* een open brief aan Eveline Herfkens ('Beste Eveline') van ontwikkelingswerker Theo Ruyter, vlak voor zijn vertrek naar Afrika. Verwijten van een veldwerker aan het adres van een typische bestuurder die 'nimmer woonde in een ontwikkelingsland', van 'de ene ivoren toren naar de andere verhuisde' en is 'gecorrumpeerd door de macht'.

Jeroen den Blijker

Ad Fransen 16 november 2001 HP/DE TIJD

Ver van het literaire gewoel slijt Gerard Reve zijn dagen. Hij is kwiek en vrolijk, maar schrijven lukt niet meer: problemen met zijn geheugen. Gelukkig is er partner Joop Schafthuizen die op hem let.

Gerard: 'Als ik doodga word ik onverdwijnbaar, of hoe heet dat ook alweer?'

Joop: 'Onsterfelijk, Wolf.'

Verslag van een jaar uit het leven van de Volksschrijver.

De ochtenden. Die gaan volgens een vast ritueel in huize Reve. Terwijl Gerard nog in bed ligt, loopt zijn levensgezel Joop Schafthuizen beneden in de keuken te fluiten en te zingen. "Ladidadida, poesiepoesie, poepiepoepie." De twee katten Leendert en Gabbertje, die gezien de zwarte pootafdrukken op de koelkast en het fornuis het bewind in de ouderwetse keuken van de vroegere Belgische doktersvilla hebben overgenomen, worden door Joop verwend met plakken ham. Intussen pruttelt in het apparaat naast de oude waterpomp de koffie. Daarmee gaat Joop zo dadelijk naar boven om zijn 'Wolfje' te verwennen.

Ze hebben allebei een slaapkamer – want van een liefdesrelatie is volgens Joop na 26 jaar samenzijn geen sprake meer – maar als je Joop 's ochtends zo ziet zitten op de rand van Gerards bed, dan is dit best nog een gezellig stel.

"Zo nu eerst maar eens een lekker bakkie, Wolf."

Wolfs grijze haardos is net onder een oude bruine deken vandaan gekomen en in het verkreukelde gezicht is meteen een ultralichte Barclay-sigaret gegaan. Leendert de kat is mee naar boven getrippeld en dat maakt dat Joop zijn vrolijke ochtendlied blijft voortzetten: "Poefiepoefiemauw, wat hou ik toch veel van jou."

Gerard slurpt aan zijn koffie en kan de zangkunst van zijn partner minder waarderen. "Je kan het met jou nooit eens ergens over hebben. Joop, wat doe je toch weer druk vanochtend." Moet hij zeggen. Nog maar net wakker en meteen praats voor twee. "Ik heb vreselijke dromen gehad. Nare mensen die me verwijten kwamen maken. Ik moest zeggen dat het mijn schuld was. Terwijl ik het helemaal niet had gedaan." Ja, Frits van Egters uit *De Avonden* leeft ook nog. Hij is hooguit flink ouder geworden, maar verder geen spat veranderd. Hoewel, Frits is door de jaren heen een beetje veel op zijn vader gaan lijken. Want tegenwoordig laat hij zelf de winden waar hij bij zijn vader altijd zo'n hekel aan had. Geroffel onder de dekens, daarna een ondeugend lachje en wat volkspoëzie: "Een scheet doet meer dan je weet. Hij maakt het hart gezond en veegt de kruimels van je kont." Nu is de dag pas echt goed begonnen, dit gaat nog wel even door. "Dadelijk meteen maar een eerste druk doen, hè Joop." Schafthuizen kent het repertoire uit zijn hoofd en vult aan: "Ja, want een tweede druk is niets waard, hè."

Gerard: "Maar wel oppassen dat-ie niet met een draadje aan je kont blijft hangen. Weet je wat ook leuk is: iemand je eigen drol cadeau doen in zo'n gekleurd toiletpapiertje met een handtekening erop."

Joop: "O jee, als hij het eenmaal over een drol heeft gehad is hij niet meer te stoppen."

Gerard: "De Duitsers zeggen niet voor niets '*drollig*' als er iets te lachen valt."

Joop schatert: "Ouwe viespeuk. Hoe is het eigenlijk met je voeten?"

Geestelijk en lichamelijk kwakkelt Reve met zijn gezondheid. De schrijver wordt niet alleen geplaagd door een steeds ernstiger geheugenverlies, maar laatst was hij van zijn linkervoet tot zijn linkerschouder ook helemaal koud en wit. Schafthuizen blijft alert de temperatuur meten, maar Reve zelf is er laconiek onder: "Joop, hoe oud ben ik nu?"

Joop: "Op 14 december word je 78."

Gerard: "Tegenwoordig toch geen leeftijd om dood te gaan. Je kunt trouwens alles weer nieuw krijgen. Van een dode jongen. Dat zetten ze zo over. Maar ik heb weer warme voetjes, hoor."

Joop: "Mooi zo, weten we tenminste dat je niet klinisch dood bent. Nee hoor, ik hoop dat je nog heel lang blijft leven."

Ja, die twee kunnen wel een plaagstootje verdragen van elkaar.

De avonden. Die bestaan ook zo uit vaste gewoonten. Zo gaat stipt om acht uur de televisie aan in wat blijkens het ingebouwde wandmeubilair met de vele laatjes en kastjes vroeger de spreekkamer annex apotheek moet zijn geweest. Reve, onheilspellend als we naar binnen stappen: "Hier heeft zich veel afgespeeld, hier zijn tientallen mensen gestorven." Al die opbergruimte komt Joop nu goed van pas voor de Reve-spulletjes die hij beheert. Elke haarlok, elke royalty-afrekening, elk manuscriptvelletje, elk fotootje wordt zorgvuldig bewaard in gekleurde Ahrendtmappen.

Acht uur is journaaltijd. Het Nederlands journaal wel te verstaan. Terug naar Nederland willen ze nooit meer, maar samen met de telefoon vormt de televisie de belangrijkste navelstreng met het oude vaderland. En wat Reve betreft: schrijven gaat niet meer, lezen is ook heel moeilijk, dus dan biedt de 'verrekijk' welkom tijdverdrijf. Vooral nu de wereld her en der in brand staat. Reve: "Zonder oorlog heb je niks aan televisie. En zonder televisie zou er ook geen oorlog zijn." Krijg daar maar weer eens een speld tussen.

Terwijl Joop met een vergiet op zijn schoot de piepers jast en de boontjes dopt – soms maakt hij het zich makkelijk met een bord muesli, maar meestal wordt er gekookt – hangt een stevig doorpaffende Reve onderuitgezakt in zijn fauteuil om snedig commentaar te leveren op het nieuws dat voorbijflitst.

Wim Duisenberg stapt uit een limousine en staat de TV-reporter te woord.

Gerard: "Zeker de grootste cultuurdrager sinds Erasmus! Die man vindt dat en dit, maar uiteindelijk vindt hij niks. Ik zou tweehonderd gulden willen geven aan iemand die zijn kop eraf wil zagen of zijn ogen uit wil steken. Eigenlijk had hij al twintig jaar dood moeten zijn. Als je vroeger op TV kwam, dan telde je mee. Nu niet meer. Nu gaat het maar dag en nacht door. Kleurentelevisie is eigenlijk ook helemaal niet nodig. Maar het gewone volk wil alles gekleurd zien."

In het volgende item verschijnt een vakbondsvrouw voor de camera.

Gerard: "Hoor je dat, die vrouw krijgt signalen van de achterban. Signalen, die is dus niet goed bij haar hoofd. Als je in de politiek iets wilt bereiken moet je zeggen: Blanken eerst!"

En als Maurice de Hond in beeld komt, juicht Reve ineens: "Hoi, Opsporing Verzocht!" Om daarna heel dicht op het scherm te kruipen en jennerig te constateren: "Over drie jaar is die man helemaal kaal. Kaal zijn is niet erg, alleen je hebt geen haar meer."

Dit zijn maar enkele impressies die ik heb overgehouden van bezoeken en bezoekjes die ik het afgelopen jaar aflegde bij de Reves in het Belgische Machelen. Een jaar Reve was het idee, een portret van een huishouden, van een bedrijf en van een groot schrijver in de herfst van zijn leven. "Dat zal nog een hele klus worden, want het is altijd wat bij ons," zei Joop instemmend.

Het laatste anderhalf jaar moet Joop bezorgd en bedroefd vaststellen dat 'het toch zo hard achteruitgaat met Gerard'. Waarmee hij vooral doelt op de geestelijke vermogens van de schrijver. Want fysiek is Reve, op af en toe die kouwe voetjes na, nog een kwieke, kranige baas. Wanneer de van nature toch al clowneske schrijver je begroet met een lenig danspasje en een limerick, lijkt er op het eerste gezicht zelfs niet veel aan de hand: "Ha, fijne boy. Blij dat je er weer bent. Blijf je logeren? Je krijgt een eigen kamer die op slot kan. Met een sleutel aan de binnenkant, hoor. Ken je deze: Een juffrouw die stond aan de reling. Ze had een kutwerk vol speling. Ze nam een eind touw, maar toen was ze te nauw. Toen vingerde ze wat uit verveling."

Maar de herhaling is er flink ingeslopen. Vroeger was dat bewust. Om het volk te provoceren, om de mensen zijn vileine grappen in te peperen. Nu komt hetzelfde verhaaltje tien keer per dag terug of is hij vergeten dat hij vijf minuten eerder dezelfde mop heeft verteld. En als hij je voor de honderdste keer vraagt: "Hoe heet je ook alweer? Hans toch?", dan besef je dat het in zijn hoofd niet meer gaat zoals het hoort, zoals hij het wil. Het zal wel uit machteloosheid zijn, maar zelf doet hij zijn toestand het liefst af met grove opmerkingen. "De doktoren dachten dat ik doodging en dat ik krankzinnig werd. Maar krankzinnig ben ik al jaren en doodgaan was ik nog niet van plan."

Toen ik eind vorig jaar aan dit portret begon, kon ik niet vermoeden dat het zo'n turbulent Reve-, of zeg maar gerust ook Schafthuizen-jaar zou worden. Goed, er was bekend dat Gerard Reve een grote tentoonstelling zou krijgen in het Letterkundig Museum. En dat het nog even zou blijven narommelen vanwege Reve's plotselinge overstap van uitgeverij Veen naar De Bezige Bij, viel ook te verwachten. Maar dat Reve de Grote Prijs der Nederlandse Letteren zou ontvangen, kon toen nog niet worden vermoed. En alle heisa eromheen vanwege een delicate affaire rond Joop uiteraard ook niet.

Reve reageerde 27 juni, de dag van de prijsbekendmaking, droogjes door de telefoon: "Beter laat dan nooit." Maar hij was wel weer heel blij dat hij de prijs van de koning der Belgen zou ontvangen. "Belgen werden vroeger altijd voor de gek gehouden, maar toen kreeg ik met ze te maken en viel dat volk reuze mee." Joop werd het die dag allemaal even te machtig; hij moest ervan snikken. "Was dit maar zes jaar eerder gekomen, dan was het nog tot Gerard doorgedrongen. Hij is zo gelukkig, maar hij begrijpt het allemaal niet. Dit is te *big* voor me. Ik weet niet hoe ik me zal houden als ik straks naast Gerard sta wanneer hij die prijs krijgt van de koning."

Twee maanden geleden gebeurde er iets waardoor Joops aanwezigheid bij de koninklijke plechtigheid aan een zijden draadje kwam te hangen. Ineens sloeg de feestsfeer in huize Reve om in een crisisstemming. De reden: een politie-inval en een grondige huiszoeking vanwege een zedendelict met een minderjarige jongen waarbij Joop betrokken was geraakt. Nou ja, een zedendelict? Zijn allesverterende schuldgevoel is er niet minder om, maar Joop zelf spreekt liever van een 'stommiteit' die hij in 'een overmoedige bui' heeft begaan. Het dertienjarige jongetje in kwestie woont vlak in de buurt en kwam vaak langs om een handje te helpen in de tuin. Joop – die om in zijn eigen terminologie te blijven zijn 'indianenliefde' nooit onder stoelen of banken heeft gestoken – verwende 'deze vriendelijke tuinkabouter' regelmatig met een extra zakcentje. Maar zijn aanbidding voor dit jeugdig schoon werd op een hete zomerdag in augustus zo overweldigend dat hij het ventje vroeg even zijn broek te laten zakken. "Langer dan een minuut heeft het allemaal niet geduurd, maar het is natuurlijk een enorme fout die ik heb gemaakt."

Openhartig als hij in alles is, raadde Joop het jongetje aan thuis alles te vertellen. Aldus geschiedde en vier weken later deden zijn ouders aangifte. Ineens prijkte Joops 'verdoverskop', zoals hij zijn hoofd wel eens gekscherend noemt, zwart afgebalkt in De Telegraaf. 'Levensgezel Reve van aanranding beticht' stond er boven een bericht waarin werd gemeld dat er tijdens de politieinval 'pornografische foto's, video's en enkele computers' in beslag waren genomen. De term 'aanranding' maakt hem nog steeds razend en dat van die computers is ook volslagen onzin: "Computers!? Ik kan geeneens een videorecorder bedienen. Nou ja, een videoband afspelen, dat gaat nog net." Wat de politie op zolder dan wel heeft gevonden, is volgens hem het resultaat van een al tientallen jaren durende verzameldrift. "Het is een collectie waarmee ik op mijn zestiende al ben begonnen en waarmee ik zes jaar geleden ben gestopt. Het meeste is onschuldig naturistenmateriaal. Van unieke foto's uit de negentiende eeuw tot schitterende onderwateropnames van jongetjes in de Zuidzee. Puur esthetiek. Je zou er probleemloos een avond *Zomergasten* mee kunnen vullen." Toch zat hij met sommige collectieitems behoorlijk in zijn maag. "Maar had ik het dan bij de vuilnis moeten zetten? Dat is ook verboden. De poesjes krabben zo'n vuilniszak open, er lopen kindertjes voorbij en zo komen die dingen in foute handen. Dus je begrijpt, nu alles de deur uit is, voelt dat voor mij ook als een enorme opluchting."

En hoe reageren sindsdien de dorpsgenoten op de Reves? Zoals de buren of de lieve oudjes van de overkant die soms een bakje kaassoep komen brengen? "Heel medelevend," beweert Joop. Op een paar kapot getrokken vuilniszakken na, enkele anonieme telefoontjes en soms wat ongemakkelijk geschuifel als Joop een volle dorpswinkel betreedt, vallen de reacties in Machelen hem honderd procent mee. "Komt ook doordat ik het allemaal uit kan leggen en niets te verbergen heb. Je moet open zijn, dan kunnen ze je nooit pakken."

Zo begripvol was de Vlaamse pers niet. In Nederland lazen we er weinig over, maar voor sommige Belgische kranten werd de affaire een *continuing story*. Joop kreeg vooral de pest in over Het Laatste Nieuws. Die krant wist op een gegeven moment te melden dat 'koning Albert aarzelde de Grote Prijs aan Gerard Reve uit te reiken'. Joop, briesend: "Gerard moet hier godverdomme wel effe buiten blijven. Dit is alleen mijn pakkie-an."

Dat zag de koning uiteindelijk anders. Vorige week maandag maakte het Paleis in Brussel bekend dat koning Albert niet van de partij zal zijn bij de prijsuitreiking. Dit besluit vond zelfs menig Belg te ver gaan. Zoals Yves Desmet in De Morgen van dinsdag 6 november: "Toch is deze koninklijke demarche volledig ongepast. Vooreerst omdat ze het basisprincipe schendt dat iemand onschuldig blijft tot hij veroordeeld is. Maar nog veel meer omdat de prijs niet aan vriend Joop, maar wel aan Gerard Reve wordt toegekend, een schrijver over wie nu werkelijk alle literatuurcritici het eens zijn dat het om een van de grootste naoorlogse Nederlandstalige schrijvers gaat."

Maar wat denkt Gerard Reve nou zelf van deze tragische gang van zaken? Want hij had zich toch zo verheugd op al die voorname eer en koninklijke franje. Misschien was dit zelfs wel zijn laatste kans om voor een officieel publiek op te treden.

De commotie dringt amper tot de schrijver door en hij wordt er volgens Joop alleen maar warriger van. Reve zelf, gelaten: "Ach, je moet elkaar steunen." En daarna weer met een grijns op zijn gezicht: "Dit is laster tegen de koning. Zijn hofhouding heeft hem wijsgemaakt dat wij homoseksueel zijn. Daar had die man nog nooit van gehoord, daar hadden ze hem beter op voor moeten bereiden. Maar ik geloof dat Joop hier veel plezier van heeft. Joop maakt graag ruzie." Maar Joop weet zeker dat als Gerard nog de oude zou zijn geweest, hij 'van woede het huis in brand had gestoken'. "Want wat een cultuurarme reactie is dit."

Het spreekt dan ook voor zich dat Joop niet toestaat dat Gerard op 21 november de prijs in besloten kring ontvangt, zoals hals over kop werd voorgesteld door de Taalunie die het Grote Prijscircus regelt. Joop: "Dacht je dat ik Gerard voor een slap handje van de 28ste secretaris van de koning naar Brussel stuur? Ik heb mijn gironummer gegeven. En als die 34.000 gulden hier met de post binnenkomt, trek ik in plaats van om twee uur 's middags om tien uur 's ochtends een flesje prik open. Dan toast ik op Gerard en zeg ik: kassa!" Even heeft Joop nog met de ludieke gedachte

gespeeld om het gironummer van Harry Mulisch te geven. "Maar ja, je kunt er toch niet bij zijn als Mulisch zich te pleuris schrikt en denkt: 34.000 gulden? Waar heb ik dat aan te danken? En het is ook wel een beetje een duur grapje. Toch?"

Gerard: "Hoe ging het ook alweer? Mullis, dat is vullis, Reve, dat is pas leven. Wie heeft dat ook alweer gezegd? Die man is nog onsterfelijk geworden met dat gedicht. Weet je dat?"

Omdat Gerard zijn hulp en verzorging continu nodig heeft, hoeft Joop niet in voorarrest. Maar thuis is het zolang deze zaak speelt soms ook net een gevangenis, een hel. Slapeloze nachten, schuldgevoelens, niet eten, veel drinken, óp van de zenuwen, huilen, walging, soms zou hij er zelfs wel helemaal uit willen stappen. Maar daar is hij gelukkig weer te strijdlustig voor, zegt hij.

Maar het wordt nu wel akelig stil daar in Machelen. Veel vrienden en kennissen hebben het na Joops uitglijer definitief laten afweten, of zijn uit de gratie geraakt vanwege 'hun gemene en stompzinnige reacties'. "Ik heb deze week weer flink zitten schrappen in mijn adressenboekje," zegt Joop als hij zich weer eens teleurgesteld voelt door iemand. Of de ondertussen aangepaste versie: "Ik kan wel blijven schrappen; het beste is dat ik een heel nieuw adressenboekje koop, dat is minder werk."

Ja, want wat hebben we vóór die affaire niet nog meer aan schermutselingen gehad het afgelopen jaar? Onder het van Churchill geleende motto 'willen ze oorlog, dan krijgen ze oorlog' heeft Joop er links en rechts flink op los gebeukt en zijn er weer heel wat mensen uit hun omgeving gesneuveld. Reve zelf heeft sinds *Het Hijgend Hert*, drie jaar geleden, geen nieuw literair levensteken meer gegeven, maar Joop zorgt er wel voor dat de wereld blijft weten dat de Volkschrijver nog bestaat.

"Joop is kritischer op mensen dan ik. Joop waakt over mij," zegt Gerard vaak. En dat is mild uitgedrukt voor de wijze waarop Joop vanachter de gesloten rolluiken van bunker-Reve het onrecht en ongedierte te lijf gaat.

Zoals dit voorjaar. De perikelen met biograaf in spe Tom Rooduyn en Reve's ex-uitgever Veen waren nog maar net achter de rug of Joop moest zijn geschut weer in stelling brengen tegen Guus van Bladel. Deze vriend uit Gerards Weertse periode (zie *Het Lieve Leven*, 1974) wilde februari dit jaar voor een ton zijn Reve-spulletjes slijten aan de gemeente Weert. Iedereen mag van Joop met zijn Reviana doen wat hij wil. Maar dat er dan in Het Parool wordt beweerd dat Gerard in Weert ooit een Mariabeeld uit een kerk heeft gejat, dat schiet natuurlijk in het verkeerde keelgat.

Bij Gerard overigens niet. "Die kerk stond al heel lang leeg. Ze zeiden: zoek maar uit wat je hebben wilt. Ik mocht zoveel beelden meenemen als ik wilde."

Joop: "Hou effe op, Gerard. Weet je wel over welke beschuldiging we het hebben. Kerkroof! Je fantaseert. Ik heb je daar in geen 26 jaar over gehoord."

Joops oorlogsmachine kwam pas goed op gang toen Van Bladel hem ook nog van een soort diefstal beschuldigde. Schafthuizen zou geen Schafthuizen heten als hij daar niet een paar clusterbommen tegenaan zou gooien. "Morgen komt *NOVA* langs en zal ik het allemaal haarfijn uit de doeken doen. Die Van Bladel heb ik er in 1983 al uitgerot. Zo'n zwaailichtenman die loopt te verkondigen dat ik foto's van hem heb gestolen, terwijl hij zelf de gemeente Weert voor een ton probeert te tillen met zijn zogenaamde Reve-archief. Waardeloze krantenknipsels, meer is het niet. De gemeente Weert doet er verstandiger aan een mooi antiek stadsplattegrondje aan te schaffen of naar de bibliotheek te gaan waar ze alles gratis kunnen kopiëren wat Van Bladel hun nu wil aansmeren."

Tja, als Joop ergens kijk op heeft dan is het wel op wat er aan waardevolle Reviana her en der rondzwerft. Veel kan dat trouwens niet zijn, want de kostbaarste stukken bewaart hij nog altijd zelf. En dat betekent dan weer vette pech voor een instelling als het Letterkundig Museum, dat op zijn ruimhartige medewerking had gerekend voor de komende grote Reve-tentoonstelling.

Vriend en Reve-vorser Nop Maas zou voor de bijschriften en teksten zorgen van de expositie. Maar daarover is aan de keukentafel in Machelen zo'n helse ruzie uitgebroken dat het Letterkundig Museum nu kan fluiten naar al die unieke Reve-spulletjes. Joop: "Echt ronduit beledigend wat die Nop Maas allemaal wou schrijven. Dingen als dat de moeder van Gerard het graag met paarden deed. Kijk, dat kan Gerard wel als grapje beweren, maar die arme moeder is dood en kan zich niet meer verdedigen. Die Maas hoeft zich hier ook nooit meer te vertonen."

Weer een adres doorgekrast. De ruzies met Van Bladel, Nop Maas, het Letterkundig Museum, het maakt allemaal deel uit van de meerfrontenoorlog tegen 'indringers', 'claimers', 'plukkers' en 'slechte verliezers', 'die een octrooi willen hebben op een schrijver die oud aan het worden is'. En dat octrooi is allang vergeven.

Je vraagt je wel eens af waar Joop nog al die energie vandaan haalt, nu hij naast zaakwaarnemer ook fulltime-verzorger van Gerard Reve is. Immers, hij kan Gerard zo langzamerhand geen moment meer uit het oog verliezen. Nou ja, even boodschapjes doen in het dorp gaat wel, al moet hij dan niet openlijk een aangebroken flesje wijn laten staan. Want dan heeft Gerard die bij thuiskomst leeggeslurpt.

Als Joop langer weg moet, is er een oppas nodig. Maar zie maar eens een geschikt iemand te vinden. De vrienden zijn bijna op of wonen in Nederland. En Gerard blijkt bijzonder kieskeurig te zijn als het om chaperons gaat. "Als er te lang een fout iemand in zijn buurt is, gaat hij hyperventileren," zegt Joop.

Joops verzorging begint 's ochtends vroeg al met het klaarleggen van Gerards kleren.

Gerard: "Wat moet ik aan vandaag?"

Joop: "Je schone kleertjes liggen over de stoel, kleine meid."

Gerard: "Je moet wel duidelijk zeggen wat vuil is of niet. En je gooit toch geen kleren weg, hè? Vroeger na de oorlog kregen de mensen allemaal nieuwe kleding. Wat je toen niet allemaal voor schitterende kleren kon vinden bij de vuilnis."

Overigens, zolang Joop opgewekt kan constateren dat Gerard nog steeds meer goede dan slechte dagen heeft, is de gedachte aan een verzorgingstehuis nog ver weg. "Laten we het niet hopen, maar pas als Gerard ook mij niet meer herkent, is het afgelopen." Bovendien: tot nu toe heeft dit offer ook zo zijn mooie kanten. "Het levert zoveel dankbaarheid op van Gerard. Hè Wolf? Zo'n rotzak als je vroeger was, zo lief ben je nu. Als je ziet hoeveel vreugde Gerard beleeft als hij in de tuin naar de poesjes zit te kijken."

Gerard: "Mijn ingewikkelde ziekte is nu helemaal voorbij. De dokter zegt: het is een wonder dat je nog leeft. Hoor je? De trein komt voorbij. Morgen mooi weer."

Joop: "Vroeger sloeg hij en lagen we te rollebollen over de vloer. Nu is zijn mildheid overweldigend."

Gerard: "Ik sla helemaal niet. Omdat ik het niet meer kan."

Joop: "Soms ben je weer te lief. Je omhelst iedereen, maar veel mensen verdienen het niet."

Gerard: "Ik ben niet meer bij mijn verstand. Ik weet niet waar ik aan toe ben. De dokter zegt dat ik nog anderhalf jaar te leven heb, maar in mijn horoscoop staat dat ik nog acht jaar heb en dat ik nog een zoon moet krijgen die de wereld zal verlossen."

Joop: "Het is allemaal niet zo eenvoudig, maar, wat zal ik zeggen, wel makkelijker. Ik heb nu de regie."

Verder heeft Joop de wijze raad van mevrouw Vanneste goed in zijn oren geknoopt. Want wat heeft deze dokter bij wie Gerard onder behandeling is, gezegd? "Ze zei dat ik die verzorgingstaak volledig op me moest nemen en – hoe pijnlijk ook – dat ik wat ik met Gerard heb, niet meer als een relatie moet beschouwen."

Gerard is op zijn eigen manier zeer te spreken over dokter Vanneste. "Vijftig jaar geleden mochten vrouwen nog helemaal geen dokter worden, maar ik ga liever naar een vrouw dan naar een man. Een vrouw ziet niet alleen het lichaam en de schade erin, maar de hele persoon. En ze gaat ook nog eens kijken hoe het thuis is. Zo ziet ze niet alleen de ziekte, maar ook de vermoedelijke oorzaak ervan."

Joop: "Zolang ik zorg dat hier alles ordelijk is en het geteisem buiten de deur blijft, is er thuis niets aan de hand."

Maar hoe waakzaam hij ook is, soms ontsnapt er iets aan Joops oplettendheid en gebeuren er de vreemdste dingen in huize Reve. En dat nog wel vlak onder Joops neus. Zo vertelt hij nadat hij in de pers weer eens is afgeschilderd als een brute waakhond: "Mij maken ze voor alles en nog wat uit. Maar ze moesten eens weten waar ik allemaal de handen aan vol heb. Er komt laatst een jeugdvriend van Gerard op bezoek die hij al sinds 1964 niet had gezien. Die gast zit dik onder de aids, gewoon een geraamte met van die ouderdomsvlekken. Geeft helemaal niet, want we zitten lekker te borrelen en te kakelen, en aan het einde van de avond geef ik die gozer ook nog twee schitterende schilderijtjes cadeau. Nou, op een gegeven moment gaat iedereen naar zijn eigen bedje toe. Tenminste dat dacht ik toen ik beneden de boel stond te kuisen. Maar ja, Gerard had zijn medicijnen nog niet gehad dus die moest ik nog effe brengen. Kom ik op Gerards slaapkamer, zie ik die twee samen in bed liggen met een grote pot Nivea ernaast. Wel godverdomme! Die gast zit onder de wonden vanwege zijn ziekte en Gerard is oud en heeft een heel dunne huid onder zijn voeten. Hartstikke gevaarlijk."

Gerard: "De dokter heeft gezegd dat het tijdelijk is en in bed ben ik nooit het vrouwtje, hoor."

Joop: "Lul geen onzin, Gerard! Dan is het toch nog net zo goed link in deze tijd. Voor dit soort geintjes zijn we allebei gewoon te oud."

Gerard: "Ik kan nog kakken zonder bril."

Joop: "Wat?"

Gerard: "Ja, zeg. Een dove vriend kan ik overal krijgen. Eigenlijk dom dat ik eraan begonnen ben."

Joop kan er niet om lachen: "Maar weet je wat nog het ergste is: zo iemand komt als vriend op bezoek en biedt niet eens zijn excuses aan. Kijk, ze schrijven over mij als het grootste beest dat er rondloopt, maar dit soort zaken lees je nooit ergens."

Als sprookjesliefhebber heeft Gerard Reve uiteraard een paar fantastische verhalen klaar waar het gaat om zijn eigen ziektebeeld. Spontaan en ongevraagd komen ze herhaaldelijk voorbij. Zoals gezegd, schrijven gaat niet meer, daarvoor mist hij het concentratievermogen. Maar als hij vertelt, is het net alsof hij toch nog bezig is om op Reviaanse wijze zijn huidige toestand om te smeden tot fictie. Zo moet er lang zijn gepuzzeld op het volgende fabeltje:

"Het was helemaal niet mijn schuld, maar ik ben gevallen tegen die oude muur hier om de hoek. Ik had dit gebarsten en dat gebarsten, mijn hele heup lag open. De doktoren stonden eerst voor een groot raadsel. Maar dokter Vanneste vertrouwde het niet en ging monsters nemen van het mos op die muur. En wat bleek? Daar zat een bacterie in die helemaal niet meer mocht bestaan. Een bacterie van wel 130 jaar geleden. Die heb ik binnengekregen. Daar heb ik zo'n klap van gekregen dat ik een tijd lang niet wist wie ik was en hoe ik heette.

"Zes maanden ben ik in allerlei ziekenhuizen geweest. Ze hebben een heel stuk vlees weggesneden en het bot een beetje verbrand. Maar goed, daar zeur je niet over, 't was nodig, weet je wel. Gelukkig lag ik in Belgische ziekenhuizen. Daar ga je naartoe voor je plezier. In Nederland moet iemand die oud en gammel is, vier maanden wachten. In België is iedereen gelijk. En als je je weer een beetje goed voelde, mocht je vrij rondwandelen of zelfs voetballen. Maar je moest wel zo en zo laat binnen zijn van de dokter. Die ziekenhuizen hier hebben allemaal een enorm... potverdorie hoe noem je dat nou ook alweer? Ja: park! Zie je wel, zo erg is het echt niet met me. Als jij het woord noemt, weet ik het weer."

Aan de andere versie moet nog nodig gewerkt worden. Die is aanmerkelijk korter, maar wel weer een stuk heldhaftiger: "Ik zat op zee en twee kinderen sloegen overboord. Toen ben ik ze achterna gesprongen en heb ze proberen te redden. Bij het terugslepen van een van die kinderen in de boot heb ik mijn heup aan het hout geschuurd." En de rest kunnen we zelf bedenken, want in dat hout zat natuurlijk diezelfde eeuwenoude bacterie.

Geduld is een schone zaak; Joop moet deze verhalen zo'n drie keer per dag aanhoren. Soms wordt het hem te gortig en breekt hij in om te vertellen hoe de vork werkelijk in de steel zit: "Gerard heeft hier in de buurt weliswaar een flinke smak gemaakt, maar die geheugenziekte is in feite op 22 april 1997 gekomen. Toen heeft zijn hart een enorme dreun gehad en moest hij acuut naar het ziekenhuis. Dat was een heel grote ingreep waarbij hij onder zware narcose is gebracht. Door die narcose is zijn geheugen achteruitgegaan. Dat zie je vaker bij oude mensen."

Gerard: "Sindsdien heb ik een hartklep van een varken. Dat mag je wel opschrijven en publiceren, maar verder aan niemand doorvertellen."

Overigens heeft ook Joop nog een tweede theorie voor de aftakeling van Gerard. Die komt en passant voorbij wanneer we op een zomerse middag met een glaasje 'prik' – bezoek is voor de gastvrije Schafthuizen altijd reden om een fles champagne te ontkurken – loom in het houten tuinmeubilair hangen dat Hanneke Groenteman cadeau heeft gedaan na haar *Plantage*-interview. We zitten wat te kwekken over Herman Brood die net van het Hilton is gesprongen, en zo belanden we vanzelf bij het destructieve karakter van de Volksschrijver.

Joop: "Blij dat die Herman Brood dood is, dat gebrabbel van die vent. En die schilderijen van hem, ik zou ze nog niet aan de vuilnisman durven meegeven."

Gerard: "Herman Brood? Die kwam toch vroeger bij mijn ouders op bezoek."

Joop hoort het al niet meer: "Zo'n eredienst voor die smeerlap, waar slaat dat op? Ze hadden een eredienst voor de hulpverleners moeten houden die de rotzooi van Brood tussen de stoepstenen van het Hilton vandaan hebben gepeuterd. Waarom heeft die gozer niet eerst een bak ongebluste kalk besteld en is hij daar niet in gesprongen?"

Gerard neemt een slokje champagne, mompelt eerst: "Ter nagedachtenis aan U," en zegt dan: "Soms weet je niet of het zelfmoord is of een spelletje. Je hebt toch van die kinderen die tussen de wagons van rijdende treinen springen. Meestal gaat dat goed, maar soms blijft er een jongetje haken en dan denken de ouders dat het zelfmoord is. Ik heb zelf ook al vaak zelfmoord gepleegd. Eén keer ben ik van een toren af gesprongen, maar ik bleef hangen aan een elektriciteitsdraad die daar was gespannen. Joop, hoe vaak heb ik zelfmoord gepleegd? Vier keer, hè, geloof ik?"

Joop: "Nou wel vierduizend keer, zoveel als jij in je leven hebt gedronken. God, wat kon jij vroeger verschrikkelijk agressief zijn als je gezopen had!" Waarna Joop eerst vertelt dat Gerard kon kiezen, de fles of Joop. Om ten slotte uit te leggen dat niet alleen Koning Alcohol flink heeft huisgehouden in Gerards hoofd, maar dat zijn drugsgebruik ook diepe sporen heeft nagelaten. Immers, tientallen jaren schreef Reve's Amsterdamse huisarts, Walletjesdokter Jan Groothuyse, gul recepten voor amfetamine en ander lekkers. Lees het maar na in *Brieven aan mijn lijfarts* (1991). De indertijd met hevige depressies kampende Reve sprak altijd opgetogen van vreugdepillen. Maar volgens Schafthuizen ging het vaak ook om 'heel heftige cocktails, die er flink in hebben gehakt'.

Joop, met Rotterdamse tongval: "En tel die pillen bij al die drank op die Gerard in zijn leven heb verzwolgen, dan is het toch niet zo gek dat hij daar nu de zure vruchten van plukt."

Waar Reve dan weer zijn schouders over ophaalt: "Was ik maar echt oud en door de doktoren opgegeven. Dan mocht ik nu drinken wat ik wou."

Dat is het tragische van verwarde mensen: zelf hebben ze een uitermate zonnige kijk op hun toestand. Reve: "De dokter zei: je krijgt je hele geheugen weer terug. Misschien blijf je met vijf procent geheugenverlies zitten, maar dat zijn toch dingen waaraan je liever niet meer herinnerd wilt worden. Dus maak je daarover maar niet druk." En deze redenering is dan weer een intro op een enigszins mistig betoog over alles wat hij graag uit zijn geheugen geradeerd zou willen zien. Vroeger komt vaak op bezoek bij de schrijver. Vroeger moet eigenlijk uitgewist. "Amsterdam, daar ga ik nooit meer naar terug. Daar wonen alleen maar ellendige mensen. Ze hadden daar zó'n bek tegen me omdat ik homoseksueel en katholiek was. Nog steeds steken ze daar zo-

↻

maar je huis in brand."

Dat vindt Matroos Vos te grof: "Hé hé, effe dimmen, Wolfje."

Maar Wolfje is best nog sterk, geen tien matrozen kunnen hem stoppen als hij het over vroeger heeft. "En de Tachtigers of Vijftigers, of weet ik veel hoe die knakkers zich noemden, die kregen toen al twee keer zoveel uitkering als een gewone werkloze en toch moesten ze tien keer zoveel hebben. Net als die abstracte schilders, die wilden Rembrandt verbranden, dat moest weg. En ondertussen de huur niet betalen. Dan kwamen ze mij vertellen dat al hun meubelen door de huurbaas het raam uit waren gegooid. Maar dat was niet waar, ze gooiden zelf allerlei dingen uit het raam, om nog meer subsidie te krijgen. Een paar van die vogels heb ik nog in de gracht getrapt. Helaas is er geeneen verdronken."

Wat Joop ook volstrekt anders ziet: "Gerard, die kunstenaars wilden provoceren, net als jij. Jij hebt zelfs gezegd dat oude mensen met de vuilcontainer mee moesten. Ik ben benieuwd hoe je daar nu over denkt."

Gerard: "Heb ik dat gezegd? Ik was er niet op uit om mensen nodeloos te beledigen. Ik zag juist veel waarde in het sentimentele van de negentiende-eeuwse romans. Er stonden verschrikkelijke dingen in die met een enorme omweg werden beschreven, maar daardoor waren ze juist opwindender. Zo deed ik het ook."

Joop: "Gerard, lul niet! Jij was een provocateur."

Gerard: "Nou ja, ik ging wel eens te ver. Oude mensen moeten weg want ze zijn te duur, zei ik dan. Ze zijn blind, ze zijn achterlijk en toch leven ze nog elf jaar door. En wie betaalt dat? Jij en ik. Zulke dingen kon ik zo goed brengen dat ik het bijna zelf ging geloven. Maar er zit iets van waarheid in, toch?"

Maar soms, ja soms weet je niet zeker of Reve niet speelt met zijn vergeetachtigheid. Of hij de kluit niet een beetje belazert om ongestoord zijn stokpaardjes te berijden en de boel te jennen. Dat er iets ernstigs met hem aan de hand is, is zeker. Dat kun je opmaken uit een conversatie als deze, waarin hij hulpeloos naar verdwenen woorden wroet:

Gerard: "Als ik dood ga word ik onverdwijnbaar, of hoe heet dat ook alweer?"

Joop: "Onsterfelijk, Wolf."

Gerard: "Ja, onsterfelijk, en dan ga ik linea rectum naar de hemel en word ik heilig verklaard. Ik heb toch niet voor niets al die koninklijke onderscheidingen gehad. Van goud en van, kom, van... van een olifant."

Joop: "Ivoor."

Maar hierna volgt dan een goed voorbereide, pesterige Reve-punch en zegt hij met een vals glimlachje om de mond: "Waar zijn die medailles eigenlijk? Het zou me meevalllen als je ze niet in de vuilnisbak hebt gestopt. En die onderscheiding uit Israël, waar is die? Ik ben ook geweldig opgekomen voor de joodse staat. Heb ik nog zo'n diploma voor gekregen met van die letters die je niet kunt begrijpen."

Waarop Joop zonder morren voor wie weet de hoeveelste keer naar boven stommelt om Gerard z'n koninklijke versierselen uit de mottenballen te halen.

Wie ook de biografie gaat schrijven, het wordt steeds riskanter om met Reve zelf over zijn werk en leven te spreken. Daarom doet Joop tegenover de pers het woord voor 'Meneer Reve'. Of wanneer journalisten in Machelen langskomen voor een interview, dan breien ze naderhand vrijelijk zelf een coherent verhaal aan elkaar. Reve geeft op alles antwoord, maar wanneer hij praat over zijn eigen boeken is er soms geen touw meer aan vast te knopen.

Gerard: "Van Oorschot was de enige die mijn werk dorst uit te geven. *De Avonden* wilde niemand hebben, hij gaf het uit. En Joop, wat was ook alweer mijn eerste schandalige boek?"

Joop, geduldig: "*Op weg naar het einde*, daar begon het echt ondeugend te worden, met papa's die het met papa's doen. Maar Gerard, *De Avonden* is toch echt door De Bezige Bij uitgegeven, hoor."

Gerard, koppig: "Niet waar. Godverdomme, ik weet het zeker. Als ik het niet weet, wie weet het dan? Jij kent van alles het begin niet. De Bezige Bij wou het niet hebben, omdat er onzedelijke dingen in stonden. Weet je dat Geert van Oorschot ook naar mij is vernoemd? Geert dat komt van Gerardus."

Schimmen, brokstukken, alles wat naar boven komt praat hij aan elkaar. Joop corrigeert kalm: "Nou, Van Oorschot was wel effe wat ouder dan jij."

En dan zijn we weer op het punt aangeland dat de schrijver treiterig alles erger gaat zitten maken. Nu knipoogt hij en neemt hij zijn omgeving weer te grazen: "*De Avonden* is een heel belangrijk boek. Al die ellende, ik hoefde alleen maar in mijn eigen familie te kijken. Mijn vader was slecht, mijn moeder stierf van verdriet. En dan die nare broer van me met zijn nare lucht. Een Karelslucht. Hij scheurde alles wat ik schreef stuk. Maar ik laat alles rusten en bovendien is hij dood. Als ik de tijd heb, wil ik wel voor hem bidden, maar ik heb de tijd niet."

Als Reve al buiten komt, dan blijft dat beperkt tot een klein wandelingetje om het huis of wat geschuifel door de tuin. Het is herfst en het ligt er bezaaid met walnoten. Stoer kraakt hij er een tussen zijn tanden. "Ik eet er altijd een stuk of tien, vandaar dat ik mijn eigen gebit nog heb." Soms staat hij verweesd te turen door de vuile ruiten van wat ooit zijn schrijfhuisje was. Daar staat nu het tuinmeubilair in opgeslagen. Reve ziet andere dingen: "Hier hebben in de oorlog veertien joodse kinderen ondergedoken gezeten en ook nog eens dertig joodse dieren."

Maar die grote, weelderige tuin is ook niet alles. Dus wanneer er bezoek komt met een auto, vindt hij het altijd heerlijk om een eindje te rijden. Effe eruit, heeft Joop ook een uurtje voor zichzelf. Kan hij lekker keihard Nick Cave draaien of even rusten op de bank.

We rijden langs de schrale Vlaamse akkers, door grauwe gehuchten met van die geheimzinnige huizen en dorpswinkels die allemaal 'centrale' heten. Vleescentrale, Broodcentrale, Drankcentrale. Reve, spits: "Dat doen ze om het groter te laten lijken dan het is." Droevig België, hij lust er wel pap van. Onderweg vertelt hij honderduit of zwaait hij eens naar een oud vrouwtje.

"Ze is blind, hoor, maar voor de zekerheid zwaai ik. Alle oude vrouwen zijn hier blind of hebben een houten been."

Is hij gelukkig hier?

"Ik wel. Het is hier ideaal voor een katholiek. Ik heb al een Mariaverschijning meegemaakt. Meerdere zelfs."

Het is hier anders best eenzaam en saai.

"Ach, de mensen zijn vriendelijk en je kunt hier alles krijgen. Als je na zevenen 's avonds een brood nodig hebt, dan klop je gewoon aan. Want ze wonen hier nog gewoon boven hun winkels. En dan die schitterende huizen hier. Kijk daar eens, dat is toch prachtig."

Dat is nu juist een heel lelijk huis.

"Dat kun jij nu wel zeggen, maar elk huis heeft zijn geheim. Niemand die dat weet, alleen de mensen die erin wonen. Die weten het. Ik zeg het altijd: elk huis is een roman. O, kijk daar, daar loopt die mooie jonkman weer. Die zagen we net toch ook?"

Dat kan niet.

"Ik zweer 't je. Elke keer als ik hier kom, maakt niet uit welk uur of welke dag, loopt dat ventje er ook. Hij is een beetje simpel, geloof ik. Daarom geef ik hem altijd de zegen. Zou hij van de herenliefde zijn? Is weer erg modern, hoor. Wist je dat ouders tegenwoordig naar de huisarts gaan en bezorgd komen vertellen: 'Mijn zoon doet het nog steeds niet met jongens.'"

We rijden langs een klein kerkhofje als hij uitlegt: "De liefde bedrijven op een grafzerk ligt erg voor de hand. Met het andere geslacht dan. Want dood en liefde liggen dicht bij elkaar. Elke geboorte luidt ook weer de dood in. Allemaal zelf bedacht. Als ze mij begraven, dan het liefst bij een klein stationnetje, waar het een beetje rommelig is en waar een eenzame jongen elke ochtend op de trein stapt naar school."

En hoe zou je herinnerd willen worden?

"Ik denk dat ik ondanks de herrie die ik heb gemaakt, een bepaalde plaats verdien in de literatuur. Ik heb heel lang geleefd en veel geschreven, maar het was toch niet allemaal rommel. *De Avonden* durfde ik aan niemand te laten lezen. Ik dacht: het is niks. Later zeiden ze dat ik een genie was."

We rijden op een klooster aan en hij begint spontaan te zingen: "Want Jezus stierf op Golgotha, wiedewiet, wiedewiet, boem chacha."

Daarna weer dreigend, kreunend: "Dood! Dood!"

Ben je bang voor de dood?

"Vroeger wel, maar nu vind ik het een goede zaak. Als katholiek heb je ook niets te vrezen. Het vervelende is alleen dat je iemand achterlaat die veel verdriet heeft. Maar Joop kan na mij nog genoeg anderen krijgen, hoor. Wat denk je: is Joop anti-Reve?"

Hij zorgt toch goed voor je.

"Ja, Joop is lief, zonder hem was ik niks. Maar als een man te veel van je houdt, kun je ook krankzinnig worden."

We stoppen om even te wandelen in de kloostertuin. Hij heft zijn handen ten hemel als hij op een rotsblok een Mariabeeld ziet staan. Dan draait hij zich om en wijst hij op de verroeste kinderfiets die tegen de kloostermuur staat. Met zijn mooie sonore stem vertelt hij: "Die fiets is van een verlegen jongen geweest. Hij kreeg onderweg een lekke band, toen heeft hij die fiets hier neergezet en heeft hij helemaal naar huis moeten lopen. Onderweg werd hij aangereden. Nu is hij dood, maar die fiets staat er nog. Die jongen ligt daarginds begraven op dat kerkhofje. Op zijn grafsteen hebben zijn ouders laten zetten: 'Lieve jongen, we vinden je weer terug.'"

Verdomme, zie je wel. Hij kan het nog. Ontroeren. Dit zou toch niet misstaan in zo'n prachtboek van hem. Schrijven gaat niet meer, al zou Gerard Reve het willen. "Ik moet nodig weer eens beginnen." Op weg naar huis fantaseert hij over de titel van zijn nieuwe boek. "Ik twijfel nog tussen *Het leven zelf als zodanig* of *Het Late Leven*." |

16 november 2001 HP|DE TIJD

De 'liefdesvriend' van Gerard Reve heeft er nooit een geheim van gemaakt dat hij van jonge jongens houdt. Joop Schafthuizen maakte er ook kunst van, fotocollages waarin 'de erotiek is weggefilterd'. Tegenwoordig is hij behalve zaakbehartiger van de grote volksschrijver vooral kunstverzamelaar.

Geestdriftig plakker

door **Hanneke de Klerck**

Een ruziezoeker met een uiterst hoffelijke inborst, een pedofiel die samenleeft met een man oud genoeg om zijn vader te zijn, een liefhebber van beeld wiens partner juist leeft voor taal, een kunstenaar die niet schept maar verzamelt, een man die door zijn rol op de achtergrond zomaar op de voorgrond is beland. Joop Schafthuizen (53), 'Matroos Vos', al 26 jaar 'liefdesvriend' en belangenbehartiger van schrijver Gerard Reve, is een man van tegenstrijdigheden.

Als 'uiterst hoffelijk, gastvrij en coöperatief' heeft Tom Rooduijn, journalist en beoogd biograaf van Reve, Schafthuizen leren kennen in 1982, tijdens een interview met de schrijver. 'Maar wel iemand die de financiën regelde. Dat interview werd uitgezonden door de Vara en daar moest voor worden betaald.'

'Hij is letterlijk de man achter Reve', zegt Dick Gubbels, oud-uitgever van Veen, waar Reve lange tijd zijn werk liet publiceren. 'Hij heeft diens zaken altijd karaktervol behartigd. Als zaakwaarnemer is hij rechtlijnig en streng, maar privé is hij heel hartelijk, heel royaal. Een man met veel warmte.'

'Joop is de bindende factor in de Schiedamse kunstwereld geweest. Een echt gezelligheidsmens. Joop had altijd nachtelijk sessies, bij hem was het altijd zoete inval', zegt kunstschilder Emo Verkerk, die op uitnodiging van Schafthuizen Reves portret schilderde en in de eerste helft van de jaren negentig veel contact met beide heren had.

Maar er is ook een andere kant. 'Joop is psychisch een heel moeilijke jongen', zegt Verkerk. Rooduijn: 'Dat hij met iedereen ruzie maakt, zit in hem. Dat het met mij zou gebeuren was onvermijdelijk, je wist alleen niet wanneer.' Een voormalig intimus wil niets over Schafthuizen zeggen, zelfs niet *off the record*, ook niet als het uitsluitend áárdige dingen mogen zijn, want 'dan heb ik niets te zeggen'.

Volkskrant-recensent Arjan Peters zat vorige week bij het schrijversechtpaar in hun woonplaats Machelen juist op het moment dat bekend werd dat de Belgische koning Reve de Prijs der Nederlandse Letteren niet uit zal reiken. 'Hoffelijk' is ook het woord dat hij gebruikt voor de manier waarop Schafthuizen de vele journalisten te woord stond die belden voor een reactie. Schafthuizen is de oorzaak van des konings weigering, omdat tegen hem een gerechtelijk vooronderzoek loopt op verdenking van de aanranding van een 13-jarige jongen. Hij heeft, zei de verdachte in *de Volkskrant*, 'het pielemuisje' van de jongen heeftbewonderd. Hij zit, zei hij tegen *Vrij Nederland*, 'een beetje in de moeilijkheden omdat ik zo bijdehand ben geweest een jonge jongen te kietelen'.

Over zijn voorkeur voor jongetjes heeft Schafthuizen nooit geheimzinnig gedaan. 'Mijn pedofilie is een strohalm waaraan ik me al heel vroeg heb vastgeklampt', zegt hij (in 1997 in *Elsevier*). Of, in 1984 in een interview dat Tom Rooduijn met hem had voor de *Haagse Post*: 'Zeg maar gerust dat ik heel erg pedofiel ben. Ik hou van jongetjes tussen de tien en de vijftien. Van die eendagsbloemen: jongens die maar één weekend, of zelfs maar één dag op hun mooist zijn.'

> 'Ik hou van jongetjes tussen de tien en vijftien. Wan die eendagsbloemen, die maar één dag of zelfs maar één weekend op zijn mooist zijn.'

In 1999 nam justitie in de artotheek van Schiedam vijf fotocollages in beslag, gemaakt in de alles-mag-en-moet-kunnen-jaren-zeventig, waarin foto's waren verwerkt uit pornoblaadjes. Kinderporno luidde de klacht. Tot vervolging kwam het niet. 'Die dingen zijn goed, hoor', zegt schilder Emo Verkerk over de vele collages van 'geestdriftig plakker' Schafthuizen. 'Dat is helemaal Joop. Ik heb er acht. Hij plakte tienerlaatjes naast kunst, Rolling Stones naast Willem de Kooning. Een vreemde optelsom van erke emoties, dat vindt een zenuwachtige moerne kunstenaar als Bjarne Melgaard natuurk zo mooi.' Melgaard, zegt Verkerk, heeft chafthuizen de enige Nederlandse kunstenaar an importantie genoemd.

'Het recente werk van Schafthuizen', schrijft e *Volkskrant* in 1989 in zijn bespreking van de roepstentoonstelling 'Compositie met rozen' i het Utrechts Centraal Museum, 'is de collage, amengesteld uit erotische foto's van putti en ngetjes. Het pornografische aspect is eruit sgeweekt, hoewel je voelt dat de foto's eens iet die opzet zijn gemaakt. Het gaat Schafthuien er dan ook om de erotiek weg te filteren en e schoonheid over te houden.'

Aan 'Compositie met rozen' deden ook Paul

Wie zwijgt, stem in

om 19/11

Walter Pauli
STANDPUNT

Gerard Reve en zijn vriend Joop Schafthuizen kunnen zich verheugen in een massale steun van tal van Vlaamse en Nederlandse schrijvers. Die zijn boos omdat minister van Cultuur Anciaux het privéleven van Joop Schafthuizen vermengt de literaire kwaliteiten van Gerard Reve. Dat verwijt is terecht. Voor het goede begrip: Reve moet zijn prijs krijgen, met het gepaste ceremonieel. Daar gaat het hier niet om.

Alleen – en dat stoort – geven de auteurs van de petitie blijk van een blindheid die te omschrijven valt als 'elitair corporatisme'. Schrijvers onder elkaar: raak aan één, dan krijg je ze allen over je heen. Ook aan Reve raak je dus niet.

Wat de bekommernis van de lieden achter de petitie duidelijk niet is – ze hebben het alleszins nog niet eenmaal geuit – is dat Reve stilzwijgend de seksuele obsessie van Joop Schafthuizen toedekt. Zo keurt hij dat goed, of op zijn minst banaliseert hij het bestaande maatschappelijke probleem waarmee de hele heisa uiteindelijk begon. Namelijk dit: in dit land blijf je niet alleen van Reve af, maar hou je je handen ook af van kinderen, van kleine meisjes, maar ook van jongetjes.

En daarom was het ook wel heus geweest van Gerard Reve om even, één keertje maar, te zeggen dat hij dat principe ook onderschrijft, dat hij vindt dat Schafthuizen een kind heeft gekwetst en dat dit niet goed is. Maar dat hoor je dus niet. Het enige wat hier en daar weerklinkt, is dat er sinds Dutroux een soort van heksenjacht is geopend en dat Schafthuizen daaronder te lijden heeft. De arme man.

Terwijl het met de zaak-Dutroux, dus late jaren negentig dus, eigenlijk geen uitstaans heeft. Lang daarvoor al zei Schafthuizen (in 1984, in de *Haagse Post*) dat hij "erg pedofiel" is en vooral houdt van "jongetjes tussen de tien en vijftien". Pardon? Of nog: in 1999 had hij last met de Rotterdamse justitie over kunstwerken met manifest pedoseksuele inslag. Reve heeft daar toen niet tegen geprotesteerd, en later evenmin. Zodat er een zeker vermoeden bestaat dat Reve hier eigenlijk niet zwaar aan tilt. En, laten we eerlijk zijn, voor de schrijvers die Reve steunen al evenzeer. Ze hebben er alleszins publiek nooit één woord aan vuilgemaakt.

Opmerking: 'Maar daar gaat het net om, je mag privé en artistiek niet vermengen.' Antwoord: 'De volledige scheiding bestaat niet.' Als Kristien Hemmerechts lieve vriend Bart een beschuldiging van pedofilie aan zijn rekker zou krijgen, en hij zou dat toegeven, kunnen wij ons niet inbeelden dat dat Kristien niet tot in het diepst van haar wezen zou raken, en zij dat ook zou uiten. Idem bij andere auteurs. Behalve bij het koppel Reve-Schafhuizen. De enige biecht die Schafthuizen publiekelijk over zijn lippen kreeg, luidde zo: "Nu wordt meneer Reve voor mijn overmoed gestraft." Die arme meneer Reve toch. Dat jongetje? Hij heeft alleen 'zijn pielemuisje' een minuut bewonderd. En sommige literairen huilen wel zeer flink mee. Het volstond in *Het Parool* om columniste Hanneke De Wit alles te relativeren. Alles was de schuld van de Belgische justitie. De jongen had er vermoedelijk toch geen nachtmerries aan overgehouden?

De inbreuk op de eerbaarheid van een kind blijft een schoftenstreek, of ze nu gepleegd wordt door een werkloze mecanicien uit de streek van Charleroi dan door de homoseksuele vriend van een terecht gevierd literator. En de schrijvers van dit land mogen toch eens uitleggen waarom ze meelopen in de Witte Mars tegen de eerste, en de daden van de tweede, die hijzelf niet ontkent, met de mantel der liefde bedekken. Heette die actie, met de steun van veel schrijvers, tegen het Vlaams Blok niet weer: 'Wie zwijgt, stem in'? Gaat het daar niet om? Voor de ouders van het bewuste jongetje wel.

Ouders beschuldigen Schafthuizen

Van onze correspondent VK
BRUSSEL 29/11

De levenspartner van schrijver Gerard Reve, Joop Schafthuizen, is in zijn bejegening van het Belgische jongetje verder gegaan dan hij zelf beweert. Het is niet gebleven bij het kijken naar zijn 'pielemuisje', er is sprake van misbruik. 'Hij heeft het velletje over de eikel getrokken.'

De ouders van de dertienjarige scholier uit Machelen aan de Leie deden woensdag in het krant *Het Laatste Nieuws* hun relaas van het incident, dat uiteindelijk leidde tot de weigering van koning Albert II de Prijs der Nederlandse letteren aan Reve uit te reiken. Ze dienden een aanklacht in wegens 'schending van de eerbaarheid' en willen dat de gemeente Zulte Reve het vorige week verkregen ereburgerschap weer ontneemt.

Volgens de ouders is hun kind 'gekraakt'. Hij schaamt zichzelf. De familie in het dorp voelt zich aangegaapt. Ze vertellen dat hun twee zoontjes tegen betaling bij Reve en Schafthuizen in de tuin werkten en de zolder opruimden. Schafthuizen nam de oudste wel eens mee uit winkelen naar Antwerpen, Brussel en Gent en gaf hem cadeau's. 'Het was gewoon zwijggeld', oordeelt de vader. De onzedelijke betasting zou zijn gevolgd na een verkleedpartij.

Schafthuizen zegt dat de feiten in het relaas niet kloppen, maar wil niet op details ingaan. Hij blijft er wel bij dat hij alleen gekeken heeft. 'Meer is er niet gebeurd. Ook in de verhoren is alleen dat ter sprake geweest. Laat de rechter maar oordelen. Ik heb alle vertrouwen in het onderzoek.'

OUDERS DOOR PARTNER REVE MISBRUIKTE JONGEN (13) VERBREKEN STILZWIJGEN

'Onze zoon voor het leven gekraakt'

door ANGELO VERGEER

TEL 29/11

ZULTE (België), donderdag

LAAT ER GEEN misverstand over bestaan: „Onze jongen is in het huis van de auteur door zijn vriend écht misbruikt! Reve mag dan een beetje seniel zijn, maar hij heeft toch ogen in zijn kop", zo reageren de ouders van het 13-jarige jongetje dat door Joop Schafthuizen, levensgezel van de Nederlandse volksschrijver, zou zijn aangerand. Reve liep daardoor een hand van de Belgische koning Albert mis, maar mag zich sindsdien Ereburger van de gemeente Zulte noemen. „Ons bloed begon te koken, toen we hoorden dat onze eigenste gemeenteraadsleden daar unaniem hun goedkeuring aan gaven."

Voor hen was dát de reden om een interview af te staan aan het Belgische dagblad Het Laatste Nieuws om hún kant van het verhaal te laten horen.

„Ons zoontje werd écht misbruikt. Het is niet gebleven bij een beetje kijken naar zijn pielemuisje, zoals Schafthuizen in de pers vertelt. Hij heeft onze jongen via listen, cadeaus en zwijggeld zo ver gekregen dat hij hem seksueel kon aanraken. Hij heeft het velletje over de eikel getrokken. Als dat geen misbruik is, dan weet ik het niet meer", aldus een geëmotioneerde vader gisteren in de krant. „Onze jongen is een gemakkelijke prooi: hij volgt buitengewoon onderwijs en is goedgelovig."

En het begon zo mooi. Tijdens de zomervakantie van 2000 toog zijn zoon met zijn broertje van elf naar de statige doktersvilla in het Oost-Vlaamse Machelen aan de Leie waar Gerard Reve en Joop Schafthuizen sinds 1993 gehuisvest zijn. Of ze enige karweitjes mogen verrichten. Dat mogen ze. Harken, grasmaaien, de zolder opruimen. „Wat later hoorden we dat Joop en Gerard een homokoppel zijn, maar dat stoorde ons niet. We kennen nog een ander homostel en dat zijn zeer lieve mensen. Onze oudste had het er zeer naar zijn zin. Hij beschouwde Joop als zijn vriend."

Wijnavond

De ouders worden zelfs uitgenodigd voor een wijnavond. Hoewel dat samenzijn prettig verloopt, laat Gerard Reve zich plotsklaps ontvallen, wijzend op het dochtertje van de familie, dat 'je vroeger zoiets kon kopen'. Joop Schafthuizen wijst zijn wederhelft terecht door de ouders te laten weten dat 'Gerard soms niet helemaal doorheeft wat hij zegt. Jullie moeten maar niet op hem letten'. Bij het afscheid krijgt de moeder vijf gesigneerde boeken van de schrijver mee. „Maar we lézen geen boeken. Ik heb ze aan een vriend gegeven."

Pas deze zomer, juni, beginnen de 'ongemakken'. Hun zoontje komt na een karweitje bij de Nederlandse schrijver en diens vriend buiten adem thuis. Zonder fiets en zonder jas. „Ik vroeg hem wat er gebeurd was, maar hij loste weinig", vertelt zijn moeder. „Hij was geschrokken; meer kwam er niet uit." Daarop belt Schafthuizen hem met de vraag of hij weer komt werken als tuinjongen. En komen de cadeaus. Een step, een skatebroek, sportschoenen, een pet en riem, en mag hun zoon mee uit winkelen in Antwerpen, Gent en Brussel. Ze gaan 'kleren kopen voor Gerard', voor de dag dat koning Albert aan Reve de Grote Prijs der Nederlandse Letteren zou uitreiken. „Ik heb tegen Joop gezegd dat hij dat niet moest doen, al die cadeaus. Nu begrijp ik dat het zwijggeld was", zegt de moeder.

In augustus volgt opnieuw een uitnodiging voor een gezellig wijn-samenzijn met de familie ten huize van de volksschrijver. De ouders verbolgen: „En weer zegt Reve, wijzend op ons dochtertje, dat je 'vroeger zoiets kon kopen'. Joop snauwde dat Gerard niet wist wat hij zei. Wat klopte, want daarna dist Reve de rest van de avond onsamenhangende verhalen op over de oorlog. Leuk was anders."

Verkleedkamer

Half augustus dit jaar vergrijpt Joop Schafthuizen zich volgens de ouders aan hun zoon. Hij gaat met twee vriendjes op bezoek bij Joop die de

■ **Het misbruikte jongetje, gefotografeerd door Joop Schafthuizen. Na het 'incident' verscheurde de knaap van woede de foto die gisteren geplakt en wel in Het Laatste Nieuws stond..**

'Het is niet gebleven bij kijken naar zijn pielemuisje'

Beckman, Charlie van Reft en Daan van Golden mee, kunstenaars uit de Schiedamse bent waarvan Schafthuizen de spil was. 'Na die tentoonstelling is Schafthuizens werk een beetje in de versukkeling geraakt', constateert Verkerk. 'Toen bleek dat naast die vriendschappelijkheid, waarvan Joop de initiator was, ook veel onderhuidse ambitie bestond. Een van de organisatoren duwde Van Golden naar voren als het grote genie van Schiedam. Bij Joop leidde dat tot een geweldige teleurstelling. Die expositie was niet de oorzaak of de reden om ermee te stoppen, maar waarschijnlijk wel de aanleiding.

'Hij was al een geweldige verzamelaar, en dat is hij toen nog meer gaan doen. Zijn liefde voor kunst is tot uiting gekomen in het verzamelen. Van Yves Klein tot Dolf Henkes en alles ertussenin. Van lieverlee verlegde hij het verzamelen steeds meer naar het verleden. Hij zocht de krenten uit de zeventiende eeuw, Bakker, Verkolje. Hij heeft een enorme speurneus voor mooie dingen.'

En om die mooie dingen te bekostigen, verkocht Schafthuizen Reviana. Grote irritatie wekte dat bij liefhebbers van Reve, die alles vereren wat de meester maakt. Want zonder enig hartzeer veilde Schafthuizen manuscripten, brieven, eerste drukken met opdracht ('Voor Matroos Vosch, met veel geile gevoelens van Gerard Reve', 'Voor mijn lieve Vosje, van zijn Wolfje') – alles dat het geld opbracht om zijn eigen kunstverzamelingen aan te vullen. Van de 160 duizend gulden die het Letterkundig Museum op een veiling in 1997 voor het manuscript van *De Avonden* betaalde, kocht Schafthuizen een zeventiende-eeuws paneeltje, dat hij in bruikleen aan museum Boijmans van Beuningen gaf.

'Ik schrik wel eens van de bedragen die zeldzame stukken kosten', zei hij in een interview in *NRC Handelsblad*, 'maar troost me met de gedachte: er zijn meer mensen met dat bedrag op de bank dan met zo'n afbeelding aan de muur'. ●

Reve-vereerders tonen weinig respect voor de feiten

Groot is de verontwaardiging onder schrijvers over de weigering van koning Albert om Reve de Prijs der Nederlandse Letteren te overhandigen. Een opwinding die helaas niet op feiten stoelt, meent ***Arnold Koper.***

VK 26/11

HET zal wel komen omdat ik behalve *De Avonden* maar weinig van hem heb gelezen, maar tijdens de commotie van de afgelopen weken over de Prijs der Nederlandse Letteren heb ik me voortdurend afgevraagd of ik het spoor misschien bijster ben, of dat er wellicht toch een steekje los zit aan al die schrijvers en commentatoren die zich gekwetst en beledigd voelen door het leed dat Gerard Reve is aangedaan.

Meer dan zestig schrijvers eisten op hoge toon het aftreden van de Vlaamse minister van Cultuur Anciaux. Het commentaar van *NRC Handelsblad* sprak van een 'misstap', *de Volkskrant* beschuldigde de Belgische minister van 'gebrek aan respect voor de rechtsstaat'. En afgelopen maandag betoogde Nelleke Noordervliet nog dat de Belgische regering zich door 'koudwatervrees' had laten leiden.

Net als veel anderen lijkt zij ervan uit te gaan dat de Vlaamse regering van meet af aan zocht naar een stok om de hond te slaan. En toen die, vanwege een misstap van Schafthuizen eenmaal was gevonden, werd daarvan dankbaar gebruik gemaakt.

Tot nog toe is er voor deze suggestieve analyse geen spoor van bewijs en wijzen de feiten een andere richting uit. Zo heeft de Vlaamse noch de Nederlandse regering dit voorjaar bezwaar gemaakt tegen de toekenning van de prijs aan Reve. Nu weten wij helaas niet wat zich binnenkamers heeft afgespeeld. Maar men mag aannemen dat juryvoorzitter Kees Fens zich wel had geroerd als hij Anciaux van kwade trouw verdacht.

Feit nummer twee is dat de problemen niet zijn veroorzaakt doordat, begin september, via *Het Laatste Nieuws* bekend werd dat de koning Albert II twijfelde over de uitreiking van de prijs, maar door het (vermeende) seksuele wangedrag van Reve's levenspartner Schafthuizen.

Staatsrechtelijk was dat niet zo fraai: in Nederland zou het kabinet de bezwaren zelf bekend hebben gemaakt. Maar de beslissing zelf getuigt van gezond (politiek) verstand en van een morele standaard die veel schrijvers kennelijk niet op kunnen brengen.

Tegen Joop Schafthuizen loopt immers een justitieel vooronderzoek. Niet omdat hij in gedachten 'herenenkelspel' bedrijft met jonge jongens, maar omdat hij naar eigen zeggen zijn pedoseksuele fantasieën ook in de praktijk heeft gebracht. Dat ligt in het België van na Dutroux gevoelig, maar is ook overal elders een strafbaar feit.

Wat mij nu opvalt, is dat de meeste bezwaarden de neiging hebben het vermeende wangedrag van Schafthuizen en de implicaties daarvan te retoucheren uit hun versie van de rel. Want, zo luidt ongeveer de redenering, ten eerste is iedereen onschuldig totdat het tegendeel is bewezen. En ten tweede mag niemand de dupe worden van eventuele misdragingen van vrienden of familieleden.

Dat is juist, maar helaas niet altijd te vermijden, weten we ook in Nederland. Zo besloot het Paarse kabinet dat pa Zorreguieta hier niet welkom is, terwijl de man officieel nergens van werd verdacht. Maar omdat veel Nederlanders nu eenmaal menen dat de aanstaande schoonvader medeverantwoordelijk was voor een regime dat politieke tegenstanders liet 'verdwijnen', werd hem toch de wacht aangezegd. De Vlaamse regering stond voor een vergelijkbare keuze.

Het afgelasten van de prijsuitreiking betekende onvermijdelijk dat Reve en het literaire wereldje zich gekwetst zouden voelen. Maar daarnaast moest zij natuurlijk ook rekening houden met de gevoelens van de Belgische bevolking en, niet te vergeten, van de familie van het dertienjarige jongetje waarmee Schafthuizen, naar eigen zeggen, te ver is gegaan.

De vraag is natuurlijk of er gezien deze botsende belangen en gevoelens geen compromis mogelijk was. Robbert Ammerlaan, de uitgever van Reve suggereerde van wel toen hij onlangs in een open brief aan de Vlaamse minister van Cultuur bekend maakte dat Schafthuizen de prijsuitreiking aan zich voorbij had willen laten gaan.

Het probleem is alleen dat Schafthuizen dat nooit zelf heeft gezegd tijdens de vele onthullende interviews die hij de laatste weken ten beste gaf. Wel lieten hij en Reve in september aan de Taalunie weten dat zij hun gastenlijst hadden ingetrokken om hun genodigden de confrontatie met een aarzelende Belgische vorst te besparen. Geen wonder overigens, want daarop prijkte – even pikant als brutaal – ook dat het jongetje met het schattige pielemuisje uit Deinze.

Niettemin zou je de Vlaamse minister Anciaux kunnen verwijten dat hij zich niet tijdig heeft ingespannen om de elegante oplossing te bereiken die Ammerlaan bepleit. Toch zou ook die koers waarschijnlijk op grote verontwaardiging zijn gestuit. Van de Volkskrant bijvoorbeeld die in een commentaar beweerde dat het geen pas gaf de gastenlijst van de schrijver te censureren. Of van Noordervliet, die Reve en Schafthuizen zo graag weer eens wilde ontmoeten, dat ze even is vergeten dat er in deze treurige affaire nog grotere belangen in het geding zijn dan die het literaire wereldje.

Arnold Koper is redacteur van de Volkskrant.

Foto's die Schafthuizen maakte van de verkleedpartij en die door Allard uit schaamte werden verscheurd.

GERARD REVE'S PARTNER JOOP SCHAFTHUIZEN ZOU ALLEEN OP AFSTAND EEN MINUUTJE HET 'PIELEMUISJE' VAN DE 13-JARIGE DORPSGENOOT HEBBEN BEWONDERD. DE OUDERS VAN DE JONGEN BEWEREN DAT DE ONTUCHT VEEL VERDER GING. DOOR HENDRIK JAN KORTERINK

'DAT ER LICHAMELIJK CONTACT IS GEWEEST, HEEFT JOOP OOK TOEGEGEVEN'

NR 26/11

met Gerard Reve en Joop Schafthuizen die sinds 1993 in de oude doktersvilla in Machelen wonen, een dorpje met 15.000 inwoners in de buurt van Gent. Allard (13) is de oudste van drie kinderen: hij heeft een broertje van 11 en een zusje van 10. Allard is een mooie, gevoelige jongen. Hij volgt bijzonder onderwijs. Hermine: "Hij is wat anders dan andere jongens van zijn leeftijd." Als Allard en een vriendje loten verkopen voor de voetbalclub, komen ze bij Schafthuizen en Reve aan de deur. Schafthuizen vraagt of ze ook andere klusjes willen doen, in de tuin.

Philippe: "De buren tegenover vonden het vreemd dat er kinderen bij die mannen kwamen, maar in onze kennissenkring is ook een homo-stel, wij hebben daar niets op tegen." Dat ze bij hen in de tuin werkten, was ook prima. "Allard was blij. Hij riep: 'Papa, we hebben een job!'"

Als er in de tuin wordt gewerkt, is Allard er altijd met zijn broer en zusje of met vriendjes. In 2001 verandert dat: er is steeds vaker maar werk voor één persoon: Allard. In mei nodigen Schafthuizen en Reve de familie uit. Dan pas horen ze dat Schafthuizen kunstenaar is en Reve schrijver. De eerste opmerking van Reve valt wat ongemakkelijk. De schrijver streelt de arm van het dochtertje van 10 en zegt: "Vroeger kon je dat kopen." Philippe: "Joop riep hem tot orde. Hij zei: 'Hou je manieren.'"

Het is niettemin een geslaagde avond. Hermine: "We waren blij voor Allard, dat hij daar een job had en niet op straat rondhing. Het waren speciale gasten, maar wel vriendelijk en sympathiek. Ik had er vertrouwen in."

Enkele weken daarna, in een weekend in juni, vindt het eerste incident plaats. Eerder al heeft Schafthuizen foto's gemaakt van Allard en zijn broer en zus, maar toen is er verder niets gebeurd. Dit keer is Allard alleen. Schafthuizen wil dat hij zich als meisje verkleedt, met een jurk aan en een hoedje op. Dit gebeurt boven, op een van de slaapkamers. Allard vertelt later dat Joop de jurk omhoog deed en zijn broek omlaag trok.

Allard heeft zijn broek opgetrokken en is naar huis gegaan. Hij kwam lopend thuis, in zijn hemdje. Zijn jas, trui en fiets waren achtergebleven. Hermine: "Wij wisten niet wat er aan de hand was, maar ik vond het wel vreemd. Allard zei alleen: 'Ik ben verschoten.' (geschrokken, red). Hij wilde er verder niet over praten. Ik vroeg of hij nog terugging naar Joop. Hij wilde niet, maar hij moest zijn fiets halen. Toen is hij samen met zijn broer en zus teruggegaan." Schafthuizen vroeg volgens Hermine of hij de volgende dag weer kwam. "Allard zei: 'Nee, later.'"

Schafthuizen belt een paar dagen later weer om Allard te vragen te komen werken. Dat gaat een paar maanden goed. Allard wordt royaal betaald voor zijn werk in de tuin en hij krijgt cadeaus van Schafthuizen. Na het eerste incident een step, later een radiografisch bestuurbare auto, een dure merkbroek, sportschoenen, een pet en een riem. Ze gaan drie keer samen winkelen: met het openbaar vervoer naar Antwerpen, Brussel en Gent. Hermine: "Allard vond het allemaal prachtig. Jongens van die leeftijd vinden alles leuk. Ik zei dikwijls tegen Joop dat hij geen cadeaus moet geven, maar dan zei hij: 'Ik ben blij dat ik het kán geven. Allard doet ook veel voor mij.' Achteraf denk ik dat die cadeautjes bedoeld waren om hem te laten zwijgen."

In augustus wordt de familie opnieuw uitgenodigd, dit keer mét eten. Ze zijn er om half zeven. Schafthuizen en Allard hebben alles klaargemaakt. Het is een soort barbecue. Reve maakt opnieuw de opmerking: "Vroeger konden wij zulke kindjes kopen." Joop reageert er geïrriteerd op. "Gerard herhaalt veel," zegt Hermine. Het is wederom gezellig. Het vertrouwen van Hermine en Philippe is groot.

Kort daarop volgt de aanranding, op zondag 19 augustus dit jaar. Allard en twee vriendjes van zijn leeftijd zijn op bezoek bij Reve en zijn partner. Schafthuizen wil foto's maken. Ze moeten zich alle drie omkleden en hun broek uitdoen. Eén van de vriendjes vraagt nog of hij zich op het toilet mag omkleden, maar dat mag niet. Daarop vertrekken de twee. Allard blijft alleen achter. Philippe: "Joop heeft Allard zijn broek uitgedaan en hij heeft hem met zijn handen aangeraakt. Hij heeft bij Allard het velletje over de eikel gedaan. Allard zei: 'Dat mag toch niet, dat is privé.' Toen is hij weggegaan."

Als Allard thuiskomt, merken zijn ouders niets aan hem. De volgende morgen komt een van

VERVOLG TEL 29/11

kinderen meelokt naar zijn verkleedkamer. Daar moeten de jongens meisjeskleren aantrekken. Een jurkje en een hoedje, waarop Schafthuizen hen vraagt hun broek uit te trekken. Daarop roepen de twee vriendjes dat Joop een 'homo' is, en maken dat ze wegkomen. „Onze jongen bleef en is toen misbruikt."

Schaamtegevoel

Via een van die twee vriendjes komen de ouders er achter wat hun zoon is overkomen. „Het heeft veel moeite gekost hem aan de praat te krijgen", zegt zijn moeder. „Het lieve jongetje van vroeger is gekraakt voor het leven. Het argeloze is eruit en een storend schaamtegevoel is er voor in de plaats gekomen. Hij durft niet meer te douchen als iemand hem kan zien. Om die reden is hij zelfs gestopt met voetballen. Buitenshuis gaan spelen doet hij nog nauwelijks. Als we erover praten, begint hij te wenen."

Nog dezelfde avond dat de ouders ervan hoorden doet de vader aangifte bij de politie. Het gerecht in Gent stelt Schafthuizen in verdenking wegens 'eenmalige aanranding van de eerbaarheid van een minderjarige en het bezit van kinderporno'. Dat kost Reve zijn koninklijke uitreiking. De vader van de misbruikte jongen stapt op Schafthuizen af om verhaal te halen. „Ik wilde weten wat er precies gebeurd was en waarom. Ik had zin om hem een pak rammel te geven, maar ik kon me gelukkig beheersen. Joop vroeg waarom ik naar de politie was gelopen. 'We hadden het toch zo kunnen regelen', zei hij. En hij vroeg me wat ik nodig had om het alsnog zo te laten. Achteraf heeft hij verklaard dat ik geld wilde. Schandalig. Op school doen nu kwetsende geruchten de ronde. We hebben het gevoel alsof het hele dorp ons aangaapt. Het is hard om daarmee te leven. Zoals vroeger wordt het nooit meer."

"Het is nu alle dagen op televisie dat Reve ereburger moet worden, maar daar heb ik godverdomme een hekel aan! Vandaag ben ik naar de burgemeester gegaan en ik heb gezegd dat ik een klacht wil indienen." Philippe is de vader van de 13-jarige jongen die door Joop Schafthuizen (53), partner van schrijver Gerard Reve (77), is aangerand. Vorige week donderdag besloot de gemeenteraad van Zulte dat Reve ereburger moet worden, maar dat schoot de ouders van Allard behoorlijk in het verkeerde keelgat. Moeder Hermine: "We hadden liever anoniem aangifte gedaan, dat niemand er van gehoord had. In het dorp weten steeds meer mensen dat wij het zijn. Daar schamen wij ons voor." De berichten dat Reve ereburger zou worden, gaven de doorslag om ook hun kant van het verhaal te vertellen. Allard heeft daar ook zijn goedkeuring aan gegeven, maar hij wil zelf geen contact met verslaggevers.

In de zomer van 1999 kwam Allard in contact

Reve

VK 5/12

Begrijpen jullie Hollanders het dan echt niet? Stel dat Schafthuizen wordt veroordeeld voor pedofiele handelingen, hetgeen een Belgisch trauma is. En stel dat er een foto zou worden gepubliceerd waar onze koning een hand zou hebben gegeven aan Schafthuizen dan krijgt deze foto dezelfde nieuwswaarde als jullie nationale trauma Srebrenica dat steeds weer in de herinnering wordt geroepen door de foto van Karremans en Mladic. Dat is erger dan een tijdje het gezeur van een aantal schrijvers te moeten aanhoren.

SCHILDE (B) *J.C Vander Broecke*

Gotspe VK 5/12

Volgens Arnold Koper is het begrijpelijk dat de Vlaamse minister van Cultuur Anciaux heeft voorkomen dat de Prijs der Nederlandse Letteren aan Gerard Reve zou worden uitgereikt door koning Albert, vanwege (vermeende) misdragingen van Reves partner Joop Schafthuizen (Forum, 28 november). Weliswaar is iedereen – dus ook Schafthuizen – onschuldig tot het tegendeel is bewezen en is het treurig wanneer Reve vanwege een probleem met familie of partner een uitreiking door de koning misloopt, maar de Vlaamse regering moest ook 'rekening houden met de gevoelens van de Belgische bevolking en, niet te vergeten, van de familie van het dertienjarige jongetje waarmee Schafthuizen, naar eigen zeggen, te ver is gegaan.'

De Vlaamse regering stond, aldus Koper, voor een vergelijkbare afweging als de Nederlandse, toen deze besloot dat pa Zorregueita niet welkom is in Nederland ook al is de man officieel nog nooit veroordeeld en is het ook pijnlijk voor Máxima dat zij zo wordt 'gestraft' voor het verleden van haar vader.

Wat een gotspe om de (vermeende) daden van Schafthuizen op één lijn te stellen met de participatie van Zorregueita aan een regime dat duizenden tegenstanders heeft gemarteld en vermoord! Wat is de misdaad van Schafthuizen? De dertienjarige jongen met wie hij te ver ging, schijnt al weer dagelijks aan de eettafel te zitten bij Gerard & Joop en de vader van de jongen heeft vergeefse pogingen gedaan om zijn aanklacht weer in te trekken. Welke misdaden tegen de menselijkheid zijn hier gepleegd dat de Vlaamse regering dezelfde moeilijke afweging heeft moeten maken als de Nederlandse regering in de zaak Zorregueta? Laat Arnold Koper zich leiden door een eerlijke taxatie van de feiten of valt hij ten prooi aan de schromelijke overdrijving die ons allen overvalt wanneer het woord pedofilie valt?

UTRECHT

Jonathan Brouwmeester

Prijs der Nederlandse Letteren is dringend aan herziening toe

De beste manier om in de toekomst commotie, zoals nu rond de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren aan Gerard Reve, te voorkomen is om het reglement te herzien, vindt Bert Vanheste.

NRC 19/11

Literatuur en politiek: het blijft een moeizame verhouding. Zoveel maakt de rel rond de schrijver Gerard Reve wel duidelijk. De kleinere, maar frequente rellen rond andere literaire prijzen (recent nog de weigering van Brouwers de uitreiking van de Ako Literatuurprijs bij te wonen) voegen daar de niet minder moeilijke verhouding met de commercie aan toe. De relatieve autonomie van de literatuur moet steeds opnieuw veroverd worden. En dat is maar goed ook. Want zonder die spanning is het de dood in de literaire pot.

Terecht wees Remco Campert er in een column op dat het blazoen van de Prijs der Nederlandse Letteren bezoedeld is. Een vijftigtal Vlaamse en Nederlandse schrijvers sluit zich daarbij aan. Met Campert zijn zij van mening dat de Vlaamse minister van Cultuur Anciaux de status van de Prijs onherstelbaar heeft beschadigd. Onherstelbaar? Is het niet vreemd dat onafhankelijke, deels republikeinse, auteurs een petitie ondertekenen die in feite stelt dat een handdruk van de koning essentieel is voor de erkenning van de betekenis van hun werk?

In werkelijkheid betekent deze affaire geen afgang voor het aanzien van de Prijs der Nederlandse Letteren. Integendeel, de Prijs is meer dan ooit verheven tot de belangrijkste literaire onderscheiding. En Reve mag nu verzuchten: er is niets tegen een rel als er maar Gods zegen op rust. Die rust dezer dagen onmiskenbaar op Reve. De circusjongen is koning geworden van het prijzencircus. Nu komt het erop aan die zegen ook te laten rusten op de Prijs. Dat kan wanneer de Nederlandse Taalunie besluit het reglement te herzien. Daar is twee jaar de tijd voor.

De Prijs der Nederlandse Letteren wordt toegekend door de Nederlandse Taalunie op advies van een onafhankelijke jury. De problemen beperkten zich in het verleden tot de uitreiking van de prijs. Daarover zegt het reglement slechts dat de uitreiking afwisselend in België en Nederland plaatsvindt.

Het lijkt wenselijk, zelfs onvermijdelijk, de uitreiking niet meer te koppelen aan het staatshoofd en er de Nederlandse Taalunie, dus de verantwoordelijke minister, mee te belasten. Weinigen betwijfelen dat Anciaux een dergelijke opdracht uit de weg zou zijn gegaan. De uitreiking helemaal loskoppelen van de politiek, lijkt mij in strijd met het doel ervan.

Natuurlijk kan er niets op tegen zijn de beide staatshoofden als gasten uit te nodigen. Koningen zijn er, zolang zij er zijn, om hun paleis te verlaten, zoals nog vorig jaar bleek toen Albert II een gewaardeerde bijdrage leverde aan een panelgesprek in de Brakke Grond in Amsterdam over de culturele samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen.

De Prijs kan worden uitgereikt tijdens een literaire manifestatie. Het werk van de schrijver komt centraal te staan. Want om het *werk* dient het immers te gaan. Het was een stijlvolle plechtigheid drie jaar geleden in het paleis in Den Haag. Maar kreeg het werk van Paul de Wispelaere er zoveel meer bekendheid door? De Prijs is al een 'fin de carrière' onderscheiding en de uitreiking ten paleize versterkt nog de sfeer van een weerzien van bejaarden tijdens een begrafenis.

Het verplaatsen van de aandacht van het staatshoofd met in zijn of haar schaduw de auteur, naar het literaire werk, veronderstelt ook een verschuiving van de geldmiddelen. De prijs voor de schrijver (maak er 20.000 euro van) kan worden aangevuld met een aanzienlijk bedrag (80.000 euro?) voor de literaire manifestatie, een Vlaams/Nederlands literatuurfestival rond het bekroonde oeuvre. De Nederlandse Taalunie staat in voor de organisatie van die driejaarlijkse manifestatie, bijvoorbeeld één dag in het 'bekroonde' deel van het Nederlandse taalgebied en een weekend, met de uitreiking van de prijs, in het andere deel.

Van de gelegenheid kan gebruik worden gemaakt om een ander achterhaald element van de Prijs bij te stellen. Ook de Vlamingen blijken grote twijfels te hebben ten aanzien van de traditie de Prijs om beurten aan een Vlaamse en een Nederlandse auteur toe te kennen. Ook hierover zwijgt het reglement. Tegenover zes miljoen Vlamingen staan immers zestien miljoen Nederlanders en Vlaanderen is inmiddels politiek, economisch en cultureel geëmancipeerd. Een Nederlandse vaderlijke houding staat haaks op het Vlaams zelfbewustzijn.

Er is veel voor te zeggen om de jury om de drie jaar een keuze te laten maken uit de schrijvers van het *gehele* Nederlandse taalgebied. Waarbij ook de vraag kan worden gesteld of, gezien de nadruk op het literaire werk, de schrijver nog in leven moet zijn. Het opheffen van die, niet in het reglement opgenomen maar in de praktijk totstandgekomen, eis zou toestaan recht te doen aan het oeuvre van de laatste van de 'grote vijf' van de Nederlandse romankunst na de Tweede Wereldoorlog – Hermans, Claus en Mulisch gingen Reve voor. Het zou immers geen eenvoudige opgave zijn een jury samen te stellen die Louis Paul Boon *niet* zou voordragen voor de vernieuwde Prijs van de Verenigde Republiek der Nederlandse Letteren.

Bert Vanheste was lid van de jury voor de Prijs der Nederlandse Letteren. Hij is hoofddocent Vlaamse letterkunde aan de KUN.

Juryrapport Reve snel openbaar

TR 23/11

DEN HAAG – Het Letterkundig Museum in Den Haag maakt volgende week vrijdag het juryrapport bekend van de Prijs der Nederlandse Letteren voor Gerard Reve. De Taalunie heeft daarvoor toestemming gegeven. Dat heeft adjunct-directeur A. Meinderts van het museum gisteren meegedeeld.

„Hiermee proberen we Reve op chique wijze te eren", zegt Meinderts. Jurylid G. Dorleijn zal het rapport voorlezen tijdens de opening van de tentoonstelling 'Gerard Reve, Leraar en Belijder'. Reve zal niet aanwezig zijn bij het voorlezen van het juryrapport. Hij is te ziek om de reis naar Den Haag te ondernemen. Dichter Jean Pierre Rawie neemt de honneurs waar namens Reve.

De uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren aan Reve ging woensdag niet door omdat de Vlaamse minister van cultuur, Bert Anciaux, besliste dat koning Albert de prijs niet mocht uitreiken. Anciaux nam dat besluit omdat tegen Joop Schafthuizen, de partner van Reve, een justitieel onderzoek loopt wegens ontucht met een kind.

Schafthuizen sluit niet uit dat Reve en hijzelf binnenkort alsnog een bezoekje zullen brengen aan de tentoonstelling. Daarvoor moet de gezondheidssituatie van Reve wel eerst verbeterd zijn.

Prijs geen koningszaak meer

ANP VK 29/11

DEN HAAG

De Prijs der Nederlandse Letteren wordt in het vervolg waarschijnlijk niet meer door de koning van België uitgereikt. Politici in Vlaanderen hebben dat voorgesteld in de interparlementaire commissie van de Nederlandse Taalunie. Van Nederlandse kant is daartegen geen bezwaar.

De belangrijke literaire trofee van de Nederlandse Taalunie wordt om de drie jaar uitgereikt, afwisselend in Vlaanderen en in Nederland. Volgens een woordvoerder van de Taalunie is in de regelementen niet vastgelegd wie de prijs moet overhandigen. Tot nu toe gebeurde dat door de staatshoofden van beide landen.

De Vlaamse socialisten Vandenbossche en Van Duppen (SP.A) kwamen met hun voorstel naar aanleiding van de commotie rond de uitreiking van de prijs aan Gerard Reve. Op last van de Vlaamse minister van Cultuur Anciaux werd de trofee dit jaar niet uitgereikt door koning Albert. Reden was het onderzoek wegens ontucht dat in België loopt tegen de partner van Reve, Joop Schafthuizen.

Volgens de zegsman van de unie kunnen de Belgen zelf bepalen wie de prijs in Vlaanderen overhandigd en is daar geen Nederlandse toestemming voor nodig. In Nederland blijft de uitreiking een zaak voor het staatshoofd.

Door onze kunstredactie NRC
ROTTERDAM, 26 NOV. Jurylid G. Dorleijn wil de Prijs der Nederlandse Letteren afschaffen, omdat die door de affaire-Reve/Schafthuizen zwaar beschadigd zou zijn. „Wie de prijs voortaan ook wint, deze enorme smet zal er altijd aan kleven. Het is daarom te overwegen te stoppen", aldus de Groninger hoogleraar moderne letterkunde. Dorleijns kritische opmerkingen zijn op persoonlijke titel gemaakt, benadrukte juryvoorzitter Fens zaterdag.

De uitreiking ging deze week niet door, omdat de Vlaamse minister Anciaux vond dat de Belgische koning Albert de prijs niet persoonlijk aan de volksschrijver mocht uitreiken. Hij nam dat besluit nadat bekend werd dat tegen de partner van Reve, Joop Schafthuizen, een aanklacht is ingediend wegens vermeende ontucht met een minderjarige.

In een interview afgelopen zaterdag in het Belgische dagblad *De Morgen* wordt de suggestie gewekt dat minister Anciaux via minister-president Dewael een signaal heeft gekregen dat koning Albert zelf de prijs niet wilde uitreiken. Anciaux houdt vol dat hij in de affaire 'geen enkel teken van leven' van het paleis heeft gekregen, maar geeft toe dat Dewael hem over de affaire heeft gebeld. Dewael (van de Vlaamse regioregering) zou tegen Anciaux gezegd hebben dat premier Verhofstadt hem zou bellen, maar dat heeft deze nooit gedaan. Anciaux: „Ik ontken formeel dat Guy Verhofstadt me heeft gebeld. En ik ontken formeel dat Patrick Dewael me heeft gezegd dat er een probleem was in het paleis. Echt, dit is mijn beslissing".

NVtm 20/11

De volksschrijver Reve krijgt eindelijk wat hij al lang verdiende, de Prijs der Nederlandse letteren. Zijn oeuvre bevat prachtige zinnen die nog lang betekenisvol zullen blijven in de Nederlandse literatuur. De gevoelswereld waarin hij de lezers toegang verschafte, is voor menigeen van grote waarde.

De rel die is ontstaan rondom de uitreiking van de prijs, die voor morgen was voorzien, kan daaraan niets afdoen. De turbulentie die is ontstaan is wel uiterst typerend voor Gerard Reve. Want zijn ongewone kijk op kerk en wereld brachten meermalen twisten in de samenleving teweeg van een heftigheid die we kennen van kerkscheuringen.

Inmiddels is de Belgische regering bijkans gestruikeld over het eerbetoon aan de schrijver. Zeventig Vlaamse auteurs eisten het aftreden van de Belgische cultuurminister Anciaux, die de uitreiking had afgelast. Deze besloot toch aan te blijven met als argument dat anders vermoedelijk de Vlaamse regering zou zijn gesneuveld, en in het kielzog daarvan de federale regering was gaan wankelen. Dat vond hij teveel eer.

Hoe terecht de prijs ook is, het is niet te verhelen dat de uitreiking de Belgische koning in problemen zou brengen. Hij is staatshoofd van een land dat getraumatiseerd is door de affaire Dutroux. Misbruik van kinderen, moord en een spectaculaire ontsnapping zetten België op de kaart als een land waar vreemde zaken plaatshebben.

De liefdesverklaringen van Reve voor jongetjes moeten als een literaire werkelijkheid worden gezien. Zijn partner Joop Schafthuizen is echter onderwerp van een justitieel onder-

de twee vriendjes bij Hermine. Allard is er niet. Het vriendje vertelt dat ze de vorige dag zijn weggelopen toen Joop foto's wilde maken en dat ze hun broek uit moesten doen. Als Allard een paar uur later thuiskomt, wil hij eerst niets zeggen. Pas na veel aandrang zegt hij: "Mam, ik moet je wat zeggen, maar je mag niet boos zijn."

Hermine belt Philippe op zijn werk, hij komt meteen naar huis. Diezelfde avond nog doen ze aangifte op het politiebureau. In de loop van de week worden ook de verklaringen van de andere kinderen opgenomen. In een interview met de Belgische krant De Morgen, dat ook de Volkskrant plaatst, zegt Joop Schafthuizen: 'Op een zeer warme dag in augustus heb ik hem gevraagd zijn broekje af te stropen. Gedurende zestig seconden heb ik zijn pielemuisje bewonderd. Ik zei hem dat hij later vast en zeker een sterke kerel zou worden. Dat is alles.'

Hermine kent dit artikel niet, maar ze kijkt of ze water ziet branden. Alleen maar gekéken? "Nee nee, dat er lichamelijk contact is geweest, dat heeft Joop ook al toegegeven. Ik was er blij mee dat hij het hééft toegegeven, anders was het voor Allard en voor ons nog moeilijker geweest." In hetzelfde artikel beweert Schafthuizen dat er pas een maand later aangifte is gedaan. Daar begrijpen de ouders helemaal niets van. "We hebben 's maandags meteen aangifte gedaan, op vrijdag is Philippe naar Joop gegaan. Hij wilde het waarom weten." Volgens Philippe zei Schafthuizen toen: "Waarom ga je naar de politie, we kunnen er toch over praten? Wat moet je hebben?"

De zedenzaak zorgde ervoor dat koning Albert van België weigerde de Prijs der Nederlandse Letteren aan Schafthuizens partner Reve uit te reiken. Een kwestie die nu al wekenlang de kolommen van Nederlandse en Belgische kranten vult. Maar Hermine maakt zich nu vooral zorgen om Allard. "Hij is een ander kind geworden. Als hij in de douche is, moet de deur op slot, hij schaamt zich."

Allard is Joop nog één keer tegengekomen, bij de bakker. Toen Allard hem zag, is hij vlug weggelopen. Hermine: "We hadden gedacht dat Joop misschien nog zou bellen, maar dat is niet gebeurd. Wij zijn alle vertrouwen kwijt. En Allard ook. Ik had het nooit van Joop gedacht. Joop was zijn vriend."

Officieel wordt Schafthuizen verdacht van 'de eenmalige aanranding der eerbaarheid van een minderjarig jongetje en het bezit van kinderporno.' De onderzoeksrechter in Gent beslist binnenkort of Schafthuizen daadwerkelijk vervolgd wordt. En of Reve ereburger wordt, daar is het laatste woord nog niet over gezegd. De burgemeester verwees Philippe door naar een parlementslid. Hermine: "Het is in het huis van Gerard Reve gebeurd, hij woont daar, moet hij dan ereburger worden? Dat vinden wij spijtig." ●

DE NAMEN VAN PHILIPPE, HERMINE EN ALLARD ZIJN VAN WEGE PRIVACYREDENEN GEFINGEERD

VERVOLG NVHN 20/11

zoek wegens aanranding van een minderjarige jongen.

Minister Anciaux besloot daarom dat de koning de prijs niet kon overhandigen aan Reve. Verstandiger was het geweest als hij via de diplomatieke weg gezocht had naar manieren om Reve de prijs te overhandigen in aanwezigheid van anderen dan de omstreden partner.

De waarheid is echter ook dat in schrijverskringen, en zeker rondom Reve, niet altijd ruimte is voor diplomatie. Een heftig gemoed en vlijmscherpe woorden zorgen al gauw voor opwinding. Dus het is twijfelachtig of deze weg had geleid naar een Reve zeer gegunde eervolle uitreiking van de prijs door koning Albert.

Prijs der Letteren

TR 23/11

Een prijs is een onderscheiding. De Prijs der Nederlandse Letteren is de hoogste onderscheiding die een Nederlandstalige schrijver kan verwerven, op de Nobelprijs na misschien. Beschamend daarom dat juist deze prijs alleen in steriele vorm kon worden uitgereikt, als kleefde er een besmettelijke ziekte aan. Gerard Reve kreeg de oorkonde deze week gewoon per post toegestuurd en aan de overhandiging van het bijbehorende geldbedrag kwam zelfs geen mensenhand te pas. Onze volksschrijver had een beter lot verdiend.

Wie of wat moeten we deze schande aanrekenen? De Belgische minister van cultuur Anciaux misschien?

BREEDVELD

Hij immers draagt de verantwoordelijkheid voor de weigering van de Belgische koning Albert om de prijs uit te reiken, omdat hij het risico liep bij die plechtigheid de aanwezigheid van Reve's levensgezel Joop Schafthuizen te moeten dulden, die verdacht wordt van aanranding van een minderjarige. In Nederland zou zo'n beslissing een politieke rel van formaat hebben opgeleverd. Libertijnse politici zouden de vloer hebben aangeveegd met de overdreven preutsheid van de minister. Zo niet in België. Ondanks de verontwaardiging van Vlaamse en Nederlandse schrijvers die in een open brief aandrongen op het aftreden van Anciaux, piekert het Belgische parlement er niet over om de handschoen op te pakken. Onder het volk is Anciaux populairder dan ooit.

Dat is niet zo vreemd. België heeft de zakken meer dan vol van de affaire-Dutroux en nog meer van de manier waarop de autoriteiten deze zaak afhandelen. België kon er de schande niet bij hebben dat hun koning ook nog eens de hand zou drukken van een pedofiel. Is Reve daarom het slachtoffer geworden van zijn levensgezel? Feit is dat Schafthuizen zich badinerend uitlaat over zijn vergrijp met de tuinjongen. Dat zou er op kunnen wijzen dat hij te kennen heeft gegeven per se bij de plechtigheid aanwezig te willen zijn onder het motto: waar doen jullie zo moeilijk over. Er is in deze zaak nog niets bewezen en dan nog, het gaat toch om Reve en niet om mij? Waarop de Belgische minister besloten zou hebben: dan maar geen plechtigheid.

Daar staat tegenover dat de uitgever van Reve, Robbert Ammerlaan, in een open brief aan Anciaux (zie ook *Trouw* van gisteren) verklaarde dat Schafthuizen er alles voor over zou hebben gehad om dit eerbetoon aan Gerard mogelijk te maken: „Ik weet dat hij bereid zou zijn geweest niet ten paleize te verschijnen. Maar niet een keer hebt u de auteur met respect bejegehd door hem of zijn levenspartner rechtstreeks te benaderen." Als dat waar is, zou Reve inderdaad het slachtoffer zijn geworden van Anciaux.

Het is het woord van Ammerlaan en Schafthuizen tegenover dat van de minister, die volhoudt dat er wel degelijk contacten zijn geweest tussen zijn diensten en de betrokkenen. En het moet gezegd: voor deze minister pleit dat hij in België bekend staat om zijn degelijke werk. Schafthuizen daarentegen lijkt onbetrouwbaar, al was het maar omdat hij het incident in tien kranten op tien verschillende manieren uit de doeken heeft gedaan.

Wat zodoende blijft hangen is dat Reve het slachtoffer is geworden van een al te vergoelijkende opstelling inzake pedofilie. In de literatuur wordt de jongensliefde bezongen (ook in het werk van Reve), in de barre werkelijkheid wordt zij niet meer geaccepteerd, in België noch in Nederland. Zo bezien mag Reve nog van geluk spreken dat de zaak in België is afgehandeld. Daar legde men het accent op de ceremonie. In Nederland daarentegen ziet men het verschil tussen literatuur en werkelijkheid nogal eens over het hoofd. Wie weet zou men hier een liefhebber van de jongensliefde de prijs zelf hebben geweigerd.

Hoe het zij, Reve kan zich altijd nog troosten met de slotwoorden uit 'De Avonden'. Voor zowel zijn werk, als ook deze prijsuitreiking geldt: 'het is niet onopgemerkt gebleven'.

Willem Breedveld

van onze kunstredactie

GRONINGEN - Jurylid en schrijfster Nelleke Noordervliet vindt dat de Prijs der Nederlandse Letteren voortaan alleen nog in Nederland moet worden uitgereikt. „De Vlaamse politiek heeft zich de afgelopen weken in een te negatieve zin met de literatuur bemoeid. Ik zou het goed vinden als voortaan alleen Beatrix de prijs uitreikt," zegt ze.

AP. C. 26/11

Haar collega-jurylid G.J. Dorleijn stelde eind vorige week voor de prijs af te schaffen. De prijs is in zijn ogen een doodsteek toegebracht door de commotie in België. De Vlaamse cultuurminister wilde Gerard Reve de prijs niet uitreiken, omdat zijn partner Joop Schafthuizen wordt verdacht van ontucht met een kind.

Noordervliet vindt dat de prijs moet blijven bestaan, 'maar voortaan alleen in Nederland. Alleen op die manier kan de prijs het prestige herwinnen.'

De Prijs der Nederlandse Letteren werd altijd gezien als de meest belangrijke literaire prijs van Nederland, die om de drie jaar beurtelings door de staatshoofden van België en Nederland wordt uitgereikt. Noordervliet: „De Belgen moeten hun zaken nu eerst maar op orde zien te krijgen."

Het was overigens een traditie geworden dat de Prijs der Nederlandse Letteren afwisselend aan een Nederlandse en een Vlaamse schrijver wordt toegekend. Ook met deze traditie moet volgens Noordervliet nu maar worden gebroken: „Die afwisseling staat helemaal niet in het reglement. En vanuit Nederland is men altijd veel te hoffelijk geweest. Om die reden is het maar al te vaak voorgekomen dat een Belgische schrijver van het tweede garnituur de prijs heeft gekregen."

Reve's partner Schafthuizen vindt het voorstel van Dorleijn 'flauwekul': „Dat vind ik eigenwijs gelul. Het is geweldig dat die Prijs der Nederlandse Letteren bestaat. Het is een prijs van groot belang."

Affaire Reve / 'Schaf Prijs der Nederlandse Letteren af'
2001-11-26

TR

GRONINGEN - De affaire Reve krijgt wellicht nog een merkwaardige nasleep. Jurylid G. Dorleijn van de Prijs der Nederlandse Letteren pleit er voor om de belangrijke literaire prijs maar helemaal af te schaffen, omdat die door de affaire te zware averij heeft opgelopen. „Wie de prijs voortaan ook wint, deze enorme smet zal er altijd aan kleven. Het is daarom soort wandelende granaat zou zijn, waar een onschuldige opmerking van een Reve-bewonderaar de pin uit kon trekken, besefte ik terdege. Ook dat kon alleen maar de feestvreugde verhogen.

Een jury kijkt niet naar levenspartners bij de beoordeling van een oeuvre en een jury maalt niet om politiek. Een jury maalt niet om koninklijke reserves of ministeriële aarzelingen. Bij het gesprek tussen Albert en Anciaux had ik wel aanwezig willen zijn om ze te helpen met de argumenten die in Nederland gelden ten aanzien van de scheiding tussen kunst en politiek. Ik zou zeggen dat Anciaux eerder dwars had moeten liggen, als hij een flinke vent was geweest. Dan had hij de toekenning van de prijs aan Reve tegen moeten houden. Dan was dat robbertje eerder uitgevochten in de boezem van de Taalunie en dan was de situatie duidelijk geweest. Blijft de vraag of Van der Ploeg en Hermans in dat geval de rug recht hadden gehouden of waren gezwicht voor de Vlaamse koudwatervrees. Ik durf daar geen vergif op in te nemen.

Anciaux houdt vol dat hij de Prijs der Nederlandse Letteren heeft gered. Zijn logica is onnavolgbaar. Als de prijsuitreiking niet doorgaat, komt er geen schandaal, zo redeneerde hij. Het resultaat is: een veel pijnlijker schandaal. Dat Anciaux dat niet heeft voorzien, pleit niet voor zijn politiek inzicht. Maar Vlaanderen is Nederland niet. Behalve die handvol protesterende schrijvers staat het Vlaamse volk misschien als één man achter de dappere minister.

Het juryrapport zal nu worden voorgelezen bij de opening van de Reve-tentoonstelling in het Letterkundig Museum op 30 november. Als protest tegen de gang van zaken moet iedere liefhebber van literatuur en van het werk van Reve in de komende maanden de tentoonstelling bezoeken.

De Prijs der Nederlandse Letteren kan zijn prestige herwinnen door de kans op politieke inmenging uit te sluiten. De Vlaamse politiek heeft zich gediskwalificeerd om de prijsuitreiking te mogen organiseren. Natuurlijk blijft de jury gewoon samengesteld uit drie Vlamingen en drie Nederlanders, volgens de richtlijn van de gelijke vertegenwoordiging. Maar het lijkt me een duidelijke zaak dat de Prijs der Nederlandse Letteren tot nader order elke drie jaar in Nederland wordt uitgereikt door de Nederlandse koning(in) aan een auteur uit het hele Nederlandse taalgebied.

VIC 20/11

NIET ALTIJD PRIJS

NELLEKE NOORDERVLIET

VLAANDEREN is Nederland niet. Zo blijkt maar weer uit de perikelen rond de Prijs der Nederlandse Letteren. De greep van de politiek op de kunsten is daar nog groot. Nederland werkt met Vlaanderen samen in de Nederlandse Taalunie. Op basis van gelijkheid. Dat gelijkheid voor evenredigheid gaat, valt te billijken, hoewel tegenover iedere Vlaming drie Nederlanders staan. Moeilijker is dat de politieke cultuur in beide landen zo sterk verschilt en dat de gevoeligheden van de Vlamingen een omzichtige behandeling vragen. Toen de Nederlandstalige literatuur op de Buchmesse in Frankfurt in het zonnetje werd gezet, wilde Vlaanderen het eerst genoemd worden. Vlaanderen en Nederland. Niet andersom. Nederlanders doen het al gauw fout. Er is veel dat ons bindt, maar ook veel dat ons scheidt.

De Prijs der Nederlandse Letteren wordt onder auspiciën van de Taalunie toegekend en uitgereikt en staat te boek als de hoogste eer in letterenland. De jury stelt een winnaar voor en de ministers, verenigd in de Taalunie, hechten daar hun goedkeuring aan. Hij wordt eenmaal per drie jaar uitgereikt en beurtelings door de Belgische koning en de Nederlandse vorst aan de laureaat overhandigd. Het is de gewoonte geworden de prijs ook beurtelings aan een Vlaamse en aan een Nederlandse auteur toe te kennen. Die gewoonte staat nergens in de statuten voorgeschreven. En die is ook onzinnig. Als de prijs zich nadrukkelijk uitstrekt over het hele Nederlandse taalgebied, is het onderscheid tussen Vlaming en Nederlander kunstmatig en kwetsend. De gewoonte kan er alleen maar ingeslopen zijn om het minderwaardigheidscomplex van de Vlamingen te compenseren en om de politieke gelijkwaardigheid van beide Taaluniepartners te onderstrepen. Daar ga je al: politiek en kunst worden vermengd, een gewoonte die we in Nederland ondanks wat christen-democratische oprispingen hebben afgeleerd.

De hoffelijke afwisseling tussen een Vlaamse en een Nederlandse laureaat krijgt een merkwaardig neerbuigend bijsmaakje: Paul de Wispelaere kreeg de prijs eerder dan Gerard Reve, Christine d'Haen eerder dan Hella Haasse, die hem zelfs nog nooit heeft gekregen. Niets ten nadele van de Vlaamse prijswinnaars, maar op een bepaald moment zijn de Vlaamse kandidaten van het eerste garnituur gewoon op, terwijl er in Nederland nog een heel stel rondloopt. En als je dan niettemin met een lantarentje door Vlaanderen trekt om een aanvaardbare kandidaat te zoeken, dan weet iedereen dat het is om de gelijkheid en niet om de verdienste. Zo zou ik geen prijs willen krijgen als ik Vlaming was.

En nu dit weer. Ik verheugde me op de uitreiking van de prijs. Dat het een bijzondere bijeenkomst zou worden, stond vast. Ik hoopte van harte dat Gerard Reve zich goed genoeg zou voelen om zelf het woord tot ons te richten. Dat Joop Schafthuizen aan de zijde van de bekroonde schrijver een

'Ik vind dat de koning gelijk heeft'

NVHN 21/11

Rond de Prijs der Nederlandse Letteren voor Gerard Reve is een hem onwaardige rel losgebarsten. Hoofdschuldige is de Belgische cultuurminister Bert Anciaux. Een populist van het zuiverste water. Hij vermengde de rituele uitreiking door koning Albert - oorspronkelijk voor vandaag gepland - met de affaire Dutroux. In Nova betoogde hij dat Reve's pedofiele levenspartner Joop Schafthuizen de plechtigheid zou hebben verstoord door het woord te gaan voeren. Een loze bewering. De Vlaamse cultuurminister rook politieke winst door een poging het witte marsen-sentiment tot leven te wekken, tegenover het protest van bijna zeventig schrijvers in België en Nederland.

Ook ten onzent trachten opportunisten de zwartepiet toe te schuiven aan Reve's partner, in Vlaanderen verdacht van ontucht met een minderjarige jongen. Doodgezwegen wordt dat Schafthuizen in het VPRO-programma 'De Firma Interview' op 15 oktober een fantastisch zelfportret neerzette, dat naar mijn smaak een eervolle plaats toekomt tussen de tv-klassiekers van de laatste halve eeuw. Twee professionele ondervragers die dachten een mak (want zwart) schaap aan Joop te hebben, kwamen van een koude kermis thuis. Hun superioriteitswaan legde het af tegen de verplettererende onaantastbaarheid van de 53-jarige 'volksjongen'.

PETER HOFSTEDE

Wanneer een collega-scheldkanon als Theo van Gogh links en rechts beledigingen rondstrooit en gore taal uitslaat, staat de literaire goegemeente in de coulissen luid te applaudisseren. Naast Schafthuizen is Van Gogh een armzalige poseur. De onbevooroordeelde kijker begrijpt waarom deze man al 26 jaar Reve's steun en toeverlaat is. Hij straalt respect en toewijding voor de oude meester uit. Maar de gevestigde critici verwerpen zijn authenticiteit met een vies gezicht. Hij staat buiten de heilige clan en mag niet meedoen. Als er geurentelevisie bestond, gooiden tv-kijkers het raam wijd open vanwege de achterkamertjeswalm van spruitjes en van winden gevuld met calculerende huichelarij en burgermansfatsoen.

Reve is nationaal bezit, een cultfiguur, men wordt geacht zijn boeken uit het hoofd te kennen (in werkelijkheid heeft slechts een kleine minderheid ze gelezen). VVD-huisfilosoof Paul Cliteur zette in Buitenhof (VPRO-tv op zondag na kerktijd) de politiek-correcte toon: 'Ik lijd al jaren aan een tot nu toe ongeneeslijk gebleken kwaal: Ik ben geheel in Gerard Reve. Ik weet dat na hem andere schrijvers zijn opgestaan en ik heb serieus geprobeerd hun werk te lezen. Maar tevergeefs'. Cliteur zei Reve al zijn dwalingen te kunnen vergeven omdat ze geformuleerd worden 'door een schrijver met zeer hoge morele standaards.' Dit geldt echter niet voor het gedrag van Reve's levensgezel: 'Gerard, het spijt me, ik vind dat de koning gelijk heeft.' In dezelfde tv-uitzending kondigde het D66-Kamerlid Boris Dittrich aan, Rick van der Ploeg te zullen vragen zich voor Reve in te zetten, omdat de auteur niet de dupe mag worden van zijn partner. Onze waakzame bewindsman van cultuur trok twee (!) dagen geleden bij zijn Vlaamse ambtgenoot aan de bel. Triomfantelijk lachend, zoals maandagavond in Nova te zien was, legde die politieke windhond het verzoek naast zich neer.

De vijfendertigduizend gulden zullen de volksschrijver nu via diens brievenbus bereiken. Zonder boe of ba. Mits de girodienst geen spaak in het wiel steekt. Joop Schafthuizen raapt immers de post op. Mag dat wel?

Vervolg JR 26/11

te overwegen te stoppen'', aldus de Groninger hoogleraar moderne letterkunde.

De uitreiking ging deze week niet door, omdat de Vlaamse minister Anciaux vond dat de Belgische koning Albert de prijs niet persoonlijk aan de volksschrijver mocht uitreiken. Hij nam dat besluit nadat bekend werd dat tegen de partner van Reve, Joop Schafthuizen, een aanklacht is ingediend wegens vermeende ontucht met een minderjarige. Dorleijn is diep teleurgesteld. De veelbesproken weigering vindt hij ,,klungelig, omdat de literatuur niet serieus genomen wordt als je amper twee weken vantevoren de uitreiking afblaast''. Bovendien zouden de regels zijn geschonden. ,,De prijs is een symbolische erkenning van het werk van een grote schrijver en die symboliek is aangetast.'' De hoogleraar noemt de prijs de belangrijkste die er op literair gebied is te winnen. ,,Toekomstige winnaars zullen desondanks na deze zaak zelf ook mogelijk ambivalente gevoelens bij hun eerbetoon hebben'', verwacht hij. Ondanks zijn felle kritiek op de gang van zaken, zal hij volgende week in het Letterkundig Museum in Den Haag wel het juryrapport toelichten. ,,Maar dat wordt zeker geen verkapte prijsuitreiking.'' Reve heeft inmiddels de prijs via de post toegezonden gekregen. De kritische opmerkingen van Dorleijn zijn op persoonlijke titel gemaakt, benadrukte juryvoorzitter Kees Fens zaterdag. De Vlaams-Nederlandse jury wisselt bij elke driejaarlijkse selectie.

Het blauw hebben ze gemeen. De een heeft het in z'n bloed, de ander in de pen. En als zij dan elkaar ontmoeten, die twee, dan toeteren de lofklaroenen in het goed verwarmde paleis van de monarch de wind door de schaarse haren van de letterprins. Zo is het tenminste ooit geweest. Want de Prijs der Nederlandse Letteren is niet meer. Niet zoals hij was bedoeld.

De Prijs der Nederlandse Letteren moet voortaan anders worden gedefinieerd. Tot voor kort dachten u en ik dat deze prijs met veel royaal handjesgeschud en vorstelijk ceremonieel werd uitgereikt aan een schrijver wiens oeuvre als verdienstelijk mag worden beschouwd. Zacht uitgedrukt. Maar deze formulering voldoet niet meer. Voortaan zal de vorst de hand van een rederijker drukken die zich tot het kruim van de Neerlandse letterkunde mag rekenen, die daarenboven in de pas loopt, een partner heeft die proper is op zichzelf, die de dichtconst zodanig beheerst dat hij blazoen laat rijmen op fatsoen.

Gevierde auteurs en hun gemaal of gemalin zullen voortaan eerst onderworpen worden aan een streng onderzoek, uitgevoerd door de nationale recherche en in het grootste geheim opgeleide spionagediensten. Dertig detectives zullen in hun verleden vlooien, en bezwarend materiaal omtrent plichten en moraal kunnen tot drie minuten voor de plechtige overhandiging van de door notabelen gesigneerde oorkonde worden ingediend op het kabinet van de bevoegde minister.

Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, heeft op eigen houtje beslist dat de Belgische koning, Albert II, wiens rol in de politiek zich welhaast beperkt tot het doorknippen van linten en het schudden van handen, niet de hand zal drukken van Gerard Reve. Taart noch koffie. Geen feestneuzen, geen confetti. Reve hoeft niet met zijn schoonste pak naar de stomerij. Hij zal het aan deze prijs verbonden bedrag op zijn bankrekening gestort krijgen, zonder meer. Met een beetje geluk staat zonder tikfouten op zijn bankafschrift te lezen: gefeliciteerd, u bent nu grijs, dus krijgt u deze prijs.

Kinderen van vier willen koning worden; hun is niet verteld dat ze in dat geval niet zelf mogen beslissen wie ze een hand mogen schudden en wie niet. Kinderen van vijf willen Vlaams minister van Cultuur worden.

Het was de bekommernis van Anciaux dat de levensgezel van Reve amok zou durven maken tijdens de plechtigheid. Joop Schafthuizen, een stoute jongen, foei. Tegen die Schafthuizen loopt momenteel een onderzoek omdat hij zich niet alleen aan de Griekse, maar ook aan de Belgische liefde zou hebben bezondigd. Met minderjarigen dus. Dat onderzoek is bijlange nog niet afgerond, ten eerste, en ten tweede doet zijn vermeende levenswandel geen afbreuk aan de literaire verdiensten van Gerard Reve.

Seks met minderjarigen ligt gevoelig in België; het land werd hiermee beroemder dan met z'n frieten. Bovendien klinkt almaar luider dat koning Albert II in sexclubs werd gesignaleerd. Ai. Maar dat mag niemand zeggen. In het land waar men vrij en ongeknecht het woord hanteren mag – dat belooft een zinsnee uit het volkslied ons toch – moeten de koning en zijn hofhouding van kritiek worden gevrijwaard.

Dat Anciaux een hoos van protest in zijn nek kreeg en ettelijke schrijvers uit Vlaanderen zowel als Nederland nu zijn ontslag eisen, heeft de minister in kwestie waarschijnlijk zelf niet verwacht. Wat al aantoont dat zijn voeling met de literatuur miniem is en hij inderdaad maar beter zijn ontslag nemen kan. De grootste pretentie heeft Anciaux aan de dag gelegd door impulsief, zonder enig overleg met eender wie, ook niet met Nederland, het heft (Reve zal dat gaarne horen) in eigen hand te nemen. Dit is de enige literaire prijs die een gat in de Moerdijk slaat en die nog niet in de klauwen van bedrijven is gevallen. Anciaux nam daar in feite ook een beslissing voor de Nederlandse bewindsman voor Cultuur, die belast is met het wel en wee van precies dezelfde prijs. Anciaux heeft daar eventjes in zijn eentje Vlaanderen van Wallonië gescheurd, het samen met Nederland tot één groot ongeveer-hetzelfde-taaltje-brabbelend rijk gesmeed, en zichzelf prompt tot minister van Cultuur gebombardeerd. En dat allemaal om de hand van de koning niet te besmetten. Terwijl Anciaux de laatste is om het koningshuis overeind te houden. Zou moeten zijn, want het zijn vooral de mensen van die strekking die op hem hebben gestemd.

Ontslag heeft Anciaux niet genomen. Nog niet. Naar verluidt omdat de ondertekenaars van deze protestactie geen gehoor gaven aan zijn uitnodiging om op zijn kabinet te komen voor een babbel en een stuk taart dat wie weet al voor Reve was besteld. Omdat de biechtvader niet kwam opdagen, voelde de zondaar zich van al zijn zonden vrijgesproken. Ook ik heb mijn naam onder het protest gezet, maar Anciaux heeft mij niet gebeld; ik kan niet zeggen dat ik uitgenodigd was. Ik zou gekomen zijn, met bloemen en een goed boek voor hem.

Over 11 september waren alle pennisten ondertussen zowat leeggeschreven. Men vond de situatie in Afghanistan een beetje onoverzichtelijk worden, dus deze rel kwam goed gelegen. Hier en daar mengde iemand zich in het debat en mopperde dat de heer Reve toch ook opruiende fascistoïde taal spuide.

Nou en? Gaat de Prijs der Nederlandse Letteren naar iemand die kan schrijven of gaat hij naar iemand die zodanig in de politieke wind gaat staan dat hij niet één keer zijn broek natpist. Gaan wij misschien *Reis naar het einde van de nacht* klasseren als een schoolopstel omdat het werd geschreven door een rechtse zak? Moeten wij *Het boek der rusteloosheid* afdoen als een karamellenrijm omdat het brein achter dit meesterwerk voornamelijk werd gestuwd vanuit de rechterhersenhelft? Als u dan nu meteen alle officiële huldeblijken aan het adres van Louis Paul Boon ongedaan wilt maken, hij heeft zijn handen op een veel te jonge bil gelegd. Van alle reacties onthoud ik die van Geert Van Istendael: "De koning heeft de laatste kans gemist om een groot katholiek schrijver van de Nederlandse taal de hand te drukken."

Het gevaar bestaat dat met deze commotie de koning nog gaat denken dat al die schrijvers geen groter verlangen hebben dan hem de hand te drukken; dat zij zijn hand als het summum van erkenning beschouwen. Reve is gewoon heel smerig in de reet genaaid, zoals zelfs hij het nog nooit heeft meegemaakt. In plaats van hem te kronen en te tronen, hebben ze zijn vuile was bovengehaald, hem de vossenstreken van zijn echtgenoot aangewreven nog voor ze zijn bewezen.

En ondertussen worden die protesten tegen Anciaux ondertekend, omdat de zaak-Reve het punt is waar duizenden klachten over deze minister convergeren. Over klassieke muziek deed hij uitspraken die een Spice Girl beter doet; wil hij schouwburg de Velinck in Tongeren roemen, dan heeft hij het over de Velux; wordt een kunstwerk hem te intellectueel dan heeft hij het meteen over vulgariseren. Die man is minister van Cultuur, wil iemand hem daar zelf eens aan herinneren a.u.b.

Hij was nog zo treurig deze week, die Anciaux, verklaarde aan de pers dat hij bang was te worden herinnerd als stichter van deze brand in plaats van als de minister die zoveel heeft gedaan voor het letterenbeleid. Een deftig kunstenaarsstatuut? Een regeling zodat de auteur ooit een frank ziet voor werk dat uit de bibliotheken werd geleend? Een handleiding tot het invullen van een belastingbrief voor schrijvers? Vele schrijvers hebben het gedoe rond Reve aangegrepen om kenbaar te maken dat deze Vlaamse leeuw niet één, maar al zijn nagels heeft geknipt.

En wat we met Reve doen? Laten wij hem de 'Anciaux-vis' overhandigen, zodat de minister tenminste niet als zouteloos herinnerd blijft. Deze prijs zal worden toegereikt aan oude, vieze mannetjes met slechte vriendjes. Schrijven zullen ze in een stijl die velen imiteren, en als zij na de noeste arbeid zich van het blad op het bed concentreren, zullen zij den Heer loven en aanschouwen in een bilnaad. Deze prijs krijgt hij uit handen van de enige democratisch verkozen vorsten, zijnde druivenkoninginnen, carnavalsprinsen en Elvis die nog altijd leeft. Een knapenkoor zal het Te Deum brengen. |

Podium wil Reve-biografie uitgeven

NRC 26/10

Revisten Tom Rooduijn en Theodor Holman willen een biografie schrijven van Gerard Reve, de volksschrijver die volgende maand de tweejaarlijkse prijs der Nederlandse Letteren ontvangt. Podium is bereid om het werk, dat een beoogde omvang heeft van driehonderd pagina's, uit te geven. Holman en Rooduijn behoren – samen met Nop Maas – al jaren tot de kopgroep van gedoodverfde Reve-biografen. Maar strubbelingen met Joop Schafthuizen, de levensgezel van Reve, zorgden steeds voor vertraging in de plannen. Rooduijn: „Om het archief van Reve te zien te krijgen moet je op goede voet staan met Schafthuizen, maar dat is bijna onmogelijk."

Daarom is het plan nu om helemaal geen gebruik te maken van Reve's eigen archief in het Vlaamse Machelen. „Ik heb liever incompleet materiaal, dan dat ik de hete adem van Schafthuizen in mijn nek voel", aldus Rooduijn. Podium-directeur Joost Nijsen juicht dat besluit toe. Hij vindt het getuigen van „de gewetensvolle, calvinistische aard van Nederlanders" dat het hier zo belangrijk is of auteurs of erven hun medewerking verlenen. „In Engeland is het heel normaal om een onofficiële, journalistieke biografie te maken. Dat moet hier ook kunnen." Een van de eerste uitgaven van Nijsen was overigens een kleine biografie van Reve, *Toen Reve nog Van het Reve was*, geschreven door Henk Romein Meijer, en met een voorwoord van Hanny Michaëlis.

Theodor Holman, die naar eigen zeggen ooit een teennagel van Reve in zijn mond heeft gestopt, vindt het 'verrukkelijk' om met Rooduijn samen te werken, maar zijn medewerking is nog niet verzekerd. Een feuilleton over Reve's jonge jaren, dat hij voor *De Groene Amsterdammer* schreef, heeft Holman al toegezegd aan Uitgeverij C.J. Aarts. Als Aarts het feuilleton alsnog wil bundelen, kan dat de biografie bij Podium doorkruisen, zegt Holman. Holman wil Aarts al een tijdje over de kwestie spreken, „maar eerst had ik het te druk, en nu is hij er niet". Uitgever Nijsen hoopt niettemin binnen enkele maanden spijkers met koppen te slaan. „En aangezien deze auteurs snel schrijven moet het boek eind 2003 in de winkel kunnen liggen." NRC 26/10

Reves schrijverschap is 'onverwisselbaar'

ANP

DEN HAAG VR 3/12

Het voorstel om Gerard Reve voor te dragen voor de Prijs der Nederlandse Letteren berust op 'de onverwisselbaarheid van zijn nu al ruim een halve eeuw durende schrijverschap, dat onmiddellijk, en onmiddellijk op het allerhoogste niveau, zichtbaar werd in zijn debuut *De Avonden*'.

Dat staat in het rapport van de jury dat vrijdagavond in het Letterkundig Museum in Den Haag werd voorgelezen. Dit gebeurde bij de de opening van een tentoonstelling over de schrijver. Uit het rapport blijkt dat de zes leden tellende jury niet unaniem heeft beslist.

De Belgische koning reikte de prijs niet uit vanwege een zedendelict van Reves partner Schafthuizen.

Arjan Peters

(FRAGMENT)

'En als je de herenliefde neemt: daarover werd alleen in schandelijke boeken bericht. Ik heb er nooit op een schunnige manier over geschreven. En zonder bij die opscheppers te willen horen die beweren dat de herenliefde het beste van het beste is, of dat vijfentwintig procent van de mannen homo is. Helemaal niet waar. Het is niet het beste van het beste, en het gaat misschien om tien, twaalf procent. Ik het er naar eer en geweten zo goed en mooi mogelijk over geschreven, precies zoals het was.

'De pastoor hier is weleens iets komen vragen, over dingen die hij niet begreep. Dat is het goeie soort hè, dat nog weet wat twijfel is. Wat hij vroeg? Bijvoorbeeld dat twee of drie jongens het met elkaar hadden gedaan. Daar had hij nog nooit van gehoord. Ik zeg: "U hebt toch ook wel eens aan een jongetje zijn elfde vingertje gevoeld?" Ja, hij wist wat ik bedoelde. "Nou dan", zei ik, "en verder moet je alles overlaten aan God." Die man ging wenend weg, en vertelde het aan iedereen. Ik had wel paus kunnen worden.

De koning is dood, Reve de koning

HP 30/11

De Prijs der Nederlandse Letteren is de enige literaire prijs die een gat in de Moerdijk slaat. Maar nu is hij bezoedeld, en nog wel door de Belgische minister van Cultuur zelf. En dat allemaal om de hand van de koning niet te besmetten.

Gerard Reve TR 21/11

Jonathan Huseman (FRAGMENT)

Zowel dat portret als de rel rond Reve's partner Schafthuizen (die beschuldigd wordt van ontuchtige handelingen met een jongen) schetsen een serieuze aftakeling van de schrijver die volgende maand 78 wordt. De Vlaamse minister Anciaux verkondigde met Schafthuizen te moeten overleggen, omdat Reve daartoe niet meer in staat is. „Was de Prijs der Nederlandse Letteren maar zes jaren eerder gekomen, dan was het nog tot Gerard doorgedrongen", verzuchtte Schafthuizen. De festiviteiten die dit jaar rondom de schrijver zijn georganiseerd, komen net op tijd. Volgende week opent het Letterkundig Museum in Den Haag de tentoonstelling 'Gerard Reve. Leraar en belijder', van 14 tot en met 16 december vieren kenners en fans De Grote Reve Dagen en eind november brengt de Bezige Bij de vijftigste en luxe druk van 'De Avonden' uit. Liefhebbers moeten voor het door de auteur gesigneerde boek, inclusief het complete manuscript en aantekeningen, waarvan maar 250 exemplaren verschijnen, duizend gulden betalen.

Het is de kroon op Reve's werk. De schandalen mogen nog zo hebben bijgedragen aan zijn roem, wat bijblijft zijn die prachtige zinnen, waarin het menselijk tekort en het grote, onvervulde verlangen tegelijk hilarisch en beangstigend opduiken. Reve brengt de taal en zijn eigen wezen samen.

Gerard Reve, Leraar en Belijder,
1 december 2001 t/m 26 mei 2002,
Letterkundig Museum Den Haag.
Vrijdag 14 t/m zondag 16 december
aangevuld met De Grote Reve Dagen
met diverse lezingen.
Zie www.letmus.nl

Sommige zijn van een klassieke meligheid, waar menig cabaretier of *stand-up comedian* trouwens nog veel van kan leren, zoals de beruchte sprookjes die in 1969 op een grammofoonplaatje door de schrijver zelf onnavolgbaar droogkomisch werden voorgedragen: 'Er was eens een jongen, die heel stout en ondeugend was. Hij was ook erg ongehoorzaam en lui, en hielp nooit zijn moeder eens bij de afwas. Ja, beste jongens en meisjes, ik ben het met jullie eens, dat het helemaal geen lieve jongen was. Maar hij was wel erg mooi en hij had een heel mooi, fijn, lief, stout jongenskontje. Daarom was Sint Nicolaas, die, zoals jullie weten, een echte kindervriend is, helemaal gek op hem. Jullie willen allemaal graag wat van Sint Nicolaas, maar nu wilde Sint Nicolaas iets van die jongen!' Verontrustender worden dan die nu gebezigd worden in het dagelijkse Sinterklaas-journaal op de televisie.

VK 30/11 **Arjan Peters**

1 **Gerard Reve: Verzameld werk, deel 6.**
L.J. Veen; 768 pagina's; *f* 79,90.
ISBN 90 204 6021 8.

Jean Pierre Rawie ontvangt 'De avonden' namens Gerard Reve

De Groninger dichter Jean Pierre Rawie neemt morgen het eerste exemplaar in ontvangst van het 'koninklijk exemplaar' van Gerard Reves roman *De avonden*. Dit is een luxe fotodruk van het oorspronkelijke handschrift uit de jaren veertig. MTRO 29/11

Rawie is hiervoor gevraagd door de auteur van het meesterwerk. Reves gezondheid zou het niet meer toelaten deze vijftigste druk zelf in ontvangst te nemen.

De ceremonie vindt morgen plaats bij de opening van de tentoonstelling 'Gerard Reve, leraar en belijder' in het Letterkundig Museum in Den Haag. De vervanging staat overigens los van de affaire Reve-Schafthuizen, die de afgelopen weken het literaire nieuws domineerde. "Rawie en Reve zijn gewoon oude vrienden", verklaart adjunct-directeur Aad Meinderts van het museum de invalbeurt door 's lands succesvolste dichter. Rawie zegt zelf niet te weten waarom hij voor de uitreiking is gevraagd. Van Reve is wel bekend dat hij een liefhebber is van het werk van de Groninger.

Van het kostbare drukwerk zijn slechts 250 exemplaren uitgegeven. De bibliofiele exemplaren zijn inmiddels vergeven, maar er is hoop voor de Revianen, want er komt ook een 'volkseditie' uit, zoals het Letterkundig Museum het noemt. Die kost 250 gulden. "Je komt als het ware in contact met het handschrift", zegt Meinderts enthousiast. Dichterbij het origineel zullen gewone stervelingen niet komen. Het museum verwierf het handschrift voor 160.000 gulden, waarmee het het duurste Nederlandse handschrift is. Het mag dan ook alleen door literatuurwetenschappers met handschoenen worden vastgehouden.

ANDRÉ SPAANSEN

Letterkundig Museum pakt uit met Reve

ANP VK 1/10/01

DEN HAAG

Het Letterkundig Museum in Den Haag houdt half december De Grote Reve Dagen, geheel gewijd aan de schrijver Gerard Reve. Het programma bevat lezingen over zijn werk, interviews, vertoningen van tv-uitzendingen en zelfs een modeshow. Op 21 november krijgt Reve in Brussel de Prijs der Nederlandse Letteren.

door **Theodor Holman** VA 17/11

Je zou bij Gerard Reve de vraag kunnen stellen: wie is de Meedogenloze Jongen over wie hij regelmatig schreef? Is het de volmaakte jongen? Of is het «de Dood die waarheid zijt», zoals in het gedicht *Herkenning:*

Nu weet ik wie gij zijt,
de Jongen die ik eenzaam zag te Woudsend
en daarna,
nog op dezelfde dag
in een café te Heeg.
Ik hoor mijn moeders stem.
O Dood, die waarheid zijt:
nader tot u.

We weten het niet precies. Wel heeft Reve hem eens gezien: «Opeens zag ik hem liggen, en dat was het wonderlijke: in een kleine kaki tent, in de tuin van zijn paleis. Ik zag verder niemand. Eén van de helften van de voorhang van het tentje was opgeslagen, en daardoor kwam het, dat ik hem duidelijk kon zien liggen, in zijn deken gerold, op het grondzeiltje, en zonder matras. Er was een teer, roerloos licht van een stormlampje, dat heel laag brandde. Eén van zijn armen was bloot, en zijn hoofd was iets opzij gezakt, half weggegleden van de opgerolde trui die hem tot kussen diende. Zijn wimpers waren neergeslagen en hij sliep, zijn mond iets geopend.»

Reve kan hem niet benaderen. Wel weten we wat hij allemaal met de Meedogenloze Jongen wil doen: een sadomasochistisch spel dat we vanaf nu «het revisme» zullen noemen, want dat is de naam die Reve er zelf aan heeft gegeven en waarover we straks iets meer zullen vertellen.

Het citaat van de Meedogenloze Jongen is het einde van het verhaal dat Gerard in 1964 schrijft: «*Brief door tranen uitgewist*» uit het boek *Nader tot U*. In het daaropvolgende verhaal, «*Brief in de Nacht geschreven*», komen we voor het eerst Teigetje tegen aan wie *Nader tot U* is opgedragen.

In het dagelijks leven heet Teigetje Willem Bruno van Albada. Reve beschrijft Teigetje eigenlijk niet — hij is wat ziekjes en drinkt daardoor aanmerkelijk minder in het verhaal dan Gerard. Wel weten we wat hij met Teigetje wil doen: zijn wil. Maar ook wil Gerard het revisme belijden.

Het revisme is ingewikkeld, want enigszins schizofreen, maar wel wezenlijk voor het werk en de opvattingen van Reve en zijn verhouding met jongens. Het revisme komt in het kort neer op het volgende: zodra Reve de Meedogenloze Jongen ziet, wil hij een andere, bijna nog mooiere jongeling aan die Meedogenloze Jongen offeren. Die Meedogenloze Jongen mag dus met de Mooie Jongeling doen wat hij wil, terwijl Gerard hierbij assisteert, de Mooie Jongeling martelt en hem tegelijkertijd wil redden. In de woorden van Reve zelf: «Ik wil aan de Meedogenloze Jongen allerlei jongens geven, die ik zelf eveneens begeer, maar die ik mijzelf bij voorbaat ontzeg, om ze hem te offeren. Het revisme bevat als bestanddelen, het sadisme en het masochisme, maar is een derde nog mysterieuzer vorm van het seksueel Mysterie, en is de voltooiing van een allergeheimste drievuldigheid van de Liefde.»

De reviaan Gert Hekma schetst in het artikel *De Meedogenloze Jongen* (1990) wat Reve eigenlijk met deze uitspraak beoogt, wat precies die allergeheimste drievuldigheid van Liefde beduidt. Hij komt tot de conclusie dat je voor het revisme in ieder geval twee jongens nodig hebt, de geofferde en de doomprinsmartelaar. Hij gaat enigszins voorbij aan de tragiek van dit revisme, want het is een fantasie die alleen maar fantasie is en nimmer in de werkelijkheid kan plaatsvinden, immers: Reve zelf wil bij dit spel tegelijkertijd voyeur zijn van zijn

door **INGRID HOOGERVORST** TEL 29/11

'Leraar en Belijder' is de titel van de overzichtstentoonstelling van Gerard Reve die vanaf morgen in het Letterkundig Museum in Den Haag te zien is. De opening wordt verricht door de uit de literatuur van de grote schrijver bekend geworden Lieve jongens Tijger en Woelrat, waarachter de vroegere partners Henk van Manen en Willem Bruno van Albada schuilgaan.

De tentoonstelling, die tot 26 mei 2002 is te bezichtigen, werd samengesteld door gastconservator en Reve-kenner Nop Maas, het ontwerp was in handen van Wim Crouwel. Aanleiding is de aan Gerard Reve toegekende driejaarlijkse Prijs der Nederlandse Letteren, die de 77-jarige schrijver op 21 november door koning Albert in Brussel zou worden uitgereikt maar die door de beslissing van de Belgische minister van Cultuur Bert Anciaux nu zonder feestelijke bijeenkomst is toegekend.

Opmerkelijk

De titel 'Leraar en Belijder' niet alleen gekozen vanwege de enorme invloed die Reve als schrijver heeft gehad op het naoorlogse literaire klimaat in Nederland. Ook voor de emancipatie van homoseksuelen is hij van belang geweest en met zijn omstreden politieke opvattingen en opmerkelijke religieuze overtuigingen lokte hij menig debat uit.

door Hans Vossen (DE BELGISCHE XL)

Juni - Juli 2001 UITKOMST 78

Wat is de overeenkomst tussen de Hollandse schrijver Gerard Reve en 't oudste vrouwtje van België? Ze wonen allebei in Machelen, bezoek die plaats dus, zijn oude vrouwtjes, z'n afgebrande supermarkt, z'n weet ik veel. Reve kun je er wellicht ook bezoeken, maar als je ouder dan 30 bent is dat niet aan te raden. Want dat is oud en dus seksueel onaantrekkelijk vindt de schrijver. Om Reve aan z'n trekken te laten komen is het een en ander nodig. Men neme een jongen met een schooljongenslijf, met geile kleertjes en dito lichaamsgeur. Die moet je dan flink straffen op de plaats *waar de rug z'n naam verliest*, terwijl je vaste vriendje toekijkt en zich aftrekt. Of je doet dat laatste zelf terwijl je vaste vriend de schooljongen neemt, U ziet maar. Alles kan, niets moet, zoals de contactadvertenties ons leren.

Verstandskies van Reve tentoongesteld

Teigetje en Woelrat openden gisteravond de grote Reve-tentoonstelling in het Letterkundig Museum te Den Haag NRC

Door Wilfred Takken

DEN HAAG, 1 DEC. „In ieder geval staat het werk van Gerard Reve nu weer centraal, na al dat gezeur over pielemuisjes en ministers die moesten aftreden," zei neerlandicus Nop Maas gisteravond op de opening van de tentoonstelling 'Gerard Reve, Leraar en Belijder' in het Letterkundig Museum te Den Haag. Hiermee verwees Maas, die de tentoonstelling samenstelde, naar de affaire rond Reve, die vorige week de Prijs der Nederlandse Letteren niet uit handen van de Belgische koning Albert mocht ontvangen, omdat Reve's geliefde Joop Schafthuizen wordt verdacht van ontucht met een minderjarige.

Ondanks Maas' wensgedachte was de affaire nooit ver weg op de feestelijke opening. Museumdirecteur Anton Korteweg refereerde in zijn toespraak aan Schafthuizen als „'s lands meest bekende levenspartner." Reve's uitgever Robert Ammerlaan zei over de dag dat Reve de prijs had moeten krijgen: „Joop heeft een flesje prik opengetrokken en een boterham met pindakaas klaargemaakt." Ook wist hij te melden dat het prijzengeld, 16.000 euro, inmiddels op de girorekening van Reve is gestort.

Belangrijker bij-effect van de affaire was dat het juryrapport, dat op de prijsuitreiking voorgelezen had moeten worden, alsnog gisteravond werd voorgelezen, door jurylid Gillis Dorleijn. In het rapport schrijft de jury: „Het gehele oeuvre is doortrokken van de grote thema's van liefde, seksualiteit, dood, God, die juist in hun verbeelding in vaak banaliteiten zich in hun grootheid manifesteren. (...) Het oeuvre wordt voorts beheerst door een onnavolgbare stijl, waarvan elke zin als van Reve afkomstig, terstond herkenbaar is: in elk deel ervan is het geheel aanwezig." De jury besteedt speciale aandacht aan Reve's gedichten, die hij roemt om „hun zeer grote eenvoud, directheid, bijbels-gekleurd taalgebruik - Reve kan een nakomeling zijn van de Prediker -, de elegische toon en de ook voor zijn proza kenmerkende vermenging van het banale en het verhevene." De jury, onder voorzitterschap van Kees Fens, was overigens niet unaniem in zijn toekenning.

Reve en Schafthuizen waren zelf niet aanwezig bij de opening, maar wel Reve's ex-vrouw, de dichter Hanny Michaelis, en de dichter Jean-Pierre Rawie die als „plaatsvervanger van Reve" het eerste exemplaar van de vijftigste editie van *De Avonden* - met daarin de facsimile van het hele manuscript - in ontvangst nam. Het echtpaar Willem Bruno en Henk van Albada, in Reve's werk uit de jaren zestig en zeventig voorkomend als zijn geliefden Teigetje en Woelrat, openden vervolgens de voorstelling, na eerst een vermakelijke serie dia's en zwijgende filmpjes uit de tijd dat ze Reve kenden te hebben getoond. Ook zongen de aanwezigen de smartlap *De Ballade van het Eenzame Hart* die Reve in 1959 schreef.

Op de tentoonstelling zijn onder meer de manuscripten van *De Avonden* (1947), *Werther Nieland* (1949), en *Melancholia* (1951) te zien, alsmede vele varianten van de gedichten die hij voor *Nader tot U* schreef. Ook staat in een vitrine het beroemde speelgoedkonijn dat Frits van Egters in *De Avonden* martelt en uiteindelijk vergeeft „wegens je grote verdiensten voor de zaak."

Opmerkelijk is de aanwezigheid van Reve-relikwieën als plukjes schaamhaar en een 'Verstandskiesch". Volgens gastconservator Maas zijn deze relieken minder opmerkelijk als je bedenkt dat Reve zichzelf als een soort toekomstige heilige ziet, een verspreider van het Katholieke geloof. Vandaar ook de titel van de expositie: 'Leraar en Belijder'. Maas: „Wat dat betreft is Reve net als Lodewijk van Deyssel, hij bewaart alles wat met hem te maken heeft; niet alleen geschriften maar ook treinkaartjes en drankrekeningen. Al heel vroeg had hij het gevoel dat die Reviana van belang konden zijn." Het aangrijpendste object is de 'Spiegel van de familie Bobrowmitsky', die enigszins afgelegen tegen een grijze wand hangt. Het is het enige overgebleven meubelstuk van een, met de Reve's bevriende, joodse familie die in de Tweede Wereldoorlog door de Duitse bezetters werd gedood. Reve beschreef het lot van het gezin in *De ondergang van de familie Boslowits* (1946).

Letterkundig Museum Den Haag t/m 26/5. Inl (070) 333 9666.

eigen daden en meedoen: hij wil al die leuke jongens wel, maar dat kan dus niet. Nooit. Althans, niet in deze wereld. Maar toch...

Steeds weer probeert hij in de werkelijkheid het revisme in praktijk te brengen. Hij spoort mooie jongens op en wil die dan aan zijn liefdesvriend geven nadat hij die jongens zelf ook neemt — wat hem niet altijd bevalt. Dat levert, hoe pijnlijk soms ook, af en toe aardige verhalen op bij voormalige «vriendjes» van Gerard. Ooit sprak ik een van die vriendjes, die anoniem wil blijven. Die vertelde dat Gerard hem met een lederen riem tamelijk hard op zijn billen sloeg terwijl hij riep: «Beken! Beken!» De jongen wist niet wat te bekennen en riep in zijn nood: «Ik beken, ik heb het gedaan!» Waarna Reve ophield met slaan, huilde, de jongen in zijn armen sloot en zei: «Ik zal voor je getuigen dat jij het weliswaar hebt gedaan, maar dat het mijn schuld is.» Bijna revisme, maar nog niet echt.

Eind jaren zestig, begin jaren zeventig gaat het niet goed met Gerard. Tijger is dan, zoals we hebben gezien, nog in zijn leven, maar wat Gerard precies wil en moet, weet hij niet. Hij ervaart tal van paradoxen. Hij is volbloed homo, maar heeft eigenlijk een hekel aan de homowereld, hij wil katholiek worden, maar worstelt met de katholieke praktijk, hij worstelt met zijn verleden en met de drank. Hij zuipt zich een delirium, komt in het ziekenhuis terecht en wil dood, omdat hij niet meer weet hoe hij leven moet. Moeizaam kruipt hij erboven op, maar goed gaat het niet. Hij slikt pillen. Veel pillen. En die vallen soms niet goed met de drank, die hij niet laat staan. Hij is al van Amsterdam naar Friesland gevlucht, maar daar wil het ook niet lukken. Wel heeft hij enig succes als schrijver, maar ook dat succes bevalt hem niet. Het bestaan is hard, de verdiensten zijn gering. De uitgever Johan Polak zoekt contact met hem. Die vertelde mij: «Gerard was er slecht aan toe. Een wrak. Ik heb toen alles wat ik aan geneesmiddelen bij hem thuis vond bij elkaar geraapt en weggegooid.»

Gerard moet weer gaan schrijven. Dat wordt het boek *De Taal der Liefde*. In dat boek komen we voor het eerst Woelrat tegen.

Woelrat is onder de indruk van de sfeer in Greonterp, in het kleine huisje van Gerard en Tijger. Zijn eerste gedachte bij binnenkomst is: «Hoefde ik hier maar nooit meer weg.» Aldus vertelde hij op 25 oktober 2001 in het programma *Barend en Van Dorp* waar hij en Teigetje te gast waren.

Het was Tijger die aan Gerard vroeg of het goed was dat Henk bij ze bleef. Wat was die sfeer die Woelrat zo aantrekkelijk vond? Teigetje was in ieder geval niet meer zo enthousiast. Na een verhouding van zo'n zes jaar kon hij Gerard bijna niet meer aan. Hij vertelde dat hij zich opgesloten voelde in Greonterp en verder had Gerard depressie op depressie en deed hij niet rustig aan met de drank. Henk was een welkome afwisseling, iemand die de sfeer doorbrak.

Woelrat zag Gerard iets anders. Hij bewonderde de grote schrijver. Bij de Amsterdamse Werkgroep voor Homosexuelen van de Universiteit van Amsterdam was hij «kandidaat katholiek A» tegengekomen van wie hij wist dat die Reve kende. Hij vroeg of A hem bij Tijger en Gerard wilde introduceren.

Gerard werd na enige tijd verliefd op Woelrat. «Gerard had moeite met de kunst toen ik kwam», zei Woelrat in *Barend en Van Dorp*. «Hij wilde veel waarmaken, maar dat lukte hem niet. We maakten wel heel veel liefde in die tijd.» Gerard vertelde hem steeds geile verhalen — en dat zou later de basis vormen voor *De Taal der Liefde*.

Als het boek af is en uitgegeven wordt door Johan Polak ziet Gerard dit als een wending in zijn leven. Hij is oprecht gelukkig en kondigt «via de Verrekijk» in een interview met Aad van den Heuvel aan dat hij met Tijger en Woelrat gaat trouwen. Het komt voor de jongens als een verrassing. Een paar dagen later worden er ringen gekocht in Sneek. Woelrat herinnert zich dat de man het maar vreemd vond dat er drie ringen gekocht moesten worden.

«Er zouden nog makkelijk vijftien boeken met die verhalen kunnen verschijnen», volgens Woelrat. Maar met hem in de hoofdrol verscheen alleen nog het boek *Lieve Jongens*. Tijger nam in die tijd meer afstand van Gerard.

«Hoe is het verder gegaan?» vroeg Woelrat. Met deze zin wordt Woelrat in de literatuur geïntroduceerd. Reve beschrijft hem wel: «Ik aanbad hem, in een welhaast radeloze, ademloze aanbidding, waarbij ik voor altijd geknield voor hem zou willen liggen en hem alles ter wereld geven wat ik voor hem zou kunnen bemachtigen, maar tegelijkertijd wilde ik hem, in allerzondigste wreedheid, alle verhalen vertellen van wat ik met Jongens en mannen had uitgevoerd, hen vele malen mooier en begeerlijker voorstellend dan ze ooit in werkelijkheid waren geweest, en soms zuchtend in de trant van: ‹Een erg lieve jongen. Ik was echt helemaal van de kook. Nee, niet zo maar een of andere onbenullige jongen. Hij had iets teders, iets liefs, iets echts.› *Oud en verzopen*, maar ik kon het niet laten Woelrat te tergen.»

Het revisme krijgt zijn beslag. Reve kan zijn fantasie waarmaken, maar weer niet helemaal. Hij kan de jongen offeren, maar eigenlijk wil hij dat niet, want hij is ook verliefd op hem. Het huisje in Greonterp wordt al snel te klein. Het is een komen en gaan van Jongens, maar Gerard wordt er niet vrolijker van. De Jongens besluiten in Veenendaal te gaan wonen bij de moeder van Woelrat. Reve heeft niet veel nodig. Hij bouwt er een hok waar hij kan schrijven en een brits waarop hij kan slapen en zijn fantasieën kan uitleven. «In de bioscoop van je eigen geest, zijn alle films gratis», zegt hij in die tijd.

Hij weet zijn somberheid te overwinnen door regelmatig naar Lourdes te gaan. Tijdens een van die reizen heeft hij zijn oog laten vallen op een huis in Poët Laval in Frankrijk.

Het wordt steeds duidelijker: de driehoeksverhouding lost niets op. Er komen verwijten en ruzies. Woelrat en Teigetje trekken steeds meer met elkaar op. Gerard wil naar Frankrijk. Hij wil rigoureus breken met het leven hier. Hij wil rust, en niets anders. In het vervolg op *De Taal der Liefde* en *Lieve Jongens* komt Tijger alleen nog voor in een herinnering. (In een verhaal overigens waarin Gerrit Komrij en diens liefdesvriend Charles Hofman een grote rol spelen.)

Gerard wil in Frankrijk een eigen huis bouwen. Een Zomerpaleis. Daartoe woont hij met Woelrat en Tijger enige tijd in een tent. Maar de ruzies en de verwijten worden erger. Ze besluiten in 1973 uit elkaar te gaan. De Meedogenloze Jongen die ooit in een tent was waargenomen, verdwijnt op het moment dat het allemaal in orde leek.

Het huwelijk wordt ontbonden. De «allergeheimste drievuldigheid van de Liefde» vindt geen voltooiing.

Gerard is tijdelijk alleen.

Tijger en Woelrat storten zich in de brei- en wolmode. Op 22 juli 1999 trouwen zij. Ze verklaarden onlangs nog steeds van Gerard te houden. Ze zien het zo, dat Gerard eigenlijk van hen is weggelopen.

Gerard heeft ze altijd aangeraden om een boek te schrijven over hun driehoeksverhouding. Dat moet dan heten «Ons Leven Met Reve». Ze zijn hier onlangs aan begonnen.

◆

Reve kopieerde dagelijks leven

ROTTERDAM, 22 NOV. *De avonden*, in 1947 het debuut van Gerard Reve, blijkt nog exacter dan veelal wordt aangenomen te zijn gebaseerd op de realiteit van de laatste tien dagen van het jaar 1946. De toen net 23-jarige Reve legde het plan om *De avonden* te schrijven vast op tweede kerstdag van 1946, zodat hij deels achteraf een 'dagboek' van hoofdpersoon Frits van Egters moest reconstrueren. Hij verwerkte onder meer de weersverwachtingen uit *Het Parool* in zijn roman. Ook door hem genoemde programma's van de veelvuldig aangezette radio komen vaak precies overeen met de werkelijkheid van toen.

Zo werd Bachs *Cantate voor Tweede Kerstdag*, die Frits van Egters op tweede kerstdag hoorde, inderdaad die dag uitgezonden op Hilversum 1. En het *Filmpraatje* dat Van Egters hoorde op de middag van 28 december 1946, werd door L.J. Jordaan uitgesproken om 15.15 uur.

Sommige critici verweten Reve destijds zijn realisme, de 'kopieerlust des dagelijksen levens'. Reve vertaalde en verdraaide in *De avonden* wel allerlei namen en titels. L.J. Jordaan werd 'W.J. den Tuin', het orkest The Skymasters heet er 'De Luchtmeesters' en *Sensation Number One* werd 'Sensatie Nummer Een'.

Het lesje in het begrip voor jazz, dat Frits van Egters op eerste kerstdag aan zijn ouders gaf, is gebaseerd op een twee dagen eerder uitgezonden radioprogramma van de jazzkenner mr. C. Poustochkine over 'Het luisteren naar jazz-muziek'.

Gerard, Teigetje (l.) en Woelrat poseren trots met hun zojuist in Sneek gekochte trouwringen, voorjaar 1970

HF 23/11 cultuur | Tom Kellerhuis | foto's Teigetje

De Jongens heten ze in de boeken van Gerard Reve. Teigetje en Woelrat, alias Willem Bruno van Albada en Henk van Manen, modeontwerpers. Op 22 juli 1999 trouwden ze officieel. Maar zonder hun Grote Liefde Gerard Reve is dat huwelijk eigenlijk incompleet. Of, zoals Woelrat het zegt: "In ons leven is nooit een ander gekomen."

Vooralsnog resten slechts de herinneringen aan De Grote Volksschrijver. Het huwelijk tussen Teigetje en Gerard Kornelis van het Reve in 1969 in de Allerheiligstehartkerk in Amsterdam. De komst van Woelrat niet lang daarna. De breuk midden jaren zeventig. Het feit dat er tot op de dag van vandaag nauwelijks meer contact is.

Gewapend met een koffer vol uniek diamateriaal en een viewer laten de twee een voorbije, maar prachtige tijd naar boven komen. Terwijl Teigetje dia's sorteert in het speciaal voor deze gebeurtenis gereserveerde consulaat van Malta, dat gevestigd is in het hoofdstedelijke Hotel de l'Europe waar De Jongens twee keer per jaar hun show geven, levert Woelrat commentaar. "Hier zat Gerard een teddybeer die hij van de vuilnis had meegenomen te kastijden. Onderwijl citeerde hij sprookjes uit *Een eigen huis*. Dat was in de Plantagekerklaan in Amsterdam. Het huis was nog niet opgeknapt; het babybehang van de vorige bewoners zat nog aan de muur."

Teigetje: "En dit is in de Boslaan in Veenendaal. Het huis van Henk zijn moeder, waarschijnlijk toen we daar een keer logeerden. Gerard vond het er zo fijn dat we er zijn gaan wonen. Hier zijn *De taal der liefde* en *Lieve jongens* geschreven, eigenlijk onder invloed van Henk, die dag in dag uit met Gerard bezig was."

Woelrat: "Hier zit Gerard te schrijven bij het huis van Geert van Oorschot in Frankrijk. Daar zijn *Nader tot U* en *Op weg naar het einde* geschreven. Hier is hij op het idee gekomen om zelf iets in Frankrijk te kopen."

Teigetje: "En dit is datzelfde huis, maar dan van binnen. Henks moeder was toen mee. Ze kookte voor ons, bij nacht en ontij."

Woelrat: "Maman is heel oud geworden en volledig vereenzaamd gestorven met alleen wij erbij. Iedereen is vergeten dat ze Maman was en dat ze heel wat tot stand heeft gebracht daar in Veenendaal met drie van die gekke jongens. Gerard had dat van Maman bedacht: *Maman coupe le pain, papa fume une pipe.*"

Van lieverlee komen de verhalen los: de anekdoten over het leven met Gerard. Soms moet de stekker uit de viewer, anders branden de dia's door. De Jongens praten honderduit. Over eten bijvoorbeeld, of de drank. Of over overwinteren in Frankrijk.

Teigetje: "Kijk, dat eten was meestal zeer elementair. Aardappels in de schil met de modder er nog aan, want Gerard vond het onzin die eraf te halen. En dan moest je ze met schil en al opeten. wilde je geen trut zijn. Van sausjes en zo hield hij niet, dat vond hij maar lastig."

Woelrat: "De eerste week bij Gerard kon ik ook niet eten. Ik werd er heel misselijk van. Het was zo onappetijtelijk dat ik heel veel moeite had mijn bordje leeg te eten. En dan kon Gerard geweldig schelden: trut dit, trut dat, weer zo'n trut."

Teigetje: "Wat heel vies was, was zijn slasaus. Pinda-olie met azijn, rauwe bloem erin om een soort body te krijgen, een flinke scheut koffiemelk van Friesche Vlag en verder alle kruiden die er in het keukenkastje te vinden waren. Zo was de dressing bij ons. En het smaakte door al die kruiden ook altijd precies hetzelfde."

Woelrat: "Gerard kookte meestal. Hij begon geloof ik om een uur of vier. Het

Verwijs HP 23/11

was uiteindelijk best smakelijk, maar wel even wennen. Ik was mijn moeders hand van koken gewend; die was wat eleganter. Ik vond trouwens die slasaus later, waanzinnig eigenlijk, heerlijk. Wij hebben zijn zuivere kookstijl een beetje overgenomen: wij koken nog steeds zo."

Teigetje: "Kipje rozijn, dat was wel lekker. Dat kon hij goed."

Woelrat: "Ik kookte dus ook, maar dan kon Gerard nooit goed kakken. Dat was een heel ritueel. We moesten altijd komen kijken."

Teigetje: "Dat was net zo belangrijk als de astrologie."

Woelrat: "Gerard dronk nooit zomaar. Hij overlegde altijd eerst met ons. Zullen we wat drinken? Is het al tijd? En soms dronk hij tijdenlang niets."

Teigetje: "Steeds had hij nieuwe theorieën hoe hij van de drank af moest komen."

Woelrat: "Dan wou hij voor ons weer een ranke jongeling worden en dan ging hij op gewicht. Hij liep toen tegen de vijftig."

Teigetje: "Kijk, in dit huis in Frankrijk zou Gerard gaan overwinteren. Het was oktober. Wij zouden intussen het huis in Friesland opknappen; dat hebben we ook gedaan. Hij deed heel stoer; pas tegen de kerst zouden wij overkomen en intussen zou hij dan heel goed kunnen schrijven. We waren nog geen dag thuis of de telegrammen lagen al in de bus: 'Kom me direct halen, ik word zo depressief. Al die laaghangende wolken, ik hou het niet meer uit.'"

Woelrat: "En de volgende ochtend stond de postbode er alweer met een telegram."

Teigetje: "We hebben het een week gerekt, tot Gerards ontzetting. Daar is nog wel een leuke correspondentie van."

Woelrat: "Er zijn zo'n veertig liefdesbrieven van die week. Dat zijn eigenlijk de enige brieven die het Letterkundig Museum in principe heeft willen kopen."

Langzamerhand raken de dia's erdoorheen en wordt het gesprek serieuzer van toon. Waarom het uiteindelijk misging. Waarom het niet meer wilde met Gerard, ook niet toen Woelrat erbij kwam.

Teigetje: "Ik vond het heel zwaar met Gerard na zes jaar en ik dacht dat het met Henk erbij beter zou gaan. Dat het ook voor Gerard fijn zou zijn."

Woelrat: "Het is lastig uit te leggen hoe moeilijk een huwelijk met Gerard is."

Teigetje: "Hij was altijd heel onrustig. Altijd nieuwe plannen."

Woelrat: "We hebben voortdurend tegen hem gezegd: 'Als je niet meer kunt schrijven, als er geen geld meer binnenkomt, dan gaan wij gewoon werken voor jou.' Dat vond hij een heel fijn idee. Maar zijn carrière en zijn ambitie gingen toch boven ons. Hij zei: 'Ik kies in de eerste plaats voor mijn werk. Dan pas komen jullie.' En toen heb ik gezegd dat ik het daar volledig mee oneens was. Kijk wat het hem heeft opgeleverd. Hij had de Nobelprijs kunnen krijgen, dat was echt haalbaar. Gerard was echt een van de grootste schrijvers. Wij zouden hem hebben vastgebonden en geranseld totdat hij besloten zou hebben niet meer aan die archaïsche schrijfstijl vast te houden. Vreselijk, verschrikkelijk. Wij vinden dat zijn werk wee en melig is geworden."

Teigetje: "Dat is duidelijk onze mening en dat hebben wij ook altijd proberen te voorkomen. Als hij zulke dingen voorlas, zei ik: 'Ik vind er niks an.'"

Woelrat: "Dat vond hij niet leuk, hoor, dan stond hij op zijn achterste benen. Maar de volgende dag zei hij: 'Lees het nog eens, ik heb het veranderd.'"

Teigetje: "Als je zei dat je het hele boek wat minder vond, vond hij dat behoorlijk erg. Dan viel je in ongenade. We hebben later van mensen gehoord die hij daarna nooit meer wilde zien."

De ménage à trois begon na drie jaar scheurtjes te vertonen. Het zou niet lang meer duren tot de Grote Breuk.

Teigetje: "Gerard vond Veenendaal opeens niks meer. Hij wilde zich permanent in Frankrijk vestigen, waar hij een stuk berg had gekocht. Maar verder stond er nog niks. Het was een ruïne, die moest worden opgebouwd. Wij waren begonnen met een breiwinkel en het ontwerpen van kleding. We wilden zelf wat geld verdienen, want we moesten altijd bij Gerard onze hand ophouden. Hij deed daar nooit vervelend over, maar iets bijzonders kon je nooit kopen."

Woelrat: "We werden grote jongens."

Teigetje: "We wilden af en toe iets van luxe voor onszelf hebben, maar Gerard was zo Spartaans, die vond dat onzin."

Woelrat: "Onnozele jongensluxe hoor, meer verlangden we niet."

Teigetje: "Ik heb een keer een moderne fauteuil gekocht, want we zaten altijd maar op die zelfgetimmerde glaskistenhouten banken. Dat gaf niet, maar we wilden af en toe ook wel eens op een echte stoel zitten. Maar goed, wij wilden ons niet in Frankrijk vestigen. Dat heeft de breuk opgeleverd. We hadden allebei onze studie al voor hem opgegeven. We wilden best helpen verbouwen, maar niet alles achter ons verbranden.

"Daar was hij heel kwaad over, echt woedend dat we niet mee wilden. Volgens ons werd hij daarin gesteund door Guus van Bladel en Johan Polak. Iedereen vond het idioot, dat gedoe met zijn drieën; dat kon toch nooit goed gaan. Ze hebben hem echt losgeweekt van ons."

Woelrat: "Wij zijn tot 1990 van slag geweest door Gerards vertrek. We zijn er inmiddels wel overheen, maar we ontkomen nooit meer aan de rollen van Teigetje en Woelrat. Dat zal ons hele verdere leven zo blijven. Dus in 1990 hebben we gezegd: weet je wat, we gaan er een boek over schrijven. *Ons leven met Reve*. Dat gaat bij Veen verschijnen. Het contract is getekend, maar we hebben nog wel even tijd nodig."

Teigetje: "We hebben nog niet zoveel, maar we zijn wel al begonnen."

Woelrat: "Het zou het beste zijn als we het samen konden schrijven, met Gerard erbij dus. Dat zei hij altijd: 'Waarom worden we alle drie niet schrijver?' Als Tijger zich kwaad maakt en een brief schrijft, is die niet van een van Gerard te onderscheiden."

Teigetje: "Nou, nee hoor, die enorme inspiratie die Gerard had, heb ik niet."

Woelrat: "Ja, echt hoor. Tijger is buitengewoon begaafd en intelligent. Iedereen heeft onze bijdrage aan het werk altijd onderschat. Ze dachten dat dat geen enkele waarde had, dat wij gewoon twee onbenullen waren en alleen maar geld kostten."

Teigetje: "Ik vond het heel raar dat toen Gerard vertrok we van niemand ooit meer wat hoorden. Hij was natuurlijk de beroemde schrijver en wij waren niks. Dat hebben we wel heel duidelijk gemerkt."

Nog één keer gingen ze op bezoek, jaren later in Schiedam, waar Schafthuizen en Reve toen woonden, in 1986.

Woelrat: "Gerard had gevraagd om alle teksten die nog bij ons lagen. We dachten: die gaan we hoogstpersoonlijk brengen, want met de post raakt het maar kwijt."

Teigetje: "Het was eigenlijk een heel geslaagd en keurig bezoek. Gerard gaf nog een hele stapel gesigneerde boeken mee. En van Joop Schafthuizen kregen we foto's van jongens mee waar hij erg trots op was. Thuis hebben we gedacht: dan moeten ze ook maar eens bij ons komen. Maar plotseling belde Joop op. Die begon geweldig te gillen en te schreeuwen: 'Wij hebben al elf jaar een strakke vriendschap en jullie moeten niet denken dat je ertussen kunt komen.' Ik zeg: 'Hoe kom je erbij? Ik ben allang blij dat Gerard onder de pannen is, waarom zou ik ertussen moeten komen?' Schafthuizen was absoluut niet voor enige reden vatbaar en knikkerde geloof ik toen de haak erop.

"Daarmee was het dan afgelopen. Vele jaren later heb ik Gerard nog eens op zijn verjaardag opgebeld om hem te feliciteren, maar toen kreeg ik Joop aan de lijn die zei dat Gerard niet aan de telefoon wilde komen. Sindsdien hebben we geen contact meer."

Woelrat: "Dat we Gerard niet meer zien, is vreselijk jammer, maar het is onduidelijk in hoeverre hij daar zelf de hand in heeft gehad. Hij had toch tegen zijn partner kunnen zeggen: 'Ik wil die jongens weer eens zien.' Dat heeft hij nooit gedaan."

Ze missen Gerard intussen vreselijk. Dat is de slotconclusie na een lange scheiding. Daarom komen ze na jarenlang stilzwijgen uit hun schulp. Het heeft lang genoeg geduurd. Gerard moet ook naar de opening komen, vinden ze, van de fototentoonstelling in het Letterkundig Museum eind november die door De Jongens wordt verzorgd. Het is een vurige wens, misschien wel tegen beter weten in.

Woelrat: "Die ene keer, met Joop Schafthuizen erbij, bleef het samenzijn formeel. Tijger is nog met Gerard in onze Porsche naar de Chinees geweest en ze hebben toen heel veel kunnen bespreken. Wij hadden eigenlijk toen ook al de indruk dat Joop niet zo'n erotische band had met Gerard, dat Joop geen revist is."

Teigetje: "Ik kan me best voorstellen dat het voor Joop heel moeilijk is om het met Gerard allemaal goed te laten gaan. Hij is echt niet makkelijk. Gerard kan zeer eigenzinnig en lastig zijn. Hij is vaak depressief – heel somber, tot huilens toe – en soms buitengewoon agressief."

Woelrat: "We zouden weer vrienden willen zijn. Niet om koffie en thee te komen drinken en dan weer weg. Maar wij weten natuurlijk niet of hij ons zich überhaupt nog herinnert. Kijk, een partnerschap is natuurlijk ingewikkeld. Maar wel zou hij de lichamelijke band met ons moeten herstellen. Wij weten toch hoe hij is? Ik vind dat je kunt zien dat de erotiek, voor hem het allerbelangrijkste, helemaal weg is. Hij moet leven zonder erotische relaties! Dat is toch vreselijk?

"Hij kan inderdaad beter dood zijn zo. Gerard kan helemaal niet leven zonder erotiek. Zonder een wellustige liefdesband. Het lijkt me gruwelijk voor Gerard om te moeten sterven zonder minnaar."

Teigetje: "Ik begrijp niet waar Joop zich zo druk om maakt."

Woelrat: "Ik weet nog heel goed dat ik voor het eerst met Gerard vree. Dat ik me uitkleedde en dat Gerard huilde, en ik dus dacht: wat ik doe, is heel slecht. Gerard was natuurlijk ontroerd; dat begreep ik toen niet. Gerard is naast Willem de belangrijkste man in mijn leven."

Teigetje: "Ik denk wel eens dat het Joop bijzonder ergert dat iedereen de periode met ons zo ophemelt. Dat hij toen zulk mooi werk maakte. Joop wil natuurlijk dat ze dat over hém zeggen en over zíjn tijd met Reve. Dat zal hem wel steken."

Woelrat: "Wij hopen natuurlijk dat de relatie hersteld is voordat Gerard doodgaat."

Teigetje: "Gerard is welkom als hij terug wil, hoor. Als dat huishoudelijk een beetje te regelen valt tenminste, maar dat denk ik wel. Als Joop er de brui aan zou geven, zou hij direct bij ons mogen wonen."

Woelrat: "Hij heeft altijd opgezien tegen het sterven en hij is echt heel bang voor de dood. Dat kun je ook in zijn poëzie lezen. Ik begrijp niet dat hij niet gewoon bij ons terugkomt. Hij hoeft niet bij Joop weg, maar hij kan toch ook bij ons komen? Dan kunnen we hem sprookjes vertellen en kan hij gewoon weer bij ons in bed slapen. Gerard is een sprookjesprins. Maar wij zijn toch ook een soort sprookjesprinsen?" |

De fototentoonstelling **Gerard Reve, Leraar en Belijder** is te zien van 30 november tot 26 mei in het Letterkundig Museum te Den Haag.

Op 14, 15 en 16 december worden daar **De Grote Reve Dagen** gehouden, waar De Jongens onder meer een modeshow houden.

Rechter verdacht van bezit kinderporno

Maastricht - Rechter Fokke Fernhout (45) van de rechtbank in Maastricht heeft plotseling ontslag genomen omdat hij ervan verdacht wordt kinderporno in zijn bezit te hebben. Hij zal zich te zijner tijd voor een andere rechtbank in Nederland moeten verantwoorden.

Onder druk van de aanzwellende geruchten over de motieven van de vice-president van de arrondissementsrechtbank in Maastricht heeft Justitie gisteren de reden van het ontslag bekend gemaakt. De rechter wordt vervolgd wegens overtreding van artikel 240b van het Wetboek van Strafrecht. Het gaat hierbij om het bezit – in de privé-sfeer – van afbeeldingen van seksuele gedragingen waarbij jeugdigen beneden de leeftijd van 16 jaar waren betrokken. Er is geen sprake van verdenking van andere strafbare feiten, zoals ontucht. De rechter zelf heeft nooit een geheim gemaakt van zijn seksuele geaardheid. Hij heeft als voorzitter van de strafkamer ook zedenzaken behandeld en verdachten berecht.

Betrokkene wilde maandag tegenover deze krant niet ingaan op de achtergronden van zijn plotselinge vertrek. Gisteren was hij al onbereikbaar voor commentaar. Volgens insiders is hij met zijn pleegzoon vertrokken naar Frankrijk. Zijn woning staat te koop. Volgens de wettelijke procedure die hiervoor geldt, heeft hoofdofficier van Justitie J. van Eck in Maastricht, de Hoge Raad der Nederlanden verzocht een andere rechtbank (en daarmee een ander parket) aan te wijzen voor de verdere afdoening van de zaak.

Justitie wil niet zeggen hoe is ontdekt dat de rechter thuis over de kinderporno beschikte.

Limburgs Dagblad, 6 november 2001

Vice-president van rechtbank betrapt op kinderporno

door Joan van den Dungen

MAASTRICHT, woensdag

Vice-president mr. Fokke F. van de rechtbank Maastricht blijkt betrapt op het bezit van kinderporno. F. (45) legde afgelopen maandag plotseling en tot ieders verrassing zijn functie neer. TEL 7-11

Binnen de Maastrichtse rechtbank is de zedenzaak ingeslagen als een bom. „Het gaat om afbeeldingen van seksuele gedragingen van kinderen beneden de 16 jaar in de privé-sfeer", meldt persofficier mr. M. Steeghs. „Een zeer gevoelige zaak, dat zal u duidelijk zijn."

Een Maastrichtse persrechter haastte zich maandag nog te verklaren dat F. wegens persoonlijke redenen zou zijn opgestapt. Maar nadat de Limburgse tv-zender L1 gisteravond de kwestie belichtte, bevestigde de persofficier schoorvoetend dat er kinderporno op zijn thuiscomputer is ontdekt. Diverse advocaten die kind aan huis zijn in het gerechtsgebouw spraken al van klassenjustitie.

De zaak kwam aan het licht na een aangifte van een huisvriend van de rechter. De Maastrichtse hoofdofficier heeft, om alle schijn van partijdigheid te vermijden, de Hoge Raad nu verzocht een andere rechtbank aan te wijzen om de strafzaak tegen vice-president F. in gang te zetten.

F., die als zeer kundig bekend staat, is gisteren samen met zijn partner Arno K. onverwacht vertrokken naar Zuid-Frankrijk. Zijn woning in Maastricht blijkt helemaal leeg te staan. Buren zeggen voor een raadsel te staan.

De vice-president, die binnenkort weer als strafrechter zou gaan optreden, verklaarde maandag nog dat hij geen officieel afscheid wil en ook geen afscheidsreceptie wenst. „Ik wil rust. Ik ga mij bezighouden met het ontwerpen van computerprogramma's, dat deed ik ook al op de universiteit", zo meldde F. maandag nog.

De voormalige voorzitter van de strafkamer maakte zich binnen het arrondissement Maastricht als burgerrechter sterk voor een snellere afhandeling van in zijn ogen veel te lang slepende civiele procedures. De laatste jaren trad hij op als economisch rechter.

F.'s advocaat, mr. R. Wagemans ontkende gisteravond desgevraagd alle aantijgingen tegen zijn cliënt. Hij zegde deze krant toe binnen een half uurtje een toelichting op de kwestie te zullen geven, maar liet het, kort nadat justitie de kinderpornovondst bevestigde, afweten. Hij had zijn antwoordapparaat ingeschakeld.

mr. F.J. Fernhout - Vice president

Plaatsvervangend bestuurslid van de Stichting Elisabeth Strouven
Kantonrechter-plv. te Maastricht, Heerlen, Sittard
Bestuurslid van de stichting Emmaüs Hartelstein
Bestuurslid van de stichting Werkplaats
Docent SSR, PAO-Nijmegen, Vermande, Kluwer, NOVA, PAO-Maastricht, NIK

Justitie zwijgt over betrokkenheid Maastrichtse magistraat bij kinderporno

door JOAN VAN DEN DUNGEN en JOHN VAN DEN HEUVEL

TEL 8/11

MAASTRICHT, donderdag

Het klassieke doofpotverhaal of een normale afhandeling van een 'huis-, tuin- en keuken-strafzaak'? De gemoederen binnen de muren van het Maastrichtse Paleis van Justitie zijn sinds gisteren hoog opgelaaid door een heuse 'affaire'. De als onkreukbaar bekend staande vice-president mr. Fokke F. van de rechtbank Maastricht blijkt te zijn betrapt op het bezit van een behoorlijke hoeveelheid kinderporno.

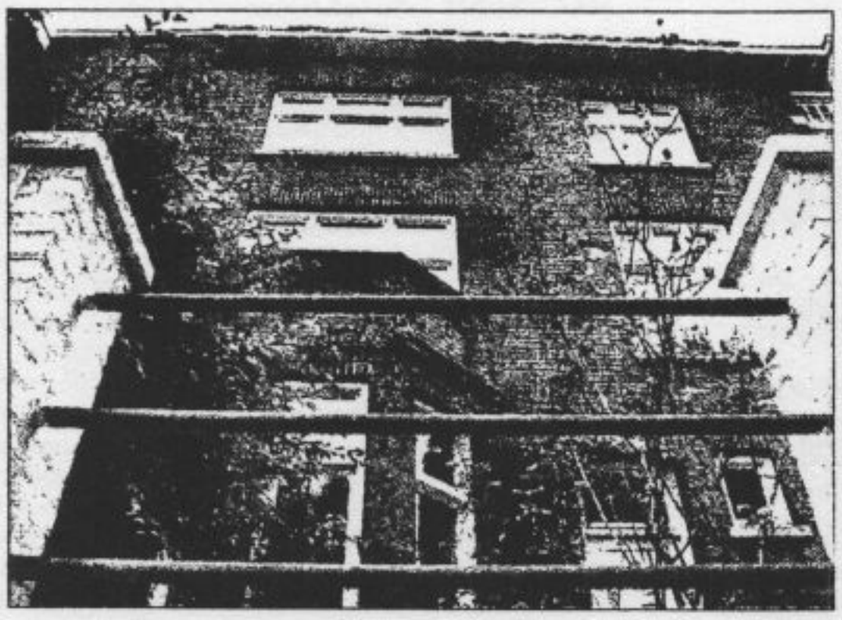

■ Het huis van mr. Fokke F. is leeggehaald en staat inmiddels te koop voor 1 miljoen gulden.

FOTO: FRITS WIDDERSHOVEN

Maar waar justitie er in soortgelijke gevallen als de kippen bij is om het ontmaskeren van zedendelinquenten naar buiten te brengen, zwijgt ze nu als het graf. Dit tot woede van veel Limburgers, die vinden dat sprake is van klassenjustitie en vriendjespolitiek. Wordt topmagistraat F., die inmiddels de wijk naar het buitenland heeft genomen, inderdaad de hand boven het hoofd gehouden?

Afgelopen maandag, toen het plotselinge vertrek van rechter F. bekend werd, verklaarde de Maastrichtse persrechter mr. R. Philippart nog dat de vice-president om persoonlijke redenen was opgestapt. De lokale Limburgse televisiezender L1 onthulde een dag later dat het vertrek van de rechter verband hield met een zedenzaak, maar woordvoerders van rechtbank en openbaar ministerie bleven de lippen stijf op elkaar houden. Pas na lang aandringen van de media kwam het OM dinsdag met een uiterst summiere persverklaring.

Doofpot

Volgens Maurice Ubags, eindredacteur van L1, heeft justitie duidelijk geprobeerd de zaak in de doofpot te stoppen. „Toen ik de persrechter vroeg naar de kwestie ontkende hij alles", zegt Ubags. „Nee, het zijn puur persoonlijke problemen, riep hij. Privacy, daar kunnen we niks over zeggen. Terwijl hij toen al wist dat er een verzoek aan de Hoge Raad was gedaan om de strafzaak in gang te zetten. Dan probeert hij gewoon een collega af te schermen. Zoiets grenst aan bedriegen."

Volgens Ubags heeft ook het openbaar ministerie geprobeerd de zaak uit de pers te houden. „Toen we het item wilden uitzenden, smeekte de persofficier van justitie of we dat niet wilden doen. In ruil daarvoor zou ze vertellen hoe het zat. Dat hebben we dus niet gedaan. Ik zei, mevrouw het is uw taak om te vertellen wat er speelt. We bedrijven hier geen koehandel."

Ook rechter F. zelf stelde pogingen in het werk om de werkelijke redenen van zijn vertrek te maskeren. Gevraagd naar de reden van zijn plotselinge opstappen, verklaarde de magistraat maandag (dus nog voor de werkelijke reden van zijn aftreden bekend werd): „Ik wil rust. Ik ga mij bezighouden met het ontwerpen van computerprogramma's. Dat deed ik ook al op de universiteit." F. blijkt zijn statige herenhuis aan de Tongerenseweg in Maastricht, waar hij zo'n tien jaar lang woonde met zijn pleegzoon uit Frankrijk, vorige week halsoverkop te hebben verlaten. Het huis staat leeg en is inmiddels te koop voor één miljoen gulden.

Verbaasd

Zijn buurman Flip Philips (68) zag de rechter vrijdag en zaterdag met zijn spulletjes sjouwen. „Hij had zo'n klein vrachtwagentje gehuurd", zegt de buurman. „Eerlijk gezegd was ik een beetje verbaasd, want hij had helemaal niet gezegd dat hij ging verhuizen. Het is een hele aardige man. Maar nu ik de krant heb gelezen valt het kwartje."

Ook gisteren weigerde justitie in te gaan op vragen over wat in de wandelgangen van het Maastrichtse justitiepaleis inmiddels de 'zaak F.' is gaan heten. Waarom de rechter net als in vergelijkbare zedenzaken niet is aangehouden, blijft daarom onduidelijk. Al met al lijkt de rechterlijke macht behoorlijk moeite te hebben met de afhandeling van strafzaken die eigen medewerkers betreffen, hetgeen ook blijkt uit eerdere incidenten waarbij hoge justitiemedewerkers in de fout gingen.

Vier jaar geleden werd de Bossche officier van justitie mr. Frans G. ontmaskerd als de oversekste gluurder, die vrouwen in de Brabantse hoofdstad jarenlang de stuipen op het lijf had gejaagd. De aanklager, die regelmatig met de broek op de knieën naar dames stond te gluren, kon zijn perverse praktijken afkopen met een boete van duizend gulden en bekleedt vandaag de dag een topfunctie bij het Parket-Generaal in Den Haag.

> ***'Persofficier smeekte of we niet wilden uitzenden'***

Kinderporno op pc: rechter weg

PAR. 7-11

(Van een verslaggeefster)

AMSTERDAM - Vice-president Fokke F. (45) van de rechtbank in Maastricht heeft onverwachts ontslag genomen. Hij wordt verdacht van het in bezit hebben van kinderporno. Justitie bevestigt de verdenking en heeft de zaak voorgelegd aan de Hoge Raad, die een ander parket zal vragen de zaak te behandelen.

Persofficier M. Steeghs van de rechtbank in Maastricht wil niet vertellen hoe is ontdekt dat F. kinderporno in huis had. Hij houdt het bij de officiële verklaring. Hij spreekt met klem tegen dat sprake is van andere misdrijven, zoals ontucht.

Gisteren kwam de regionale omroep L 1 in Maastricht met het bericht dat F. in verband wordt gebracht met een ontuchtzaak. Justitie en de advocaat van de verdachte, R. Wagemans, hebben geprobeerd de berichtgeving tegen te houden. De advocaat eiste van L 1-Televisie dat zij onmiddellijk zou stoppen met het uitzenden van de nieuwsprogramma's over de rechter. Volgens de advocaat heeft de omroep een suggestie gewekt die F. grote schade heeft berokkend. Hij zal in een kort geding een schadevergoeding eisen.

"Er is ons verteld te stoppen met de berichtgeving. Als we op die eis ingingen, zouden we horen hoe de vork in de steel zat. L 1 heeft gewoon de uitzending doorgezet. Daarna kwam de rechtbank met een persbericht en hebben we een tekst gemaakt dat de rechter om kinderporno en niet ontucht in opspraak is gekomen," aldus redacteur M. Ubags. Volgens hem gaat het om een zeer bekwame rechter.

Ubags zegt het geding met vertrouwen tegemoet te zien. "We hebben de fout in de loop van de avond rechtgezet; overeind blijft dat deze rechter wordt verdacht van een seksueel getint delict."

F. werkte tien jaar voor de rechtbank in Maastricht. Hij maakte zich onder meer sterk voor het versneld afhandelen van civiele vorderingen en trad ook op als economisch politierechter. Zijn huis in Maastricht staat sinds gisteren leeg wekt de indruk van een overhaast vertrek. De telefoon wordt niet opgenomen. Mensen die bellen, krijgen de voice-mail. Volgens L 1 is de rechter onlangs naar Zuid-Frankrijk vertrokken.

Rechter wegens bezit kinderporno opgestapt

Van onze verslaggever VK

AMSTERDAM 7/11

Een van de vice-presidenten van de rechtbank in Maastricht, mr. F.F., heeft onverwachts ontslag genomen. Hij wordt verdacht van het in bezit hebben van kinderporno. Justitie bevestigt de verdenking en heeft een ander parket gevraagd de zaak te behandelen.

De 45-jarige F. zou zich schuldig hebben gemaakt aan het in bezit hebben, in de privésfeer, van afbeeldingen van seksuele gedragingen waarbij jeugdigen zijn betrokken onder de zestien jaar.

De rechter stapte twee weken geleden al op. De zaak kwam dinsdagavond in de openbaarheid door een uitzending van de regionale omroep L1.

Die meldde dat F. in verband wordt gebracht met ontucht met een kind. 'Dat is niet het geval', zegt persofficier I. van Hilten. Volgens haar is er geen sprake van andere strafbare feiten, naast het in bezit hebben van kinderporno.

De advocaat van de verdachte, R. Wagemans, eiste gisteravond stopzetting van de nieuwsuitzending over de rechter. L1 voegde daarop een corrigerende tekst toe.

De rechtbank bevestigt het vertrek van F. 'We zijn een zeer gewaardeerde collega kwijt', zegt persrechter R. Philippart. De vice-president, stelt hij, werkte ruim tien jaar als rechter en maakte naam door een versneld regime voor civiele zaken op poten te zetten. Voorheen waren dat vaak langdurige procedures.

'Hij is wat ons betreft om privéredenen vertrokken en wij respecteren zijn privacy. Met zijn ontslag voorkomt hij verdere schade aan de rechtbank Maastricht.'

OM meet met twee maten

Wanneer bij een politieman in opleiding kinderporno wordt aangetroffen maakt justitie in Limburg dat zelf bekend met een persbericht. Een week later gebeurt dat niet wanneer de vicepresident van de Maastrichtse rechtbank in staat van beschuldiging wordt gesteld, ook voor bezit van kinderporno. Klassenjustitie? Ja, stelt eindredacteur Maurice Ubags van de regionale televisieomroep L1. Nee, zeggen de woordvoerders van het Openbaar Ministerie (OM).

JOURN 16/11

Het blijkt dat de Limburgse opsporingsapparaten, één in het noorden en één in het zuiden, er verschillende meningen op na houden op het gebied van persvoorlichting. Het arrondissement Maastricht is heel expliciet. 'Wij gaan niet actief naar buiten', stelt persofficier Marise Steeghs. Daarentegen stuurt haar collega Karin Janssen van het parket Roermond geregeld persberichten rond. Ook wanneer het kinderporno betreft. Janssen: 'In het algemeen maken wij wel melding van onze zaken. Er is tenslotte niets vreemds aan waar wij mee bezig zijn'. Wel hanteert ze daarbij de landelijke OM-regel van terughoudendheid. 'Er moet eerst rechterlijke toetsing zijn geweest.' Dat Maastricht uiteindelijk wel met een persverklaring naar buiten is gekomen heeft met de berichtgeving van L1 te maken. De regionale zender meldde op basis van 'betrouwbare' bronnen dat de betreffende rechter ontucht had gepleegd. Een pertinente onjuistheid, stelt Steeghs. Om 'verdere schade te voorkomen' stelde ze in allerijl vanuit huis een persbericht op dat nog dezelfde avond is verstuurd naar de media.

Janssen uit Roermond ziet in beide zaken voldoende stof om eens een gesprek met haar zuidelijke collega aan te knopen. 'Tenslotte moeten we wel eenduidig zijn'.

Overigens krijgt de zaak voor L1 hoogstwaarschijnlijk nog een staartje. Richard Wagemans, de advocaat van de verdachte rechter, heeft de regionale omroep inmiddels schriftelijk aansprakelijk gesteld voor schade die de rechter heeft geleden doordat hij van ontucht is beticht. (GC)

Rechter weg wegens bezit kinderporno

BTE 7/11

MAASTRICHT/ANP - De vice-president van de rechtbank in Maastricht heeft onverwachts zijn ontslag genomen. De regionale omroep L1 zegt uit betrouwbare bronnen te hebben vernomen dat hij in verband wordt gebracht met ontucht met een kind.

Justitie bevestigt in een reactie dat een lid van de arrondissementsrechtbank te Maastricht ervan wordt verdacht in het bezit te zijn van pornografische afbeeldingen.

Het zou hierbij gaan om seksuele gedragingen waarbij ook jeugdigen zijn betrokken, aldus justitie. Justitie spreekt met klem tegen dat er sprake zou zijn van andere strafbare feiten, zoals ontucht.

De rechtbank heeft het ontslag van de rechter bevestigd. De man zou om persoonlijke motieven zijn opgestapt. De man was ruim tien jaar rechter en maakte zich onder meer sterk voor het versneld afhandelen van civiele vorderingen.

De vice-president zelf was niet voor commentaar bereikbaar. Zijn woning staat sinds gisteren leeg.

Volgens insiders is hij met zijn pleegzoon vertrokken naar Frankrijk.

Dagblad De Limburger woensdag 07 november 2001

Rechter verdacht van bezit kinderporno
MAASTRICHT - Vice-president F. van de rechtbank in Maastricht wordt ervan verdacht kinderporno in zijn bezit te hebben. De rechter heeft inmiddels ontslag genomen.
Persofficier M. Steeghs van justitie in Maastricht wilde gisteravond niet kwijt hoe ontdekt is dat F. thuis kinderporno had. Justitie liet alleen een officiële mededeling uitgaan waarin wordt gesproken over "bezit - in de privésfeer - van afbeeldingen van seksuele gedragingen waarbij jeugdigen beneden de leeftijd van zestien jaar waren betrokken'. Steeghs benadrukte dat er geen sprake is van andere strafbare feiten. Er is ook geen aangifte gedaan.

F. was gisteravond niet bereikbaar voor commentaar. Zijn advocaat, R. Wagemans, wilde slechts zeggen dat hij een schadevergoeding gaat eisen van tv-zender L1, omdat die aanvankelijk meldde dat de vice-president van ontucht werd verdacht. Die mededeling werd later via een tekst onder in beeld gecorrigeerd, maar Wagemans vindt dat onvoldoende. Volgens hem heeft L1 zijn cliënt ernstig beschadigd.

Verantwoordelijk redacteur M. Ubags van L1 zegt de claim met vertrouwen tegemoet te zien. Ubags benadrukt dat de zender de fout in de loop van de avond heeft rechtgezet, maar dat overeind blijft dat F. wordt verdacht van een seksueel getint delict.

Justitie in Maastricht heeft de zaak voorgelegd aan de Hoge Raad, die deze zal doorsluizen naar een andere rechtbank.

Rechter Maastricht van bezit kinderporno verdacht

Door een onzer redacteuren NRC
MAASTRICHT, 7 NOV. Een van de vice-presidenten van de rechtbank in Maastricht, de 45-jarige F., wordt verdacht van het bezit van kinderporno. Hij heeft ontslag genomen. Dat heeft een woordvoerder van justitie bevestigd.

De kwestie is gisteravond door justitie in de openbaarheid gebracht. Dat gebeurde nadat de regionale omroep L1 had gemeld dat de rechter zich schuldig gemaakt zou hebben aan ontucht met kinderen. Justitie ontkent dat. De woordvoerder zegt: „Het gaat (..) om het bezit, in de privé-sfeer, van afbeeldingen van seksuele gedragingen waarbij jeugdigen beneden de leeftijd van 16 jaar waren betrokken. Er is geen sprake van verdenking van andere strafbare feiten, zoals ontucht."

Persrechter R. Philippart spreekt over een 'gewaardeerd collega'. „Hij heeft ongeveer twee weken geleden om persoonlijke redenen ontslag genomen. Zijn besluit kwam wel als een verrassing."

Gisterochtend meldde het Limburgs Dagblad dat de rechter plotseling ontslag genomen had. „Om persoonlijke redenen", zei hijzelf in een interview. „Plotseling wilde ik niet meer verder op de rechtbank. Na ampel beraad heb ik toen besloten mijn ontslag te nemen."

De hoofdofficier van justitie in Maastricht heeft vorige week het dossier over de rechter in handen gesteld van de Hoge Raad. Die moet nu een rechtbank in een ander arrondissement aanwijzen om de zaak te behandelen.

F. was ruim tien jaar rechter in Maastricht. Eerst in de straf-, de laatste jaren in de civiele sector. Bij de rechtbank was hij verantwoordelijk voor de versnelde afhandeling van civiele vorderingen. Hij was ook economisch politierechter. Advocaat R. Wagemans van de verdachte heeft de regionale omroep een schadeclaim „van zes nullen" in het vooruitzicht gesteld voor haar berichtgeving, aldus een woordvoerder van L1 Radio en Televisie. Wagemans was vandaag niet voor commentaar beschikbaar.

Rechtbank Maastricht is ziek van schandaal rond rechter

NYHN 6/11

Maastricht – Het vertrek van vice-president F. (45) bij de rechtbank in Maastricht wegens het bezit van kinderporno komt hard aan. De rechter stond namelijk bekend als een werkpaard, zo valt in de wandelgangen van de rechtbank op te maken. Hij deed het werk van twee rechters. Zijn plotselinge vertrek treft de rechterlijke organisatie in Maastricht in het hart. Vooral omdat zijn vertrek vanwege het bezit van kinderporno een vieze smaak achterlaat.

De gesprekken in de hal van de rechtbank in Maastricht gaan al dagen maar over een onderwerp: het ontslag van rechter F. en de reden van zijn abrupte vertrek. Vooral op naaste medewerkers van de griffie maakt de affaire een diepe indruk. F. was niet alleen populair, maar vooral zijn deskundigheid op alle terreinen van de rechtspraak was spreekwoordelijk. De rijen in Maastricht lijken zich dan ook te sluiten rond de rechter. "Ik ben er ziek van", zegt een rechtbankklerk.

Hij is niet de enige binnen de muren van het paleis van justitie. Hij kreeg evenals zijn collega's verleden week in de gaten kreeg dat er iets aan de hand was. "Wij hebben uiteindelijk in de krant moeten lezen wat er hier speelde," mort een ander. F. had tot verrassing van zijn medewerkers verleden week al zijn spullen opgehaald en was met onbekende bestemming vertrokken. Naar verluidt is hij met zijn pleegzoon naar Frankrijk vertrokken. Niemand werd van tevoren ingelicht. Advocaten weten te vertellen dat de affaire al veertien dagen geleden is gaan spelen en tot topoverleg op de rechtbank heeft geleid. Daar moet overigens met F. zijn afgesproken geen ruchtbaarheid aan zijn ontslag en zeker niet aan de reden daarvan te geven.

Al verleden week donderdag en vrijdag was duidelijk dat het ontslag in brede kringen in Maastricht bekend was en tot steeds meer vragen leidde. "Ik vraag me af wie F. heeft aangegeven. Dat moet wel bijna iemand zijn geweest die toegang tot zijn woning had", zegt een parketmedewerker. De persofficieren van Justitie zwijgen op dat punt.

Ook raadsman Richard Wagemans, zijn vroegere collega-advocaat, die als raadsman optreedt van F., wil niet op dit onderdeel van de affaire ingaan. De regionale tv-zender L1 heeft het bericht de wereld ingestuurd dat F. wegens ontucht met kinderen had moeten vertrekken. Dat bleek niet meer dan een gok. L1 herriep de mededeling overigens bliksemsnel. Over de ongetrouwde rechter met pleegkinderen gingen binnen de rechtbank al jaren geruchten. Tot problemen heeft dat eerder nooit geleid, ook niet tijdens zedenprocessen. (GPD)

Kandidaat-agent met kinderporno

PAR 3-11

ROERMOND – Justitie heeft een negentienjarige politieman in opleiding gearresteerd op verdenking van het verspreiden van kinderporno. Dat heeft justitie in Roermond gisteren bekendgemaakt. De man zat op de politieschool in Heerlen, maar verspreidde volgens justitie de kinderporno via internet vanuit het arrondissement Roermond. Tijdens een huiszoeking in zijn woning werden op een computer 364 afbeeldingen met kinderporno aangetroffen. (ANP)

Personeel: geen ontslag om porno

NRC

HEERLEN/GELEEN, 3 NOV. Drie werknemers van DSM vechten bij de kantonrechter hun ontslag op staande voet aan. DSM wees hen de deur nadat op de door hen gebruikte bedrijfscomputers pornografisch materiaal was aangetroffen. Een vierde medewerker werd op staande voet ontslagen nadat op diens bedrijfslaptop kinderporno werd ontdekt. Bij een controle van de harde schijven is volgens de advocaat van de drie die hun ontslag aanvechten bij zeker 29 werknemers pornografisch materiaal aangetroffen. De raadsman spreekt dan ook van willekeur. Volgens een woordvoerder van DSM zouden de drie ontslagenen meer porno op hun computers hebben gehad dan de anderen. (ANP)

Opgestapte rechter dreigt omroep

Onderzoek naar pornobezit rechter

Door een onzer redacteuren NRC
DEN HAAG, 15 NOV. Het parket in Arnhem gaat het onderzoek doen naar vice-president F. van de rechtbank in Maastricht. Dat heeft de Hoge Raad der Nederlanden beslist. De vice-president wordt verdacht van het in bezit hebben van kinderporno. Gaat justitie tot vervolging over, dan vindt berechting plaats door het gerechtshof in Arnhem. De rechter nam op 31 oktober ontslag, nadat de verdenkingen tegen hem waren gerezen.

Kinderporno TR p/11

van onze verslaggever

MAASTRICHT – De raadsman van de Maastrichtse rechter F. F., mr. R. Wagemans, heeft de Limburgse tv-zender L1 gedreigd met een miljoenenclaim. Het station bracht dinsdagavond het bericht dat de vice-president van de rechtbank wegens ontucht met minderjarigen zou zijn opgestapt bij de rechtbank.

Het openbaar ministerie (OM) in Maastricht ontkent echter met klem dat F. daarvan wordt verdacht. Het parket brengt hem enkel in verband met het bezit van kinderporno, een delict waarop maximaal vier tot zes jaar celstraf staat.

De 45-jarige F. zal zich later voor de rechtbank moeten verantwoorden. Het OM heeft de Hoge Raad verzocht een andere rechtbank aan te wijzen voor de afdoening van de zaak. Welke dat zal gaan worden is nog niet bekend.

F. was ruim tien jaar rechter. De voormalig voorzitter van de strafkamer maakte vooral naam als rechter in civiele zaken. Hij ijverde voor versnelde afhandeling van burgerlijke claims, procedures die doorgaans veel tijd in beslag nemen. De laatste jaren trad hij op als economisch politierechter.

De zaak F. kwam dinsdag in de openbaarheid door een artikel in het *Limburgs Dagblad*, waarin gewag werd gemaakt van het plotselinge ontslag van F. Dinsdagavond onthulde L1 – tot woede van F.'s raadsman – de reden van het ontslag: ontucht.

Wagemans eiste onmiddellijk stopzetting van de uitzending over zijn cliënt, maar het station volstond met een kort tekstje onder in beeld, nadat het OM had bevestigd dat het om het bezit van kinderporno ging.

Eindredacteur M. Ubags van L1 is zich van geen kwaad bewust. „Twee goede bronnen hadden ons geïnformeerd over de zaak. Eentje sprak over een zedenmisdrijf, de ander over ontucht. Misschien hadden we, beter het woord 'zedenmisdrijf' kunnen gebruiken. Daar valt het bezit van kinderporno ook onder."

Ubags verwijt justitie het misverstand zelf in de hand te hebben gewerkt. „Ondanks langdurig aandringen van onze kant, bleef het OM volhouden dat F. om een persoonlijke reden was opgestapt."

Pas 's avonds laat bleek persofficier Van Hilten bereid te zijn, in ruil voor het staken van de uitzending, de ware toedracht te vertellen."

Bang voor een claim is de eindredacteur niet. „Ik zie niet in dat wij de rechter méér schade hebben toegebracht door het woordje 'ontucht', een zedenmisdrijf waarvoor je maximaal twee jaar langer celstraf kunt krijgen."

De raadsman van F. wilde gisteren niet op de zaak ingaan.

Protest tegen ontslag wegens porno

GELEEN (ANP) – Drie werknemers van DSM vechten bij de kantonrechter hun ontslag op staande voet aan. DSM wees hun de deur nadat op de door hen gebruikte bedrijfscomputers pornografisch materiaal was aangetroffen. REF.D 3/11

Een vierde medewerker werd op staande voet ontslagen nadat op diens bedrijfslaptop kinderporno werd ontdekt. DSM liet op 19 september een controle van de harde schijven van de bedrijfscomputers uitvoeren. Daarbij is volgens de advocaat van de drie die hun ontslag aanvechten bij zeker 29 werknemers pornografisch materiaal aangetroffen. Raadsman D. Lie spreekt dan ook van willekeur.

Volgens een DSM-woordvoerder zijn tegen werknemers die ondanks het bezit van porno mochten blijven, wel maatregelen getroffen. De drie ontslagenen zouden volgens hem meer porno op hun computers hebben gehad dan de anderen. Hij gaat niet verder op de zaak in. „Het gaat hier om een interne zaak en om privacybelangen. Dat hangen we niet aan de grote klok."

Lie eist via de rechter in een versnelde procedure dat zijn cliënten weer aan het werk mogen en hun loon krijgen doorbetaald. De advocaat benadrukt dat de zaak van de drie werknemers die hun ontslag aanvechten, losstaat van de werknemer die op het bezit van kinderporno betrapt is. Volgens de advocaat betreft de laatste verdachte een manager. DSM geeft geen commentaar.

In Limburg is een 19-jarige politieman in opleiding gearresteerd op verdenking van het verspreiden van kinderporno.

KLM'er wegens kinderporno ontslagen

Van een onzer verslaggevers TEL 14/11
AMSTELVEEN, woensdag

Een KLM-medewerker is ontslagen wegens bezit van kinderporno, die onder meer in de computer van zijn werkgever was opgeslagen. Tegen de man, die al meer dan 25 jaar in dienst was, is aangifte bij justitie gedaan.

Vier anderen, werkzaam op dezelfde automatiseringsafdeling, zijn geschorst wegens het bezoek aan sekssites op het internet en computermisbruik. Kinderporno is bij hen vooralsnog niet aangetroffen. Het is onduidelijk of de ontslagen man de kinderporno heeft verhandeld.

De verdachte was samen met zijn collega's viermaal gewaarschuwd dat zij met hun praktijken moesten stoppen. Daaraan gaven zij geen gehoor.

Oud-medewerkers DSM met porno eisen baan terug

Tel 22/11

Van een onzer verslaggevers

SITTARD, donderdag

Drie oud-werknemers van DSM hebben gisteren bij de kantonrechter in Sittard hun baan teruggeëist. Op hun bedrijfscomputers werden in september in totaal 230 pornografische bestanden aangetroffen, waarna ontslag op staande voet volgde.

Advocaat D. Lie acht die straf te hoog. Hij wil dat de mannen van 39, 34 en 32 jaar uit Urmond, Bunde en Berg aan de Maas weer in dienst worden genomen. Lie vindt dat er van willekeur sprake is. In totaal werden 29 werknemers betrapt op de aanwezigheid van 'niet-deugdelijk materiaal', zijn drie cliënten verloren hun baan, vier anderen kregen een berisping en moesten een deel van hun salaris inleveren. Een man wordt vervolgd wegens het bezit van kinderporno, de overigen gingen vrijuit.

Lie benadrukte dat het gebruiken van de computer voor privé-doeleinden bij de zeventig mannelijke werknemers van de bewuste ACN-fabriek binnen het DSM-concern gewoonte is. „Het is schering en inslag in zo'n machocultuur", zei de raadsman in zijn pleidooi. „Mijn cliënten waren zich van geen kwaad bewust."

Voor de DSM-leiding waren de grenzen van het toelaatbare bij het drietal echter overschreden. „Dit zijn geen vieze plaatjes, dit is ronduit smerig", zo beoordeelde raadsvrouwe H. Beaumont de foto's en filmpjes op de harde schijf. „Hiervoor zijn de bedrijfscomputers niet bedoeld."

Volgens de ontslagen mannen waren zij onvoldoende ingelicht over de bestaande bedrijfsregels. „Er zijn geen duidelijke richtlijnen", zo vatte Lie samen. DSM geeft aan dat wel degelijk voor iedereen helder moet zijn wat wel en wat niet kan. Dat een van de drie verder onder meer zijn correspondentie als voorzitter van een dartclub op de DSM-computer had opgeslagen, werd niet als „diefstal van de baas zijn tijd" beoordeeld.

Ontslag om porno op bedrijfscomputer

SITTARD — De drie werknemers van DSM die op 21 november in een kort geding hun baan hadden teruggeëist, zijn gisteren door de kantonrechter in Sittard in het ongelijk gesteld. De drie mannen van 39, 34 en 32 jaar oud waren in oktober met onmiddellijke ingang ontheven uit hun functie als procesoperator bij de ACN-fabriek, nadat op hun bedrijfscomputers een groot aantal pornografische bestanden was gevonden.

De directie van het Limburgs chemieconcern vond de afbeeldingen onaanvaardbaar en stelde dat het om oneigenlijk gebruik van DSM-apparatuur ging en dat de veiligheid in het geding was. De drie verklaarden niet van tevoren over de geldende reglementen te zijn ingelicht. Ook zou er, volgens hun advocaat D. Lie, sprake zijn van willekeur omdat de bewuste foto's en films bij in totaal 29 werknemers waren aangetroffen. De rechter verklaarde het ontslag van de mannen op staande voet weliswaar ongeldig, maar er komt toch snel een einde aan de arbeidsovereenkomst. (ANP)

DSM'ers vechten ontslag wegens porno in pc aan

NYKN 22/11

Sittard - Bij DSM in Geleen vlogen drie werknemers de laan uit omdat pornografie werd aangetroffen in hun persoonlijke computerbestanden. Zij vechten dat aan en eisten gisteren bij het Kantongerecht in Sittard hun baan terug.

Het drietal was op 4 oktober op staande voet ontslagen. Per persoon ging het om 205, 106 en 41 seksfiles. "Dit overstijgt de term vieze plaatjes", zei DSM-advocate H. Beaumont. "Het is ronduit smerig."

Om haar betoog kracht bij te zetten overhandigde ze de kantonrechter een aantal afdrukken met macabere seksuele uitspattingen.

Door het oneigenlijke gebruik van de bedrijfscomputer hebben de drie oud-werknemers zichzelf buitenspel gezet, vindt DSM.

Tegen een ontslagen chef van dezelfde afdeling loopt nog een strafrechtelijk onderzoek wegens het bezit van kinderporno. De drie personeelsleden die hun ontslag aanvechten, hebben niets met kinderporno van doen gehad. Ze voelen zich beschadigd doordat de pers ze in één adem zou hebben genoemd met de chef. Hun advocaat Lie eiste daarom van DSM 25.000 gulden smartengeld. (GPD)

Internationale actie tegen kinderporno op internet

NYKN 23/11

Londen - Wereldwijd is gisteren een grote operatie uitgevoerd tegen de verspreiding van kinderporno. In negentien landen zijn in totaal meer dan 130 arrestaties verricht. Ook werden computers en software in beslag genomen. De actie werd voorbereid en gecoördineerd door de Britse politie.

Er werden mensen aangehouden in Groot-Brittannië, België, Frankrijk, Duitsland, Israël, Italië, Portugal, Rusland, Spanje, Zweden, Turkije, Verenigde Staten, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, Taiwan en Zuid-Korea. Nederlandse opsporingsdiensten hebben wel assistentie verleend bij het onderzoek, maar in Nederland is er gisteren niemand aangehouden.

Een woordvoerder van het landelijk parket zegt dat in deze zaak in Nederland eerder wel al drie huiszoekingen zijn gedaan. Dat gebeurde in Meppel, Nijmegen en Dordrecht. Bij de acties werd één verdachte aangehouden. Het onderzoek in Nederland is nog steeds bezig. Nieuwe aanhoudingen sluit het Openbaar Ministerie (OM) niet uit. Tijdens dit onderzoek is justitie in een aantal zaken gestuit op verzet van internetproviders. Die willen volgens de zegsman van het OM een aantal namen niet vrijgeven. Het is nog niet duidelijk of justitie erin slaagt om dit af te dwingen.

Het onderzoek en de voorbereiding van de politieactie heeft tien maanden geduurd. Volgens de Britse politie gaat het om de 'grootste politionele samenwerking ter wereld'. Uiteindelijk werd het onderzoek toegespitst op zo'n 440 regelmatige bezoekers, die ook in de beelden handelden. Er konden slechts 130 mensen worden getraceerd, omdat de meesten een valse naam opgaven. (ANP/AFP/RTR)

Wat mag er eigenlijk op de computer van de baas?

Hoe ver mag een werknemer gaan bij het privé-gebruik van de bedrijfscomputer? Speciale regelgeving is er niet. Het ontbreken van een gedragscode kan leiden tot computermisbruik door personeel en werkgever. Mag harde porno op de computer van de baas?

NRC 20/11

Door Annemieke van Twuijver

De computer is net zo onmisbaar geworden als de koffiemachine: iedereen die werkt maakt er in meer of mindere mate gebruik van. Het kan niet op: toegang tot internet, snel e-mailverkeer en geavanceerde softwareprogramma's .maken werken in de informatie-economie zo efficiënt mogelijk. Maar er is een schaduwzijde: computermisbruik door personeel en baas, zoals werknemers die harde porno downloaden op de bedrijfscomputer en werkgevers die via anti-RSI-software heimelijk de gemaakte aanslagen per uur kunnen controleren. „Ronduit smerig", vindt DSM-advocate H. Beaumont de harde porno die drie ontslagen medewerkers van DSM in hun persoonlijke bestanden hadden staan. In de bestanden werden 352 seksfiles aangetroffen plus een aantal gegevens van privé-aard, zoals informatie van de dartclub en een eigen uitzendbureau. De drie werden begin oktober op staande voet ontslagen wegens oneigenlijk gebruik van de bedrijfscomputer. Terecht, vindt DSM-woordvoerder Gerard van der Zanden. „Door dit soort gedrag wordt het bedrijfssysteem onnodig belast en kunnen er bovendien virussen binnenkomen die het netwerk beschadigen. Deze mensen hebben bepaalde functies en die moeten naar behoren worden uitgevoerd." En dat kan niet als er naar vieze plaatjes wordt gekeken of als e-mail van de dartclub wordt gelezen? „In sommige gevallen heeft het werk er wel onder geleden, ja", vindt Van der Zanden.

De drie werknemers vechten hun ontslag aan bij de rechter. Zij hadden niet eens toegang tot internet, zegt hun advocaat Lie. Ze logden in met hun persoonlijke *password* op een van de vier computers die zij deelden met zeventig collega's. Zo kregen zij toegang tot het interne intranet en een e-mailprogramma. Advocaat Lie: „De pornofiles die in hun bestanden staan, hebben ze per e-mail ontvangen en niet zelf van internet geplukt. Deze e-mails kregen zij van derden, zelfs van een leidinggevende collega. In een fabriekshal met zeventig mannen heerst een macho-cultuur. Het is niet vreemd dat daar wel eens vieze plaatjes worden rondgemaild."

Bij een beoordelingsronde in juli werden de drie werknemers goed beoordeeld. Maar zij waren niet of slecht op de hoogte van de regels binnen het bedrijf over het computergebruik. Advocaat Lie: „In de CAO van DSM staat hier niets specifieks over. In 1999 heeft DSM een stukje over computergebruik gepubliceerd in het bedrijfsblad (dat wordt uitgedeeld bij de toegangspoort, er is dus geen garantie dat iedereen daar kennis van neemt). Het schijnt dat er ook iets over het onderwerp te vinden is op het intranet van DSM, maar dat is allemaal niet zo helder. Mijn cliënten waren zich van geen kwaad bewust en zijn onevenredig zwaar gestraft."

Om misbruik van de bedrijfscomputer van werknemer en werkgever te voorkomen, zullen bedrijven en ondernemingsraden een transparante gedragscode moeten eisen. Te meer omdat in de nabije toekomst de computer een nog groter stempel zal zetten op de werkzaamheden.

Over drie weken doet de rechter uitspraak in de DSM-zaak. Harde porno of geen harde porno op de bedrijfscomputer? Advocaat Lie is optimistisch dat zijn cliënten het gelijk aan hun kant krijgen: „Als iemand niet duidelijk is gewaarschuwd voor ongeoorloofd computergebruik en het werk waarvoor hij is aangenomen is verder in orde, dan zie ik niet in op welke gronden je iemand zomaar kunt ontslaan. Ik vind dat bedrijven voortaan glasheldere regels moeten hanteren over het computergebruik op het werk. Bijvoorbeeld door er melding van te maken in een aanhangsel van de arbeidsovereenkomst. Of door op het beeldscherm van de computer een waarschuwing te laten verschijnen: 'Pas op, bij oneigenlijk gebruik kunnen disciplinaire maatregelen worden genomen'. Dan is dat voor alle partijen duidelijk."

Hij ook niet zou doen wanneer zijn baas over z'n schouder meekijkt". Toch kan een bedrijf er niet helemaal op vertrouwen dat dat goed gaat. Rijwart: „Bij DSM is flagrant misbruik gemaakt van het bedrijfssysteem, je wilt als bedrijf toch geen vrijplaats worden voor allerlei rottigheid? Bedrijven moeten voorzichtigheid betrachten, foute websites blokkeren, niet iedereen toegang verlenen tot internet. En natuurlijk mogen ze controles uitvoeren om te kijken of ze geen schade oplopen."

Sinds 1 september jl. is een nieuwe Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) van kracht geworden. Hierin is e-mail gelijkgetrokken met de oude, derwetse post: het briefgeheim geldt nu dus ook voor elektronische post. Van de Klashorst: „Maar hoe ver wil je daarin gaan als bedrijf? Bij ons wordt de post altijd opengemaakt, als een soort service. Daar heeft niemand blemen mee. De grote vraag is: wat wil je samen? Mag je ontonbeerlijk. Je kunt niet zozeer het punt, zolang de werkzaamheden daar niet onder lijden. Het gaat meer om beledigende zaken die in de bedrijfsbestanden worden opgeslagen, zoals pornografisch en racistisch materiaal."

En de werkgevers dan? Ook zij kunnen, op z'n *Big Brothers*, misbruik maken van de mogelijkheden die de computer biedt. Stiekem te veel controleren, bijvoorbeeld. Mag een baas de e-mails van zijn personeel lezen? Mag een baas het doen en laten van zijn werknemers volgen, bijvoorbeeld via anti-RSI-software, die precies aangeeft hoeveel tijd iemand achter zijn computer zit en hoeveel aanslagen er per uur worden gemaakt? Is de privacy van werknemers die werken met een computer wel voldoende beschermd?

„Zolang er duidelijke afspraken zijn gemaakt wel", zegt Gert Onne van de Klashorst, woordvoerder van het College Bescherming Persoonsgegevens (voorheen De Registratiekamer). „Anti-RSI-software en dergelijke computerprogramma's kunnen natuurlijk worden misbruikt om heimelijk gegevens over een personeelslid te verzamelen. We noemen anti-RSI-software daarom een 'personeelsvolgsysteem'. Wil een bedrijf daar gebruik van maken, dan moet er eerst overleg worden gepleegd met de Ondernemingsraad en vervolgens afspraken worden gemaakt. Het College geeft hiervoor een speciale checklist uit voor de OR."

Aar wat is bescheiden? Wie bepaalt de grens? Veel bedrijven nemen het 'morele verantwoordelijkheidsgevoel' van de werknemers als uitgangspunt. Ook Bart Rijwart, secretaris informatiebeleid bij VNO-NCW, vindt dat een werknemer gewoon niets moet doen op de computer wat hij ook niet zou doen wanneer zijn baas over z'n schouder meekijkt".

Massa-aanhouding om kinderporno

In negentien landen meer dan 130 arrestaties

LONDEN — Wereldwijd is gisteren een grote operatie uitgevoerd tegen de verspreiding van kinderporno. In negentien landen zijn in totaal meer dan 130 arrestaties verricht. Ook werden computers en software in beslag genomen. De actie werd voorbereid en gecoördineerd door de Britse politie.

Er werden mensen aangehouden in Groot-Brittannië, België, Frankrijk, Duitsland, Israël, Italië, Portugal, Rusland, Spanje, Zweden, Turkije, Verenigde Staten, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, Taiwan en Zuid-Korea. Nederlandse opsporingsdiensten hebben wel assistentie verleend bij het onderzoek, maar in Nederland is er gisteren niemand aangehouden.

Een woordvoerder van het landelijk parket zegt dat in deze zaak in Nederland eerder wel al drie huiszoekingen zijn gedaan. Dat gebeurde in Meppel, Nijmegen en Dordrecht. Bij de acties werd één verdachte aangehouden. Het onderzoek in Nederland is nog steeds bezig. Nieuwe aanhoudingen sluit het openbaar ministerie (OM) niet uit.

Tijdens dit onderzoek is justitie in een aantal zaken gestuit op verzet van internetproviders. Die willen volgens de zegsman van het OM geen namen vrijgeven. Het is nog niet duidelijk of justitie erin slaagt om dit af te dwingen.

Het onderzoek en de voorbereiding van de politieactie heeft tien maanden geduurd. Volgens de Britse politie gaat het om de „grootste politionele samenwerking ter wereld".

Het Britse team dat zich bezighoudt met het opsporen van kinderporno, heeft de afgelopen maanden zo'n 60.000 nieuwe afbeeldingen op het internet ontdekt. Dit gebeurde onder meer doordat internetproviders de onderzoekers toegang verschaften tot hun servers en nieuwsgroepen.

Op deze manier konden ook archieven van de nieuwsgroepen worden geraadpleegd, waardoor de politie kon aantonen dat de meeste mensen die de nieuwsgroepen bezochten dit regelmatig deden en beelden downloadden.

(ANP/AFP/RTR)

Arrestaties in 19 landen bij actie tegen kinderporno

Van onze correspondent
Peter de Waard

LONDEN

Bij een ongekende internationale actie tegen het verspreiden en downloaden van kinderporno via internet zijn woensdag tientallen personen opgepakt. In negentien landen verspreid over vier continenten werd tegelijkertijd een grote operatie uitgevoerd die tot doel had 130 mensen te arresteren. De helft van hen kon daadwerkelijk worden aangehouden. Op grote schaal werden computers en software in beslag genomen.

De actie, bijgenaamd *Landmark*, werd gecoördineerd door Interpol en Scotland Yard. Met medewerking van providers werden in tien maanden de data van 1500 internetsites onderzocht. De politie vond 33 sites die de mogelijkheid gaven kinderporno te verspreiden en te downloaden. Daartoe behoorden afbeeldingen van jonge kinderen en baby's. Sommige kinderen werden aangeboden voor seks. In totaal werden 60 duizend afbeeldingen gevonden.

In Groot-Brittannië werden negen mensen aangehouden. Verder werden arrestaties verricht in Duitsland, België, Frankrijk, Israël, Rusland, Australië, Japan en de VS. Ook Nederland was betrokken in het onderzoek. In drie Nederlandse kinderporno-onderzoeken kwamen namen naar voren die de Britse onderzoekers kenden.

Scotland Yard wilde gisteren niet van een 'georganiseerd netwerk' spreken, maar zei dat het om mensen gaat die kinderporno met elkaar uitwisselen. Lang niet iedereen kon worden gepakt, omdat veel sites anoniem kunnen worden bereikt of omdat bezoekers valse namen opgeven.

Hoofdinspecteur Peter Spindler van Scotland Yard zei gisteren dat sommige internetpagina's 'met opzet bereikbaar waren gemaakt voor kinderen'.

Hij verdedigde de arrestaties: 'Als je interesse hebt in dit materiaal, dan mag de maatschappij weten wie je bent, wat je DNA is en hoor je thuis op een lijst van seksuele delinquenten. Dat zal met de mensen die zijn gearresteerd, gaan gebeuren.'

Onderzoek naar kinderporno op internetsites

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 29 NOV. Er lopen momenteel „minstens tien" opsporingsonderzoeken naar kinderporno in Nederland. Verschillende politiekorpsen proberen mensen te traceren die op internet kinderporno verspreiden of verhandelen. De onderzoeken zijn ongeveer een maand geleden gestart. Het is nog onduidelijk wanneer de eerste verdachten kunnen worden aangehouden. Justitie stuit op verzet van internetproviders die weigeren mee te werken bij het vaststellen van de identiteit van verdachte cliënten. Dit zegt een woordvoerder van het landelijk parket.

Gisteren zijn in 19 landen in totaal 130 mensen opgepakt in een wereldwijde operatie tegen handel in kinderporno op internet. Het Britse National Criminal Squad (NCS), dat de operatie coördineerde, trof de laatste maanden zo'n 60.000 nieuwe pornografische afbeeldingen op het net aan. Deze „grootste politionele samenwerking ter wereld", aldus de Britse politie, was toegespitst op 440 regelmatige bezoekers van sites, die ook in de beelden handelden. Slechts weinigen konden worden getraceerd, omdat de meesten een valse naam gebruikten. De aanhoudingen werden verricht in Groot-Brittannië, België, Frankrijk, Duitsland, Israël, Italië, Portugal, Rusland, Spanje, Zweden, Turkije, Verenigde Staten, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, Taiwan en Zuid-Korea.

Nederlandse opsporingsdiensten hebben wel meegeholpen bij het onderzoek, maar hebben zelf geen arrestaties verricht. De woordvoerder van het landelijk parket zegt dat in deze zaak in Nederland eerder al drie huiszoekingen zijn verricht in Meppel, Nijmegen en Dordrecht. Toen werd één verdachte aangehouden. Wanneer de „minstens tien" onderzoeken afgerond zullen zijn, kan de zegsman niet zeggen.

Justitie klaagt over de geringe animo bij internetproviders om gegevens van verdachten beschikbaar te stellen waardoor de identiteit van verdachte surfers zou kunnen worden vastgesteld. „Kennelijk vinden de providers de strafbare feiten niet ernstig genoeg om mee te werken", aldus de woordvoerder van het landelijk parket. Justitie is in gesprek met providers. Als de gesprekken niets opleveren, overweegt justitie providers via de rechter te dwingen persoonlijke gegevens van verdachten over te leggen.

Directeur Hans Leenmans van de branchevereniging Nederlandse Internet Providers vindt het verwijt van justitie „uitermate vreemd en raar". De privacywet verbiedt volgens Leenmans zelfs het verstrekken van persoonlijke gegevens. In het verleden moesten providers schadevergoedingen betalen aan voormalige cliënten, nadat het doorspelen van gegevens aan justitie wel tot hun arrestatie had geleid maar niet tot veroordeling. Leenmans: „We proberen met justitie al drie jaar lang een convenant op te stellen over de vrijwaring van aansprakelijkheid. De tekst ligt bij justitie, maar zij reageert er niet op. Het openbaar ministerie weigert de aansprakelijkheid op zich te nemen."

De Britse onderzoekers vonden de pornografische afbeeldingen, nadat internetproviders hun toegang hadden verschaft tot hun servers en nieuwsgroepen. Zo konden zij ook archieven van de nieuwsgroepen raadplegen.

NOS-TT 127 wo 28 nov 15:11:57

Internationale actie porno

ROTTERDAM – In het kader van een internationale actie tegen kinderporno heeft de politie gisteren negen invallen gedaan. Daarbij is één verdachte aangehouden. Volgens het openbaar ministerie zijn er in totaal negen Nederlandse verdachten. De doorzoekingen werden gedaan in de politieregio's Limburg-Zuid, Midden- en West-Brabant, Zuid-Holland-Zuid, Zaanstreek-Waterland, Haaglanden, Groningen en Gelderland-Zuid. De zaak kwam vorig jaar in Duitsland aan het rollen. (ANP)

Internationale actie kinderporno

ROTTERDAM - In het verlengde van een internationale actie tegen kinderporno heeft de politie gisteren in Nederland negen invallen gedaan. Daarbij heeft zij een verdachte aangehouden. Volgens het openbaar ministerie zijn er in totaal negen Nederlandse verdachten. De doorzoekingen werden gedaan in de politieregio's Limburg-Zuid, Midden- en West-Brabant, Zuid-Holland-Zuid, Zaanstreek-Waterland, Haaglanden, Groningen en Gelderland-Zuid. De politie nam computers, cdroms, videobanden en ander bewijsmateriaal in beslag.

Invallen bij actie tegen kinderporno

ANP/DDL, 15 november 2001

ROTTERDAM - In het verlengde van een internationale actie tegen kinderporno heeft de politie gisteren in Nederland op negen plaatsen invallen en huiszoekingen gedaan. Daarbij was ook een woning in de regio Heerlen. Volgens de Maastrichtse persofficier M. Steeghs is in die woning een computer met toebehoren in beslag genomen. "Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of er inderdaad sprake is van strafbaar materiaal. Daar is nu nog niets over te zeggen.'

Tijdens de actie - behalve in Zuid-Limburg ook in Brabant, Gelderland, Groningen, Noord- en Zuid-Holland - is een grote hoeveelheid computers, cdroms, videobanden en ander *bewijsmateriaal in* beslag genomen. Er is één aanhouding verricht, volgens Steeghs niet in Zuid-Limburg. In totaal zijn er volgens het landelijk parket van het openbaar ministerie negen verdachten in beeld. Wat hun rol is (geweest) in het kinderporno-netwerk kan het OM nog niet zeggen.

-De zaak kwam vorig jaar in Duitsland aan het rollen. In de computer van een 41-jarige man uit de Duitse deelstaat Rheinland-Pfalz werden 16.000 kinderpornografische afbeeldingen gevonden. Ook trof de politie driehonderd video's aan en een verborgen bestand met ongeveer 2200 verschillende e-mailadressen in voormalig Europa, de Verenigde Staten en Australië. Vervolgens zocht de Duitse politie contact met collega's in 23 landen. Honderden huizen werden doorzocht.

Onderzoek van het inbeslaggenomen materiaal dat naar verwachting lang zal duren, moet uitwijzen of de verdachten inderdaad kinderpornografie in hun bezit hadden en verspreidden en eventueel kinderen seksueel misbruikten.

Grote actie tegen kinderporno

LONDEN De Britse politie heeft vandaag invallen gedaan in de woningen van vermeende pedofielen.Daarbij zijn acht arrestaties verricht.Ook zijn computers en software in beslag genomen.Volgens de BBC ging het om een internationale actie tegen kinderporno op internet.

In totaal zouden er meer dan 100 mensen zijn aangehouden in negentien landen. Het Britse team dat zich bezighoudt met het opsporen van kinderporno heeft de laatste maanden zo'n 60.000 nieuwe afbeeldingen op internet aangetroffen.

Volgens de BBC gaat het om de grootste politie-operatie uit de geschiedenis. De voorbereidingen duurden 10 maanden.

Verdachten kochten Russische video's

Politie arresteert 25 afnemers van kinderporno

ROTTERDAM (ANP) – Een wereldwijd onderzoek naar de kopers van Russische kinderporno heeft geleid tot 25 arrestaties in Nederland. De aanhoudingen zijn vorig jaar en dit jaar verricht en tot op heden stilgehouden om potentiële verdachten niet te alarmeren, aldus een woordvoerder van het landelijk parket in Rotterdam.

Bij onderzoeken in woningen en kantoorruimten zijn grote hoeveelheden kinderpornografie in beslag genomen. Het onderzoek is verricht door het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), in samenwerking met de politie in Moskou, de Amerikaanse douane en justitiële autoriteiten in Duitsland en Italië.

Het pornomateriaal bevatte volgens de woordvoerder beelden van ernstig seksueel geweld, waarvan veelal jonge zwerfkinderen het slachtoffer waren. De kinderen, vooral jongens van 6 tot 13 jaar, werden geronseld op stations en in kindertehuizen in Rusland.

De videobanden werden via internet te koop aangeboden, vanaf 100 dollar per stuk. Klanten konden de banden bestellen via de websites van de organisaties Blue Orchid en KDV (de initialen van de Russische hoofdverdachte). Kopers moesten geld overmaken naar Rusland en per e-mail hun adres bekendmaken.

Een van de arrestanten was in elk geval huisarts R. W. uit Oss. die in juni in Den Bosch is berecht en tot drie jaar cel is veroordeeld, onder meer wegens het bezit van bijna honderd kinderpornobanden.

Ook de in Nederland woonachtige Brit C. B. betrok kinderporno uit Rusland en verspreidde deze onder een aantal geestverwanten. Tijdens zijn proces was een deel van het materiaal in de rechtszaal te zien: schokkende beelden waarop sterk vermagerde, veelal met zweren bedekte kinderen worden misbruikt. B. kreeg in februari van dit jaar 21 maanden cel.

Sterke toename

De politie in Moskou bracht in het voorjaar van 2000 haar Nederlandse collega's op de hoogte van Nederlandse bestellingen. Experts van het project kinderporno van het KLPD deden onder gezag van het landelijk parket nader onderzoek en achterhaalden de identiteit van klanten van de twee Russische websites. In daaropvolgende onderzoeken werd in drie gevallen ook seksueel misbruik van kinderen vastgesteld.

Volgens informatie van het openbaar ministerie is het aantal kinderpornozaken de laatste jaren sterk toegenomen. In 1999 werden 128 zaken afgerond, in 2000 142 zaken. In 1998 ging het om 95 zaken, in 1997 om 56 en in 1996 om slechts tien zaken.

Slachtoffers kinderporno op website Zoeklicht

Haarlem – Buro Zoeklicht uit Haarlem heeft vandaag beelden van tientallen slachtoffers van kinderporno op internet gezet. Doel van de Nederlandse belangenorganisatie is de identiteit van de kinderen vast te stellen, ze op te sporen om ze vervolgens uit het kinderpornomilieu te halen.

Een tweede reden van Zoeklicht voor de publicatie is om meer informatie te krijgen over daders van kinderporno. De organisatie zet zich volgens eigen zeggen in tegen kindermishandeling, incest, seksueel misbruik van minderjarigen en kinderporno.

"Er zijn op dit moment heel veel kinderen die in de kinderpornonetwerken te pas en te onpas worden misbruikt", motiveert George de Vries van Zoeklicht. "Het gaat om een moderne vorm van slavernij onder kinderen die ook in onze maatschappij plaatsvindt. Ze lijden elke dag en zijn overgeleverd aan hun misbruikers, die de kinderen met name gebruiken voor commerciële exploitatie van kinderporno. Dat is de realiteit en die is verschrikkelijk."

"We maken ons in Nederland terecht druk om zaken als het gevonden rompje bij strand Nulde. Dat gaat echter om één kind", vindt De Vries. "Maar als het gaat om het structureel misbruiken en mishandelen van vele kinderen dan is daar met name vanuit de politiek nauwelijks aandacht voor. En dat is heel vreemd. Ik geloof dat politie en justitie wel de intentie hebben om hun best te doen, maar zij hebben nog steeds veel te weinig mogelijkheden en middelen. De politiek moet zorgen dat de opsporingsdiensten voldoende faciliteiten krijgen, maar dat doen ze niet. Dit probleem is op een of andere manier niet belangrijk genoeg voor hen. Dat vind ik onbegrijpelijk."

De Vries benadrukt dat het niet de intentie van Zoeklicht is om de privacy van de slachtoffers te schenden. "Maar deze kinderen zijn in nood. Iedere burger zou zich tegen deze praktijken moeten verzetten. Dat gebeurt niet en daarom vinden wij het noodzakelijk om de noodklok te luiden."

De website van Zoeklicht is te vinden op: www.zoeklicht.ondersteunt.nl. (ANP)

NV/LN 19-11-01

OM hekelt web-actie kinderporno

PAR 15-11

(Van een verslaggeefster)
HAARLEM – Buro Zoeklicht heeft foto's van kinderen die, naar de organisatie beweert, slachtoffer zijn van makers van en handelaren in porno, op het Nederlandse internet gezet. Justitie zegt niets tegen publicatie te kunnen ondernemen, hoewel ze tegen de actie is.

"Wij vinden dat kinderen die al slachtoffer zijn, nog eens slachtoffer worden gemaakt," zegt Wim de Bruin van het landelijk parket.

Buro Zoeklicht hoopt de identiteit van de kinderen te achterhalen om hen op te sporen en uit het pornomilieu te halen. "Heel veel kinderen worden in kinderpornonetwerken misbruikt," zegt George de Vries van Zoeklicht. "Het gaat om een moderne vorm van slavernij."

Zoeklicht is de Nederlandse zusterorganisatie van Werkgroep Morkhoven van Marcel Vervloesem in België. Vervloesem kwam vorig jaar zelf in opspraak nadat tegen hem aangifte van seksuele kindermishandeling was gedaan.

Alfred Peper van Werkgroep Workhoven laat weten dat in totaal tienduizend foto's van kinderen uit heel Europa op het Nederlandse net worden gezet.

De Branchevereniging van Nederlandse Internet Providers zegt niets tegen de actie van Zoeklicht te kunnen doen, omdat het materiaal dat op internet wordt gezet niet illegaal is.

Slachtoffers van kinderporno op website Zoeklicht

door Mischa de Bruijn/anp

GPD 19/11

HAARLEM - Het omstreden Buro Zoeklicht uit Haarlem heeft beelden circa 120 vermeende slachtoffers van kinderporno op internet gezet, evenals door Zoeklicht genoemde 'getuigen'. Doel van de belangenorganisatie is 'de identiteit van de kinderen vast te stellen, ze op te sporen om ze uit het kinderpornomilieu te halen'. www.zoeklicht-.ondersteunt.nl laat foto's zien van de kindergezichten, waaraan bij dubbelklikken een invulformulier voor tipgevers toegevoegd wordt. Het is niet bekend hoe Zoeklicht aan de afbeeldingen komt. Het openbaar ministerie keurt de actie af. Volgens woordvoerder W. de Bruin van het landelijk parket wordt de privacy van de slachtoffers geschonden: „Voor zover het inderdaad gaat om slachtoffers van kinderporno, worden ze hierdoor in feite nog een keer slachtoffer." Volgens De Bruin is het publiceren van de foto's niet strafbaar en zou Zoeklicht niet vervolgd kunnen worden.

Foto slachtoffer op website in strijd tegen kinderporno

Van onze verslaggeefster VK

AMSTERDAM 20/11

De Haarlemse organisatie Buro Zoeklicht, die zegt te strijden tegen kindermisbruik, heeft maandag een website geopend met foto's van slachtoffers van kinderporno. De organisatie wil zo de identiteit van de kinderen vaststellen en ze uit het kinderpornocircuit halen. Justitie hekelt die werkwijze maar zegt er niets tegen te kunnen ondernemen.

Een groot deel van de foto's is afkomstig uit de Zandvoortse kinderpornozaak, zegt woordvoerder G. de Vries van Buro Zoeklicht. De Haarlemse organisatie werkt samen met de Belgische Werkgroep Morkhoven, die over beeldmateriaal uit de Zandvoortse zaak beschikt. Morkhoven raakte vorig jaar zelf in opspraak nadat tegen oprichter M. Vervloesem aangifte werd gedaan van seksueel misbruik.

De Zoeklicht-website raakte maandagmiddag door het grote aantal bezoekers overbelast. De eerste tips zijn al binnen, aldus De Vries. Zijn organisatie heeft internetexperts in dienst die zich onder een schuilnaam in nieuwsgroepen melden en zo achter namen van misbruikte kinderen komen.

Een woordvoerder van het Openbaar Ministerie (OM) zegt dat publicatie van de foto's een inbreuk vormt op de privacy. Zolang de afgebeelde kinderen of hun familie niet naar de politie stappen om daarvan aangifte te doen, kan het OM echter niets ondernemen.

'Het lot van de kinderen weegt voor ons veel zwaarder dan de privacy', reageert De Vries. 'Op internet staan iedere dag foto's waarop zij in volle glorie worden misbruikt. Allemaal kinderen van wie de identiteit nooit wordt achterhaald. We hadden wel duizend foto's kunnen plaatsen.'

Slachtoffers kinderporno mogen op net

Van onze verslaggever TR 20/11

HAARLEM – Het openbaar ministerie doet niets tegen de afbeelding van foto's met misbruikte kinderen op internet. 'Buro Zoeklicht' uit Haarlem heeft sinds gisteren de gezichten van enkele tientallen kinderpornoslachtoffers op zijn website staan, volgens eigen zeggen om daders te pakken.

Elf reeksen staan op de website van Zoeklicht. Foto's, maar ook *stills* uit kinderpornofilms die op internet rondgaan. Slechts de gezichten zijn uitgesneden, met angstige ogen, verwrongen trekken of een onnatuurlijke lach. Er is een baby bij.

„Wij vinden dit geen goed idee", zegt een woordvoerder van het landelijk parket. „Nu worden de kinderen nog een keer slachtoffer omdat hun foto op internet komt. Er is hier sprake van inbreuk op de privacy, maar dat is niet strafbaar. Daarom doen we niets."

Zoeklicht zegt dat het zich inzet tegen kindermishandeling, seksueel misbruik en kinderporno. Het werkt samen met de omstreden Belgische werkgroep Morkhoven. Door de kinderen op zijn site af te beelden zegt Zoeklicht te willen vaststellen wie zij zijn om ze te kunnen opsporen. Een tweede doel is meer gegevens te krijgen over makers van kinderporno. Zoeklicht: „Voor structureel misbruik en mishandeling van kinderen is politiek nauwelijks aandacht".

J. Frenken van het Nederlands instituut voor sociaal-seksuologisch onderzoek verwacht 'weinig heil' van deze actie. „De meeste kinderporno is oud of afkomstig van buitenlandse sites." De politie heeft al een internationaal systeem dat kinderporno verzamelt en vergelijkt om daders op te sporen, zegt Frenken.

Dat materiaal is niet openbaar zoals de foto's van Zoeklicht, maar volgens Frenken is dat maar goed ook. „Al deze publicatie leidt tot misverstanden. Kinderen kunnen worden 'herkend', terwijl ze het niet echt zijn."

Site met foto's misbruikte kinderen weer op internet

De internetsite van Buro Zoeklicht stond gistermiddag weer op internet. Het nieuwe adres is: www.zoeklicht.steunt.nl.

Metro 21/11

Een provider die niet bekend wil worden, heeft de nieuwe plek op internet uit eigen beweging aangeboden.

Eerder had het internetbedrijf Sharestores uit Hillegom gisterochtend de omstreden internetsite van Buro Zoeklicht buiten gebruik gesteld. Zoeklicht publiceerde maandag portretten van slachtoffers van kinderporno op internet.

Zoeklicht had via het internetbedrijf in Hillegom een domeinnaam verkregen. Na alle commotie besloot het bedrijf de website gisteren weer te verwijderen. "Ons bedrijf wil niet in een adem genoemd worden met kinderporno. Inhoudelijk hebben we geen oordeel over de site van Zoeklicht", zegt een woordvoerder van Sharestores.

De belangenorganisatie wil met de publicatie van slachtoffers de identiteit van misbruikte kinderen vaststellen en meer informatie verzamelen over daders. De publicatie van foto's van misbruikte kinderen riep maandag veel kritiek op van onder meer Meldpunt Kinderporno en het Openbaar Ministerie. Justitie zag echter geen mogelijkheden om tegen de publicatie op te treden. R.D. 6/11 (ANP)

Morkhoven zet slachtoffers kinderporno op internet

Turnhout – Justitie onderzoekt of het mogelijk is de nieuwste website van de Belgische werkgroep Morkhoven van internet te halen. Sinds enkele dagen zet de werkgroep die tegen kinderporno strijdt tientallen foto's op het net van jonge kinderen die volgens voorman Marcel Vervloesem slachtoffer van kinderporno zijn. Hij hoopt dat bezoekers van de site kinderen herkennen en de werkgroep op het spoor van de daders kan zetten.

Herman Janssens van justitie in Turnhout vindt dat volgens het Belgisch recht inbreuk gedaan wordt op de wet van de privacy. "Bijkomend probleem is dat de foto's in Nederland op het net worden gezet. Dit is een grensoverschrijdende zaak. Met de Nederlandse autoriteiten overleggen we nu of het mogelijk is de foto's te weren."

Morkhoven werkt al geruime tijd samen met het in Haarlem gevestigde bureau Zoeklicht. Evenals Morkhoven zegt Zoeklicht te jagen op de makers van kinderporno. Vervloesem: "Het gaat om slachtoffers van zwaar seksueel misbruik. Wij willen hen identificeren en opsporen. Dat kan een eerste stap richting daders zijn." (GPD)

Geen pornozaak Amstel Hotel

GPD 7/11

AMSTERDAM - Het onderzoek van politie en justitie naar een dubieuze pornoband die in het gerenommeerde Amstel Hotel in Amsterdam is opgenomen, heeft niets opgeleverd. „We kunnen niet achter de identiteit van de jongen komen die te zien is in het hotel. Daardoor kunnen we ook niet met zekerheid vaststellen of hij minderjarig was toen de film werd gemaakt. Dat is de reden om het onderzoek te sluiten", aldus een woordvoerder van het OM. De directie van het Amstel Hotel reageerde in juni 'zeer geschokt' op de videoband.

Turnhout — Justitie onderzoekt of het mogelijk is de nieuwste website van de Belgische werkgroep Morkhoven van internet te halen. Sinds enkele dagen zet de werkgroep die tegen kinderporno strijdt tientallen foto's op het net van jonge kinderen die volgens voorman Marcel Vervloesem slachtoffer van kinderporno zijn. Hij hoopt dat bezoekers van de site kinderen herkennen en de werkgroep op het spoor van de daders kan zetten.
Herman Janssens van justitie in Turnhout vindt dat volgens het Belgisch recht inbreuk gedaan wordt op de wet van de privacy. „Bijkomend probleem is dat de foto's in Nederland op het net worden gezet. Dit is een grensoverschrijdende zaak. Met de Nederlandse autoriteiten overleggen we nu of het mogelijk is de foto's te weren."
Morkhoven werkt al geruime tijd samen met het in Haarlem gevestigde bureau Zoeklicht. Evenals Morkhoven zegt Zoeklicht te jagen op de makers van kinderporno. Vervloesem: „Het gaat om slachtoffers van zwaar seksueel misbruik. Wij willen hen identificeren en opsporen. Dat kan een eerste stap richting daders zijn."
Janssens: „Ze zijn niet pornografisch, dat klopt. Strafrechtelijk kunnen we er wellicht weinig aan doen, maar de wet op privacy geeft misschien de nodige handvatten."

Het parket van Turnhout is nog altijd bezig met een onderzoek naar de handel en wandel van Vervloesem. Negen mannen, onder wie zijn broer Victor, hebben verklaard dat ze in het verleden door Vervloesem zijn misbruikt. Vervloesem, die al eerder veroordeeld werd wegens afpersing en geweld, ontkent in alle toonaarden.

Belgische justitie richt zich op Zoeklichtfoto's

AP/C 30/11

TURNHOUT/HAARLEM (ANP) - De Belgische justitie onderzoekt wie aansprakelijk kan worden gesteld voor de publicatie van foto's van slachtoffers van kinderporno door het Nederlandse Buro Zoeklicht.

Op de Nederlandse internetsite van Zoeklicht staan sinds enkele weken tientallen foto's van kinderen die het slachtoffer zijn van kinderporno. Het Openbaar Ministerie (OM) in Haarlem zei eerder de actie te betreuren, maar daar niets aan te kunnen doen.
De Belgische justitie ziet dat anders. Volgens aanklager H. Jansens wordt met het op internet plaatsen van foto's van slachtoffertjes inbreuk gemaakt op de privacywet. Omdat de foto's via internet ook in België te zien zijn, kan justitie in België hier ook tegen optreden, meent Jansens.

www.webwereld.nl, 19 november 2001

OM vindt site tegen kinderporno slecht idee

Maandag, 19 november 2001 - *Het Openbaar Ministerie vindt het initiatief van Buro Zoeklicht dat foto's van slachtoffers van kinderporno op internet publiceert, 'geen goed idee'.*

Dat zegt voorlichter Wim de Bruin. "Op deze manier wordt de privacy van de slachtoffers geschonden."
Het Openbaar Ministerie zal echter geen actie ondernemen tegen de site. "Ze doen niets strafbaars en dus kunnen we ook niet optreden."
Het Buro Zoeklicht publiceert sinds maandagochtend foto's van slachtoffers van kinderporno. Tegenover het ANP verklaart George de Vries van Zoeklicht dat het niet de bedoeling is om de privacy van de slachtoffers te schenden. "Maar deze kinderen zijn in nood. Iedere burger zou zich tegen deze praktijken moeten verzetten."
Volgens De Vries hebben politie en justitie 'te weinig mogelijkheden en middelen' voor de bestrijding van kindermisbruik. "De politiek moet zorgen dat de opsporingsdiensten voldoende faciliteiten hebben, maar dat doen ze niet. Dit probleem is op een of andere manier niet belangrijk genoeg voor hen."
De Bruin bestrijdt dat de politie te weinig zou doen tegen kinderporno. "De voorstelling van zaken door Zoeklicht strookt niet met de werkelijkheid. De aandacht voor de bestrijding van kinderporno is de afgelopen jaren, onder meer als gevolg van de affaire Dutroux, juist behoorlijk toegenomen."
De politie is ook op internet actief. "Er worden regelmatig mensen opgespoord die via internet kinderporno verspreiden", aldus De Bruin.
Het is niet voor het eerst dat Zoeklicht op internet foto's plaatst van kinderen. In april vorig jaar deed de organisatie dat ook al.
De site van Zoeklicht had vanochtend om half twaalf al meer dan 5.000 bezoekers. De makers van de site waren niet bereikbaar voor commentaar.

rico:
Maandag 19 november 2001, 12:44 uur
Ik ben het er helemaal mee eens. Deze kinderen zijn in nood. De politie doet veel te weinig en of kan niet veel meer doen. Dankzij dit soort acties worden we met de feiten op onze neus gedrukt !!!
Die kinderen moeten geholpen worden. De privacy is mischien geschonden, maar wat is privacy als je als sekslaaf gebruikt wordt als je leven nog moet beginnen? Weet je dan uberhaupt wel wat privacy is?? Deze kinderen verdienen een normaal leven. Ik zou het wel weten wat te doen met die viezeriken die dit deze kinderen aan doen maarja Nederland is veel te laks kwa wetgeving op Kinderporno !!

PInjata:
Maandag 19 november 2001, 13:30 uur
Ik vind het een prima initiatief! Als de identiteit van de kinderen bekend wordt hoeft een foto niet langer op de site te blijven staan. Zo wordt het schenden van de privacy tot een minimum beperkt.

Tevens stel ik voor dat, na het veroordelen van een dader, de foto van deze dader ook op het net gepubliceerd wordt.
Herinvoering van het schandpaal principe!
http://www.schandpaal.nl/ of zo??

Marco:
Maandag 19 november 2001, 13:40 uur
Citaat Wim de Bruin. "Op deze manier wordt de privacy van de slachtoffers geschonden."
Wel een beetje dubieus. Momenteel schendt de overheid de privacy van ALLE burgers doordat ISP's hun netwerk aftapbaar dienen te maken (zodat zij kunnen screenen of wij naar kinderporno kijken).

Ramon:
Maandag 19 november 2001, 15:14 uur
1. Je confronteert die kinderen en hun omgeving alleen maar harder door hun foto nog eens te gaan verspreiden onder een groot publiek. Laat dit soort dingen over aan instanties die hier echt iets mee kunnen en er bovendien discreet mee omgaan.

2. De opzet van de site is rommelig en onprofessioneel. Dat geeft weinig vertrouwen in de stichting achter die site. Er staat alleen maar een postbusnummer en een hotmailadres bij de contactpersonen. Zo'n stichting kun je onmogelijk serieus nemen.

3. De geschiedenis leert dat dit soort 'burgerinitiatieven' nogal eens minder idealistisch blijken te zijn dan ze zelf doen voorkomen. Het is al meermalen voorgekomen dat medewerkers van dit soort groepen zelf een dubieuze rol in het kinderporno-circuit blijken te spelen. Zo ook de bekende groep 'van Morkhoven' die zowel in NL als België actief is.

Conclusie: laat opsporingsactiviteiten over aan politie in plaats van dat iedereen zich daarmee bemoeit. gun slachtoffers privacy en de mogelijkheid met professionele begeleiding hun afschuwelijke ervaringen te verwerken.

Evert Nijkamp:
Maandag 19 november 2001, 17:13 uur
We betalen belasting om de overheid dit soort dingen te laten doen. Over 't algemeen doen ze 't goed en ik vertrouw dit soort Peter R. de Vries achtige toestanden per definitie niet.

Laat justitie zijn taak gewoon uitvoeren en bemoei je daar eventueel tegenaan, maar ga 't niet zelf doen.

Daarbij komt nog dat 't mij voor een slachtoffer niet bepaald prettig lijkt om zichzelf daar te zien. Mogen de slachtoffers eigenlijk zelf bepalen of ze op die site staan, zo niet moeten ze maar massaal hun portretrecht gaan helen, belachelijke toestand.

Kortom: STOM en FOUT initiatief

gr. Evert

Dennis:
Maandag 19 november 2001, 17:19 uur
Ik vind het een goed idee om zo achter de identiteit van deze kinderen te komen.

En de overheid moet zijn mond houden want zolang er duizenden plaatjes en filmpjes varierend van 50 tot 700 (?!!!)MB vrij te downloaden zijn hebben ze niks gedaan om de kinderporno tegen te gaan.

En nu die pedofielen deze filmpjes namen als Pokemon en andere onschuldige titels geven wordt een ieder er dadelijk mee geconfronteerd, zo downloadde ik van het weekend een tekenfilm wat helemaal geen tekenfilm was.

Ik heb bronnen gevolgd en alles gerapporteerd aan meldpunt kinderporno, ik vrees alleen dat er niets gaat veranderen.
De pedofielen hebben waarschijnlijk meer rechten als wij hebben.
Fijn land dat Nederland.

Myra Schuit:
Maandag 19 november 2001, 18:11 uur
De foto's op deze site worden al jaren verspreid door de omstreden Belgische werkgroep Morkhoven.

Het is al jaren bekend dat de werkgroep Morkhoven en dan met name de heer Marcel Vervloesem die als oprichter hiervan wordt gezien, zelf betrokken is geweest bij vele zedendelicten met minderjarigen.

Zie ook:
http://www.nrc.nl/W2/Lab/Kinderporno/981022.html

Het Openbaar Ministerie zou er goed aan doen deze schijnheilige burger-actie-groepen wel aan te pakken en aan deze *idiote praktijken* snel een einde te maken.

Het kan en mag niet zijn dat dit soort dubieuze figuren betrokken worden bij het verzamelen van zeer vertrouwelijke informatie over deze vreselijke misdaden.

Tony_M:
Maandag 19 november 2001, 18:27 uur
Iedereen die ook maar enig inzicht heeft op de echte gevolgen op het leven van een meisje die vroeger verkracht is laat staan meermaals misbruikt voor foto-sessies, moet het ermee eens zijn dat de privacy van deze meisjes gewoon een belang van 0 heeft, niks het moet verdomd nog aan toe het liefst huis aan huis in pamflette vorm verspreid worden. Deze meisjes hebbn nu mischien nog een kans een "gewoon" leven te leiden later en een "gewoon sexleven" met alle gevolgen daar aan verbonden, zoals normale relaties en verder oplopende psychisch leed.

Ook de mensen die de daden begaan, zijn toe aan hulp, op wat voor manier dan ook, laat het bekend zijn dat niet 100% van deze "vieze smeerlappen" gewoon er voor kiezen om deze dingen te doen, een klein deel is gewoon niet helemaal goed bij zijn hoofd. Maar dat is wel te bedenken als je ziet wat voor dingen ze doen..

ik heb verder echt niets meer te zeggen, iedereen met een beetje inzicht zou moeten kunnen inzien dat de privacy van de meisjes NIET belangrijk is nu en hun LEVEN wel.

Tony_M

René:
Maandag 19 november 2001, 21:00 uur
Kinderen? Sommige foto's daar zijn duidelijk tientallen jaren oud (z/w foto's, jaren 70 behang). Ik hoef toch niet te beargumenteren dat het dom en zinloos hier "onderzoek" naar te gaan doen..
Daarnaast zullen er ongetwijfeld foto's bijzitten waarvan de makers al lang zijn opgepakt en in de gevangenis zitten. Worden straks misschien de pleegouders, waarbij zo'n kind is ondergebracht, aangevallen door mensen die denken dat dit de daders zijn.

Deze stichting zal ongetwijfeld de beste bedoelingen hebben, maar zonder (justitiële) kennis van zaken richten ze meer schade aan, dan dat ze goed doen.

Anita:
Maandag 19 november 2001, 23:14 uur
Ik vind dit wel een goed idee.
Hoe moet je er anders achter komen waar de slachtoffers zijn.
En mischien zijn er slachtoffers die zich er niet van bewust zijn dat er foto`s of films in de omloop zijn van hen.
Ik ben er wel mee eens dat dit gevolgen kan hebben voor hun prive leven.

Ronald:
Dinsdag 20 november 2001, 08:29 uur
Dit is een heel goed initiatief van Zoeklicht. Ik weet uit ervaring dat je bij de politie niet terecht kunt, zolang je niet zelf alle bewijzen mee brengt. Eén voorbeeld: Een half jaar geleden heb ik contact opgenomen met de politie in Breda. Tot op vandaag geen enkele reactie. Wanneer Zoeklicht zaken aan het rollen weet te krijgen, zal justitie toch wat moeten gaan doen.
Alleen een e-mailadres en een postbusnummer? Logisch, de mensen van Zoeklicht willen wel enige overlevingskansen. De bedreigingen in die richting zijn ernstig genoeg.
Mijn ervaringen met Zoeklicht zijn trouwens bijzonder positief. Ik hoop dat ze vooral op deze manier door zullen gaan.

Emma:
Dinsdag 20 november 2001, 11:18 uur
Het volgende citaat: (vele malen herhaald in verscheidene publicaties)
"Wij vinden dit geen goed idee. Nu worden de kinderen nog een keer slachtoffer omdat hun foto op internet komt", zegt een woordvoerder van het landelijk parket maandag.
"Er is hier sprake van inbreuk op de privacy, ..."enz

Is in mijn gevoel een stom commentaar. Deze 'woordvoerder' staat er niet

bij stil dat deze kinderen geen privacy hebben zolang ze op internet ge-download kunnen worden via de porno sites door Jan en alle andere, zieke Alleman! ("Nu worden de kinderen nog een keer slachtoffer omdat hun foto op internet komt") Hey, ik ben persoonlijk nooit op een porno site geweest, maar het lijkt mij dat deze kinderen liever hun gezicht laten zien dan andere gedeelten van hun anatomy!

Computeroloog:
Dinsdag 20 november 2001, 13:26 uur
Levensgevaarlijk deze actie! Men heeft er trouwens kennelijk niet aan gedacht wat de gevolgen zijn voor het herkende kind als het inderdaad in handen is gevallen van sex-uitbaters. Het "bewijs" (de aanwezigheid van het kind ergens) wordt onmiddelijk opgelost door de "verdwijning" van het kind en dat zal niet de eerste zijn die zo de dood vind, want doden praten niet.

Bovendien is het bij wet verboden om gericht te zoeken naar kinderporno of het in bezit te hebben. Ik vraag me af hoe deze mensen aan de foto's gekomen zijn.

Ik wil graag even wijzen op http://www.meldpunt.org waar u terecht kunt met een melding over aangetroffen kinderporno.
Als iedereen de moeite neemt om aangetroffen kinderporno daar te melden zijn dit soort ondoordachte handelingen als het plaatsen van kinderkopjes niet meer nodig!

Politie vindt steeds meer kinderporno

GTE 8-11

APELDOORN/GPD - De strijd tegen kinderporno werpt steeds meer vruchten af. Dat is het gevolg van verruimde opsporingsmethoden en -bevoegdheden van de politie. In Gelderland is het aantal aan het licht gekomen kinderpornozaken het afgelopen jaar zelfs verdubbeld.
De databank 'kinderpornografie' van de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) in Zoetermeer is inmiddels uitgegroeid tot een bestand van zo'n 200.000 afbeeldingen. Vorig jaar telde de databank nog slechts 30.000 foto's en video-opnamen.
De toename van de geregistreerde kinderporno is vooral het gevolg van extra mankracht bij de CRI. Ook zijn de digitale opsporingstechnieken en de landelijke coördinatie sterk verbeterd. Bovendien heeft er internationaal een betere informatie-uitwisseling plaats.
Onder kinderporno worden alle seksuele uitingen met kinderen onder de zestien jaar gerekend. Op het produceren en het in bezit hebben staat maximaal vier jaar gevangenisstraf. De politie kan buiten medeweten van verdachten de inhoud van een computer bekijken. Als blijkt dat op de computer kinderporno is opgeslagen wordt via de officier van justitie toestemming gevraagd het adres en de naam van de verdachte op te vragen.
De databank bevat ook een groot aantal gemanipuleerde foto's. Vorig jaar werd bijvoorbeeld al bekend dat kinderen die in ondergoed poseren voor de catalogus van postorderbedrijven een gemakkelijk doelwit zijn voor kinderpornoproducenten. Met computerprogramma's zijn de plaatjes op eenvoudige wijze te veranderen in pornografische afbeeldingen.

OM sluit onderzoek naar pornoband

SPITS 6-11

AMSTERDAM — Het onderzoek van politie en justitie naar een dubieuze pornoband die in het gerenommeerde Amstel Hotel in Amsterdam is opgenomen, heeft niets opgeleverd. De hoteldirectie reageerde in juni „zeer geschokt" op het opduiken van de band, waarop waarschijnlijk beelden van minderjarigen te zien zijn.
„We kunnen niet achter de identiteit van de jongen komen die te zien is in het hotel", zegt een OM-woordvoerder. „Daardoor kunnen we ook niet met zekerheid vaststellen of hij minderjarig was toen de film werd gemaakt. Dat is de reden om het onderzoek te sluiten." (ANP)

OM: Vernietig Brongersma-porno

HAARLEM – Het openbaar ministerie (OM) in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de overleden oud-senator E. Brongersma vernietigen.

TR 21/11

De onderzoeken die justitie deed na inbeslagname van de collectie zijn uiteindelijk op niets uitgelopen. Redenen daarvoor zijn volgens het OM gebrek aan bewijs en gebrek aan capaciteit.
Zo liepen er vanaf vorig jaar ruim dertig strafrechtelijke onderzoeken naar de makers van de kinderporno uit de collectie. „Die onderzoeken leidden in geen van de gevallen tot een concrete zaak. Ze bleken of onbewijsbaar of ze zijn niet uitgezocht wegens gebrek aan capaciteit", zegt de persofficier. De raadkamer van de rechtbank moet nog toestemming geven voor de vernietiging van het materiaal.
Verwacht wordt dat de Brongersma Stichting zich ertegen zal verzetten. De in 1998 overleden PvdA-politicus was een actief pleitbezorger van pedofilie. Hij richtte een stichting op die wetenschappelijk onderzoek naar seksuele relaties tussen volwassenen en kinderen deed. Onder dit mom legde hij de grote verzameling kinderporno aan.

OM wil verzameling van kinderporno vernietigen

HAARLEM – Het Openbaar Ministerie (OM) in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de inmiddels overleden oud-senator E. Brongersma vernietigen. De onderzoeken die justitie deed na de inbeslagname van de collectie, zijn op niets uitgelopen. Redenen daarvoor zijn volgens het OM gebrek aan bewijs en gebrek aan capaciteit. (ANP)

TR 21/11

TEL 21/11

Justitie wil kinderporno oud-senator vernietigen

HAARLEM , woensdag
Het OM in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de overleden oud-senator E. Brongersma vernietigen. De onderzoeken na de inbeslagname van de collectie zijn volgens het OM wegens gebrek aan bewijs en capaciteit op niets uitgelopen.
De raadkamer van de rechtbank moet nog toestemming voor het vernietigen van het materiaal geven. De in 1998 overleden PvdA-politicus was een actief pleitbezorger van pedofilie. Tijdens zijn leven riep Brongersma een stichting in het leven die formeel wetenschappelijk onderzoek naar seksuele relaties tussen volwassenen en kinderen verrichtte. (ANP)

Politie start strijd tegen kinderporno

Steeds meer meldingen

AP.C. 8/11

door Herman van Amelsvoort

APELDOORN – De regionale politie geeft de bestrijding van kinderporno een hoge prioriteit. Er komen steeds meer meldingen van kinderporno binnen bij de politie, daarom heeft het regiokorps Noord- en Oost-Gelderland (NOG) een aantal maatregelen genomen.

Dat staat in het Jaarplan 2002 dat het Regionaal College gisteren heeft vastgesteld. De regio NOG strekt zich uit van Harderwijk tot Winterswijk.
Vorig jaar verdubbelde het aantal meldingen van kinderporno in de Gelderse regio. In 2000 waren er 68 meldingen, het jaar daarvoor waren dat er 34. De politie verwacht dat dat aantal nog verder zal stijgen.
In de organisatie van de politie is er veel aandacht voor kinderporno. Zo is er een permanent meld- en coördinatiepunt. De regiocoördinator werkt nauw samen met het Openbaar Ministerie en de landelijke recherche.
Tevens is er in elk van de vier districten (Noord-West Veluwe, Apeldoorn, IJsselstreek en Achterhoek) een rechercheur speciaal belast met deze vorm van porno. De politiemensen die zich met kinderporno bezig houden, krijgen extra begeleiding. Volgend jaar moet er professionele hulp voor hen beschikbaar zijn. De schokkende beelden die deze mensen onder ogen krijgen kunnen een grote emotionele impact hebben.
Vorig jaar sloeg de politie een grote slag toen er bij een Apeldoorner 120.000 pornografische afbeeldingen van kinderen werden gevonden.

'Verzameling kinderporno Brongersma vernietigen'

Stichting onthoudt zich van commentaar

GTE 21/11

HAARLEM/ANP - Het openbaar ministerie in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de inmiddels overleden oud-senator Brongersma vernietigen. De onderzoeken die justitie deed na de inbeslagname van de collectie, zijn uiteindelijk op niets uitgelopen. Redenen daarvoor zijn volgens het OM gebrek aan bewijs en aan capaciteit.
De raadkamer van de rechtbank moet eerst nog toestemming geven voor het vernietigen van het materiaal. Dit gerechterlijk orgaan buigt zich hier volgens persofficier Hartjes waarschijnlijk begin volgend jaar over. Hartjes verwacht dat de erfgenaam, de Brongersma Stichting, zich tegen vernietiging zal verzetten.
Het OM had zelf in augustus 1999 een strafrechtelijk onderzoek ingesteld naar de collectie. De in 1998 overleden PvdA-politicus was een actief pleitbezorger van pedofilie. Tijdens zijn leven riep Brongersma een stichting in het leven die formeel wetenschappelijk onderzoek naar seksuele relaties tussen volwassenen en kinderen verrichtte. Onder dit mom legde hij de grote verzameling kinderporno aan.
Advocaat De Vos van de Brongersma Stichting was niet bereikbaar voor commentaar. Eerder liet de raadsman wel weten dat niet alle door justitie betitelde kinderporno volgens de stichting mag worden vernietigd. In tegenstelling tot het OM vindt de stichting dat een deel van het materiaal wel van wetenschappelijk belang is.

KWESTIES / *Materiaal Brongersma waarschijnlijk naar onderzoeksinstituut*

TR 23/11

Het openbaar ministerie en de Brongersmastichting touwtrekken om de verzameling van het oud-Eerste-Kamerlid voor de PvdA, Edward Brongersma. Teruggeven, zegt de stichting, want de geschriften en plakboeken van volwassen mannen die op jonge jongens vallen, zijn van wetenschappelijk belang. Dat geldt misschien voor de tekst, vindt het OM, maar niet voor het beeldmateriaal: dat is gewoon kinderporno en moet vernietigd.
Het OM nam de nalatenschap van Brongersma – die in 1998 de dood verkoos boven een levensmoe bestaan – twee jaar terug in beslag. Brongersma had via een stichting kinderporno verzameld, formeel om er wetenschappelijk onderzoek naar te doen. Het bezit van kinderporno is sinds een paar jaar strafbaar, maar voor wetenschappelijke doeleinden geldt een uitzonderingsregel.
Een commissie van wetenschappers oordeelde vorig jaar dat de collectie niet wetenschappelijk te noemen is: eindeloze reeksen erotische foto's van puberjongens en een klein aandeel harde porno met jonge kinderen. Het stichtingsbestuur werd niet vervolgd, wel bekeek het OM de collectie op aanknopingspunten voor strafzaken. Dat laatste is op niets uitgelopen.
De Haarlemse officier van justitie J. Hartjes ziet het zo: „Het beeldmateriaal, het overgrote deel van de collectie, moet worden vernietigd. De dagboeken en brieven zijn al teruggegeven aan de stichting. En er is materiaal waarover we nog steggelen: beschrijvende documenten, maar gelardeerd met foto's. Als de stichting dat terugwil, trekken wij de foto's eraf en is het verminkt. We zijn wel bereid deze spullen aan een erkend wetenschappelijk instituut te geven."
Dat laatste zou een goed idee zijn, meent voorzitter R. van Lunsen van de Nederlandse Vereniging voor Seksuologie. De losse foto's mogen van hem wel weg. „Van dat soort materiaal is genoeg en er valt weinig aan te onderzoeken." Maar omdat pedofielen zich zelden laten interviewen over hun geaardheid, kunnen de egodocumenten wel waardevol zijn. „Onderzoek spitst zich tot dusver altijd toe op de mogelijke schade voor het kind, maar een zinnige onderzoeksvraag zou ook zijn: hoe ervaren pedofielen het verbod op hun seksuele geaardheid?"
Van Lunsen denkt aan het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek (Nisso). De directie van het Nisso wil van geen interesse laten blijken tot zij de collectie beter kent, maar huisonderzoeker J. Frenken is 'zeker geïnteresseerd in vertellingen van pedoseksuelen'.
Vraag is nu of de stichting voet bij stuk houdt en het materiaal zelf wil houden. De advocaat van de stichting wil er niet veel over zeggen, behalve dat de bestuursleden tegenover de rol van een onafhankelijk instituut 'niet afwijzend' staan.

redactie binnenland

OM wil kinderporno van Brongersma vernietigen

SP173 21/11

HAARLEM — Het openbaar ministerie (OM) in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de inmiddels overleden oud-senator E. Brongersma vernietigen. De onderzoeken die justitie deed na de inbeslagname van de collectie, zijn uiteindelijk op niets uitgelopen. Redenen daarvoor zijn volgens het OM gebrek aan bewijs en gebrek aan capaciteit.

Zo liepen er vanaf vorig jaar ruim dertig strafrechtelijke onderzoeken naar de makers van de kinderporno. „Die onderzoeken leidden in geen van de gevallen tot een concrete zaak. Ze bleken of onbewijsbaar of we hebben ze niet kunnen uitzoeken wegens gebrek aan capaciteit", vertelt persofficier J. Hartjes. „Het is ook niet de verwachting dat er nog nieuwe zaken als gevolg van de collectie naar boven komen."

De raadkamer van de rechtbank moet eerst nog toestemming voor het vernietigen van het materiaal geven. Dit gerechtelijk orgaan buigt zich hier volgens Hartjes waarschijnlijk begin volgend jaar over. De persofficier verwacht dat de erfgenaam, de Brongersma Stichting, zich tegen het vernietigen van het materiaal zal verzetten.

Het OM in Haarlem stelde vanaf augustus 1999 een strafrechtelijk onderzoek naar de collectie zelf in. De in 1998 overleden PvdA-politicus was een actief pleitbezorger van pedofilie. Tijdens zijn leven riep Brongersma een stichting in het leven die formeel wetenschappelijk onderzoek naar seksuele relaties tussen volwassenen en kinderen verrichtte. Onder dit mom legde hij de grote verzameling kinderporno aan.

De collectie bestaat onder meer uit tientallen videobanden, duizenden foto's en een groot aantal documenten met biografisch materiaal van onder meer Brongersma zelf. Deze laatste documenten bevatten ook veel kinderporno. Een deel van de kinderporno van Brongersma is oud, maar de collectie bevat ook materiaal uit de jaren negentig. Op de foto's staan kinderen van onder de twaalf jaar. Het merendeel betreft vooral jongens tussen de twaalf en zestien jaar. In veel gevallen is sprake van seksuele handelingen.

Advocaat I. de Vos van de Brongersma Stichting was niet bereikbaar voor commentaar. Eerder liet de raadsman wel weten dat niet alle door justitie betitelde kinderporno volgens de stichting mag worden vernietigd. In tegenstelling tot het OM vindt de stichting dat een deel van het materiaal wel van wetenschappelijk belang is.

(ANP)

Bomanscollectie van Brongersma geveld

GTF 10/11

HAARLEM - De collectie Bomansboeken van oud-senator Brongersma wordt volgende week te koop aangeboden op de antiquarenbeurs in Haarlem. Het Leidse antiquariaat AioloZ heeft beslag gelegd op de literaire boeken van de PvdA'er uit Heemstede die in 1998 door euthanasie overleed.

Het pronkstuk van de collectie is een eerste druk van het boek 'Pieter Bas' uit 1936. In dit op zich al zeldzame exemplaar heeft Godfried Bomans een paginalange handgeschreven opdracht aan Brongersma gewijd. „In hun jonge jaren zijn ze nauw bevriend geweest", weet Van Winden. „Brongersma is van goede komaf en had op jeugdige leeftijd al een jacht. Bomans schijnt aan boord daarvan een deel van 'Pieter Bas' te hebben geschreven."

Ook wordt ervan uitgegaan dat de jurist Brongersma de schrijver heeft geadviseerd over de staatkundige aspecten van deze roman. Bomans heeft hem daarom gevraagd voor de tweede druk van 'Pieter Bas' een voorwoord te schrijven. Tot de collectie van Brongersma behoren ook de andere bekende boeken van Godfried Bomans. Een ander opvallend onderdeel is een brief van zijn zuster Borromée. Zij vraagt de senator zijn invloed aan te wenden om te voorkomen dat Michel van der Plas een biografie over Bomans schrijft. „Waarschijnlijk is ze bevreesd dat daarin ook de minder katholieke kanten van haar broer aan de orde komen." Haar smeekbede heeft niet mogen baten.

OM wil collectie kinderporno laten vernietigen

Door een onzer redacteuren NRC

ROTTERDAM, 21 NOV. Het openbaar ministerie in Haarlem wil de verzameling kinderpornografie van oud-PvdA-senator E. Brongersma vernietigen.

Dit heeft persofficier J. Hartjes vanmorgen bevestigd. Uit de verzameling met tientallen videobanden, duizenden foto's en biografische documenten van onder anderen de in 1998 overleden Brongersma zelf, heeft het OM eerder ruim dertig dossiers samengesteld. Dit in de hoop even zovele verdachten te vervolgen wegens het vervaardigen, verspreiden of in het bezit hebben van kinderpornografie. Dat is tot op heden niet gelukt, aldus Hartjes.

Justitie nam de verzameling twee jaar geleden in beslag. Het bezit van kinderporno is strafbaar, maar de door de oud-senator zelf opgerichte Brongersmastichting, waaraan de verzameling was nagelaten, beschouwde deze als wetenschappelijk. Een commissie van de hoogleraar klinische psychologie W. Everaerd, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau P. Schnabel en justitieel onderzoeker E. Leuw onderzocht het materiaal daarom op verzoek van het OM. De conclusie was dat het om niets meer ging dan het product van een particuliere pedofiele obsessie.

De ruim dertig dossiers zijn vervolgens voor verder onderzoek uitgezet in verschillende arrondissementen in het land, afhankelijk van de plaatsen waar de verdachten naar verwachting wonen. Hartjes: „Daarna hadden wij er niets meer over te zeggen – daar hebben we de bevoegdheid niet voor." Er waren verscheidene oorzaken voor het stokken van het onderzoek, zegt Hartjes. „Soms was het een kwestie van prioriteiten wegens onvoldoende capaciteit. Soms hield bijvoorbeeld de rechter-commissaris verder onderzoek tegen." Zoals in het arrondissement Haarlem zelf, zegt Hartjes, waar drie van de dossiers voor onderzoek achterbleven. „In één geval weigerde de rechter-commissaris het noodzakelijke bevel tot huiszoeking. Volgens hem was het materiaal te oud en was er onvoldoende reden te denken dat betrokkene nog in het bezit van kinderporno was. In de twee andere gevallen besloten we zelf al te stoppen, op vergelijkbare gronden."

De dossiers blijven waar ze zijn, aldus Hartjes. Het einde van de collectie betekent dus niet per definitie dat het onderzoek gesloten is. De rechtbank beslist begin volgend jaar over de vernietiging. Raadsman H. Seegers van de Brongersmastichting liet vanmorgen desgevraagd weten hiertegen in verweer te zullen gaan. Op welke gronden, wilde hij niet zeggen.

Van de Brongersmaverzameling was van meet af aan duidelijk dat deze veel oud materiaal bevat, en dat de opsporing daarom bijzonder moeizaam zou verlopen. Van veel foto's is bovendien de verjaringstermijn al verstreken.

Brongersma maakte in 1998 een eind aan zijn leven met hulp van zijn huisarts, tegen wie nu een strafzaak loopt. Hij verklaarde 'klaar met leven' te zijn, onder meer door de toegenomen maatschappelijke weerzin tegen pedofilie.

OM wil vernietiging collectie kinderporno

MCL AB 21/11

HAARLEM Het Openbaar Ministerie (OM) in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de inmiddels overleden oud-senator E. Brongersma vernietigen. De onderzoeken die justitie deed na de inbeslagname van de collectie, zijn uiteindelijk op niets uitgelopen. Redenen daarvoor zijn volgens het OM gebrek aan bewijs en gebrek aan capaciteit. Zo liepen er vanaf vorig jaar ruim dertig strafrechtelijke onderzoeken naar de makers van de kinderporno. "Die onderzoeken leidden in geen van de gevallen tot een concrete zaak", vertelt persofficier J. Hartjes.(ANP)

OM wil kinderporno van Brongersma vernietigen

PAR 21-11

HAARLEM – Het openbaar ministerie (OM) in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de inmiddels overleden oud-senator E. Brongersma vernietigen.

De onderzoeken die justitie deed na de inbeslagname van de collectie, zijn uiteindelijk op niets uitgelopen. Redenen daarvoor zijn volgens het OM gebrek aan bewijs en gebrek aan capaciteit.

Zo liepen er vanaf vorig jaar ruim dertig strafrechtelijke onderzoeken naar de makers van de kinderporno. "Die onderzoeken leidden in geen van de gevallen tot een concrete zaak," vertelt persofficier J. Hartjes.

De raadkamer van de rechtbank moet eerst nog toestemming voor het vernietigen van het materiaal geven. De persofficier verwacht dat de erfgenaam, de Brongersma Stichting, zich tegen het vernietigen van het materiaal zal verzetten.

Het OM in Haarlem stelde vanaf augustus 1999 een strafrechtelijk onderzoek naar de collectie zelf in. De in 1998 overleden PvdA-politicus was een actief pleitbezorger van pedofilie.

OM wil af van kinderporno

APC 21/11

HAARLEM - Het Openbaar Ministerie (OM) in Haarlem wil de verzameling kinderporno van de inmiddels overleden oud-senator E. Brongersma vernietigen. De onderzoeken die justitie deed na de inbeslagname van de collectie, zijn uiteindelijk op niets uitgelopen. Redenen daarvoor zijn volgens het OM gebrek aan bewijs en gebrek aan capaciteit. De raadkamer van de rechtbank moet eerst nog toestemming voor het vernietigen van het materiaal geven. Dit gerechterlijk orgaan buigt zich hier volgens Hartjes waarschijnlijk begin volgend jaar over.

Justitie wil NCRV om film vervolgen wegens smaad

GTF 8/11

AMSTERDAM/ANP - Het Openbaar Ministerie (OM) in Amsterdam is van plan de NCRV te vervolgen wegens smaad. Aanleiding is het tweede deel van de documentaire Verborgen moeders, zwanger na incest van Thom Verheul.

In de documentaire, die in juni vorig jaar werd uitgezonden, zegt hoofdpersoon Annemarie dat zij slachtoffer is van incest en dat zij daardoor enkele keren zwanger is geraakt. De familie van de hoofdpersoon heeft aangifte gedaan bij de politie omdat de beschuldigingen verzinsels zouden zijn.

Tegen het eerste deel van de documentaire, ook in juni uitgezonden, was eerder de familie van een ander vermeend slachtoffer van incest in het geweer gekomen.

De familie stapte naar de rechter om in een civiele procedure verhaal te halen. De NCRV heeft inmiddels openlijk excuses en een schadevergoeding aangeboden. Daarmee werd een rechtszaak afgewend.

Of het in dit geval tot een vervolging komt, is niet zeker. Een woordvoerder van het parket in Amsterdam zegt dat justitie „voornemens is" de omroep te vervolgen. Het onderzoek naar de uitzending loopt nog.

De NCRV is op de hoogte van de aangifte. „Maar wij weten niets van een vervolging. We wachten af of dat daadwerkelijk gebeurt."

OM vervolgt de NCRV

Door een onzer redacteuren NRC

ROTTERDAM, 8 NOV. Het openbaar ministerie (OM) in Amsterdam gaat de NCRV vervolgen wegens het tweede deel van de documentaire 'Verborgen moeders'. In dit deel vertelde Annemarie in juni 2000 dat zij slachtoffer is van incest. De familie heeft na de uitzending direct aangifte gedaan.

Advocaat Veraart, die de familie van Annemarie vertegenwoordigt, zegt blij te zijn dat de NCRV eindelijk wordt aangepakt. „De NCRV heeft de familie publiekelijk geschaad en dat moet publiekelijk worden rechtgezet. Het heeft lang geduurd, zeker voor de familie, maar ik ben ervan overtuigd dat de officier van justitie dit goed aanpakt."

Veraart legt uit dat de zaak zo ingewikkeld is, omdat in de documentaire de naam van de dader niet wordt genoemd. „Als je iemand wil aanklagen wegens smaad, moet iemand met naam en toenaam worden genoemd. De NCRV heeft heel zorgvuldig vermeden namen te noemen in de documentaire. Terwijl iedereen wist over wie het ging, dat is dus het geraffineerde van de NCRV."

NCRV gedagvaard wegens smaad

De Amsterdamse officier van justitie mr. Velleman is voornemens de NCRV wegens smaad te dagvaarden vanwege het tweede deel van het documentaire-tweeluik Verborgen moeders. Daarin zou de familie Kok worden beschuldigd van incest. JOWW 16/11

De uitzending is omstreden omdat NCRV-documentairemaker Thom Verheul geen wederhoor toepaste. Waarnemend NCRV-voorzitter Jan Peter Balkenende weigert te zeggen of de familie Kok excuses kan verwachten. De NCRV bood eerder wel excuus aan bij de familie Broere, die de NCRV aanklaagde in verband met incestbeschuldigingen in het eerste deel van Verborgen moeders.

De familie Broere heeft de rechtszaak tegen de NCRV en documentairemaker Verheul inmiddels stopgezet. De rechtszaak tegen de dochter die haar vader van incest beschuldigde loopt nog. Op 2 januari wordt het voorlopig getuigenverhoor voortgezet.

Dat excuses pas na ruim een jaar aan de familie Broere werden aangeboden heeft te maken met 'voortschrijdend inzicht', aldus NCRV-woordvoerder Peter Boverhoff. De NCRV heeft zich niet laten leiden door vrees voor een veroordeling. Wel hield men rekening met het feit dat dominee Broere aan kanker lijdt. (EdV)

NCRV vervolgd na documentaire

(Van een verslaggeefster) PAR 9/11

AMSTERDAM – Het openbaar ministerie in Amsterdam is van plan de NCRV te vervolgen wegens de documentaire *Verborgen moeders, zwanger na incest* van Thom Verheul. In het tweede deel, dat vorig jaar juni werd uitgezonden, vertelde ene Annemarie dat ze slachtoffer was van incest. Ze zou vijf keer zwanger zijn geraakt. Drie kinderen werden volgens Annemarie vermoord en één verkocht. De familie, die door Verheul niet bij de documentaire was betrokken, deed de beschuldigingen af als verzinsels. De NCRV heeft inmiddels openlijk excuses en een schadevergoeding aangeboden.

station Wibautstraat

BIJDRAGEN: Martine Borgdorff

Crisis-pr van de NCRV

TR 10/11

De NCRV heeft het zwaar. De omroep raakt maar niet verlost van de nasleep van het omstreden documentaire-tweeluik 'Verborgen moeders'. Zo formuleerde de omroep twee weken terug noodgedwongen een publiek excuus aan de familie van een van de hoofdpersonen. En afgelopen week werd bekend dat de familie van de andere hoofdpersoon het openbaar inisterie aan haar zijde heeft gevonden. Wat tot gevolg heeft dat de NCRV lijdend voorwerp is in een pittige rechtszaak wegens smaad.

Intussen dampt de pr-machine van de christelijke omroep als nooit tevoren. De 'fatsoen-campagne' is de tweede ronde ingegaan. Opnieuw onder het motto 'ze laten mensen in hun waarde bij de NCRV' mogen nu eens niet Bekende Nederlanders, maar gewone stervelingen vertellen waarom de omroep zo geweldig en integer is. Neem Herman van Dijk (44), algemeen directeur van Van Dijk Banket en NCRV-lid, die vindt dat de verantwoordelijkheid van tv-makers enorm is. En dat al genoeg mensen aan de hand van vooringenomen standpunten worden doorgezaagd. Die vindt dat respect de basis moet zijn. En ga zo maar door. Nota bene in de krant gezet, precies een dag voor het nieuws dat het OM de NCRV zal vervolgen wegens smaad.

Hopelijk heeft de pr-afdeling de rest van de campagne voorlopig in de la laten geschoven. Ongeloofwaardiger kan bijna niet. Misschien is daarom nu besloten tot een wat luchtiger en minder aanmatigende manier van aandacht vestigen op de NCRV-producten. Autorijden en radio luisteren gaan uitstekend samen en dus hangen binnenkort bij 400 pompstations posters met daarop de hoofden van NCRV-radiopresentatoren. Sjors Fröhlich ('Cappuccino' en Radio 1), Bert Kranenbarg ('Knooppunt Kranenbarg'), Lex Bohlmeijer (Radio 4) en Heidi Iepema ('Plein publiek') moeten de chagrijnige filerijders wijzen op dat andere medium van de NCRV, de ouderwetse en tot nog toe heel fatsoenlijke radio.

De fatsoenlijke hoofden van de NCRV-radio.

KWESTIES / *Gevolgen rammelende documentaire*

TR 8/11

Het duurde 16 maanden, maar de NCRV ging vorige maand door de knieën, erkende dat het eerste deel van de incestdocumentaire 'Verborgen moeders' van Thom Verheul rammelde en bood de beschuldigde domineesfamilie Broere excuses en schadevergoeding aan. Pogingen tot eenzelfde akkoord te komen met de familie van Annemarie, uit deel twee van de documentaire, heeft de omroep niet ondernomen.

„Ja, dat heeft mij ook verbaasd", zegt Chris Veraart, advocaat van de familie die door Annemarie van incest, gedwongen abortus en moord wordt beschuldigd. „Waarom de een wel, en de ander niet, zou je zeggen."

De omroep meent sterk te staan in een juridische strijd: de familie is weliswaar niet om weerwoord gevraagd maar de documentaire is afdoende anoniem. Annemarie noemt bijvoorbeeld geen naam van 'de dader.'

„Maar in de aankondiging van het programma is gezegd dat Annemarie zwanger was van haar vader. Verder zijn beelden getoond van het ouderlijk huis."

Wat betekent het dat het OM er nu een smaadzaak van maakt?

„Het OM meent dus, na uitvoerig vooronderzoek, dat met vervolging een publiek belang gediend is. 'Smaad' is bovendien een juridisch gecompliceerd artikel, dus als het OM vervolgens toch besluit tot dagvaarding, denk ik dat we veel vertrouwen mogen hebben in een goede afloop. Mijn cliënten zijn ook publiekelijk beschadigd. De NCRV moet dus publiekelijk worden afgerekend en erkennen dat zij een misdrijf heeft begaan en met een passende schadevergoeding over de brug komen. Hoeveel? Zover zijn we nog lang niet. De familie is nog steeds kapot van die uitzending."

Jeroen den Blijker

NCRV wacht proces

TR 8/11

door Jeroen den Blijker

HILVERSUM – Het openbaar ministerie gaat de NCRV vervolgen wegens het tweede deel van de documentaire 'Verborgen moeders, zwanger na incest' van Thom Verheul.

In dat deel, vorig jaar juni uitgezonden, presenteert ene Annemarie zich als incestslachtoffer. Vijf keer zwanger zou zij zijn geweest, waarop een abortus en vier kinderen volgden. Drie kinderen zouden zijn vermoord, het vijfde verkocht. De NCRV zond de documentaire uit zonder familieleden om commentaar te vragen.

De familie deed de beschuldigingen direct af als 'verzinsels' en vroeg het OM de zaak te onderzoeken. Na getuigenverhoren ziet officier van justitie Velleman reden voor vervolging, bevestigt het parket in Amsterdam. De omroep weigert commentaar, in afwachting van de dagvaarding.

Vorige maand wist de NCRV een rechtsgang te voorkomen over het eerste deel van de documentaire, waarin domineesdochter Jacqueline haar vader beschuldigde van incest en gedwongen abortus. De omroep kon geen bewijs leveren en bood excuses en een schadevergoeding aan.

Deze zomer was de omroep nog zeker van zijn zaak. Toen beschuldigde toenmalig voorzitter Frits Brink de families die juridische stappen ondernamen tegen de documentaires nog van 'het voeren van een hetze' tegen 'de omroep van het fatsoen'. Enkele maanden eerder had eindredacteur Van Dongen al enkele fouten toegegeven. Duidelijker had moeten zijn dat het verhaal 'hervonden herinneringen' betrof en de documentaire had anoniemer gemoeten. Maar Brink benadrukte afgelopen zomer dat hij de documentaire zo weer opnieuw zou uitzenden.

PAGINA 4: GEVOLGEN DOCUMENTAIRE

ALLES is weer koek en ei tussen de NCRV en de familie Broere, die in de NCRV-documentaire *Verborgen moeders* (uitgezonden in juni 2000) zwart werd gemaakt en daarop juridische actie ondernam. Uit de schamele rectificatie op de voorlaatste bladzijde van *NCRV-Gids* nr. 43 kon worden afgeleid dat de vredespijp was gerookt. Laatste regels: 'Door de herkenbaarheid werd de eer en goede naam van dominee Broere en zijn gezin ernstig beschadigd. De NCRV betreurt het gebeurde en biedt dominee Broere en zijn gezin haar verontschuldigingen aan.'

In *het Algemeen Dagblad* van 25 oktober liet advocaat W. Hendriks weten: 'Dit is een volstrekte tegemoetkoming van de NCRV. Ze hebben geen van de beschuldigingen aannemelijk kunnen maken. De familie voelt zich nu volledig gerehabiliteerd. De NCRV is daar laat mee, maar beter laat dan nooit, denk ik dan.'

Toch merkwaardig voor wie zich de woorden van Hendriks eerder dit jaar in deze gids (nr. 19) herinnert. Hendriks toen: 'De schade voor de vader is immens. Ja, een schadevergoeding gaat zeker in de tonnen lopen! De man is zeventig, raakt preekbeurten kwijt, heeft in allerlei organen gezeten waar hij nu niet meer welkom is. Die is voor de rest van zijn leven gestigmatiseerd.'

Vraag aan Hendriks: wilde de familie opeens toch geen schadevergoeding? Hendriks: 'Aangaande de schadevergoedingsaspecten is met de NCRV afgesproken dat partijen daar niets over naar buiten mogen brengen.'

VPRO 10/11

Vervolging in zedenzaak

NRC

Door onze correspondent

LEEUWARDEN, 6 OKT. **Het openbaar ministerie in Leeuwarden gaat vier verdachten in de zedenzaak in de Leeuwarder Zeeheldenbuurt vervolgen. Een 49-jarige Leeuwarder en zijn 43-jarige echtgenote en een 40-jarige Leeuwarder en zijn evenoude vriendin moeten op 9 november voor de rechtbank van Leeuwarden verschijnen. Het viertal wordt verdacht van het seksueel misbruik van tien minderjarige kinderen van tussen de tweeëneenhalf en vijftien jaar in de wijk. Ze werden in juli aangehouden, nadat ouders aangifte hadden gedaan.**

Celstraffen en tbs geëist in zedenzaak

LEEUWARDEN – In de Leeuwarder zedenzaak is gisteren tegen de 49-jarige hoofdverdachte zes jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging geëist. Respectievelijk drie en twee jaar celstraf, óók met tbs en dwangverpleging werd geëist tegen zijn vrouw en een derde verdachte vrouw. Een vierde verdachte hoorde 19 maanden waarvan een voorwaardelijk eisen.

TR 10/11

De vier stonden terecht voor seks en ontucht met tien kinderen van 2 twee tot 15 jaar. Slachtoffers zijn onder anderen de zoon, dochter en twee neefjes van de hoofdverdachten, de zoon en dochter van de derde verdachte, en nog vier kinderen uit de buurt waar de vier volwassenen woonden. Uit de rapporten blijkt dat het echtpaar en de 40-jarige derde verdachte in verminderde mate toerekingsvatbaar zijn.

De zaak kwam in augustus aan het licht toen de destijds 14-jarige zoon kinderen uit de buurt zijn geslachtsdeel liet zien. Daarop vertelden de kinderen uit de buurt aan hun ouders dat ze ook wel eens ontuchtige handelingen door de ouders van de jongen moesten ondergaan.

Zes jaar geëist in zedenzaak

Tegen vier verdachten uit Leeuwarden zijn gisteren zware straffen geëist wegens ontucht en seksueel misbruik.

Door onze correspondent KARIN DE MIK

LEEUWARDEN, 10 NOV. „Die verbalisanten moeten wel de grootste fantasten ter wereld zijn." De Leeuwarder rechtbankpresident R. Wegener Sleeswijk verbaasde zich gisteren bij de behandeling van een omvangrijke zedenzaak over de ontkenningen van de 49-jarige hoofdverdachte Foeke H.

H. hoorde zes jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging tegen zich eisen wegens seksueel misbruik, vaak onder bedreiging, van zijn minderjarige zoon en dochter, twee neefjes en zes kinderen in de Leeuwarder Zeeheldenbuurt. H. ontkende, ondanks gedetailleerde verklaringen bij de politie, de ontucht met de kinderen uit de buurt. Hij zou door de politie onder druk zijn gezet te bekennen. „Eigenaardig", vond de rechtbankpresident. „Deze details bedenkt toch geen politieman?"

De zaak kwam deze zomer aan het rollen, nadat de 14-jarige zoon van H. bekende zijn geslachtsdeel meerdere malen aan drie buurmeisjes te hebben getoond. De zoon bleek ook slachtoffer: hij zou vijf jaar zijn misbruikt en mishandeld door zijn ouders. Vader H. gaf het seksueel misbruik van zijn kinderen toe, net als zijn vrouw Tineke (43). Zij kon zich het misbruiken van de meisjes uit de buurt niet herinneren. Tegen haar werd drie jaar cel en tbs geëist. Een vijfjarig buurmeisje verklaarde dat ze was gedwongen Foeke oraal te bevredigen. Hij zou hebben gedreigd haar moeder dood te schieten als ze het haar zou vertellen.

Uit de psychiatrische rapportages kwam H. naar voren als een dominante, agressieve man die de baas was over zijn zwakbegaafde vrouw. Hij was verminderd toerekeningsvatbaar. De officier van justitie sprak van „weerzinwekkende" feiten. De vrouw zei dat ze onder dwang meedeed aan de seksuele spelletjes, die volgens de aanklager uitmondden in een „orgie". „Vier volwassenen hebben seks met elkaar en met hun kinderen." Daarbij waren ook Petra D. (40) en Geert B. (40) aanwezig. Tegen hen werd respectievelijk twee jaar cel en tbs en negentien maanden cel geëist. Uitspraak 22 november.

Eis zes jaar tegen ontuchtpleger Zeeheldenbuurt

NRC

Door onze correspondent

LEEUWARDEN, 9 NOV. **Het openbaar ministerie in Leeuwarden heeft vanochtend zes jaar gevangenis en dwangbehandeling geëist voor een van de verdachten van seksueel misbruik in de Leeuwarder Zeeheldenbuurt. De 49-jarige Foeke H. uit Leeuwarden wordt verdacht van langdurig seksueel misbruik van zijn minderjarige zoon en dochter, drie minderjarige neefjes en een nichtje en vier minderjarige buurtkinderen. De kinderen waren tussen de twee en zes jaar. De verdachte, die volgens psychiatrische rapporten verminderd toerekeningsvatbaar is, ontkent. Hij zou zijn bekentenissen tegenover de politie onder dwang hebben afgelegd. Vanmiddag verschijnen nog drie verdachten voor de rechter, de echtgenote van Foeke H. en een ander stel uit Leeuwarden.**

Hoofdverdachte zedenzaak Leeuwarden legt bekentenis af

NVHW 9/11

Leeuwarden – Een 49-jarige man uit Leeuwarden heeft vanmorgen toegegeven dat hij zijn zoon van vijftien en dochter van dertien seksueel heeft misbruikt. Ook erkende hij vier nichtjes en neefjes te hebben misbruikt. Hij ontkent dat hij seksuele handelingen heeft gepleegd met vier kinderen uit de buurt, zoals hem ten laste is gelegd. "Het zijn allemaal leugens", zei hij aan het begin van het proces.

De zaak in het Zeeheldenkwartier te Leeuwarden kwam aan het rollen toen de zoon van de verdachte in juni werd aangehouden. De buurt reageerde daar heftig op, onder meer door de auto van de familie in brand te steken. Bij de politie gaf de jongen toe dat hij twee à drie weken daarvoor zijn geslachtsdeel zes tot tien keer had laten zien aan kinderen van vier tot zes jaar.

Later volgden aangiften tegen de verdachte en zijn echtgenote (43). Ook een ander paar, man (41) en vrouw (40), is aangehouden. Ook deze drie moeten voor de Leeuwarder rechtbank terechtstaan.

Bij de ondervraging kwam naar voren dat de dochter wel drie keer per week werd misbruikt. Met de jongen waren de seksuele handelingen begonnen, toen hij negen oud was. Het misbruik vormde vaak de inleiding van de seks, die de verdachte had met zijn echtgenote.

Om zijn wil door te zetten dreigde de verdachte zijn dochter te slaan. Hij heeft haar ook inderdaad geslagen, maar niet op haar hoofd, omdat zij epilepsie had. De zoon werd wel op het hoofd geslagen. Ook de vrouw sloeg de kinderen.

Het misbruik van andere kinderen had de beklaagde eerder bij de politie wel toegegeven. Hij zei nu dat dit onder dwang was gebeurd. "Dan word je bang en ga je tekenen." (GPD)

Celstraffen en tbs geëist in Leeuwarder zedenzaak

NVHN 10/11

Leeuwarden – In de Leeuwarder zedenzaak is gisteren tegen de 49-jarige hoofdverdachte F.H. zes jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging geëist. Respectievelijk drie en twee jaar celstraf werd geëist tegen H.'s 43-jarige vrouw T.H. en de 40-jarige buurvrouw P.D. Deze twee verdachten hoorden ook tbs met dwangverpleging tegen zich eisen. Tegen verdachte G.B. is negentien maanden cel waarvan een voorwaardelijk geëist.

De vier verdachten stonden terecht voor seks en ontucht met tien kinderen in de leeftijd van twee tot vijftien jaar. Slachtoffers zijn onder meer de zoon, dochter en twee neefjes van de verdachten F.H. en T.H., de zoon en dochter van verdachte P.D. en nog vier kinderen uit de buurt waar de vier volwassenen woonden.

Uit psychiatrische en psychologische rapportages blijkt dat de hoofdverdachte, zijn vrouw en de 40-jarige buurvrouw (P.D.) in verminderde mate toerekeningsvatbaar zijn. Verdachte G.B. (40 jaar) is volledig toerekeningsvatbaar.

De hoofdverdachte heeft toegegeven seksuele handelingen te hebben gepleegd met zes van de tien kinderen. Zijn vrouw bekende alle zeven gevallen waar ze van wordt verdacht. Verdachte P.D. bekende ontucht met zes kinderen, maar ze verklaarde op de zitting dat ze zich niets meer kon herinneren van de gebeurtenissen. Haar verloofde G.B. ontkende de verdenkingen.

Advocaat M. van Rooij van verdachte T.H. zei tijdens de zitting dat zijn cliënt spijt heeft van het gebeuren. Hij vroeg in vijf van de zeven gevallen, waar zijn cliënt van wordt verdacht, vrijspraak.

De advocaat van de verdachte P.D. gaf toe dat zijn cliente gevangenisstraf en tbs verdient, maar stelde dat rekening moet worden gehouden met haar onderontwikkelde geest.

Uitspraak 22 november. (ANP)

Meisje voor rechter na mishandelen jeugdleidster

De 16-jarige Elena S. moet op 13 december voor de rechtbank verschijnen, omdat ze in een gesloten jeugdinrichting in Almelo een jeugdleidster mishandeld zou hebben. De vrouw zou daardoor in het ziekenhuis opgenomen zijn. METRO 17/11

Dat heeft pastoor Van Lier uit het Limburgse Heibloem gisteren bekendgemaakt. Elena zocht in september 2000 asiel in de kerk van Heibloem om te voorkomen dat ze zou worden opgenomen in een gesloten inrichting onder voogdij van het Leger des Heils.

De politie haalde Elena echter uit de kerk. Haar voogd van de afdeling jeugdhulpverlening van het Leger des Heils stuurde haar naar de inrichting in Almelo omdat ze zou zijn weggelopen bij haar pleegmoeder.

Elena heeft, net als haar pleegmoeder, altijd ontkend dat ze is weggelopen. Ze zou enkele dagen in Weert zijn vastgehouden door een groep Marokkanen die haar gedrogeerd en seksueel misbruikt zouden hebben. Die drie Marokkanen zijn in oktober in Roermond veroordeeld tot 240 uur werkstraf of zes maanden voorwaardelijk wegens seksueel misbruik van de toen 14-jarige Elena.

Fabel

De jeugdhulpverlening heeft lange tijd het seksueel misbruik van Elena naar het rijk der fabelen verwezen en haar opgesloten omdat ze zou zijn weggelopen. Aan die opsluiting verandert niets, ook niet nu het seksueel misbruik bewezen is. Pleegmoeder Veronika Jong is hiertegen een klachtenprocedure begonnen. Volgens pastoor Van Lier is Elena dermate getraumatiseerd door de aanpak van de jeugdhulpverlening, dat bij haar de stoppen zijn doorgeslagen.

Van Lier vindt de houding van het Leger des Heils "schandelijk en onaanvaardbaar". Elena's pleegmoeder kan niets zeggen. Haar is op straffe van een kort geding een spreekverbod opgelegd. Het Leger des Heils kon gisteren nog niet reageren. (ANP)

Celstraffen en tbs in zedenzaak

TR 23/11

LEEUWARDEN – De vier verdachten in de grote zedenzaak in de Leeuwarder Zeeheldenbuurt zijn gisteren veroordeeld tot celstraffen variërend van achttien maanden tot zes jaar. De drie belangrijkste daders kregen eveneens tbs met dwangverpleging opgelegd.

De rechtbank in Leeuwarden achtte bewezen dat de vier met elkaar tien kinderen seksueel hebben misbruikt. De straffen zijn conform de eis van de officier van justitie.

Hoofdverdachte F.H. wordt met zes jaar cel en tbs het zwaarst gestraft. Hij nam het initiatief tot misbruik van zijn eigen kinderen en van kinderen uit de buurt. De slachtoffers zijn tussen de twee en vijftien jaar oud. Samen met zijn vrouw en de overburen pleegde hij de delicten.

Zijn eigen vrouw en de overbuurvrouw, die tijdens de zitting beiden als zwakbegaafd omschreven werden, krijgen drie en twee jaar celstraf en tbs. De overbuurman werd door de rechtbank veroordeeld tot achttien maanden gevangenisstraf.

Tijdens de uitspraak werden alle daders aangesproken op de gevolgen van hun daden voor de slachtoffertjes. Rechter R. Wegener Sleeswijk stelde dat de daders het recht op een ongestoorde ontwikkeling van de kinderen „op grove wijze" hebben geschonden. „Het is een feit dat de kans groot is dat slachtoffers van seksuele delicten op latere leeftijd ernstige gevolgen ondervinden", aldus de rechter. Hij heeft wel rekening gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de verdachten. Drie van de daders bleken uit verschillende rapportages sterk verminder toerekeningsvatbaar. Bij hen wordt de kans op herhaling ook het grootst geacht.

Hoge celstraffen voor misbruik in Zeeheldenbuurt

Door onze correspondent NRC

LEEUWARDEN, 23 NOV. Vier bewoners van de Zeeheldenbuurt in Leeuwarden zijn gisteren veroordeeld tot celstraffen variërend van anderhalf tot zes jaar wegens seksueel misbruik van tien minderjarige kinderen. Drie verdachten kregen tbs met dwangverpleging opgelegd, de vierde een ondertoezichtstelling van de reclassering. De rechtbank volgde de eis van het openbaar ministerie.

De 49-jarige hoofdverdachte werd veroordeeld tot zes jaar cel met dwangverpleging wegens verkrachting van en ontucht met kinderen tussen de twee en veertien jaar, onder wie zijn eigen zoon en dochter, twee neefjes, een nichtje en kinderen van zijn overburen. In een aantal gevallen was sprake van bedreiging en mishandeling. De verdachte was, aldus het vonnis, „mateloos geobsedeerd door seks" en „welhaast onverzadigbaar" in zijn „perversiteiten".

De man heeft volgens psychiaters een persoonlijkheidsstoornis en wordt omschreven als een onderontwikkelde, dominante en egocentrische man, die verminderd toerekeningsvatbaar was. De kans op herhaling wordt groot geacht. Zijn 42-jarige zwakbegaafde vrouw werd veroordeeld tot drie jaar cel en tbs wegens seksueel misbruik van kinderen onder de twaalf jaar. Volgens de rechtbank werkte zij mee aan het gewelddadige optreden van haar man, door wie zij gedomineerd werd.

Een 40-jarige vrouwelijke kennis van het gezin kreeg een straf van twee jaar cel en tbs wegens misbruik van buurtkinderen en haar eigen minderjarige dochter. Haar 41-jarige vriend kreeg negentien maanden cel, waarvan een maand voorwaardelijk met verplichte ondertoezichtstelling van de reclassering. De beide vrouwelijke verdachten waren verminderd toerekeningsvatbaar. De kans op herhaling wordt groot geacht als ze niet behandeld worden.

Volgens de rechtbank is de ontwikkeling van de slachtoffers op grove wijze aangetast. Een woordvoerder van de ouders zei opgelucht te zijn over de hoge straffen. „Hopelijk kunnen de gezinnen hun leven nu weer oppakken." De advocaat van de hoofdverdachte beraadt zich op hoger beroep.

Acht jaar voor kinderprostitutie

LEEUWARDEN - Een 54-jarige inwoner van Oosterland (Noordholland) is gisteren door het gerechtshof in Leeuwarden veroordeeld tot een gevangenisstraf van acht jaar. Het hof acht bewezen dat hij drie minderjarige jongens heeft verkracht. Daarnaast dwong de man dwong twee van zijn slachtoffers tot prostitutie, onder meer door een 50-jarige inwoner van Leeuwarden. De Leeuwarder rechtbank had de man eerder dezelfde straf opgelegd, maar toen voor ontucht. GTF 16/11

Groninger tatoeëerde zich vol met namen van slachtoffers

door Bert Wieringa

GRONINGEN, vrijdag

De 43-jarige G. van D. uit het Groningse Zuidwolde heeft de afgelopen jaren op gruwelijke wijze een groot aantal minderjarige jongetjes seksueel misbruikt. Voor de rechtbank in Groningen bleek gisteren dat de pedofiel de namen en beeltenissen van zijn slachtoffers als een soort trofee op zijn eigen lichaam tatoeëerde.

Daarbij staan ook geboorte- en sterfdatum van het kind. Niet dat de jongetjes waren overleden maar omdat hij ze niet meer kon misbruiken, bijvoorbeeld omdat ze waren verhuisd.

De man bleek zich niet alleen te hebben vergrepen aan de kinderen maar ze ook te hebben mishandeld. Zo schopte en sloeg hij de jongetjes en goot hij kokend water over hun geslachtsdelen.

Een van hen, een elfjarige jongen is onlangs in een psychose geraakt en in een psychiatrische instelling opgenomen. De pedofiel heeft bekend dat hij de kinderen heeft misbruikt sinds juli 1992 tot en met augustus 2001.

Om zijn gruwelijke daden te verbergen, schreef hij in een aantal gevallen anonieme brieven naar de school van zijn slachtoffertje, de kinderbescherming en het meldpunt kindermishandeling, waarin hij de ouders beschuldigde van de mishandeling. Deze moesten zich daarop verantwoorden bij de instanties en zijn lange tijd verdacht omdat het letsel van hun kinderen daar aanleiding toe gaf.

Oppas

De jongetjes bleken doodsangsten uit te staan als Van D. in de buurt was. De pedofiel reed zowel overdag als 's nachts langs hun huis. Zodra hij claxonneerde wisten ze dat ze onmiddellijk naar hem toe moesten gaan. Daarbij kropen ze desnoods uit het raam. Van D. zocht zijn lustobjecten uiterst zorgvuldig uit. Vaak woonden de kinderen in een sociaal zwakke of in eenoudergezinnen met problemen. Bovendien reageerde de pedofiel op advertenties waarin een kinderoppas werd gezocht.

Ook ontmoette hij zijn slachtoffertjes als begeleider voor seksueel misbruikte kinderen namens de Stichting Humanitas. Enkele jaren geleden richtte hij voor de NVSH contactgroepen voor pedofielen op in Groningen en Leeuwarden.

Dutroux

De Groninger werd afgelopen zomer ontmaskerd. In zijn woning werd toen een grote hoeveelheid pornografisch materiaal gevonden, waaronder veel foto's van zijn slachtoffertjes. Het is overigens niet de eerste keer dat de man de mist in ging. Van G. is eerder veroordeeld wegens pedofilie. Hij woonde toentertijd in de Groningse stadswijk Padde- →

Hogere eis Friese zedendelinquent

SPITS 16/11

LEEUWARDEN — Voor het gerechtshof in Leeuwarden is gistermiddag dertig maanden celstraf, waarvan zes voorwaardelijk, geëist tegen de 39-jarige K.H. De uit de Friese hoofdstad afkomstige man zou kinderen hebben aangerand. (ANP)

Gruwelijke zaak pedofilie ontdekt

TEL 23..

Pedofiel tatoeëerde namen van slachtoffers

PAR 23/11

(Van een verslaggever)
GRONINGEN – De 43-jarige G. van D. uit het Groningse Zuidwolde heeft de afgelopen jaren een groot aantal minderjarige jongetjes misbruikt en mishandeld. De man had zijn slachtoffers volledig in zijn greep.

Hij reed zowel overdag als 's nachts langs hun huizen; zodra hij claxonneerde, wisten ze dat ze onmiddellijk bij hem moesten verschijnen. Hij schopte en sloeg de jongens. Een van hen kreeg kokend water over zijn geslachtsdeel uitgegoten. De nu elfjarige jongen is onlangs in een psychose geraakt en in een psychiatrische instelling opgenomen.

De man tatoeëerde de namen en beeltenissen van een aantal van de jongens op allerlei plaatsen op zijn lichaam. Ook maakte hij pornografische foto's van hen.

Deze gegevens kwamen gisteren naar buiten toen Van D. pro forma moest verschijnen voor de rechtbank in Groningen. Zijn zaak wordt binnen drie maanden behandeld. De dagvaarding tegen de man, die eerder al is veroordeeld wegens pedofilie, telt vijf slachtoffers. Enkele slachtoffers weigeren aangifte te doen omdat ze Van D. aardig vinden. Politie en justitie in Groningen hebben de aanhouding van de man buiten de publiciteit gehouden om de slachtoffers niet nodeloos verder te beschadigen.

Van D. zocht zijn slachtoffers in sociaal zwakke gezinnen. Hij reageerde op advertenties waarin een kinderoppas werd gezocht en deed zich ook voor als begeleider van seksueel misbruikte kinderen.

Advocaat L. Poortman, die de belangen van drie van de slachtoffers behartigt, noemt het onbegrijpelijk dat de man zo lang zijn gang heeft kunnen gaan. Zo is na diens veroordeling in de afgelopen jaren opnieuw door twee slachtoffers aangifte gedaan, waarop door de betrokken autoriteiten amper is gereageerd. Eén zaak werd door de politie terzijde gelegd omdat Van D. ontkende.

Een tweede aangifte leidde tot niet meer dan een schriftelijke mededeling van justitie aan de verdachte dat zijn proeftijd met een jaar werd verlengd.

Van D. zelf verklaarde dat de politie de afgelopen jaren veelvuldig bij hem over de vloer kwam. Hij antwoordde steeds ontkennend op vragen over eventuele seksuele betrekkingen met zijn bezoekertjes. "Kinderen in nood die stuur je niet weg, die kun je toch niet laten vallen," had hij de agenten voorgehouden.

'Altijd waren er kinderen bij hem op bezoek'

NVHN 23/11

Zuidwolde – "Dit is niet best. Ik wist wel dat het een beetje een vreemde snuiter was, maar dit soort dingen had ik niet verwacht." De uitbater van het plaatselijke café in Zuidwolde reageert vooral verbaasd op het nieuws van de bizarre zedenzaak waarin zijn 43-jarige plaatsgenoot G. van D. verdachte is.

"Ik hoor dit voor het eerst. Ik had hem al een tijdje niet gezien, maar je zag hem eigenlijk sowieso nooit. Hij was een beetje een eenling. Niet iemand die zich met het dorp bemoeit."

De kroegbaas denkt dan ook dat meer dan de helft van de mensen in Zuidwolde niet weet om wie het gaat. "Hij kwam hier wel eens op de motor een patatje halen of op een zondagmiddag een biljartje leggen. Daar ken ik hem van. Hij komt niet uit Zuidwolde, woont hier ook nog maar een paar jaar. Hij zit bij geen enkele vereniging. Ik denk dat het gros van de mensen hem niet eens kent; alleen in het streekje waar hij woont misschien."

Maar zelfs in het streekje was het nieuws gistermiddag nog niet in volle hevigheid doorgedrongen. Bij een bedrijf in de buurt kennen de medewerkers de verdachte oppervlakkig. "Hij was alleenstaand, maar er waren wel altijd kinderen bij hem. Dat vond ik wel apart", aldus een medewerker.

"Het verhaal ging dat hij die kinderen hulp verleende. Ongeveer drie weken geleden hoorde ik van mijn baas dat hij was aangehouden voor seksueel misbruik. Ik was daar niet verwonderd over."

Ook de jongens van het bedrijf vinden de 43-jarige man een aparte snuiter. "Apart en duister. Zijn kameraden ook. Een beetje 'roug' volk. Hij werkte een beetje als klusjesman, ging 's morgens al op tijd weg. Maar wat een lul-de-behanger dat hij zoiets doet."

Net als de cafébaas vermoeden ze dat niemand in het dorp de verdachte kent en dat voor de meeste mensen het nieuws totaal onverwacht komt.

"Maar het zal de komende tijd wel hét gesprek aan de bar zijn. Nu komen de praatjes wel los", veronderstelt de uitbater.

Pedofiel in Zuidwolde (Gr) richtte zijn slachtoffers af

NVHN 24/11

Groningen/Zuidwolde – In het Groninger Zuidwolde is een omvangrijke en bizarre zedenzaak aan het licht gekomen. De 43-jarige G. van D. uit dat dorp wordt ervan verdacht de afgelopen negen jaar tenminste vijf jongetjes van tien tot dertien jaar seksueel te hebben misbruikt en mishandeld. Van D., die acht jaar geleden nog voor Humanitas werkte met seksueel misbruikte kinderen, richtte zich op jongens uit gebroken gezinnen. Hij had hen zodanig 'afgericht', dat zij direct naar hem toekwamen als hij langs hun ouderlijk huis reed en claxonneerde. Dat gebeurde overdag, 's avonds en 's nachts.

Deze zaak, tot dusver buiten de publiciteit gehouden, kwam gisteren voor de rechtbank in Groningen. De dagvaarding vermeldt de namen van vijf jongens. Zeer waarschijnlijk maakte Van D. meer slachtoffers. Advocate mr. L.H. Poortman-de Boer weet dat er nog twee jongens zijn, die geen aangifte willen doen.

De verdachte wil niet als 'een Dutroux' worden gezien. In zijn huis werd een grote partij kinderporno aangetroffen. Portman: "Naar het schijnt heeft hij over zijn hele lichaam tatoeages met afbeeldingen en namen van zijn slachtoffers. Die zijn voorzien van geboorte- en sterfdatum. Maar deze kinderen zijn niet dood, maar bijvoorbeeld verhuisd, waardoor hij geen seks meer met ze kon hebben."

Burgemeester wist langer van bizarre zedenzaak

NVHN 23/11

Zuidwolde – Burgemeester mr. drs. W.H. Everts van Bedum wist al langer van de bizarre zedenzaak in het dorp Zuidwolde, waarbij de 43-jarige G. van D. uit het dorp negen jaar lang zeker vijf jongetjes van tien tot dertien jaar seksueel misbruikte en mishandelde. Omdat er geen sprake was van maatschappelijke onrust, zag de gemeente ervan af in te grijpen.

De basisscholen in de gemeente wisten tot gisteren van niets over de activiteiten van de pedofiel, die zijn slachtoffers compleet had afgericht. Als hij langs hun ouderlijk huis reed en claxonneerde, kwamen zij direct voor seks naar hem toe. De dader richtte zich met name op jongens uit gebroken gezinnen, die hij zorgvuldig uitzocht.

In zijn woning heeft de politie een grote partij kinderporno in beslag genomen. Over zijn hele lichaam zou de man tatoeages dragen met afbeeldingen en namen van zijn slachtoffers. Die zouden zijn voorzien van een geboorte- en sterfdatum. "Maar deze kinderen zijn niet dood. Ze waren bijvoorbeeld verhuisd, waardoor hij geen seks meer met ze kon hebben", zegt advocate mr. L.H. Poortman-De Boer, die optreedt namens drie slachtoffers.

In 1996 kocht Van D. een huis in Zuidwolde. Het toeval wil dat de vorige eigenaar, een hoogbejaarde vrouw, in de woning is vermoord.

Verdachte zedenzaak Drachten langer vast

LC 15/11

LEEUWARDEN – De negentienjarige Drachtster die verdacht wordt van verkrachtingen in zijn woonplaats, blijft voorlopig vastzitten. De Leeuwarder raadkamer heeft gisteren zijn voorlopige hechtenis met dertig dagen verlengd. Volgens persrechter Pieter Wijtsma is het onderzoek nog niet afgerond.

De man is op 9 oktober aangehouden. Hij wordt verdacht van de verkrachting van twee meisjes van twaalf en dertien jaar oud. Ook heeft hij volgens het openbaar ministerie geprobeerd een 23-jarige vrouw uit Groningen te verkrachten in het Drachtster bos. De man ontkent dat hij iets met de zaken te maken heeft.

Eerder veroordeeld in 1980

Man vast voor lang misbruik vijf jongens

Door onze correspondent NRC

GRONINGEN, 23 NOV. **Een 43-jarige man uit Zuidwolde wordt verdacht van het seksueel mishandelen van vijf minderjarige jongens gedurende een aantal jaren. De man werd deze zomer aangehouden en zit vast. Hij heeft bekend.**

De zaak werd gisteren pro forma behandeld door de Groningse rechtbank. De man kon worden aangehouden na aangifte door een moeder van een jongen die bij de man over de vloer kwam en door hem misbruikt zou zijn. De politie deed hierop huiszoeking en trof kinderporno aan.

De man kwam onder meer met zijn slachtoffers in contact door op advertenties te reageren waarin oppas werd gevraagd. De kinderen mochten volgens de advocaat van de slachtoffers, L. Poortman, achter op zijn crossmotor, deden videospelletjes en mochten roken. Hij zou vooral contact hebben gezocht met jongens uit een-oudergezinnen, voor wie hij een vaderfiguur wilde zijn.

De man is in 1980 veroordeeld tot drie maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar wegens misbruik van een minderjarige jongen. Volgens Poortman beging hij al binnen de proeftijd opnieuw een zedendelict. In 1992 zou een ander slachtoffer aangifte hebben gedaan. De politie hield de man toen niet aan, omdat deze ontkende en er verder geen bewijzen tegen hem waren. Poortman verbaast zich hierover: „Bij een redelijk vermoeden van schuld kun je toch al rechercheren." Bij zijn aanhouding deze zomer zou de verdachte deze oude zaak tevens hebben bekend.

De man zou zijn slachtoffers ook hebben bedreigd en mishandeld. In één geval zou hij kokend water over het geslachtsdeel van een jongen hebben gegoten. Advocaat O. Volkerts van de verdachte ontkent dit. De kinderen zouden overdag uit vrije wil naar hem toe zijn gekomen.

Volgens Poortman is één slachtoffer van elf jaar deze week opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis met een psychose als gevolg van het seksueel misbruik. Ze wil in kort geding namens de vier slachtoffers een voorschot op smartengeld vragen van ongeveer 15.000 gulden per persoon. „Voor het geleden verdriet en de pijn."

poel. Toen hij weer vrijkwam werd hij uit de buurt weggepest, waarna hij naar Zuidwolde verhuisde.

De rechter besloot gisteren dat de man aan een psychiatrisch onderzoek moet worden onderworpen. Over uiterlijk drie maanden moet hij terechtstaan.

Vijf slachtoffers hebben aangifte gedaan tegen Van G. Enkele andere jongetjes die door hem zijn misbruikt weigeren aangifte te doen omdat ze de pedofiel wel aardig vinden. Tijdens de verhoren heeft de Groninger gezegd dat hij bang is dat hij met de Belgische kindermoordenaar Marc Dutroux wordt vergeleken.

Man misbruikte en mishandelde meerdere jongens

Van onze verslaggeefster Greta Riemersma VK 23/11

GRONINGEN

Een 43-jarige man uit Zuidwolde wordt ervan verdacht gedurende bijna tien jaar vijf jongens onder de 16 op ernstige wijze te hebben misbruikt. Advocaat L. Poortman-De Boer, die optreedt namens een aantal slachtoffers, sluit niet uit dat Van D. meer jongens heeft misbruikt.

Poortman-De Boer vermoedt dat onder andere vanwege het feit dat zich donderdag, toen de zaak pro forma diende voor de rechtbank in Groningen, opnieuw iemand bij haar heeft gemeld die zegt slachtoffer van de man te zijn. Ze heeft het proces-verbaal tegen hem ingekeken en daaruit blijkt dat hij gaandeweg veel beschuldigingen heeft bevestigd.

De man, verklaarden zowel zijn slachtoffers als hijzelf, heeft tatoeages op zijn lichaam met namen en afbeeldingen van jongens. Voor één jongen die verhuisde, liet hij een hartje en een oog met een traan tatoeëren. 'Die is voor mij dood', zo zei hij.

Hij drilde zijn slachtoffers zo, dat ze hun huis uitkwamen, desnoods door het raam, zodra hij voorbijreed en claxonneerde. 'Een van die jongetjes kan niet slapen, hij hoort nog steeds het geclaxonneer', zegt Poortman. 'Dit weekend is hij psychotisch geworden.'

Naar eigen zeggen zocht de man zijn slachtoffers in gebroken gezinnen: 'Ik blijf dit soort jongens helpen, ze hebben mij nodig.' Hij reageerde op advertenties van gezinnen die oppas zochten, en in het verleden werkte hij met seksueel misbruikte kinderen bij Stichting Humanitas. Ook zat hij bij de scouting.

Volgens verklaringen van slachtoffers mishandelde hij hen ook. 'Hij schopte en sloeg. Eén jongen heeft gezegd dat hij kokend water over zijn geslachtsdeel kreeg', aldus Poortman. De advocaat van de verdachte, O. Volkerts, ontkent vooral deze beschuldiging: 'Allemaal leugens, je reinste onzin.' Over andere aantijgingen zegt hij dat het veelal om geruchten gaat.

De man is afgelopen zomer al aangehouden, maar politie en Openbaar Ministerie hebben geen ruchtbaarheid aan de zaak gegeven. Volgens het OM is dit de normale gang van zaken bij zedendelicten. Na de aanhouding is in het huis van de verdachte een grote partij kinderporno in beslag genomen, aldus Poortman, met onder andere afbeeldingen van zijn slachtoffers.

Zelf heeft de man verklaard twee keer eerder met justitie in aanraking te zijn geweest wegens misbruik van minderjarige jongens. Hij zal op last van de rechter worden onderzocht.

Verdachte in jaren tachtig al veroordeeld voor ontucht met minderjarige jongen.

Groningen/Zuidwolde – De 43-jarige Geert van D. uit het Groninger Zuidwolde wil niet worden gezien als 'een Dutroux', maar feit is wel dat hij begin jaren tachtig al eens is veroordeeld voor ontucht met een toen 12-jarige jongen. Hij woonde toen in Groningen, maar werd daar na zijn veroordeling weggepest. Kort na het verstrijken van zijn proeftijd ging hij weer in de fout, waarna de rechtbank in Groningen besloot de proeftijd te verlengen.

Van onze verslaggever
JON VAN SCHILT

NVHN 23/11

In 1992 sloeg hij weer toe. Het slachtoffer, wederom een minderjarige jongen, deed bij de politie aangifte van seksueel misbruik. Tot groot ongenoegen van mevrouw mr. L.H. Poortman-de Boer, advocate van drie slachtoffers, deed de politie niets. "Ze gaven toe dat Van D. een bekende was, maar ze konden de zaak niet hard maken. Volgens de politie ontkende hij het seksueel misbruik, maar in recente verhoren zegt hij zelf dat hij toen wel degelijk heeft bekend. Het is onbegrijpelijk."

Volgens Poortman zocht Van D. zijn slachtoffers zorgvuldig uit. "Het was hem te doen om kinderen uit gebroken gezinnen. Hij maakte ze lekker met een crossfiets, autorijden, cola drinken, roken en computerspelletjes. De jongens vonden dat erg leuk, de ouders vaak minder. Ook als de ouders de jongens verboden nog langer bij hem te komen, dan had hij ze zodanig in z'n greep dat ze toch kwamen. Hij dreigde gewoon dat hij ervoor zou zorgen dat ze bij hun moeder werden weggehaald als ze niet meer bij hem kwamen."

Sadistisch

Van D. staat te boek als uiterst gemeen en sadistisch. Poortman: "Hij papte meestal aan met een zielig verhaal over zijn aan kanker overleden zoontje. Zodoende kregen de kinderen medelijden met hem. Het volgende moment kon hij heel kwaad en agressief reageren. Zijn slachtoffers bracht hij zodoende heel erg in verwarring." Tijdens de seksuele uitspattingen schuwde Van D. fysiek geweld niet. Hij heeft verklaard kokend water over een het geslachtsdeel van een jongetje te hebben gegoten.

Ondertussen stuurde Van D. anonieme brieven naar de scholen van de jongens, de Raad van de Kinderbescherming en het meldpunt voor seksueel misbruik. Hij schreef dat de jongens zouden worden mishandeld door hun moeder. Doordat de slachtoffers, door zijn toedoen, onder de blauwe plekken zaten, werd dat geloofd. Het paste in het beeld van kindermishandeling.

Dat hij de jongens volledig in z'n macht had, blijkt volgens Poortman uit de wijze waarop hij ze had 'gedresseerd'. "Dat deed hij volgens de Pavlov-methode. Hij reed langs hun huis, claxonneerde en dat was het teken dat ze bij hem moesten komen voor seks. Dit gebeurde zowel overdag als 's avonds en 's nachts. Het is mij bekend dat een jongen in het nachtelijk duister uit het raam van z'n ouderlijk huis klom om naar Van D. te gaan. Een ander slachtoffer is geestelijk helemaal kapot. Die hoort alleen nog maar het geclaxonneer van Van D.'s auto."

Door dit slachtoffer kwam de zaak daadwerkelijk aan het rollen. De jongen durfde niet meer naar buiten. Hij vertelde zijn moeder alleen dat er 'iets ergs' was gebeurd. Tijdens een gesprek met een gespecialiseerde politiefunctionaris vertelde hij het hele verhaal. Nadien kwamen er meer aangiftes tegen Van D. binnen. Hoeveel slachtoffers hij totaal heeft gemaakt, is niet bekend. Poortman weet dat in elk geval twee jongens geen aangifte tegen hem wilden doen.

Het slachtoffer uit 1992 is werkzaam bij het werkvoorzieningschap DSW in Groningen. Tot zijn grote schrik werkt Van D. daar ook. Onlangs troffen ze elkaar bij toeval. Poortman: "Van D. vroeg of hij een zoentje wilde. Die jongen sloeg helemaal op tilt en nam opnieuw contact op met de politie." Omdat de handel en wandel van Van D. inmiddels wél in onderzoek was, is de zaak uit 1992 er aangehaakt.

Uit het dossier blijkt dat Van D. acht jaar geleden voor Humanitas werkte als jeugdleider van een vakantiekamp voor seksueel misbruikte kinderen in Bakkeveen. Ook richtte hij in Groningen en Leeuwarden praatgroepen voor pedofielen op. Eerder dit jaar fungeerde hij enige tijd als oppas voor een gezin met twee jonge kinderen in Groningen. Voor zover bekend heeft hij deze kinderen ongemoeid gelaten.

Privacy weegt vaak zwaarder dan openheid en duidelijkheid.

Groningen/Zuidwolde – De meervoudige groepsverkrachtingen van een 13-jarig meisje in Amsterdam en de pedofiliezaak in het Groninger Zuidwolde bleven lang geheim. Autoriteiten, met name het Openbaar Ministerie (OM), hebben zo hun redenen om geruchtmakende zedenzaken 'onder de pet' te houden. Toverwoorden: maatschappelijke onrust en bescherming van slachtoffers.

NVHN 29/11

Op het eerste gezicht is het een raar verschil. In de beruchte zedenzaak in de Leeuwarder Zeeheldenbuurt blonk het OM enige maanden geleden uit in openheid. In de wijk hield justitie zelfs informatieavonden om buurtbewoners voor te lichten over de zaak waarin tien kinderen slachtoffer van seksueel misbruik werden.

Hoe anders ging het in Zuidwolde. Daar kwam deze week de bizarre zedenzaak pas aan het licht toen de rechter in Groningen de voorlopige hechtenis van de 43-jarige verdachte G. van D. verlengde. Hij wordt er van verdacht minstens vijf jongetjes seksueel te hebben misbruikt. Uit de krant vernam Nederland onthutsende details over de zaak, onder meer dat de pedofiel de namen van zijn slachtoffertjes op zijn lijf tatoeëerde en hen ook geregeld mishandelde. Vorige week bleek al dat in Amsterdam een groepsverkrachting van een 13-jarig meisje door veertien jongens bijna twee jaar lang uit de publiciteit was gehouden.

Waarom in de ene zaak opmerkelijke openheid en in de andere minstens zo pregnante geheimzinnigdoenerij? Vast staat dat de vrees voor maatschappelijke onrust door zedenzaken, zeker wanneer minderjarigen in het geding zijn, groot is. De eerste reflex van het OM bij zedenzaken is dan ook bijna altijd: afschermen. Op last van de top van het Openbaar Ministerie 'wordt slechts met uiterste terughoudendheid mededelingen gedaan aan de pers. De persoonlijke levenssfeer van slachtoffers, nabestaanden, getuigen en verdachten wordt zo veel mogelijk beschermd'.

De politie treedt soms toch naar buiten omdat dat 'in het belang van het onderzoek' is. Ze zit dan dringend verlegen om nieuwe informatie omdat de opsporing van daders stokt of heeft het vermoeden dat er meer slachtoffers zijn. Het politieprogramma Opsporing Verzocht wordt om die redenen geregeld ingeschakeld.

Ligt het nieuws van een zedenzaak al op straat of gaan er wilde geruchten in de buurt, dan worden politie en justitie voor het blok gesteld. Dan is er eigenlijk geen houden meer aan. Het indammen van de onrust, bijvoorbeeld in de vorm van een volksgericht en ordeverstoringen (zoals in de Leeuwarder zedenzaak gebeurde) wint het dan van privacy. Niet alleen het persoonlijk belang van de verdachte, maar ook van de slachtoffers moet dan wijken.

Dat laatste is bijvoorbeeld het geval bij een andere zedenzaak in de stad Groningen, die nog voor de rechter moet komen. Een peuterleider van een kinderdagverblijf wordt verdacht van het plegen van seksueel misbruik met enkele peuters. "In zo'n kleine gemeenschap kun je niet anders dan open zijn en informeren", zegt Kirsten Smit van het OM in Groningen. "Anders doen binnen de kortste keren de wildste verhalen de ronde die misschien niet op waarheid berusten. Mensen kunnen dan ten onrechte worden nagewezen, of erger. De voorlichting laten we in dit soort zaken verzorgen door professionals van de GGD."

Van maatschappelijke onrust was in Zuidwolde geen sprake, zegt Kisten Smit van het Groningse parket "De slachtoffers en hun familie waren de enigen die op de hoogte waren. Een van hen vroeg zelfs expliciet om de zaak alsjeblieft stil te houden. Dan vinden we privacy belangrijker dan openheid en duidelijkheid."

Nieuw slachtoffer Van D. meldt zich

Groningen – Bij advocate mr. L.H. Poortman-de Boer in Groningen heeft zich nog een jongen gemeld, die zegt seksueel te zijn misbruikt door Geert van D. uit het Groninger Zuidwolde. Over zijn achtergrond en over zaken als hoe vaak en wanneer hij is misbruikt, kan zij nog niets zeggen: "Ik heb volgende week een gesprek met hem."

Op de dagvaarding staan de namen van vijf slachtoffers, die over een periode van negen jaar ten prooi zouden zijn gevallen aan Van D. Drie van hen worden door advocate Poortman vertegenwoordigd. Daar komt mogelijk een vierde bij. Hoeveel slachtoffers de pedofiel in totaal heeft gemaakt, is niet bekend. Poortman weet dat twee jongens geen aangifte tegen hem wilden doen.

'Zuidwoldigers zijn nuchter'

Zuidwolde – Burgemeester W. Everts van Bedum is bang dat slachtoffers van de gruwelijke zedenzaak die deze week aan het licht is gekomen in het Groninger dorp Zuidwolde, verstoken blijven van professioneel hulp. Om die reden roept hij ouders op aangifte te doen. Advocaat mr. O. Volkerts van de verdachte Van D. laakt deze oproep. Hij is bang dat de oproep van de burgemeester leidt tot hetze en schijnaangiften uitlokt.

Everts vindt dit onzin. De burgemeester werd deze week overvallen door de plotselinge publiciteit over de gruweldaden van Van D. Tot dan toe verkeerde hij in de veronderstelling dat maar één slachtoffer was. Met de politie en de GGD is de burgemeester tot de conclusie gekomen dat er ondanks de golf van publiciteit geen sprake is van grote maatschappelijke onrust in het dorp. Om die reden is gistermiddag dan ook besloten geen hulpverleners in te schakelen voor begeleiding van dorpsbewoners. 'Zuidwoldigers zijn nuchtere mensen," aldus Everts.

Pedo wast handen in onschuld

'Kinderen wilden ook'

van een onzer verslaggevers
AP.C. 29/11

GRONINGEN - **De 43-jarige van ontucht met jongens verdachte Geert van D. uit Zuidwolde heeft tegenover zijn advocaat verklaard zichzelf niet strafbaar te vinden. Volgens de man had het seksueel contact met minimaal vijf jongens van 10 tot 13 jaar op vrijwillige basis plaats.**

„Mijn cliënt is oprecht van mening dat hij niet strafbaar is. Het was volgens hem puur een kwestie van de wil van beide kanten", aldus advocaat Volkerts.
Geert van D. werd de afgelopen zomer opgepakt. Hij werkte veel met kinderen, paaide zijn slachtoffers met speelgoed en intimideerde en mishandelde hen. De man liet zelfs namen van de jongetjes op zijn lichaam tatoeëren en hij tipte scholen en instanties voor kinderbescherming met de mededeling dat de ouders van de betreffende kinderen de jongens misbruikten en mishandelden. Daardoor werden de ouders zelf lange tijd verdacht.
Volgens zijn advocaat is Van D. bang om als een soort Dutroux afgeschilderd te worden. „Hij komt op mij over als een sympathieke en correcte man en iemand die redelijk goed ontwikkeld is. Dat hij eerder is veroordeeld wegens ontucht met een jongen zegt niets over zijn gevoel voor strafbaarheid nu. Ik heb overigens die eerdere dossiers nog niet ingezien."
Volgens Volkerts heeft zijn cliënt de jongens afgezien van de seksuele contacten nooit mishandeld. Of het verhaal over de tatoeages waar is weet hij niet, „Ik heb dat alleen van horen zeggen."
Er komt geen speciale hulp voor de omgeving van de jongens die door Van D. zijn misbruikt, zo heeft burgemeester W.H. Everts van de gemeente Bedum (waar Zuidwolde onder valt) gisteren gezegd. Nu de bizarre zedenzaak in de publiciteit is gekomen, had Everts het zogeheten zedenprotocol in werking kunnen stellen. Dat voorziet in extra hulpverlening aan de slachtoffers en de mensen in hun omgeving, maar zo'n hulpprogramma wordt pas in werking gesteld als er sprake is van maatschappelijke onrust. Volgens de burgemeester is daar nu geen sprake van.

Burgemeester vraagt om aangiften

GRONINGEN (ANP) - **Burgemeester W. Everts van Bedum heeft slachtoffers van de 43-jarige pedofiel G. van D. uit Zuidwolde opgeroepen zich bij de politie te melden.**

Everts vermoedt dat Van D. nog meer slachtoffers heeft gemaakt. Everts hoopt deze kinderen met zijn oproep te kunnen overtuigen alsnog aangifte te doen. „De man heeft zo'n psychische druk op zijn slachtoffertjes uitgeoefend, dat ze het wel uit hun hoofd lieten aangifte te doen", constateert de burgemeester.
„Die kinderen mogen nu hij is opgepakt echter niet van hulp verstoken blijven."
Advocaat O. Volkerts van Van D. laakt de oproep. „Dit is een kwalijke zaak", meent Volkerts. „Op deze manier creëer je een hetze en stimuleer je mensen valse aangiften te doen."
Everts denkt dat dit wel meevalt. „Het gaat om een dusdanig serieuze kwestie dat ik niet veronderstel dat er ook maar iemand rondloopt die het in zijn hoofd haalt om een schijnaangifte te doen."
Bij de gemeente Bedum zijn sinds de zaak donderdag in de media verscheen, tientallen telefoontjes binnengekomen van bezorgde ouders en slachtoffers van eerdere zedenmisdrijven. Door de berichten rakelde bij hen oud leed op. Everts had gistermiddag overleg met alle hulpverleningsinstanties. Daarin werd besproken hoe de maatschappelijke onrust die ontstaan is, in goede banen kan worden geleid.

Sadistische pedofiel had vrij spel

van een onzer verslaggevers

GRONINGEN - **Jarenlang heeft een sadistische pedofiel uit het Groningse Zuidwolde ongestoord zijn gang kunnen gaan. Tenminste vijf jongens tussen tien en dertien jaar zijn door de 43-jarige man op gruwelijke wijze misbruikt en ernstig mishandeld. Waarschijnlijk heeft hij nog meer slachtoffers gemaakt.**

Van D. is al eerder veroordeeld wegens pedofilie. De politie kwam de afgelopen jaren veelvuldig bij hem over de vloer. Hij antwoordde steeds ontkennend op vragen over eventuele seksuele betrekkingen met zijn jeugdige bezoekertjes. „Kinderen in nood die stuur je niet weg, die kun je toch niet laten vallen", hield hij de agenten voor. Zijn slachtoffers werden geschopt en geslagen en één van hen kreeg een keer kokend water over zijn geslachtsdeel uitgegoten. De nu 11-jarige jongen is onlangs in een psychose geraakt en in een psychiatrische instelling opgenomen. De namen en beeltenissen van enkele van de jongens liet G. van D. als een soort scalp op allerlei plaatsen op zijn lichaam tatoeëren.
De kinderen waren vaak doodsbang voor Van D., die zowel overdag als 's nachts langs hun huis reed. Zodra hij claxonneerde wisten ze dat ze onmiddellijk bij hem moesten verschijnen en kropen ze desnoods uit het raam om hem terwille te zijn. Naast de mishandeling van de kinderen bleek Van D. ook nog de ouders op de korrel te hebben genomen. Hij schreef anonieme brieven naar scholen, de Kinderbescherming en het Meldpunt Kindermishandeling waarin hij de ouders betichtte van mishandeling van hun kinderen. Die werden daarop bij de instanties ontboden en lange tijd als verdachten beschouwd, temeer omdat een aantal letsels duidelijk zichtbaar was.
Advocaat L. Poortman, die de belangen van drie van de slachtoffers behartigt, noemt het onbegrijpelijk dat de man zo lang zijn gang heeft kunnen gaan. „Hij zocht de kinderen echt op, bood zich aan als oppas, deed iets in de padvinderij en begeleidde seksueel misbruikte kinderen bij stichting Humanitas. God mag weten wat hij daar heeft uitgevreten. Wat mij betreft mag deze man nooit meer worden vrijgelaten."
De man werd afgelopen zomer gearresteerd, maar politie en justitie hielden de zaak stil. Over uiterlijk drie maanden moet hij terechtstaan. Bij zijn aanhouding afgelopen zomer is in de woning van de man een grote hoeveelheid pornografisch materiaal - waaronder veel foto's van de slachtoffertjes - in beslag genomen. Woordvoerder Klei van de politie deelt de verbazing van de advocaat niet. „Wij volgen de regels van de procureur-generaal. In dit soort zedenzaken treden wij nooit actief naar buiten. Dat doen we puur uit bescherming voor de privacy en de emoties van de slachtoffers."

Het Groninger Zuidwolde is stomverbaasd dat zich uitgerekend hier, in deze hechte dorpsgemeenschap, een welhaast sadistische zedenzaak heeft afgespeeld. De 43-jarige Geert van D. bleek jarenlang jonge kinderen seksueel te hebben misbruikt. Wat zegt dat over de sociale controle? De dorpsbewoners, een illusie armer, draaien de vraag om. "Als zoiets zelfs hier kan gebeuren, dan sta je machteloos."

Door BERNICE BREURE

Zuidwolde - Zaterdagmiddag. In de kantine van de plaatselijke voetbalvereniging en in café Vaatstra zit de stemming er goed in. Het 1250 zielen tellende dorp werd vorige week opgeschrikt door het nieuws over hun dorpsgenoot die jonge jongens met speelgoed, sigaretten en cola paaide om ze vervolgens te intimideren, mishandelen en seksueel te misbruiken. Toch is dat niet het onderwerp van gesprek. Het dorp maakt zich op voor de jaarlijkse opvoering van toneelvereniging *Ons Plougje*. Wie niet op de planken staat, zit straks wel in de zaal. Behalve die ene onverlaat die, met een biertje in de hand, opbiecht dat hij vorig jaar te hard door de voorstelling heen heeft gepraat. Voor straf is hij dit jaar niet welkom.

Zuidwolde is een idyllisch dorp, op een steenworp benoorden van Groningen. In de dorpskern steppen kinderen. Er is een plantencentrum, een Wedgwood-museum, een historische kerk. Het dorp kent een rijk verenigingsleven. Een huis staat er nooit langer dan een maand te koop. Dominee Schuur roemt de 'soepelheid' waarmee de oorspronkelijke bevolking omgaat met nieuwkomers. Ze worden snel opgenomen. De nieuwe aanwas, vooral inwoners uit de stad Groningen, heeft het dorp goed gedaan. Met drie kerkelijke stromingen (hervormd, gereformeerd en vrijgemaakt gereformeerd) heerste er lang een hokjesgeest. De nieuwkomers haalden daar de scherpe kantjes af. "Nu word ik, ook op zondag, door iedereen gegroet."

Geert van D., die er enkele jaren geleden vanuit Groningen neerstreek, heeft dominee Schuur nooit gesproken. Er lijkt geen zegen te rusten op nummer 14, het laatste arbeiderswoninkje van 'de zeven huisjes', zoals het rijtje aan de rand van het dorp wordt genoemd. Zo'n vijf jaar geleden werd de vorige, hoogbejaarde bewoonster daar 's nachts beroofd en vermoord. 'Die grove misdaad' was een harde klap voor Zuidwolde, weet de dominee. "Het dorp was als één man aanwezig op de begrafenis."

Nu staat het huisje sinds de zomer - toen Van D. werd gearresteerd - weer leeg. Ook de predikant hoorde pas donderdag wat voor afschuwelijke taferelen zich hier hebben afgespeeld. In zijn dienst zal hij zijn gehoor niet oproepen meer op elkaar te letten. "Men heeft genoeg oog voor elkaar." Zoiets als deze zedenzaak had niemand kunnen vermoeden. "Dit kan overal gebeuren. Als iemand zich nergens mee bemoeit, wordt hij met rust gelaten."

Opvallend

Dat denkt ook burgemeester Wilte Everts van Bedum, die niet op de hoogte was van de eerdere veroordeling van Van D. wegens ontucht met een minderjarige. Een enkele keer klaagden de directe buren over de overlast die de bezoekende kinderen met brommers veroorzaakten. "Achteraf was het opvallend dat er met grote regelmaat minstens twee, drie kinderen in het huis waren", zegt Everts. "Maar niemand had kunnen bedenken dat zich zoiets binnen die vier muren afspeelde. " Het dorp heeft volgens de burgemeester niet het gevoel te hebben verzaakt. Negen van de tien bewoners kenden de verdachte niet of hooguit van gezicht. De verdacht was misschien wel de meest onbekende man van het dorp, zegt een inwoner van Zuidwolde.

Alleen in café Vaatstra liet Geert van D. zich wel eens zien. Hij speelde een potje biljart of at in deze voormalige pastorie een bord friet. "Hij kwam alleen op rustige zondagmiddagen", vertelt Jan Huisman in de bestuurskamer van de voetbalclub. Hij vond de verdachte 'geen frisse jongen'. "Hij droeg een leren broek en zijn armen zaten vol met tatoeages. En hij had altijd wel jonge kereltjes bij zich. Misschien waren het kinderen uit een vorig huwelijk, weet jij veel."

Huiverig

Is er een les van Zuidwolde? De dominee en de burgemeester worstelen met de vraag of zij, als sleutelfiguren in de gemeenschap, niet beter ingelicht hadden kunnen worden over het ontuchtverleden van de man. Dominee Schuur neigt naar een voorzichtig ja, maar is ook huiverig voor het brandmerken van iemand. "Wat had ik met die wetenschap kunnen doen", vraagt de burgemeester zich af. Hij pleit voor meer politietoezicht op 'onverbeterbare mensen'.

Zuidwolde is een illusie armer, maar van 'maatschappelijke onrust' is geen sprake. Dat komt vooral omdat de verdachte hoogstwaarschijnlijk de jongens in het dorp zelf met rust heeft gelaten. Dat vermoedt ook Henk Blaauw, de drijvende kracht achter de voetbalvereniging, die honderd jeugdleden telt. "Ik heb geen afwijkend gedrag gezien bij de jongens. Dat is maar goed ook, want anders was het wel oorlog geweest."

Blaauw kampt met een kater omdat zoiets in zijn gemeenschap heeft kunnen gebeuren. "Je weet wel dat de sociale controle afneemt, maar hier zijn we toch wel erg van geschrokken." Toch denkt hij niet dat dorp blijvende schade heeft opgelopen.

> **“** Het gekke is dat ik hier een vorm van schuldgevoel aan heb overgehouden. **”**

Pedofilie

Met afschuw heb ik het nieuws gevolgd over de afschuwelijke pedofiliezaak in Zuidwolde. Zelf ben ik ook slachtoffer geweest in een pedofiliezaak. Alles komt weer naar boven, dat ik als 10 jarige jongen, in 1972 in de stad Groningen, met deze zeer vervelende kwestie in aanraking ben gekomen. Gelukkig is in mijn situatie wel tijdig ingegrepen door oplettendheid van mijn directe omgeving. De politie van Groningen heeft mij toen goed opgevangen en begeleid. Daarentegen heb ik ook van mijn directe omgeving ook vervelende ervaringen gehad, namelijk het niet serieus nemen of grappig op het voorval reageren. Ik moet je zeggen, dat ik als kind nog veel last hiervan heb gehad. In die tijd heerste nog een taboe op dit onderwerp. Het gekke is dat ik hier een vorm van schuldgevoel aan heb overgehouden, met daarbij de kernvraag, waarom heb ik het laten gebeuren? Vanuit mijn diepe betrokkenheid hoop ik dat de kinderen en de ouders veel steun en professionele begeleiding krijgen.

Hardegarijp, Robert Hamminga

Britse popster krijgt zeven jaar voor ontucht

Van onze correspondent

LONDEN

De Britse popster en muziekimpresario Jonathan King (56) is tot zeven jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens seksuele handelingen met minderjarige jongens. Volgens een rechtbank in Londen heeft King 'zijn faam uitgebuit om jongens in zijn huis te lokken'. Hij verleidde deze jongens daarna met naaktfoto's van vrouwen.

King had in de jaren zestig en zeventig enige tientallen zogenoemde bubblegumhits (ondermeer *Everyone's Go To the Moon* en *Loop di Love*) onder zowel zijn eigen naam als een hele reeks van pseudoniemen. Daarna werd hij een bekend televisiepresentator, popcolumnist, tekstschrijver, componist en ontdekker van nieuw talent. In de Britse popwereld gold hij als een van de meest invloedrijke personen.

Tussen 1982 en 1987 heeft King volgens de rechtbank tot zes keer toe strafbare seksuele handelingen verricht met jongens van 14 en 15 jaar.

King heeft steeds alle beschuldigingen ontkend, ondanks het feit dat hij een lijst had met de namen van meer dan twintigduizend jongens en hun seksuele voorkeuren. Hij nodigde naar eigen zeggen de jongens alleen thuis uit 'in een poging om de muzikale smaak van de jeugd te onderzoeken' en noemde de zaak een 'falen van het Britse rechtsvervolgingssysteem'

Man verdacht van ontucht

SINT-ANTHONIS - De 48-jarige directeur van een crisisopvang in het Gelderse Sint-Anthonis is gisteren door de politie aangehouden. Hij wordt verdacht van ontucht met twee jongens van 12 en 15 jaar oud. Zij waren tijdelijk aan zijn zorg toevertrouwd. Een derde jongen deed aangifte van mishandeling. Geen van de slachtoffers is afkomstig uit Sint-Anthonis: in de opvang worden jongeren geplaatst uit het hele land. De politie sluit niet uit dat zich nog meer jongeren zullen melden die zeggen slachtoffer te zijn geworden van de man.

Onderzoek na aangifte verkrachting Karen Mulder

FRANKRIJK Het Parijse OM stelt een strafrechtelijk vooronderzoek in naar aanleiding van de aangifte wegens verkrachting van fotomodel Karen Mulder. Een man uit haar omgeving zou haar niet alleen afgelopen april, maar ook al toen zij twee jaar was misbruikt hebben. Eind oktober verklaarde ze voor de Franse televisie dat ze seksueel misbruikt zou zijn door een 'gekroond persoon'. De producenten twijfelden echter aan haar verhaal en besloten het niet uit te zenden. (DPA)

Ontucht leerkracht basisschool

Breda - Een 54-jarige leerkracht van de katholieke basisschool Laurentius in Breda is aangehouden op verdenking van ontucht met drie leerlingen. Dat heeft het Openbaar Ministerie in Breda gisteren bekendgemaakt. De rechter-commissaris heeft de man in verzekerde bewaring gesteld. De feiten zouden zich een aantal jaren geleden hebben voorgedaan. De vermoedelijke slachtoffers zitten niet meer op deze school. (ANP)

Ontucht tussen 6e en 12e verdieping

VK 26/11

Sandra werkt als elektriciën in de bouw. Een mannenwereld, waar waarschijnlijk sneller met vrouwen wordt gedold. Sandra heeft daar geen moeite mee. Maar de manier waarop Wiwan met haar heeft gestoeid, ging haar te ver. Zij deed aangifte bij de politie wegens 'feitelijke aanranding van de eerbaarheid'.

Wiwan, een 28-jarige Thai, staat terecht voor de Amsterdamse politierechter omdat hij Sandra zou hebben gedwongen 'tot het dulden van ontuchtige handelingen'. De rechter somt ze vragenderwijs op: 'Heeft u mevrouw bij de borsten gepakt? Heeft u haar ook over de vagina gestreken? Heeft u haar omhelsd en een zoen in de nek gegeven?' Met een angstige blik in de donkere ogen antwoordt de verdachte volgens de tolk: 'Nee, ik heb haar alleen maar opgetild.'

Het gebeurde op 29 maart 1999 in de lift van het destijds in aanbouw zijnde hoofdkantoor van ABN-Amro aan de Amsterdamse Zuidas. Wawin bediende er de supersnelle al gereed gekomen lift. Toen Sandra was ingestapt, pakte Wawin haar vast. Volgens de verklaring van de aangeefster zoefden zij wel vijf tot tien minu-

Vastzitten in een lift met een liftboy die zijn handen niet thuis kan houden. Sandra vond het een beangstigende ervaring. Wiwan, de liftboy, zegt haar alleen te hebben opgetild. De rechter gelooft hem niet.

ten lang heen en weer tussen de zesde en de twaalfde etage.

Wawin zou haar op een stoel in de lift hebben gedrukt. Nadat zij was opgestaan, rukte hij haar naar zich toe, ging zitten en trok haar op zijn schoot. 'Hij hield me met een arm om mijn bovenlijf stevig vast, hij kneep in mijn linkerborst en streek met een hand over mijn kleren tussen mijn benen. Ik probeerde los te komen. Dat lukte pas toen de liftdeur openging en een collega, Walter, kwam aanlopen', leest de rechter voor uit de verklaring van de vrouw.

Walter heeft gehoord dat Sandra in de lift riep: 'Niet doen, niet doen, ga aan je werk'. Hij heeft gezien dat Wawin een arm om haar heengeslagen had. 'Toen hij mij zag, draaide hij zich om en liep weg. Sandra was overstuur', aldus Walter.

Sandra had al eens eerder met Wawin geravot, een aardige en vrolijke jongen. Dat ging er gewoon vriendschappelijk aan toe. Dan tilde hij haar op, met zijn handen om haar middel. Dat mocht van haar, er zat niks achter. Het was lachen, voor allebei. Maar die laatste keer viel er voor Sandra niks te lachen.

'Het was een beangstigende situatie voor haar, zij kon niet weg', zegt de officier van justitie. 'De eerste keer waren er andere mensen bij. Dit keer was ze alleen met hem en zag hij zijn kans schoon haar ontuchtig te benaderen', aldus de officier. Zij vindt dat Wawin moet boeten omdat hij te ver ging. Zij eist een geldstraf van 500 gulden en een week voorwaardelijke gevangenisstraf.

Wawins raadsman twijfelt of Wawin wel besefte dat zij niet wilde wat hij deed. Zij had in het Nederlands gezegd dat hij haar moest loslaten, maar wellicht had hij dat niet begrepen. Dat hij haar in de stoel had gedrukt, is volgens de raadsman niet eens zo bijzonder. 'Alle vrouwen die bij hem in de lift stapten, moesten gaan zitten. Dat was een vorm van beleefdheid van hem. "*You, you, sit down*", zei hij altijd.'

'Het was alleen maar *Spielerei*. Toen hij haar optilde heeft hij misschien wel onbewust haar borst en geslachtsdeel aangeraakt. Het is de vraag of er sprake was van handelingen van seksuele aard', aldus de raadsman, die vrijspraak bepleit.

De politierechter heeft er begrip voor dat er wel eens wat wordt gestoeid op het werk. 'Maar het feit dat ze aangifte heeft gedaan is voor mij reden om aan te nemen dat het voorval in elk geval haar grenzen te buiten ging', zegt hij. Er rekening mee houdend dat Wawin als liftboy werd ontslagen, nu voor 1800 gulden per maand werkt als schoonmaker, vrouw en kind heeft en een huis heeft gekocht, wijkt hij af van de eis van de officier. Hij legt een werkstraf van vijftig uren op.

Victor Lebesque

Denkfout

In 'Ontucht tussen 6e en 12e verdieping' schrijft Victor Lebesque dat de politierechter er begrip voor heeft dat er wel eens wat wordt gestoeid op het werk (*de Volkskrant*, 26 november). 'Maar het feit dat ze aangifte heeft gedaan is voor mij reden om aan te nemen dat het voorval in elk geval haar grenzen te buiten ging', zegt de politierechter. Dit is een schoolvoorbeeld van de omgekeerde bewijslast, zoals deze kritiekloos door rechters bij zedenzaken wordt gehanteerd. Al jaren betoog ik dat beschuldigden van zedendelicten bij voorbaat kansloos zijn. Politie en justitie gaan ervan uit dat waar rook is ook vuur moet zijn, en dat een aangifte niet uit de lucht komt vallen.

Als advocaat gespecialiseerd in zedenzaken heb in mijn boek *Valse zeden, valse aangiften in zedenzaken* al jaren geleden aangetoond dat van deze denkfout, die bij rechters niet zou mogen voorkomen, talloze onschuldigen de dupe zijn geworden. Helaas nog dagelijks.

ALKMAAR VK 31/11 *Chris Veraart*

BAARN – "U wilde niet alleen het bandje, maar ook Oudwater vernietigen. Dus niet alleen de geluidsdrager, maar ook het geluid van Oudwater zelf", merkte raadsheer mr. J.D.L. Nuis van het Amsterdamse gerechtshof vrijdag op tegen de 23-jarige verdachte van de moord op de Baarnse bakker Ton Oudwater. TW 22/11

De 23-jarige Utrechter zou de 37-jarige bakker op 2 december 1999 met zeven pistoolschoten om het leven hebben gebracht, volgens de verdachte naar aanleiding van een ruzie over cassettebandjes met voor hem belastend materiaal. Voor Oudwaters bakkerij in de Laanstraat weigerde het slachtoffer de bandjes te geven, waarna hij hem volgens de Utrechter aanviel. Met het pistool van de bakker, dat de man in de vechtpartij te pakken wist te krijgen, zou hij de op hem afstormende Oudwater hebben neergeschoten, alleen kon hij zich dit niet meer precies herinneren. De Utrechtse rechtbank veroordeelde de 23-jarige wegens doodslag tot acht jaar gevangenisstraf en TBS met dwangverpleging.

Mishandeling

Tegen deze straf was de Utrechter in beroep gegaan, omdat hij de TBS-maatregel 'een beetje teveel' vond. Uit psychiatrisch onderzoek in het Pieter Baan Centrum kwam naar voren dat de man tijdens zijn daad verminderd toerekeningsvatbaar was als gevolg van een persoonlijkheidsstoornis en zware mishandelingen in zijn jeugd. Vrijdag werd de behandeling van de zaak aangehouden om de psychiaters te horen en een derde deskundige in het kader van een contra-expertise, maar werden de feiten wel alvast besproken met de verdachte en een getuige van de schietpartij.

De getuige, een twintigjarige inwoonster van Baarn, fietste op ongeveer honderd meter afstand van de bakkerij van Oudwater, toen zij het eerste schot hoorde. Nadat zij afstapte en omkeek, zag zij de schutter met gestrekte armen en beide handen aan het wapen gerichte en snel opvolgende schoten richting de op straat liggende Oudwater afvuren. Ze beschreef de werkwijze van de schutter als 'makkelijk' en vertelde dat hij na zijn daad met gewone pas de Spoorstraat inliep. Bij een fotoconfrontatie herkende zij de Utrechter als de schutter, iets waarvan zij ter zitting zei nog steeds stellig overtuigd te zijn.

Kinderporno

De verdachte verklaarde midden jaren negentig bevriend te zijn geraakt met Oudwater, in wiens bakkerij hij een tijdje werkzaam was. Deze vriendschap eindigde volgens hem toen de 37-jarige op een avond door *middel* van videobanden en computermateriaal kinderporno toonde, waarin de bakker zelf ook te zien was. Hij verklaarde hiervan aangifte te hebben willen doen, maar moest daarvan afzien toen het slachtoffer hem chanteerde met cassettebandjes met gesprekken, waarin de verdachte vertelde over criminele activiteiten van zichzelf en 'zakenpartners'. Na lang aandringen van het Hof en overleg met zijn raadsman, wilde hij hier alleen over kwijt dat het ging over drugshandel op Europees niveau en grootschalige fraudeactiviteiten. Als deze bandjes naar buiten zouden komen, moest de verdachte naar eigen zeggen voor zijn leven vrezen, maar Oudwater weigerde ze te overhandigen. De zaak wordt op 5 februari 2002 voortgezet.

Bron: Argos

Taakstraffen geëist tegen kerkleden

ALKMAAR Officier van justitie M. Iedema heeft gisteren voor de rechtbank in Alkmaar taakstraffen van 120 en 240 uur geëist tegen vijf leden van de Oud-Gereformeerde Gemeente van Den Helder. Zij pleegden vanaf 1986 ontuchtelijke handelingen met een nu 26-jarige vrouw.

De verdachte W.S. was 18 jaar toen hij met het toen 11-jarige meisje in de schuur achter de ouderlijke woning van het meisje begon te "stoeien". De ontucht door de nu 53-jarige verdachte E. W. begon toen het meisje veertien jaar was. De officier eiste tegen W. een maand voorwaardelijke celstraf en een proeftijd van twee jaar wegens kans op recidive. Ook zijn tweelingbroer K. W. en twee andere mannen pleegden ontucht met het meisje. MET Ku 29/11 (ANP)

Paus: spijt over seksueel misbruik door priesters

TR 23/11

ROME – De rooms-katholieke kerk heeft bij monde van de paus zelf vergiffenis gevraagd aan de aboriginals in Australië en aan andere groepen oorspronkelijke bewoners in Oceanië voor het onrecht dat kerkleden hun hebben aangedaan. Verder is spijt betuigd aan de slachtoffers van seksueel misbruik door priesters en andere geestelijken.

De nieuwe excuses staan in een door paus Johannes Paulus II ondertekend document dat gisteren is gepubliceerd. Het was de eerste keer dat de paus een document direct via e-mail over de wereld stuurde. Het is het slotdocument van de bisschoppensynode van 1998, die aan Oceanië was gewijd. De paus heeft het geschreven op basis van de toen gedane voorstellen.

„De kerk uit haar diepe spijt en vraagt vergiffenis voor alle keren dat haar zonen of dochters deel hebben gehad of nog steeds hebben aan dat onrecht", schrijft de paus, verwijzend naar de discriminatie, achterstelling en inbeslagname van land waarvan de oorspronkelijke bevolking van Australië, Nieuw-Zeeland en andere landen in Oceanië veelvuldig het slachtoffer zijn (geweest).

Het 120 pagina's tellende stuk bevat ook een alinea over seksueel misbruik door geestelijken. „Seksueel misbruik in de kerk is in uiterste tegenspraak met de leer en het getuigenis van Jezus Christus", schrijft de paus. „De synodevaders wilden zonder voorbehoud hun excuses aanbieden aan de slachtoffers voor het leed en de desillusie die hun zijn aangedaan."

Eerder dit jaar kwam na tal van pedoseksuele vergrijpen door geestelijken aan het licht dat met name in Afrika ook op grote schaal nonnen waren aangerand en verkracht, niet zelden door priesters die hun bazen waren. Het Vaticaan gaat ook nu niet op deze zaak en de oorzaken in.

Van onze verslaggever
JON VAN SCHILT NVHN 1/11

Assen/Borger – De pleegouderinstelling SPD Drenthe heeft vorig jaar augustus een kind toegewezen aan de 74-jarige W. van de G. uit Borger, wiens seksuele voorkeur voor kinderen bekend was. Vrijwel direct vergreep hij zich aan de 14-jarige, verstandelijk gehandicapte jongen. Pas toen de Raad voor de Kinderbescherming weigerde een verklaring van geen bezwaar af te geven, werd de samenwerking beëindigd. Het kwaad was toen al geschied.

Vijf jaar eerder zette de SPD ook al een punt achter de samenwerking met Van de G. Ook toen werd hij verdacht van ontucht met een minderjarig pleegkind. De zaak werd geseponeerd, maar de bejaarde pedofiel moest het slachtoffer wel een schadevergoeding betalen. Bovendien moest hij verplicht een voor zedendelinquenten bedoelde cursus volgen.

Deze gang van zaken kwam gisteren aan het licht voor de rechtbank in Assen, waar Van de G. moest verschijnen op verdenking van aanranding en verkrachting van zijn laatste pleegkind. Aan de ontucht met de 14-jarige kwam geen einde toen de SPD Van de G. voor de tweede keer bedankte voor zijn diensten. De bejaarde pleegvader nam rechtstreeks contact op met de ouders van *de jongen*. Als zij het wilden, mocht de als 'moeilijk' te boek staande knaap (met het verstandelijke vermogen van e- achtjarige) best vaker bij hem logeren. De ouders wisten alleen dat de man uit Borger was 'afgewezen' door de SPD. Vanwege zijn leeftijd, zo had hij hen verteld. En dus logeerde de jongen vaak en langdurig bij Van de G. De seksuele uitspattingen konden zodoende tot in april van dit jaar voortduren.

De SPD zit lelijk in de maag met de kwestie. "Het belletje is wel gaan rinkelen toen we de aanvraag van deze meneer binnenkregen, maar we zaten in een zodanige crisissituatie dat we hem het voordeel van de twijfel hebben gegeven. Achteraf gezien is dat helemaal verkeerd geweest. We zijn inderdaad onzorgvuldig geweer . Voor ons betekende dit ... we nog zorgvuldiger zijn geworden bij de werving van nieuwe pleegouders," zegt Herman Hemmen van de SPD.

Voor de rechtbank deed Van de G. voorkomen alsof de jongen telkens het initiatief nam. Rechtbankvoorzitter mr. H. van Veen wees hem er echter op dat hij de banden met een voormalige, inmiddels volwassen, pleegzoon aanhaalde toen de 14-jarige jongen een vriendinnetje had. Ook met deze jongeman, die het verstandelijke vermogen van een zesjarige heeft, kwam het tot seksuele handelingen. In alle gevallen, ook bij de 14-jarige, waren de slachtoffers onder invloed van alcohol, die door Van de G. werd geschonken. "Als je visite krijgt, moet je ook iets kunnen aanbieden", luidde zijn verweer.

Officier van justitie mevrouw mr. A.H. Garos wil dat het deze keer wel degelijk tot een veroordeling komt. Het liefst ziet zij Van de G. enige tijd achter de tralies verdwijnen. Gezien zijn leeftijd en zijn zogeheten 'detentieongeschiktheid', eiste ze twaalf maanden cel (waarvan de helft voorwaardelijk) met een proeftijd van drie jaar. Het onvoorwaardelijke deel kan wat haar betreft worden omgezet in werkstraf. Verder moet Van de G. zijn therapie afmaken en het jongste slachtoffer 3750 gulden smartengeld betalen.

Uitspraak 14 november.

Werkstraf voor man die gehandicapte jongens misbruikte

Assen/Borger – De 74-jarige pedofiel W. van de G. uit Borger is gisteren door de rechtbank in Assen veroordeeld tot 240 uur werkstraf en zes maanden voorwaardelijke celstraf. De man is schuldig bevonden aan verkrachting en aanranding van twee verstandelijk gehandicapte jongens, van wie één minderjarig.

De 14-jarige jongen was aan hem toegewezen door de Drentse pleegouderinstelling. Vanwege een voorval, vijf jaar, eerder wist die instelling dat Van de G. een voorliefde had voor minderjarige jongens.

De man kreeg het voordeel van de twijfel. Ook moet Van

de G. een van zijn slachtoffers 2500 gulden smartengeld betalen. De straf is gelijk aan de eis van de officier.

NVH 15-11-01

Vakantieseks populair

Tienerprostituees voor campingseks

APELDOORN/GPD - Nederland is in de zomer een populaire vakantiebestemming voor tienerprostituees uit landen als Polen en Tsjechië. Vooral campingprostitutie is in opmars.

Dat schrijft de kinderrechtenorganisatie ChildRight in een brief aan de vaste Kamercommissie voor justitie. Zij zegt daarin zich tevens grote zorgen te maken over het groeiend aantal gastouderorganisaties, die kinderen uit vooral Oost-Europa een vakantie aanbieden in Nederland. Volgens ChildRight komen er steeds meer buitenlandse tieners voor betaalde vakantieseks naar Nederland. „Het gaat daarbij vooral om scholieren en jonge studenten, die tijdens hun vakantie hun studiekosten voor het volgend schooljaar komen verdienen", aldus directeur T. Knippenberg. „Op grote campings, van Texel tot Zuid-Limburg, vind je elke zomer steeds meer Oost-Europese tieners in de prostitutie."

ChildRight attendeert de vaste Kamercommissie ook op het gevaar dat schuilt in het naar Nederland halen van kansarme kinderen voor een vakantie bij gastgezinnen.

De kinderrechtenorganisatie constateert in dit verband een toenemend aantal gastouderorganisaties en wijst erop dat zich in het verleden diverse gevallen hebben voorgedaan waarbij kinderen door gastouders werden misbruikt.

Twee jaar geleden werden nog een gastmoeder en haar partner uit Maurik veroordeeld tot gevangenisstraffen. De twee hadden sinds 1992 buitenlandse kinderen voor een vakantie in Nederland uitgenodigd. Het stel misbruikte en verkrachtte deze kinderen. In enkele gevallen werden de jonge gasten vooraf gedrogeerd. Het gastgezin legde het misbruik vast op foto's en videofilms.

De stichting Federatie van Kinderhulporganisaties heeft inmiddels een keurmerk in het leven geroepen. Maar intussen zijn er volgens ChildRight tientallen kleinere en niet bij de federatie aangesloten organisaties, die zonder enige vorm van controle kinderen uit het buitenland laten overkomen.

Volgens ChildRight-directeur Knippenberg wordt vanuit bonafide organisaties bevestigd dat er op zijn minst geruchten zijn dat sommige organisaties een dekmantel zijn voor het halen van kinderen voor de prostitutie naar Nederland.

's Avonds in een bar begeleidt een Filippijn in pak zichzelf op zijn synthesizer: 'I will survive'. Zijn vrouwelijke collega met opgeblazen borsten staat te swingen op de dansvloer, omringd door dronken Aziaten. Ze worden gadegeslagen door bezopen Arabieren in witte jurken rechts, en Budweiser bier slurpende Amerikaanse expats links. Ertussendoor loopt de Chinese eigenaar met dikke pakken dollars af te rekenen. Achter de toog staat permanent de televisie aan, zonder geluid. Als de bel voor de laatste ronde klinkt, toont BBC-World net de toespraak van Osama bin Laden vanuit zijn Afghaanse grot; de lange baard, de priemende ogen, de wijzende vinger. Pooier Ali uit Pakistan loopt intussen op gedempte toon de prijzen af: vijftien dollar voor Chinese meisjes (vanaf veertien jaar oud, „very young, very quick") en het dubbele voor Arabische („Lebanon, Morocco, very nice"). De Russinnen doen vijftig dollar, wat weer de helft is van wat hun Britse collega's willen: „European woman, white skin, good fuck." Hij slaat een paar keer met zijn vuist in zijn handpalm en lacht.

'Kinderprostitutie moet onderzocht'

AMSTERDAM - Kinderrechtenorganisatie ChildRight heeft de Tweede Kamer gevraagd om een onderzoek naar de ernst van kinderprostitutie in Nederland. Het gaat de organisatie onder meer om prostitutie van zwerfkinderen en gehandicapte kinderen. De aanleiding voor het verzoek is een Amerikaans onderzoek waaruit is gebleken dat jaarlijks een op de honderd kinderen slachtoffer is van 'commercieel seksueel misbruik'.

Buitenlandse kinderen vaak misbruikt

Amsterdam – Seksueel misbruik van buitenlandse kinderen die in Nederlandse gastgezinnen zijn geplaatst, komt veel vaker voor dan de officiële cijfers aantonen. Dat zegt Th. Knippenberg, directeur van kinderrechtenorganisatie ChildRight in Amsterdam.

Uit onderzoek van ChildRight blijkt dat de wereld van organisaties die zich met gastouderschap bezighouden buitengewoon schimmig is. Organisaties die nergens staan ingeschreven, halen jaarlijks honderden kinderen naar Nederland. Onduidelijk is vaak waar de gastkinderen terechtkomen. Ook blijkt dat kinderen onder meer aan alleenstaande mannen worden toegewezen, zonder visum het land worden binnengesmokkeld en jarenlang illegaal in ons land blijven. (ANP)

Meer minderjarigen uit Nigeria in prostitutie

DEN HAAG – Het aantal Nigeriaanse minderjarigen dat werkzaam is in de prostitutie, is de afgelopen twee jaar met 25 procent gestegen, aldus het Nigeriaanse Platform Nederland. Twee jaar geleden publiceerde het platform samen met Terre des Hommes al een onderzoek waaruit bleek dat zo'n vierhonderd minderjarigen uit Nigeria via de asielprocedure in de Nederlandse prostitutie waren beland. De organisatie zegt dat er nu vijfhonderd Nigeriaanse minderjarigen in de seksindustrie werken. (ANP)

door JAN COLIJN en CHARLES SANDERS

AMBT DELDEN, woensdag

De onrust binnen evangelisch Nederland over het 'einde der tijden' is een week na de commotie rond het beruchte en veelbesproken Efraïm Genootschap nog altijd niet geluwd. Ook de Noorse Broeders, een streng reformatorische gemeenschap, liggen hevig onder vuur. Reden: de extreme denkbeelden van de organisatie, hun mysterieuze camping op het idyllische Twentse platteland en de raadsels rond ontuchtdocent en 'broeder' Piet V.

Sekszondaar leerkracht Piet V. met open armen verwelkomd

Deze inmiddels 58-jarige oud-leraar van het Reggesteyn College blijkt liefdevol door het genootschap in de armen te zijn gesloten nadat hij zijn werkstraf had volbracht en spijt had betuigd, „verootmoedigd" in het vocabulaire van de broeders.

V. liet een spoor van emotionele ellende achter zich nadat hij in een periode van achttien jaar minstens dertig kinderen misbruikte. De godsdienstdocent sloeg toe tijdens het vertonen van films, waarbij hij het op jonge jongetjes had gemunt. Hij sloot de gordijnen van zijn met talloze religieuze relikwieën opgedirkte lokaal en begroette zijn leerlingen met zijn gevleugelde welkomstwoorden: „Kom in mijn tempel". Wanneer de lichten eenmaal waren gedoofd, ging de leraar zijn gang. Het genootschap was al in 1985 op de hoogte van de seksuele uitspattingen van Piet V. Tijdens een jeugdkamp betastte hij zijn pupillen, maar na openlijk spijt te hebben betuigd en beterschap te hebben beloofd, werden hem zijn zonden vergeven.

Argwaan

De Noorse Broeders zeggen openheid voor te staan, maar wie zich te dichtbij waagt, stuit op een muur van argwaan en wantrouwen. Zo ook op de mysterieuze camping De Kroeze Damme, even buiten het Twentse stadje Delden. Daar komen de naar schatting 1500 broeders en hun familieleden in de zomermaanden bijeen om te recreëren in de geest van hun geloof. Uitsluitend leden van het genootschap, vernoemd naar de in 1871 in het Noorse Frederikstad geboren Johan Oscar Smith, zijn welkom. Buitenstaanders worden het liefst buiten de poorten gehouden.

Op het terrein staan tientallen caravans, gegroepeerd rond een immense plaatstalen hal. Voor de ingang verwijst een bord naar de beheerder: bezoekers worden vriendelijk doch zeer dringend verzocht niet zo maar het terrein te betreden, maar zich eerst te melden.

De echtgenote van campingconciërge Anno Neinders in haar luxe stacaravan, tijdelijk onderkomen omdat de rietgedekte villa compleet wordt gerenoveerd: „Het is nu rustig, maar in het hoogseizoen komen alle Nederlandse broeders hier samen. Dan is het genieten met z'n allen. En in de evenementenhal is er de mogelijkheid om bruiloften te vieren. Inderdaad, alleen voor leden van het genootschap."

Voor verdere vragen verwijst de vrouw door naar bestuursleden en voorgangers. Maar de man die met publiciteit is belast, voorganger J.G. Littooij in Almelo, geeft liever niet thuis: „Er doen de wildste verhalen over ons de ronde. Maar wij zijn geen geheimzinnige club. Als we dan een keer in het nieuws komen, is het negatief. We hebben er geen zin meer in."

Principe

Toch worden we later teruggebeld door bestuurslid Staal, een van de broeders die de camping in Ambt Delden runt. „Wij bezitten geen villa's op Hawaii of op de Bahama-eilanden", reageert hij kort. „Wij zijn hardwerkende mensen en verdienen gewoon ons brood. Wat Piet V. aangaat, is ons principe duidelijk. Als iemand een strafbaar feit in Nederland heeft gepleegd en daarvoor zijn opgelegde strafmaat heeft uitgezeten, hoeft dat niet automatisch in te houden dat hem de toegang wordt ontzegd. Daarbij is een officiële functie natuurlijk een ander verhaal dan zo iemand toe te laten om slechts op een stoel te zitten. Ik begrijp de commotie ook niet. Ik zou niet graag de mensen de kost geven die binnen de rooms-katholieke kerk een strafblad hebben en toch preken. Daar wordt niet een link gelegd, bij ons wel."

Piet V., huisvader van dertien kinderen, weigert inhoudelijk in te gaan op zijn functioneren binnen het genootschap. Als we hem spreken in de deuropening van zijn stadsvilla in Rijssen, zegt de in juni 1996 tot een opvallend lage straf van 240 uur dienstverlening veroordeelde Twentenaar: „Ik heb al genoeg over me heen gekregen, het lijkt me beter te zwijgen."

De Noorse Broeders zwijgen overigens ook over hun ideeën betreffende toekomst en hiernamaals. Op hun website lichten zij echter een tipje van de sluier op: „Wij geloven dat alle mensen vergeving van zonden en eeuwig leven kunnen krijgen, zonder dat zij daarvoor ook maar één goed werk gedaan hoeven te hebben."

KWESTIES / Meer Nigeriaanse meisjes in Nederlandse prostitutie

Het aantal Nigeriaanse minderjarigen dat in de Nederlandse prostitutie werkt, is de afgelopen twee jaar met 25 procent gestegen. Dat schrijft het Nigeriaanse Platform Nederland in het rapport 'Handel in Nigeriaanse meisjes naar Nederland.'

Twee jaar geleden publiceerde het platform samen met Terre des Hommes al een onderzoek waaruit bleek dat zo'n vierhonderd minderjarigen uit Nigeria via de asielprocedure in de Nederlandse prostitutie waren beland. In de nieuwe studie concludeert de organisatie dat er momenteel vijfhonderd Nigeriaanse minderjarigen in de seksindustrie werken.

Destijds werden medewerkers van de Nederlandse ambassade in Lagos, de hoofdstad van Nigeria, beschuldigd van het meewerken aan de vrouwenhandel. Na de publicatie van het rapport werd de diplomatieke post gereorganiseerd, maar volgens het platform is de mensensmokkel naar Nederland sinsdien alleen maar toegenomen.

De vrouwenhandelaars gebruiken niet langer de asielprocedure om de slachtoffers naar Nederland te smokkelen. De handelsroute verloopt volgens het platform nu via Oost-Europa en Marokko naar landen als Spanje en Italië. Daar zorgen corrupte ambtenaren voor verblijfspapieren.

Volgens een woordvoerder van het Nigeriaans Platform Nederland is de toename van de vrouwenhandel een rechtstreeks gevolg van het opheffen van het bordeelverbod vorig jaar. „In Nigeria denken ze dat de prostitutie in Nederland nu voor iedereen gelegaliseerd is."

Hij zegt dat de bestrijding van de vrouwenhandel wordt bemoeilijkt door de opstelling van de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Die wil slachtoffers alleen een verblijfsstatus geven als zij meewerken om de vrouwenhandelaars op te pakken.

Uit het vorige onderzoek van het Nigeriaans Platform Nederland bleek dat voodoo-rituelen een belangrijke rol spelen in de vrouwenhandel. Nigeriaanse tovenaars bezweren de vrouwen voor vertrek naar Nederland dat het slecht met hen afloopt als zij uit de prostitutie stappen. Dergelijke rituelen zouden volgens het nieuwe rapport nu ook in Amsterdam plaatsvinden.

Meer Nigeriaanse meisjes in Nederlandse prostitutie

DEN HAAG/ANP - Het aantal Nigeriaanse minderjarigen dat in de Nederlandse prostitutie werkt, is de afgelopen twee jaar met 25 procent gestegen. Dat schrijft het Nigeriaanse Platform Nederland in het rapport 'Handel in Nigeriaanse meisjes naar Nederland'.

Twee jaar geleden publiceerde het platform samen met Terre des Hommes een onderzoek waaruit bleek dat vierhonderd minderjarigen uit Nigeria via de asielprocedure in de Nederlandse prostitutie waren beland. In de nieuwe studie concludeert de organisatie dat er nu vijfhonderd Nigeriaanse minderjarigen in de seksindustrie werken.

Destijds werden medewerkers van de Nederlandse ambassade in Lagos, de hoofdstad van Nigeria, beschuldigd van het meewerken aan de vrouwenhandel. Na de publicatie van het rapport werd de diplomatieke post gereorganiseerd, maar volgens het platform is de mensensmokkel naar Nederland sinsdien alleen maar toegenomen.

De vrouwenhandelaars gebruiken niet langer de asielprocedure om de slachtoffers naar Nederland te smokkelen. De handelsroute verloopt volgens het platform nu via Oost-Europa en Marokko naar landen als Spanje en Italië. Daar zorgen corrupte ambtenaren voor verblijfspapieren.

Volgens een woordvoerder van het Nigeriaans Platform Nederland is de toename van de vrouwenhandel een rechtstreeks gevolg van het opheffen van het bordeelverbod vorig jaar. „In Nigeria denken ze dat de prostitutie in Nederland nu voor iedereen gelegaliseerd is."

Uit het vorige onderzoek van het platform Nederland bleek al dat voodoo-rituelen een rol spelen in de vrouwenhandel.

Achter het Centraal Station, hoor je altijd, zouden zich de mannelijke hoeren bevinden. Hoe weet je welke mannen hoeren zijn? Hoe herken je ze?

THEODOR HOLMAN
PAR 1/11

ACHTER HET CS zie ik niks.
Maar wat denk ik te zien?
Een gelijkenis met de hoeren die ik ken. Dus: jongens in strakke kleren, banaan in hun broek, half open bloes, zwoele lippen - weet ik veel. Motorjongens, vrachtwagenchauffeurs, matrozen, de meisjesjongens...
Die zie ik dus niet.
Het is dat ik al eens zo'n jongen heb geïnterviewd en weet waar ik op moet letten: een marmeren glimlach op een gezicht dat de dood als schetsboek gebruikt. Nee, ze zien er nooit goed uit. En ik weet dat me de vorige keer is verteld: je hoeft ons niet te zien, we zien jou wel, als je echt een jongen wilt.
Maar ik wil geen jongen, ik wil er alleen één spreken.
Ik probeer - het is woensdagmorgen - met gespeelde geilheid naar alle heren te kijken die ik tegenkom. Niks. Misschien is dit niet het goede uur. En misschien is dit ook wel niet de juiste plek. Wel zie ik een hoer van het vrouwelijke geslacht die hier op automobilisten wacht. Dan maar naar haar toe en het domweg gevraagd, hoewel ik dat uiterst gênant vind.
"Ik zoek mannen, de mannelijke prostitués."
"Vind je mij niet leuk dan?" hoor ik. De stem is laag. Ik zit dus opeens met een transseksueel of een travestiet opgescheept.
"Nee, ik wil een gewone jongen... spreken."
"Dan moet je in het station zijn, mongool."
"Dank u," zeg ik.
Ik het CS in.
Ik zie inderdaad jongens, in groepjes. Werken ze in groepjes? Ik loop er lachend langs met een blik van 'wie zal ik eens gezellig in de billen bijten'. Maar niks...
Dan opeens komt er een kleine knaap op mij af.
"Je zoekt iets leuks?"
Ik denk dat hij achttien is. Mijn moeder zou zeggen dat hij 'erg pips' ziet, hij heeft sportschoenen, geen sokken, hij draagt een klein rugzakje. Ik wil weten wat daarin zit. Ik vermoed: Kleenex, condooms, glijmiddel, zeep. De jongen heeft een vreemde teerlucht om zich heen die ik niet aantrekkelijk vind.
"Nou, ik zoek inderdaad... iets leuks, althans, ik zoek een jongen die dus met mij wil praten voor de krant, volstrekt anoniem, over hoe het is."
"Hoe wat is?"
Misschien is dit wel geen mannelijke hoer, bedenk ik. Misschien is dit wel een gewone reiziger die iets geheel anders wil.
"Ik zoek eigenlijk, om precies te zijn, zeg maar, een mannelijke hoer... Om mee te praten."
"Om mee te praten?"
"Ja, voor de krant. Ik ben bereid hiervoor te betalen. Tijd is geld..."
"Anoniem?" vraagt hij. Ik probeer een grapje van Gerard Reve uit en zeg: "Ja, volstrekt onaniem."
Hij knikt en zegt: "Wat zou je willen weten."
Terwijl ik een vraag bedenk, kijkt hij schichtig om zich heen.
"Waarom doe je het?" vraag ik.
"Gewoon voor geld..."
"Wat doe je met dat geld?"
"Lekker leven... gewoon, lekker leven..."
"Wat is lekker leven?"
"Gewoon... natuurlijk, ook drugs, maar ook... dat ik leuke dingen kan kopen... Kleren, leuke dingen... Op vakantie..."
"Ga je wel eens op vakantie?"
"Nee, ik heb nog niet genoeg geld..."
Hij lult maar wat. Hij is gewoon verslaafd. Maar ook aardig, gek genoeg.
"Hoe ben je hierin gerold?"
"Ik stond vroeger in de Paardenstraat," zegt hij. Het schijnt een veelzeggende mededeling te zijn.
"En?" vraag ik.
"Ken je die niet... De Paardenstraat... Daar kan je dus heel jonge jongens oppikken..."
"Nee, ken ik niet... Maar hoe kwam je daar?"
"Geld nodig, gewoon..."
Hij is niet op zijn gemak. Hij blijft maar paranoïde om zich heen kijken.
"We kunnen ergens heen," zeg ik.
"Nee..." Hij wil ook geen koffie of een broodje.
"Mag ik weten wat je vandaag al hebt verdiend?"
"Honderdvijftig."
"Hoe ga je dat straks met die euro's doen?" vraag ik. Het is een stomme vraag, maar hij kwam opeens in me op. Hij haalt z'n schouders op en kijkt weer achter mij en draait zich om om te weten wat er achter hem gebeurt.
"Wil je nog meer weten?" vraagt hij.
Ik denk na.
"Wat doe je over tien jaar?" vraag ik.
Hij geeft geen antwoord, maar ik weet niet of dat is omdat hij onrustig is of mijn vraag niet wil beantwoorden. Ik stel hem nog eens, maar dan iets anders.
"Ben je over tien jaar nog hoer?"
"Ik denk het niet."
"Wat ben je dan?"
"Dan zit ik denk ik in het buitenland. Spanje of zo. Waar het warm is. Met een boel geld."
Zonder te groeten of iets te zeggen loopt hij weg. Nu kijk ik om me heen. Heb ik iets verkeerds gezegd of gedaan? Had ik meteen met geld op de proppen moeten komen? Ik weet het niet. Ik volg hem, maar het lijkt of hij wegrent. Ben ik gerold? Nee. Hij is gewoon weg.
Naar een warm buitenland...

De personen op de foto zijn niet dezelfde als in de tekst.

Na twee jaar heeft Asja, een Leeuwarder opvanghuis voor jonge prostituees die willen stoppen met hun werk, zijn bestaansrecht verworven. Het huis is inmiddels te klein om aan de vraag te voldoen. Daarnaast komen er meisjes uit het hele land. Reden voor het ministerie van VWS om het project na een experimentele periode structureel te financieren. 'Er moet eigenlijk nog zo'n opvanghuis komen.'

Z+W 21/11

Maria van Rooijen
(zorg.en.welzijn@gein.nl)

'Wij willen de jeugdige prostituees in een omgeving opvangen waar ze zich los kunnen maken van het netwerk dat hen dwingt in de prostitutie te blijven. Ze moeten uit de zuigkracht van die wereld komen,' zegt projectleidster *Grietje de Vries* van opvanghuis Asja in Leeuwarden. De stap naar het opvanghuis - dat de meisjes bescherming en nieuwe perspectieven biedt - is voor hen vaak geen sinecure. Ooit zijn ze door loverboys en vrouwenhandelaren tot prostitutie gedwongen. En wanneer ze eruit dreigen te stappen, schuwen de souteneurs bedreiging en geweld niet. Politie en jongerenwerk, die regelmatig signalen opvingen dat minderjarige prostituees hulp wilden, namen het initiatief tot de oprichting van het opvanghuis Asja. Daar konden souteneurs de meisjes niet achterhalen zodat ze ook geen druk meer op hen konden uitoefenen om in de prostitutie werkzaam te blijven. In oktober 1999 ging Asja (dat 'nieuw leven' betekent) met subsidie van de provincie Friesland, de gemeente Leeuwarden en enkele fondsen als driejarig experiment van start. De meisjes van 16 tot 23 jaar worden vrijwillig opgevangen. 'Toch is het vaak heel moeilijk voor hen om die draai te maken,' stelt Grietje de Vries. 'Ze hebben een ellendige periode achter de rug. Niet alleen zij zelf, maar ook vaak hun familieleden zijn met geweld bedreigd als ze uit de prostitutie zouden stappen. Ze moeten ook afstand kunnen nemen van hun oude leven, van het geld, de luxe. Sommige meisjes woonden altijd op hotelkamers, reden in Porsches. Ze moeten het nu met een uitkerinkje of wat zakgeld doen.'

In de twee jaar dat Asja bestaat, is de doelgroep enigszins veranderd. De Vries: 'Bij de start stonden we open voor alle jonge meiden. We kregen aanmeldingen van meisjes van 11, 12 jaar. Daar schrokken we enorm van: is het zo erg? We wisten niet wat we daarmee aan moesten. Deze meisjes hadden andere hulp nodig. We hebben ze doorverwezen naar de jeugdhulpverlening en de minimumleeftijd gesteld op 16 jaar. Overigens blijkt achteraf dat die hele jonge meisjes incidenten waren. De afgelopen twee jaar hebben we vijftig meisjes opgevangen, 25 Nederlandse en 25 allochtone meisjes. De meeste Nederlandse meisjes zijn door loverboys de prostitutie ingelokt. Het gaat om Turkse, Marokkaanse of Antilliaanse/Arubaanse jongens die zo'n meisje eerst verliefd op zich laten worden. Vervolgens bewerkt hij haar zo dat ze voor geld met anderen naar bed gaat.' Of het verschijnsel van loverboys toeneemt en of de leeftijd van prostituees steeds lager wordt? Volgens De Vries speelt de problematiek zich in zo'n schemergebied af dat ze daar niet te snel uitspraken over wil doen. 'Maar degenen die wij opvangen zijn meestal heel kwetsbare meisjes. Vaak komen ze uit instabiele gezinnen met emotionele en pedagogische verwaarlozing. Veel meisjes zijn in hun jeugd seksueel misbruikt, hebben afgebroken schoolopleidingen. Met hun lage zelfbeeld en weinig zelfvertrouwen zijn ze een gemakkelijke prooi voor loverboys. De meeste allochtone meisjes komen uit Oost-Europa en West-Afrika, die via vrouwenhandel in de Nederlandse prostitutie zijn beland. De Afrikaanse meisjes zijn zonder uitzondering minderjarig. Ze laten zich als alleenstaande minderjarige asielzoeker (ama) registreren. Eenmaal in een asielzoekerscentrum nemen ze contact op met een tussenpersoon en verdwijnen uit het centrum. Vrijwel alle meiden gebruiken verslavende middelen, die hebben ze nodig om dit werk te kunnen doen. Maar ernstig verslaafde prostituees nemen wij niet op. Die verwijzen wij door naar de verslavingszorg.'

Hoe komen de meisjes bij jullie?
'Hoofdzakelijk via de politie. Die pakt hen op als ze achter de ramen zitten en verkeerde papieren hebben of als ze minderjarig blijken te zijn. Wij proberen de meisjes te motiveren aangifte te doen. De politie komt regelmatig in burger op bezoek en informeert ze over het doen van aangifte. Door de goede samenwerking met de politie is het aantal aangiften toegenomen. In 1997 en 1998 werd twee keer per jaar aangifte gedaan. Van de meiden die door Asja zijn opgenomen hebben er tien aangifte gedaan, waarvan vijf tot een veroordeling leidden. Natuurlijk lopen de meisjes daarmee gevaar. Daarom zou het zo goed zijn als er elders in het land nog een opvanghuis komt. Nu lopen meisjes uit Leeuwarden het gevaar mensen uit het circuit op straat tegen te komen.'

Welke specifieke hulp biedt Asja?
'We laten de meisjes eerst twee weken tot rust komen. Daarna krijgen ze een vaste mentor die samen met hen de problemen op een rijtje zet om die vervolgens aan te gaan pakken. Organisatorisch zijn wij ondergebracht bij Blijf van mijn Lijf Leeuwarden omdat zij veel ervaring heeft met (seksueel) geweld en veilige opvang. Onze methodiek komt ook veel overeen met die van Blijf van mijn Lijf. Gebruik maken van je sterke kanten, zelf keuzes maken en verantwoordelijkheid nemen, met al die elementen uit de vrouwenhulpverlening proberen wij het zelfvertrouwen van de meiden te vergroten. We hebben ruimte voor vier vrouwen, naast een crisisbed. De aanpak in de groep is van wezenlijk belang. Als dat goed gaat, kunnen ze elkaar veel steun bieden. De erkenning en herkenning is groot, hun isolement wordt opgeheven. Maar soms hebben alle meisjes verschillende nationaliteiten. Ze kunnen elkaar niet verstaan. Dan werkt de groepsaanpak niet. Daarom willen we meer meiden kunnen opvangen. De kans is dan groter dat er vrouwen met dezelfde achtergrond verblijven. Nu we structurele subsidie hebben gekregen zoeken we een groter pand. Dat is ook nodig omdat we meer vraag dan aanbod hebben: negen meisjes hebben we uit ruimtegebrek elders moeten plaatsen. Met hetzelfde aantal van zeven hulpverleners kunnen we dan meer meisjes opvangen.'

Asja is de enige voorziening in Nederland waar jonge prostituees dag en nacht terechtkunnen. Waarom kan dat niet bij Blijf van mijn Lijf?
'Vaak hebben deze meisjes een omgekeerd dag- en nachtritme, het is moeilijk hen met het programma van Blijf van mijn Lijf mee te laten draaien. Vrouwen van die instelling hebben er ook moeite mee: zij worden liever niet geassocieerd met prostituees. Daarnaast biedt het 's nachts geen begelei-

UNIEKE AANPAK LOVERBOYS

Tijd 21/11

Van onze correspondent

ZWOLLE — De gemeente Zwolle gaat de problematiek aanpakken van een bende loverboys in de stad die jonge meisjes ronselen die uiteindelijk achter de ramen belanden.

Zeker veertig meisjes zijn in Zwolle de afgelopen jaren door zo'n 18 loverboys ingepalmd. Omdat er maar weinig meisjes aangifte durven te doen uit angst voor hun pooier, zijn er nog nauwelijks loverboys gearresteerd. „Er moet eerst iets strafbaars aangetoond worden. Pas dan kun je tot actie overgaan", aldus de Zwolse burgemeester H. J. Meijer. Tot nu toe is pas een van de daders die voornamelijk van Antilliaanse en Arubaanse afkomst zijn, opgepakt en veroordeeld.

Prostitutie

Loverboys zijn jonge jongens die proberen om meisjes de prostitutie in te lokken. De jongen zorgt ervoor dat een meisje verliefd op hem wordt door haar te verwennen met cadeaus en aandacht. Vooral kwetsbare meisjes, die van huis uit geen liefde hebben meegekregen of verwaarloosd zijn, zijn bereid alles voor hun vriend te doen waardoor ze afhankelijk van hem worden. Zodra dat het geval is, wordt ze achter de ramen neergezet en moet ze haar opbrengsten grotendeels afstaan aan haar 'vriend'.

Het Zwolse plan van aanpak is uniek in ons land. Men richt zich namelijk op preventie wat wil zeggen dat men wil voorkomen dat meisjes geronseld kunnen worden. Scholen en welzijnsinstanties die veel contact met pubermeisjes hebben, kunnen voorlichting over het fenomeen loverboy geven. Ook is in het aanpakplan opgenomen dat de slachtoffers ergens kunnen worden opgevangen. Daarvoor is een meldpunt in het leven geroepen dat 24 uur per dag bereikbaar is. Bovendien wil men proberen om de daders te traceren en strafrechtelijk vervolgen.

Ruim een jaar geleden kwam men de Zwolse loverboys op het spoor bij een onderzoek naar overlast op de Melkmarkt. Martin Kok van de Stichting Zorgconcept: „Het is een makkelijke manier om geld te verdienen en minder risicovol dan het dealen van drugs."

►De verkeerde persoon

Ik zit met een ongelofelijk groot probleem, waar ik met niemand over kan praten. Ik ben verliefd op de verkeerde persoon, namelijk mijn moeder. Ze was heel jong toen zij mij kreeg en ik vind haar ontzettend aantrekkelijk. Ik weet dat het niet kan en dat dit niet normaal is, maar het voelt nou eenmaal zo en ik kan dit gevoel ook niet onderdrukken. Mijn vader heeft ons gezin vijf jaar geleden verlaten voor een andere vrouw, dat heeft ons veel pijn gedaan en mijn moeder is er nog steeds niet overheen.

Misschien dat dit de reden is van mijn verliefdheid, dat ik het gevoel heb dat ik mijn vader zijn plaats moet vervangen. Een andere verklaring kan ik niet bedenken. Ik barst van jaloezie als mijn moeder domweg praat met een andere man, of zelfs als mijn moeder mijn kleine broertje een nachtzoen geeft. Ik weet dat dit belachelijk klinkt en ik schaam me er ook enorm voor.

Ik hoop dat iemand mij kan helpen of een of andere verklaring voor mij kan bedenken. Want alleen kom ik er niet uit.

Wim (17)

VPRO 16-11-2001

►Daders ook mensen

Ik wil graag reageren op de brief **'Mijn opa'**, #43. Ik herken veel in jouw brief, omdat ik zelf slachtoffer ben van seksueel misbruik in mijn familie. Misschien is het anders als je het zelf hebt meegemaakt, maar de verwarring en de schuldgevoelens komen ongeveer overeen. Ik ben misbruikt toen ik een jaar of vijf was en omdat ik dat altijd heb weggestopt, kwam de herinnering pas weer boven toen ik ongeveer 13 was. Voor die tijd heb ik altijd last van angsten en rare tics gehad. Toen dit weer boven kwam, heb ik dit meteen tegen mijn moeder gezegd. Mijn moeder is toen een keer op dat familielid afgestapt en heeft gezegd dat ze ervan wist. De volgende dag belde hij mij op. Ik schrok me kapot, want hij was altijd iemand geweest die als monster in mijn dromen verscheen. Maar aan de telefoon was hij heel verdrietig en rustig. Hij zei dat het hem speet en dat, als hij ooit geweten had dat het mij zoveel schade zou doen, hij het nooit gedaan had. Ik zei dat ik hem vergaf.

Ik ben nu 19 en deze jongen/man is dood. Hij heeft na jaren depressie en ziekte zelfmoord gepleegd en ik heb na dat laatste gesprek altijd alleen maar medelijden voor hem gevoeld. Je moet op een zeker punt in je leven in gaan zien dat de daders ook gewoon mensen zijn. Ze zijn ziek in hun hoofd en jij bent dat niet. Zij hebben zelf waarschijnlijk ook gruwelijke dingen meegemaakt waardoor ze tot dit soort acties in staat zijn.

Eén van de slechtste dingen die een mens kan doen, is het misbruiken van een kind, want hierdoor raken de normen en waarden van het kind in de loop van het opgroeien totaal door de war. Het vertrouwen is weg, en dat is nog het ergste. Het duurt heel lang om dat vertrouwen weer te herstellen, maar als jij het gevoel hebt dat je moeder het grotendeels heeft verwerkt en dat ze het kan relativeren, hoef jij je toch niet schuldig te voelen over het feit dat jij je opa wel lief of leuk vond. Misschien heeft de liefde die jij hem gaf, hem wel doen inzien dat wat hij deed zo slecht was dat hij zijn leven wilde beteren. Jammer genoeg was daarvoor niet genoeg tijd. Ik geloof dat je hier op aarde bent met een doel en als het beslist is dat je dat doel onmogelijk nog kan bereiken in dit leven omdat je hele slechte dingen hebt gedaan, dan ga je dood. Voor de rest: het enige wat ik je aan kan raden is om er met je moeder over te praten, want dat is het werkelijke slachtoffer en misschien kan zij je helpen om alles te relativeren en als je nog behoefte hebt om er met iemand over te praten, kan je me terug schrijven.

Een meisje van 19, Amsterdam

VPRO 8-11-01

►Gevoelens van woede

Dat je graag je verhaal kwijt wilde, was wel te merken meisje van 19 ('Daders zijn ook mensen', #46). Natuurlijk is iemand die zich vergrijpt aan personen, laat staan kinderen, ziek. Maar om het op die manier goed te praten met de zin: daders zijn ook mensen, gaat mij iets te ver. Nou, dat soort mensen hoort niet thuis in deze maatschappij, waar iedereen juist zo gebrand is op het oppakken van mensen die zich op welke manier dan ook hebben schuldig gemaakt aan een zedenmisdrijf. Dat jij hier soepeltjes over denkt, zegt mij al genoeg. Heb je ook wel eens naar het verhaal van anderen gekeken? Heb je wel eens met mensen gepraat die dat ook is overkomen maar dan op latere leeftijd, waarbij ze zich heel goed realiseerden wat er aan de hand was? Iemand die het wel bewust heeft meegemaakt, en waarbij het leven ondersteboven staat? Reken er dan maar op dat je zo iemand niet kan vergeven, ook al zijn ze psychisch niet helemaal honderd procent.

Dan ook nog die zin: 'omdat je hele slechte dingen hebt gedaan, ga je dood.' Wat een onzin, serieus. Geloof me, ik ben iemand die gelooft in het lot, maar de dood is een natuurlijke zaak waarbij overwegend leeftijd en ziekte een rol spelen. Tsja en dat hij niet met zijn fouten kan leven. Vervelend, zijn zaak.

Jouw brief heeft bij mij een heleboel gevoelens omhoog gehaald van woede, dat je zo makkelijk kunt denken over dat soort zaken. Ook al heb je het meegemaakt. Ik vraag me af in welke mate.

Succes ermee, en denk ook nog eens aan de mensen die het niet opzij kunnen zetten en er hun hele leven lang mee geconfronteerd worden!

VPRO 8/11 **Een meisje van 16**

Kinderen treffen porno op internet-zoektocht

VPRO 23/11

van onze multimediaredactie

AMSTERDAM — Van internettende kinderen in de leeftijd van acht tot zestien jaar zijn negen van de tien wel eens tegen pornografie aangesurft. Meer dan de helft praat met onbekenden in online chatrooms, zo blijkt uit onderzoek van de 'London School of Economics'. Dit meldt internetnieuwsdienst Ananova.

In de meeste gevallen komen kinderen per ongeluk op sekssites terecht via zoekacties waarbij onschuldige woorden gebruikt zijn. Een voorbeeld dat in het onderzoek naar voren komt is een elfjarig meisje dat foto's zocht van Adolf Hitler voor een schoolopdracht. Ze bezocht een site met als titel 'Adolf Hitler afbeeldingen' maar kwam terecht op een pagina met kinderporno. Andere gevallen zijn die van twee broers van tien en twaalf die homoseksuele plaatjes voor hun neus kregen in plaats van de gezochte Backstreet Boys en een vijftienjarig meisje dat het woord 'geld' zocht en een pagina over prostitutie aantrof.

Professor in de sociale psychologie Sonia Livingstone, die het onderzoek leidde, vertelde aan de Britse krant 'Sunday Telegraph' dat de meeste kinderen die onopzettelijk op een sekssite terechtkomen, deze meteen sluiten in plaats van de inhoud te bekijken. Volgens Livingstone moet er dan ook niet overbezorgd op het onderzoek gereageerd worden: „We willen geen leefwereld creëren die zo gebrand is op veiligheid dat kinderen niet meer aangemoedigd worden en de vrijheid krijgen om internetvaardigheden te ontplooien die steeds meer noodzakelijk worden in het dagelijks leven."

---

het doktertje spelen gaandeweg plaats voor nieuwsgierigheid naar volwassen seksualiteit, zegt Van der Doef. 'Kinderen vinden dat heel spannend. Bovendien is er groepsdruk. Kinderen van die leeftijd willen er graag bij horen. Dat kan door je op een bepaalde manier te kleden, door stoere verhalen te vertellen, maar ook door te laten merken dat je heel wat van die geheimzinnige wereld afweet.'

Ouders voelen zich er niet comfortabel bij. Uit gêne, maar ook omdat porno zo afwijkt van het beeld dat zij zelf willen overbrengen. Sanderijn van der Doef: 'Ouders vertellen het verhaal van seks met veel normen en waarden. Je gaat met iemand naar bed omdat je verliefd bent en dicht bij hem of haar wilt zijn. In porno zie je seks zonder liefde, seks zonder relatie zelfs.'

De XXX-industrie ontromantiseert: seks wordt gereduceerd tot pure lust. Ouders hebben een diepgewortelde weerzin tegen consumptieve, vrijblijvende seks. Hoe libertair de westerse cultuur ook moge zijn, de meeste ouders zijn weinig enthousiast over de gedachte dat hun kinderen straks vrolijk participeren in een *kinky party* of een anonieme orgie op een parkeerplaats langs de snelweg. Ze zien het liefst dat hun kind een stabiele relatie aangaat.

Bovendien introduceert *adult entertainment* rauwere vormen van seks, zoals *gang bang* of anale seks, die in het ouderlijk verhaal niet zo gauw aan bod zullen komen. 'Als je op internet alleen blote lichamen zou zien, of afbeeldingen van de geslachtsdaad, dan zou ik er niet eens zo zwaar aan tillen', zegt Van der Doef. Maar op het net lijkt de *fistfuck* niet verder dan een paar muisklikken weg. 'Ik zou toch niet willen dat kinderen denken dat de meeste meisjes dat wel lekker vinden.'

Maar worden jongeren ook op die manier beïnvloed? Of zijn ze goed in staat een onderscheid te maken tussen de fantasiewereld van *Thehun.com*, waar gewillige vrouwen verlekkerd de meest buitenissige varianten ondergaan, en de werkelijkheid waar meisjes zich juist steeds weerbaarder opstellen? 'Daar is eigenlijk nauwelijks wetenschappelijk onderzoek over', zegt Patti Valkenburg, hoogleraar Kind en Media aan de Universiteit van Amsterdam. 'Er is heel veel onderzoek gedaan naar de invloed van gewelddadige beelden op kinderen, maar van het effect van seks in de media weten we vrijwel niets.'

In elk geval is dat effect sterk afhankelijk van factoren als persoonlijkheid, sociaal milieu en gezinssituatie, blijkt uit de schaarse gegevens. Bij potentiële zedendelinquenten kan porno als een katalysator optreden, maar de meeste jongeren weten dat je een *adult movie* met een flinke schep zout moet nemen.

Rik van Lunsen, seksuoloog aan de Universiteit van Amsterdam, komt in zijn praktijk geen jongens tegen die als gevolg van pornoconsumptie een totaal verwrongen beeld van de werkelijkheid hebben gekregen. Tegelijk met de opmars van porno is de dialoog tussen de seksen sterk verbeterd. Meisjes stellen zich steeds autonomer op en geven zelf aan wat ze wel en niet willen. 'De meeste jongens weten heel goed dat porno *fake* is. Ik maak me ook niet druk over porno, zolang jongeren genoeg andere boodschappen krijgen. Als kinderen opgroeien in een evenwichtig klimaat, is het niet zo bezwaarlijk als ze porno bekijken. Het voedt de fantasie, ze halen er sommige dingen uit, en andere dingen laten ze zitten. Het is niet besmettelijk', zegt Van Lunsen.

Ook seksuoloog Jelto Drenth, verbonden aan de Rutgers Stichting in Groningen, komt nauwelijks mannen tegen die hun partner behandelen als de actrices in *Backstage Sluts II*. Belangrijker is zijns inziens dat jongeren opgroeien in een erotisch universum waarvan porno maar een deel is. Bladen als *Break Out!* en *Fancy* geven les in de grondbeginselen van fellatio ('krijg je kaakpijn, gebruik gerust even je handen'), de televisie brengt *Erotic Dreams*, en de bushokjes hangen vol met schaars geklede modellen.

Drenth: 'Als jongeren met seks beginnen, volgen ze enerzijds hun impulsen. Anderzijds zijn ze erg bezig met wat hoort, wat normaal is. Dat normaalbeeld wordt enorm beïnvloed door alles wat via de media op ze afkomt.'

In de *Break Out! Girl* van deze week zegt de veertienjarige Danielle: 'Ik ben nog maagd, maar met mijn volgende vriend gaat het gebeuren! Ik ben er klaar voor.' Niet dat ze een gemakkelijk meisje is: 'Natuurlijk ga ik niet meteen met 'm naar bed, ik wil eerst een paar weken verkering hebben.'

Zo ontstaat volgens Drenth een broeierige, opgefokte sfeer waarin scholieren het gevoel krijgen dat ze *losers* zijn als ze nog langer maagd blijven. 'Er zijn veel jongens en meisjes die al seks hebben gehad voordat ze zich afvroegen wat ze daar eigenlijk mee wilden', zegt Drenth. 'Seksuologen krijgen heel regelmatig jonge meiden die pijn hebben tijdens het vrijen. Als je ze gaat onderzoeken, blijken ze wondjes in de vagina te hebben. Die kunnen ontstaan als een vrouw tijdens de coïtus onvoldoende opgewonden is. Maar als je dan zegt dat een tijdje onthouding het probleem zou oplossen, kijken ze je aan alsof je ze iets ontneemt waar ze recht op hebben. Dat is echt een probleem van de laatste tien jaar.'

Van Lunsen is optimistischer over het seksuele klimaat in Nederland. 'Jongeren beslissen zelf wanneer ze toe zijn aan seks. De afgelopen tien jaar is de gemiddelde leeftijd voor de eerste keer maar een paar maanden omlaag gegaan, terwijl jongeren steeds vroeger in de puberteit komen. De gemiddelde leeftijd ligt voor de eerste keer nu op zeventien jaar en één à twee maanden. Maar dat is een gemiddelde: op die leeftijd heeft de helft van de scholieren het nog niet gedaan. Het is een beetje een Veronica-beeld, alsof alle jongeren vanaf hun veertiende naar Lloret de Mar afreizen om het met Jan en Alleman te doen. Zulke jongeren zijn er, maar er zijn ook heel andere jongeren.'

Peter Giesen

www.webwereld.nl, 26 november 2001

> Op internet lijkt de *fistfuck* niet verder dan een paar muisklikken weg. Pornofans posten hun foto's en filmpjes bij *Thehun.com*, gratis toegankelijk voor iedereen. Dus ook voor kinderen. Ouders zijn er niet gelukkig mee. Maar is het schadelijk? 'Het is niet besmettelijk.'

VK 19/11

DE zakelijke toon herinnert aan de inventarislijst in een bungalow van Center Parcs.

'Brunette met grote borsten, van Martin.'

'Een trio'tje, man-man-vrouw, van Kasper.'

'Een man die twee *babes* doet, van Max.'

Op website *Thehun.com* posten pornofans hun foto's en filmpjes. Gratis te bekijken voor alle andere internetgebruikers. Elke dag wordt verse waar aangevoerd, en de hoeveelheid gratis XXX-materiaal op zulke sites is inmiddels zo overstelpend, dat pornoboeren beginnen te klagen. Alleen een sukkel trekt nog zijn creditcard.

Zo heeft internet de status van porno veranderd. Voorheen waren bladen als *Chick* of *Candy* relatief duur en niet zomaar te koop voor een dertienjarige. Nu zijn de vieze plaatjes gratis af te halen in de veilige beslotenheid van de slaapkamer.

Schaarste heeft plaatsgemaakt voor overvloed, en dat stemt veel ouders ongemakkelijk, ook als zij – kinderen van de jaren zestig – niet ondersteboven zijn van een beetje XXX. 'Ik krijg hier heel veel vragen van ouders over', zegt psycholoog en seksuoloog Sanderijn van der Doef, auteur van de voorlichtingsbestseller *Ben jij ook op mij?*

Vanaf een jaar of tien maakt ding. Toen deze jonge prostituees nog wel bij Blijf van mijn Lijf werden opgevangen, gingen ze soms 's nachts weer de straat op. Bovendien wil de politie juist 's nachts de opgepakte meiden ergens kunnen plaatsen.'

Hoeveel meisjes blijven nu echt uit de prostitutie?

'Om dat te achterhalen, zou je onderzoek moeten doen. Dat is duur. Bovendien bestaan we nog te kort om het effect te kunnen meten. We bieden opvang voor drie maanden met een mogelijke verlenging van drie maanden. In de praktijk varieert het verblijf van enkele dagen tot een half jaar. Driekwart van de meiden vertrekt bij ons met een duidelijk perspectief. Een deel gaat op zichzelf wonen, bij hun vriend of bij hun moeder. De helft gaat na Asja naar een andere vorm van opvang of hulpverlening. Daaruit blijkt wel hoe complex hun problematiek is. Zes meisjes zijn zonder overleg vertrokken, daarvan weten we niets. Eén zit weer bij haar loverboy. Sommigen die illegaal in Nederland verbleven, zijn teruggegaan naar hun land van herkomst.'

Waar ze misschien weer in hetzelfde circuit zijn beland?

'Dat kan. We hebben wel eens geprobeerd om dat te achterhalen, maar alle contact bleek verbroken. De internationale vrouwenhandel aanpakken, is uiterst moeilijk. Maar ook bij loverboys is het juridisch vaak moeilijk aan te tonen dat het om gedwongen prostitutie gaat. Daarom is voorlichting op scholen zo belangrijk. Ook preventie is een van onze doelstellingen, maar daar zijn we nog te weinig aan toe gekomen.' ■

Maandag, 26 november 2001 - *Negentig procent van de Britse kinderen tussen de acht en zestien jaar ziet wel eens porno op internet. Meestal gebeurt dat per ongeluk.*

Kinderen belanden op seks-

Pornomannen

Niet middelbare scholieren, maar mannen tussen 25 en 34 jaar bezoeken het vaakst een pornosite, blijkt uit cijfers van het bureau Nielsen//NetRatings. Het populairste XXX-domein in Nederland, *Bestsexhost.net*, werd in september 175 duizend keer bezocht. Van de bezoekers was 6 procent tussen de 12 en 17 jaar, tegenover 36 procent tussen de 25 en 34. Bij de 35-plussers loopt de populariteit van porno weer enigszins terug: 26 procent was tussen de 35 en 49, 6 procent 50-plus. Voor andere sites gelden vergelijkbare cijfers. Jongeren worden in de gaten gehouden door hun ouders, denkt John Timman van Nielsen. Bovendien wordt ook de filtersoftware steeds beter. Vrouwen zijn zwaar in de minderheid met 3 procent bij *Bestsexhost.net* tot 10 procent bij *X0.nl*. Van alle surfers bezocht 12 procent in september minstens één keer een sekssite.

sites terwijl ze zoeken naar dingen die daar niks mee van doen hebben. Dat blijkt uit een studie van de prestigieuze London School of Economics, zo schrijft de nieuwsdienst Ananova. Zo zocht een 11-jarig meisje voor een werkstuk op school naar foto's van Adolf Hitler. Merkwaardig genoeg kwam zij op een site vol kinderporno terecht.
Twee broers (10 en 12) stuitten op een site vol homoseks, terwijl ze plaatjes van hun popidolen Boyzone probeerden te vinden. Ook een meisje van 13 dat meer wilde weten van het Witte Huis werd naar een beruchte site met porno doorverwezen.
Sociaal psycholoog Sonia Livingstone, die het onderzoek verrichtte, denkt dat ouders zich niet overdreven bezorgd moeten maken over hun kroost dat per ongeluk met porno in aanraking komt. "De meeste kinderen sluiten de porno-sites meteen weer af. Bovendien is het belangrijk dat ze leren op internet te surfen. Daarbij moeten we het risico voor lief nemen dat ze soms op zulke sites terechtkomen", aldus Livingstone.

dave:
Maandag 26 november 2001, 13:17 uur
Dat die kinderen meteen op een site met kinderporno terecht kwamen is klinkklare onzin. Zelfs in de online porno-wereld is kinderporno taboe en word met alle middelen geweerd. Wie kinderporno wilt vinden zal het niet zomaar snel op een site vinden. Het is een leuke manier om zo'n onderzoek extra gewicht te geven.

Edwin:
Maandag 26 november 2001, 15:09 uur
Een van de grote problemen die veroorzaak zijn, is het blokkeren van (kinder)porno nieuwsgroepen. Hierdoor is vervuiling ontstaan. In o.a. nieuwsgroepen voor kookrecepten kun je tegenwoordig de (kinder)porno vinden. Ook in gewone nieuwsgroepen voor kinderen is deze misselijk makende troep te vinden. Laat (kinder)porno nieuwsgroep bestaan en laat ouders het filteren. Zo voorkom je vervuiling en wordt het voor justitie een stuk eenvoudiger dit soort praktijken aan te pakken.

Nicole KLusters:
Maandag 26 november 2001, 17:27 uur
Vreselijk wat kinderen tegenwoordig op hun brood krijgen.Waar is die tijd gebleven dat een kind nog lekker lang in het ongewisse kon leven in een beschermde omgeving.Met 10 jaar is hun geest al zo vervuild met volwassen rotzooi dat ik me afvraag of ze nog wel normaal kunnen gaan functioneren.

Dennis:
Maandag 26 november 2001, 17:37 uur
Met vele jaren surfervaring ben ik er wel achter dat je van het ene op het andere moment zomaar op een pornosite beland, meestal d.m.v. van ranzige banners die niet weg te klikken zijn. Ik ben voor vrijheid op het internet, maar er zijn grenzen. Op zich laat het bestaan van deze sites me koud, maar het zou niet slecht zijn als er regels werden opgesteld voor de benadering van dit soort sites. Vaak word je direct geconfronteerd met banners met daarop relatief vunzig materiaal. Wat mij betreft mogen ze alle intro-pagina's van pornosites vunzigheid-vrij maken, en pas toegang bieden zodra er een soort van 18+ verificatie heeft plaats gevonden. Zeker de makers van MP3 download pages zouden hier eens rekening mee moeten houden (ook hier komen veel jongeren die 16/18 jaar nog niet gepasseerd zijn). Voordat je je mp3'tje (legaal of niet legaal) aan het downloaden bent heb je al tig van dit soort popups van je scherm moeten klikken.
Daarnaast hebben we nog het spam-probleem. Het is vrij onveilig om in deze tijd een berichtje te posten in een nieuwsgroep. Binnen de kortste keren hebben ze je mailadres te pakken, en kun je je voorbereiden op een grote hoeveel 'marketing-plans', reclame voor viagra pillen, en andere *volstrekt nutteloze* informatie waar niemand om gevraagd heeft.
Uiteraard zijn er een aantal truucjes om dit te voorkomen, maar niet iedereen is hier mee bekend.

Erik E. van Vliet:
Maandag 26 november 2001, 18:45 uur
Er zijn inmiddels technische en commerciële oplossingen voor het filteren van Porno. Probleem is dat iedereen andere dingen aanstootgevend vind. Ook in de supermarkten liggen erotische bladen soms ooghoogte van kinderen. Persoonlijk denk ik dat kinderen hun waarden en normen toch vooral van hun ouders zullen overnemen en zich nauwelijks door sekksites zullen laten beïnvloeden. Edwin, over het blokkeren van nieuwsgroepen: Het is zo dat er inmiddels genoeg kinderporno op de wereld is om een pedofiel zijn (of haar) leven lang gelukkig te houden. Dit zou een argument zijn om de verspreiding van reeds bestaande kinderporno te legaliseren, ware het niet dat aangenomen wordt dat pedofielen die naar kinderporno kijken zich sneller aan kinderen zullen vergrijpen.
Ik heb liever een incidenteel off-topic bericht in een willekeurige nieuwgroep, als dat betekent dat pedofielen minder gemakkelijk met dit materiaal in aanraking komen. Al scheelt het maar één vergrijp.

Darek:
Dinsdag 27 november 2001, 08:57 uur
Is dit echt nieuw? Toen ik als 10 jarig jongetje (ergen in jaren 70tig) een Bruna winkel inliep om daar mijn stripboekje te kopen, zag ik de hoogste (en soms lager) planken ook bezaaid met porno boekjes. Ik heb het overleefd.

jackowacko:
Dinsdag 27 november 2001, 12:08 uur
Ik owu nog ff reageren op Dave. Het is natuurlijk wel zo dat je niet zomaar 123 op een kinderporno site terecht komt. Maar juist omdat, zoals al eerder aangegeven met het voorbeeld van kookrecepten, de lijn tussen waar kinderporno wel en niet te vinden is zo vaag is, raken kinderen sneller op deze sites dan mensen die er met opzet naar zoeken. Want als jij bij een normale zoekmachine pokemon intypt vind je meer hits met kinderporno dan wanneer je "xxx free preteenz" of iets dergelijks intypt.

Britten debatteren over prijs van de vrijheid

Anti-terreurwetten

Wils Rebergen

AMSTERDAM – Eeuwig durende waakzaamheid is geboden na 11 september, stelt ook de Britse regering vast. Dat vraagt om speciale volmachten. Maar daar is niet iedereen het mee eens.

Minister van binnenlandse zaken en justitie, David Blunkett, moet spitsroeden lopen in het Britse Lagerhuis over de nieuwe anti-terrorismewetten. Die zijn volgens hem nodig „om onze meest fundamentele vrijheid te beschermen: te leven zoals wij willen, vrij van angst", betoogde hij in *The Guardian*.

'Draconisch' noemen mensenrechtenactivisten zijn maatregelen. Parlementariërs namen Blunkett onder vuur. Zij klagen dat drie dagen (tot en met vandaag) veel te weinig zijn voor behandeling van 125 voorstellen, en zeker voor de afschaffing van rechten die 786 jaar geleden zijn vastgelegd in de *Magna Charta*, de Britse 'grondwet'.

Het meest omstreden is het voorstel buitenlandse verdachten van terrorisme die niet kunnen worden uitgezet of uitgeleverd, zonder vorm van proces op te sluiten als er 'zware verdenkingen' zijn. Daarvoor wordt artikel 5 van de Europese Conventie voor de rechten van de mens opzijgeschoven. Dat verdrag van de Raad van Europa uit 1953 was juist vorig jaar in de Britse wetgeving opgenomen.

Blunkett reageerde furieus op zijn critici. „Zijn jullie vergeten wat op 11 september is gebeurd?" De Britse samenleving wordt bedreigd, en hij staat dus voor moeilijke beslissingen. Blunkett haalde uit naar 'zweverige mensenrechtenclubs' en hun juristen die zich tegen een uurloon van duizend gulden druk maken, terwijl terroristen aanslagen beramen. En ook de critici in de media moesten het ontgelden: „De enige beslissing waar zij verantwoordelijkheid voor durven nemen, is wat ze te eten kopen in de supermarkt".

Volgens Blunkett maakt de wetgeving effectief optreden tegen terrorisme onmogelijk. En verdachte buitenlanders zouden misbruik maken van de asielwet. Die biedt ruimte voor eindeloos verzet tegen uitzetting of uitlevering. Vastzetten kan alleen als er spijkerharde bewijzen zijn. „Dat betekent dat mensen tegen wie wij sterke aanwijzingen hebben, hier vrij kunnen rondlopen", aldus Blunkett.

Zijn tegenstanders waarschuwen voor Amerikaanse toestanden. In de VS kunnen buitenlanders die verdacht worden van terrorisme, zonder vorm van proces worden opgesloten. Volgens Blunkett gaat het slechts om twintig twijfelachtige lieden.

Er was meer kritiek op de plannen van minister Blunkett. Bijvoorbeeld op het idee de politie toegang te geven tot alle gegevens over telefoon- en internetverkeer. En de verplichting de autoriteiten informatie te verschaffen die kan helpen aanslagen te voorkomen.

VERVOLG OP PAGINA 5

Scotland Yard staat zo aan de deur

Anti-terreurwetten

VERVOLG VAN PAGINA 1

Wat kan een oppassende burger overkomen, die tegenstander is van kernenergie en zijn vrienden belt om te demonstreren langs een weg waar een nucleair transport kan langskomen?, vroeg de columnist Andreas Whittam Smith zich af. Zijn waarschuwing: voor je het weet krijg je Scotland Yard aan de deur die wil weten of je soms snode plannen hebt. Maar ondanks alle bezwaren kreeg de regering maandagavond het Lagerhuis in een eerste stemming achter zich, met 458 tegen 5 stemmen. Maar de parlementariërs hebben nog de gelegenheid voorstellen te amenderen, en daar zullen ze zeker gebruik van maken. Zo ligt er een eis het pakket tijdelijk te maken, voor hooguit vijf jaar, en onderdelen te schrappen of aan te scherpen, bijvoorbeeld het idee de militaire politie – die niet is onderworpen aan de normale publieke controle – breder in te zetten. De voorstellen moeten nog door het Hogerhuis. En de verwachting is dat de weerstand daar nog groter is.

Wils Rebergen

Meer samenwerking Europol en Interpol

BRUSSEL — De internationale opsporingsorganisaties Europol en Interpol hebben gisteren een overeenkomst voor betere samenwerking getekend. Doel hiervan is het beter kunnen bestrijden van de internationaal georganiseerde misdaad.

De twee instanties hebben afgesproken om onder meer operationele, strategische en technische informatie uit te wisselen. Deze werkwijze moet vervolgens leiden tot een effectieve coördinatie van operaties en het ontwikkelen van gezamenlijke actieplannen, waaronder op het gebied van training van het personeel en wetenschappelijk onderzoek. Ook gaan de twee politiediensten zich samen richten op het bestrijden van valsemunterij rond de introductie van de euro. (ANP)

Britse noodwet tegen 'terroristen'

Door onze correspondent

LONDEN, 12 NOV. Vermeende terroristen moeten zonder proces gevangen gezet kunnen worden. Dat is de strekking van een noodwet die de Britse regering vandaag aan het parlement voorlegt. De wet is gericht tegen verdachte buitenlanders op Britse bodem, die volgens de bestaande immigratiewetgeving niet kunnen worden uitgewezen naar hun land van herkomst omdat daar een onderdrukkend regime heerst, zoals Afghanistan of Irak. In de noodwet legt het Verenigd Koninkrijk tijdelijk artikel vijf van de Europese Verklaring voor de Rechten van de Mens naast zich neer. Dat artikel garandeert het recht op vrijheid en verbiedt gevangenhouding zonder proces. Dezelfde verklaring geeft landen echter het recht artikel vijf te negeren tijdens een nationale noodtoestand. Liberty, een burgerrechtengroep, wil het voorstel voor de rechter aanvechten. „Als je mensen zomaar vastzet, doe je afstand van een paar van de kostbaarste burgervrijheden die we in dit land hebben", zei Mark Littlewood, campagnedirecteur van Liberty. De groep wijst erop dat de regering steeds heeft gezegd dat er „geen concrete dreiging" van een terreuraanslag is.

De woordvoerder van premier Blair zei dat de regering „vastbesloten is de juiste balans te vinden tussen mensenrechten en het recht van een samenleving om vrij van angst te leven". Volgens David Blunkett, de minister van Binnenlandse Zaken, zou de wet slechts in „tientallen" gevallen worden toegepast.

Hogerhuis wijst antiterreurwet af

Door onze correspondent

LONDEN, 30 NOV. Het Britse Hogerhuis heeft gisteren een wetsvoorstel afgekeurd om mensen op verdenking van terrorisme gevangen te zetten zonder proces. Conservatieve en partijloze Lords vonden dat de wet ook moet worden toegesneden op IRA-verdachten. De regering leed haar nederlaag na de verrassende beslissing van de Liberal Democrats zich van stemming te onthouden. In nieuwe stemrondes zal het Hogerhuis de wet nu naar verwachting opnieuw afkeuren, waarna de regering de wet met een decreet kan doordrukken.

Europa haalt antiterreurregels aan

In de strijd tegen het terrorisme staan in het Westen gekoesterde burgerlijke vrijheden onder druk sinds de aanslagen van de 11de september.

Door onze correspondenten

ROTTERDAM, 2 NOV. De ministers van Justitie van de landen van de Europese Unie hebben tot 7 december de tijd om het eens te worden over een Europees opsporings- en aanhoudingsbevel voor misdrijven die mogelijk verband houden met terrorisme. Het moet de uitlevering van verdachten binnen de EU vergemakkelijken. Komen de ministers er niet uit, dan willen de regeringsleiders de knoop een week later doorhakken op de Europese top van Laken. Want terreurbestrijding vergt ook strenger wetgeving, daarvan zijn ze overtuigd. Verschillende EU-landen hebben hun regels inmiddels aangehaald, of staan op het punt dat te doen.

In **Frankrijk** is deze week, met de definitieve goedkeuring van de wet 'dagelijkse veiligheid' door de Franse Assemblée, een eind gekomen aan de felle discussies die het wetsontwerp heeft uitgelokt. Integendeel, de in werkingtreding van de wet lijkt pas het begin van een hernieuwde strijd tussen links en rechts over de veiligheid. Niet in de laatste plaats omdat er komend voorjaar verkiezingen zijn en omdat de Fransen in peilingen hebben laten weten de onveiligheid als hun eerste zorg te beschouwen.

Veiligheid is een gat in de politieke markt en president Jacques Chirac Chirac wil de winst die er te halen valt – en al helemaal voor een staatshoofd dat niet aansprakelijk is voor het praktische beleid – graag zelf verzilveren. De discussie zal ook al niet verstommen omdat onderdelen van de wet – van vergemakkelijkte huiszoekingen tot en met fouilleerbevoegdheid voor bewakingsdiensten – zo uitzonderlijk zijn en een zo grote inbreuk op de burgerlijke vrijheden maken, dat de geldigheid voorlopig beperkt is tot eind 2003. Daniel Vaillant, minister van Binnenlandse Zaken, mag zijn wet verdedigen met een eenvoudig „wel regels is beter dan geen regels", regeringspartner De Groenen is „het onnodige, inefficiënte en vrijheidsbeperkende karakter" ervan een doorn in het oog. Vooralsnog is de helft van de Fransen volgens peilingen even sceptisch. Het linkse dagblad *Libration* vroeg zich af of veiligheidsdeskundigen „een visnet gegeven moet worden waarmee ze jan en alleman kunnen vangen, alleen omdat ze nagelaten hebben een werkelijk gevaar onder ogen te zien".

In **Duitsland** legt de regering de laatste hand aan maatregelen die tot doel hebben de opsporing van terroristen te vergemakkelijken, legitimatiebewijzen beter te beveiligen en de controle van buitenlanders, bijvoorbeeld bij visumaanvraag, te verbeteren. De Groenen in de regering waken daarbij vooral voor onnodige ingrepen in de persoonlijke levenssfeer. De oppositionele CDU/CSU legt de nadruk op efficiënte werkomschermers felle kritiek hadden geuit op zijn plannen was Schily bereid tot compromissen. De idee bijvoorbeeld om het Bundeskriminalamt, de federale recherche, toestemming te geven burgers in het vizier te nemen tegen wie nog geen concrete verdenking bestaat, haalde het niet. De regering wil haar definitieve voorstellen volgende week presenteren.

De regering van Groot-Brittannië wil de bestaande antiterreurwet verder te verscherpen na de aanslagen in de Verenigde Staten, zo kondigde zij twee weken geleden aan. De amendementen, die nog formeel door het Lagerhuis moeten worden goedgekeurd, omvatten onder meer een strenger toelatingsbeleid voor immigranten, uitgebreidere bevoegdheden voor politie en douane, versnelde uitleveringsprocedures, maatregelen om illegale geldstromen te ontdekken en bestrijden en een verbod op het aanzetten tot religieuze of raciale haat.

De bestaande antiterreurwet was juist in maart aangepast om de bestrijding van moslimextremisten effectiever te maken. Die wet gaf de regering nieuwe bevoegdheden om groepen en individuen aan te pakken die het Verenigd Koninkrijk gebruiken om terreurdaden in het buitenland uit te voeren of te helpen. Burgerrechtengroepen klaagden toen dat de definitie van terrorisme te ruim was. Zo kan een demonstrant tegen geen voor politie en justitie. In zit minister van Binnenken, Otto Schily (SPD), als be- tussen beschermende burn en doeltreffende opspohoden.

Critici bezorgd over ingrepen in privacy

Aanvankelijk had de hang naar slagvaardiger optreden van de staat de overhand, maar naarmate de schok van 11 september wegebt, komt er meer aandacht voor burgerrechten. Schily bereidde in razend tempo een reeks maatregelen voor die niet alleen coalitiepartner Bündnis 90/de Groenen op onderdelen te ver ging, maar die ook vooraanstaande SPD'ers onverteerbaar vonden. Nadat ook rechters, advocaten en privacybeschermers felle kritiek hadden geuit op zijn plannen was Schily bereid tot compromissen. De idee bijvoorbeeld om het Bundeskriminalamt, de federale recherche, toestemming te geven burgers in het vizier te nemen tegen wie nog geen concrete verdenking bestaat, haalde het niet. De regering wil haar definitieve voorstellen volgende week presenteren.

Met medewerking van Steven Adolf (Madrid), Michel Kerres (Berlijn), Pieter Kottman (Parijs) en Hans Steketee (Londen).

Het relativeren van waarheid is nooit relatief

Maar is dan de westerse cultuur dan echt superieur? Om te beginnen: een cultuur is nooit een eenheid, en voor geen enkele cultuur geldt dat zozeer als voor de onze, want in geen enkele herkennen we zo'n heterogene erfenis – klassieke oudheid, jodendom, christendom, invloeden van buiten-Europese beschavingen, oosterse mystiek, Arabische reken- en sterrenkunde, en dat alles nog weer gebroken door het bonte spectrum van vele nationaliteiten. Het is de historische cultuur bij uitstek, de cultuur van het dynamische veranderingsbesef.

De fixatie op economische groei, de gelijkstelling van geluk en vrijheid met vrije tijd, vakantie op Tenerife of een bungalow in het buitenland – dat is ook huidige westerse cultuur, evenals een uiterst besmettelijke corruptie, *hooligans*, vandalisme, daklozen, kinderporno. „Betreurenswaardige misstanden, die niets met onze cultuur te maken hebben en niets afdoen aan haar democratische waarden!" zal men direct roepen. In hoeverre die zaken te maken hebben met onze cultuur en democratie, is een kwestie die een aparte lezing vergt. In elk geval hebben ze, en wel zeer zichtbaar, met onze *maatschappij* te maken. Precies daar ligt de achillespees: bij de discrepantie tussen het ideële kompas en de alledaagse werkelijkheid, bij die permanente verkrachting, vervalsing, verwaarlozing van waarden in dienst van materiële belangen, in de onweerstaanbare corruptie van macht en rijkdom. Omgekeerd valt er uit de schat van andere culturen, waaronder de islamitische, ook te leren, zaken als eenvoudige solidariteit, gastvrijheid, generositeit, die in onze maatschappij minder vanzelfsprekend zijn geworden.

Prof.dr. H.W. von der Dunk is emeritus hoogleraar Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht. Dit is een bewerking van de Dr. J.Tanslezing die hij gisteravond heeft uitgesproken op de Universiteit Maastricht.

OM wil meer armslag bij inzet van infiltranten

Van onze verslaggevers

DEN HAAG

Het Openbaar Ministerie wil de mogelijkheid hebben burgerinfiltranten in te zetten om terreurorganisaties te ontmantelen. De voorzitter van het college van procureurs-generaal, De Wijkerslooth, vindt dat hij nu te weinig armslag heeft in vergelijking met andere Europese landen.

Het gebruik van burgerinfiltranten, die meestal zelf uit het criminele milieu afkomstig zijn, raakte in opspraak door de IRT-affaire begin jaren negentig. Het vermoeden was dat zij onder het toeziend oog van de politie zelf grote drugswinsten maakten. Daarop verbood de Kamer deze opsporingsmethode.

Minister Korthals van Justitie zinspeelde na de aanslagen in de VS op 11 september al enkele malen op intrekking van het verbod. Hij krijgt nu openlijke steun van het OM. De Wijkerslooth vindt het vooral vervelend dat hij verzoeken van buitenlandse opsporingsdiensten moet afwijzen om hier burgerinfiltranten in te zetten.

PvdA en D66, destijds de grootste voorvechters van het verbod, reageren afhoudend. PvdA-Kamerlid Van Oven vindt intrekking een verregaande stap. 'Anderzijds is het wellicht onvermijdelijk dat we onze opsporingsmethoden aanpassen aan die in andere Europese landen.' D66-Kamerlid Dittrich denkt dat het moeilijk zal zijn de infiltratie te beperken tot terreurorganisaties, omdat die vaak ook in drugs- en wapenhandel verwikkeld zijn.

Minister De Grave van Defensie maakte woensdag bekend dat de Bijzondere Bijstandseenheid (BBE), gespecialiseerd in terreurbestrijding, met zestig man wordt uitgebreid. De elitetroepen kwamen onlangs na een bomalarm op spectaculaire wijze in actie bij enkele tunnels. Defensie streeft naar een verdubbeling van de BBE, die nu uit circa honderd man bestaat.

Franse veiligheidswet strenger

Door onze correspondent

PARIJS, 1 NOV. De Franse Assemblée heeft gisteren met een overgrote meerderheid een veiligheidswet aangenomen, die onder meer gericht is tegen het terrorisme. Het oorspronkelijke al in de lente gepresenteerde wetsontwerp van Daniel Vaillant, minister van Binnenlandse Zaken, is inzet geweest van felle discussies tussen links en rechts en is op verschillende punten geamendeerd.

De antiterrorismemaatregelen zijn na de aanslagen op 11 september inderhaast aan toegevoegd. Alleen de Groenen, een van de regeringspartijen, hebben tegengestemd. Een andere coalitiepartij, de Communistische Partij, onthield zich van stemming.

De nieuwe wet vergroot de controle door de autoriteiten ten koste van de persoonlijke vrijheid van de burger. Auto's mogen doorzocht worden, huiszoekingen worden gemakkelijker, particuliere bewakingsdiensten krijgen de bevoegdheid te fouilleren. Aanbieders van internetverbindingen en van mobiele telefonie zijn verplicht de gegevens van hun klanten gedurende een jaar te bewaren en op verzoek ter beschikking te stellen van de autoriteiten die daarbij ook inzage krijgen in e-mails. Ook zijn er strengere richtlijnen opgenomen ten aanzien van financiële transacties om financiering van terrorisme tegen te gaan.

Andere, minder met de actualiteit verband houdende maatregelen betreffen onmiddellijke inbeslagname van het rijbewijs bij herhaalde overtreding van de snelheidslimiet en bij voorbeeld een zeer omstreden verplichting voor organisatoren van zogheten raveparty's om van tevoren vergunning aan te vragen.

Met name met het laatste punt hebben veel socialisten geaarzeld akkoord te gaan, wegens protest van veel jongeren.

Veiligheid

CDA-voorzitter Bert de Vries

"We moeten op het gebied van criminaliteitsbestrijding zoveel mogelijk samenwerken met andere landen. Ook als dat betekent dat er in Nederland werk blijft liggen. Bestrijding van internationaal terrorisme heeft voor ons de hoogste prioriteit."

"Het CDA zou graag 10.000 extra politiemensen willen zien. Niet alleen agenten maar ook rechercheurs. Maar dan hebben we ook meer officieren van justitie en rechters nodig. Op het gebied van criminaliteit worden er nog te weinig zaken opgelost, zeker als je het vergelijkt met het buitenland. Als je het gevoel van veiligheid van de afgelopen zeven jaar bekijkt, daaraan afgemeten is Nederland er niet veel veiliger op geworden. Wij vinden dat de agenten op straat wat vaker moeten werken als de crimineel op pad is, dus 's avonds en 's nachts. Dan moet je inderdaad kijken naar de flexibiliteit van de werktijden."

"Op het gebied van preventief fouilleren vindt het CDA opsporing en veiligheid belangrijker dan de eventuele geschonden privacy van mensen. Als bijvoorbeeld uit een showroom twee auto's worden gestolen, en een camera heeft alles vastgelegd, dan kan de politie dat filmmateriaal vaak niet gebruiken omdat het onrechtmatig verkregen bewijs is. Dat vinden wij van den zotte. Zoiets willen wij graag anders zien."

Europa

"In Nederland zijn we op bepaalde gebieden progressiever dan andere Europese landen, bijvoorbeeld op het gebied van drugsbeleid, euthanasie en het homohuwelijk. Het is belangrijk progressieve ontwikkelingen die voor ons Nederlanders extra waarde hebben, in stand te houden. Maar we maken ook deel uit van de Europese Unie, dus we moeten zorgen dat de verhoudingen met andere landen niet worden verstoord. We zitten niet op een eiland. Bijvoorbeeld op het gebied van drugsbeleid moeten we wat terughoudend zijn. Het kan niet zo zijn dat andere landen het gevoel hebben dat Nederland een doorvoerhaven is voor drugs. Dus als ons land als enige een liberaal drugsbeleid voert en Belgen en Duitsers naar Nederland komen voor hun drugs, dan moeten we het beleid nog eens bekijken en dus minder gedogen. Zo zijn wij ook voor Europees strafrecht voor drugshandel."

"Dan heb je nog de kwestie euthanasie. Het CDA heeft in de Eerste en Tweede kamer gestemd tegen de euthanasiewet. Maar nu die wet er toch is gekomen, kun je die niet zomaar weer wijzigen. Als de wet over een paar jaar wordt geëvalueerd, moeten we hem kritisch bekijken zodat we zeker weten dat hij goed wordt uitgevoerd. Tijdens de evaluatie moeten we ook de opvattingen over de mensenrechten van de Verenigde Naties erbij betrekken, want die zijn echt vernietigend geweest over de wet."

Veiligheid

Voorzitter GroenLinks Mirjam de Rijk

"Voordat iedereen allerlei nieuwe maatregelen aankondigt om het gevoel van veiligheid bij burgers te vergroten, moet je je eerst wel goed afvragen of ze zinvol zijn.

De aanslagen in Amerika zijn bijvoorbeeld aangegrepen om te pleiten voor meer bevoegdheden van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Maar die hebben ze al genoeg. De terroristen konden in de VS hun gang gaan door falende inlichtingendiensten, aan de bevoegdheden lag het niet.

Ook de discussie over algemene identificatieplicht wordt nu weer aangezwengeld, maar met zo'n maatregel voorkom je terroristische aanslagen ook niet. Ik vind het nogal populistisch van D66 dat ze hier nu ineens niet langer afwijzend tegenover staan. Natuurlijk moet je al het mogelijke doen terroristische aanslagen te voorkomen, maar je moet ook zo realistisch zijn om te zeggen dat niemand garanties kan geven dat zulke aanslagen hier nooit zullen gebeuren.

Veiligheid is een basisrecht van de burger. De overheid heeft daarin een belangrijke taak. Het is goed dat er nu weer een discussie ontstaat over bijvoorbeeld de privatisering van beveiligingsdiensten. Wij vinden dat veiligheid een taak van de overheid is, die je niet moet uitbesteden. Denk bijvoorbeeld aan het werk van de marechaussee op Schiphol. Veiligheid garanderen is niet het eerste doel van een commercieel bedrijf."

Links haalt rechts in bij aanpak misdaad

Van onze verslaggever
Frits van Veen

DEN HAAG

De politieke partijen zijn in een wedren verwikkeld om de criminaliteit aan te pakken. Daarbij worden bondgenootschappen gesloten die dwars door de traditionele verhoudingen heenlopen. Voor de meest opmerkelijke ontwikkeling zorgt D66 vrijdag. Zij helpt dan een oude wens van de politie aan een Kamermeerderheid: de bevoegdheid auto's te doorzoeken op wapens.

Veiligheid staat centraal in alle verkiezingsprogramma's die onlangs gepresenteerd zijn. Maar de programma's zijn nog nauwelijks gedrukt, of er verschijnen al weer nieuwe voorstellen om de veiligheid te vergroten.

D66 komt morgen met een veiligheidsplan, waarin zij zich voor het eerst uitspreekt voor het doorzoeken van auto's op wapens. De politie vraagt al jaren om zo'n bevoegdheid, onlangs nog nadat bij een verkeersruzie in het centrum van Amsterdam een dodelijk schot viel. Nu mag de politie bij verkeerscontroles niet gericht naar wapens zoeken: Dat mag alleen bij een ernstige verdenking.

Opmerkelijk genoeg was het de linkse PvdA die vorig jaar het voortouw nam om daar verandering in te brengen. Kamerlid Kuiper hoopt eind dit jaar een initiatiefwetsontwerp klaar te hebben. Kuiper wist zich tot nu toe alleen gesteund door het CDA. Nu is ook D66 om. Het centrum-linkse blok in de Kamer haalt daarmee de VVD en VVD-minister van Justitie Korthals, die grote aarzelingen hebben, rechts in.

'We vroegen ons af, of het nog wel zinvol is de politie zo'n beperking op te leggen, terwijl de douane wel naar wapens mag zoeken', zegt D66-Kamerlid Dittrich. 'Ons antwoord is: nee. Er zijn steeds meer vuurwapenincidenten. Dat kan zo niet doorgaan.'

Vorige week sloegen regeringspartij PvdA en oppositiepartij CDA de handen ineen om wat te doen aan de groeiende agressie tegen trein- en tramconducteurs en personeel van eerstehulpafdelingen van ziekenhuizen. Rechters zouden, net als bij agressie tegen ambtenaren, ook een fors hogere straf moeten opleggen bij geweld tegen semi-overheidspersoneel.

PvdA en CDA komen later dit jaar met een gezamenlijk initiatiefwetsvoorstel om dat te bewerkstelligen. Zij willen tevens hogere straffen voor zinloos geweld, vooral als de daders onder invloed zijn van alcohol of drugs. Dat laatste mag geen verzachtende omstandigheid meer zijn, zoals rechters nog wel eens menen, maar moet juist strafverzwaring tot gevolg hebben.

De VVD bewerkt inmiddels met succes de Kamer om recidivisten strenger te straffen. En deze week kwamen PvdA en VVD met een gezamenlijk plan om het burgers gemakkelijker te maken aangifte te doen van misdrijven. Beide partijen zitten weliswaar al zeven jaar samen in de regering, maar op veiligheidsgebied zijn ze vaak elkaars tegenpolen.

Burgers moeten volgens hen ook via internet en op gemeentehuizen aangifte kunnen doen. Aangiftes moeten voortaan 24 uur per etmaal kunnen worden gedaan. Bovendien moet elke burger binnen zes weken bericht krijgen over wat er met zijn aangifte gebeurt.

PvdA en VVD zijn bezorgd over de afnemende aangiftebereidheid van burgers en willen dat de politie meer aangiften serieus onderzoekt.

'Misschien is het waar dat we meer aandacht aan veiligheid geven dan vroeger', zegt PvdA-Kamerlid Van Oven. 'Maar we merken in onze contacten met de bevolking dat er groeiende onrust is. Dat komt niet alleen door het geweld op straat, maar ook door het algemene gevoel van onveiligheid na de aanslagen in de Verenigde Staten.'

Strijd tegen terreur kent grenzen

Verworven rechten en vrijheden moeten niet worden geofferd voor de strijd tegen terreur. Ruimere opsporingsbevoegdheden helpen namelijk niet bij het vinden van terroristen. Bovendien zijn ze een aanslag op ieders recht op een eerlijk strafproces.

Strafrecht

Gerard Mols

De aanslagen van 11 september hebben aanleiding gegeven tot een beoogde verhevigde inzet van het strafrecht als instrument om internationaal terrorisme te bestrijden. Uit de voorstellen zoals die tot nu toe zijn gedaan op nationaal, supranationaal en internationaal niveau, blijkt een rotsvast vertrouwen in het strafrecht als een geschikt instrument om terreur uit te roeien, althans binnen aanvaardbare proporties te houden. Zodra zo'n rotsvast vertrouwen bij de overheid postvat, is het zaak op te letten.

De kans is levensgroot aanwezig dat burgerlijke rechten en vrijheden tot minimale proporties worden teruggebracht. Bovendien, en dat is dunkt mij bedreigender, bestaat het risico dat het fundamentele recht op een eerlijk proces op onaanvaardbare wijze geweld wordt aangedaan.

Bestrijding van terrorisme is iets anders dan het opsporen van de pleger van bijvoorbeeld een levensdelict. Aan terreurbestrijding is eigen dat informatieposities worden versterkt, want het gaat er in eerste instantie om terreurdaden te voorkomen. Dat heeft tot gevolg dat het strafrecht moet worden uitgerust met bevoegdheden, waarmee opsporingsinstanties informatie kunnen verzamelen over de plaatsen waar mogelijke terroristen zich ophouden en wat zij in hun schild voeren. Een typisch voorbeeld is de zogeheten *Rasterfahndung* (rasteropsporing), waarmee in Duitsland in de jaren zeventig is geëxperimenteerd. Deze methode is kennelijk zo goed bevallen dat ze nu geïnstitutionaliseerd wordt.

Rasterfahndung wil zeggen dat er over een stad een raster wordt gelegd, waarna informatie wordt verzameld over het gedrag van burgers. Wie gebruikt hoeveel stroom, wie huurt een woning en wie heeft een woning in eigendom, wie is vooral 's nachts op pad, en wie heeft een reguliere baan. Aan de hand van een groot aantal gegevens wordt vervolgens een selectie gemaakt van burgers die afwijken van het doorsnee gedragspatroon in die stad. Afwijkende patronen kunnen aanleiding vormen om nader in te zoomen en de betrokkenen te observeren.

Het is evident dat deze methode een ernstige aanslag betekent op de privacy van burgers. Dat is een prijs die burgers volgens recent wetenschappelijk onderzoek bereid lijken te betalen. Maar dat is op zich nog geen rechtvaardiging om een dergelijke methode te introduceren. Immers, de mate waarin inbreuken gerechtvaardigd zijn wordt mede bepaald door de effectiviteit van het middel, en daar kan men nu juist grote vraagtekens bij plaatsen. Was het immers niet juist in Duitsland waar men heeft moeten vaststellen dat personen die mogelijk betrokken zijn geweest bij de aanslagen in de VS zich geheel normaal gedragen hebben, in de zin van niet of nauwelijks afwijkend van de rest van de bevolking in de wijk waar zij verbleven?

Het enige verschil was dat het buitenlanders betrof en daarmee wordt een ander risico geïntroduceerd, namelijk dat buitenlanders eerder doelwit van justitiële activiteiten zullen worden.

Kenmerkend is verder dat het bereik van het strafrecht wordt uitgebreid. In het kader van de bestrijding van terreur wordt voorgesteld om terroristische gedragingen in de wet strafbaar te stellen. Het valt kennelijk niet mee om een nauwsluitende omschrijving van dat soort gedragingen te geven en dus is ervoor gekozen om het bereik nogal ruim te maken. Niet alleen plegers van moord en doodslag of brandstichting met het doel om te intimideren en aldus structuren te doen veranderen worden strafbaar. Ook traditionele activisten, zoals milieuactivisten die actie voeren om structuren te doen wijzigen, worden als terroristen gecriminaliseerd, ook zij worden voorwerp van bijzondere opsporingsactiviteiten.

Burger slachtoffer van jacht op terroristen

Het tegengaan van terreur met behulp van het strafrecht kan niet zonder aantasting van fundamentele rechten en vrijheden die voor de democratische rechtsstaat onmisbaar zijn. Maar die beperking van rechten en vrijheden kan desalniettemin de uitkomst zijn van een politieke afweging. In die afweging moet nadrukkelijk worden afgewogen of de strafrechtelijke regelgeving wel geschikt is om het doel te bereiken. Mijn stelling is dat dat niet het geval is en dat derhalve de relativering van rechten en vrijheden niet geoorloofd is.

Van nog fundamenteler aard is de kwestie van de eerlijkheid van het strafproces. Naar mijn oordeel wordt met de introductie van bijzondere bepalingen in het straf- en strafprocesrecht tot bestrijding van terrorisme een aanslag gepleegd op het recht op een eerlijk proces.

Een voorbeeld. In ons land wordt gewerkt aan een voorstel tot oprichting van grensoverschrijdende opsporingsteams die worden samengesteld uit opsporingsambtenaren uit verschillende Europese landen. Die teams krijgen onder meer de bevoegdheid om telefoonverkeer af te luisteren en af te tappen. De ervaring leert dat met een zekere regelmaat ook gesprekken van geheimhouders, zoals advocaten, worden afgetapt. De wet kent als voorziening dat de informatie uit die gesprekken moet worden vernietigd en niet mag worden gebruikt voor het opsporingsonderzoek.

Inmiddels is gebleken dat die wettelijke bepaling in de vaderlandse strafrechtspleging niet steeds even nauwgezet wordt nageleefd. Voor de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten is dat reden geweest om een procedure tegen de Staat der Nederlanden voor te bereiden teneinde naleving van de wet op dit punt af te dwingen.

Met de introductie van internationaal opererende opsporingsteams wordt het bijzonder moeilijk zo niet onmogelijk om na te gaan of er geheimhouders zijn getapt, of die informatie is vernietigd, wat er met die informatie in het buitenland is gebeurd, en of niet toch sprake is geweest van gebruik van die informatie voor opsporing en vervolging.

Naarmate het strafvorderlijk optreden internationaler wordt, neemt de transparantie van de strafrechtspleging af en wordt de kans groter dat bewijs op onrechtmatige wijze, namelijk in strijd met de wet, wordt verkregen en mede ten grondslag wordt gelegd aan een strafrechtelijk oordeel, zonder dat de verdediging en de rechter naar behoren in staat wordt gesteld om de rechtmatigheid te toetsen. Daarmee wordt afbreuk gedaan aan een van de meest fundamentele eisen die in een democratische rechtsstaat aan de strafrechtspleging wordt gesteld: het recht op een eerlijk proces.

Het is een illusie te menen dat overtuigingsdaders zich door enige strafbedreiging laten weerhouden van het plegen van daden die bedoeld zijn om tot onrechtvaardigheid leidende structuren te wijzigen. Het is eveneens illusoir te denken dat het strafrecht een zinvolle bijdrage zou kunnen leveren aan het voorkomen van terreurdaden, zonder daarbij fundamentele rechten en vrijheden op te offeren. Zodra een en ander ertoe leidt dat een eerlijke strafrechtspleging niet meer onder alle condities kan worden gegarandeerd, is een absolute grens overschreden.

Prof. mr. G. P. M. F. Mols is hoogleraar strafrecht aan de Universiteit van Maastricht.

Computermisdaad breed aangepakt

Van onze correspondent
Tijn Sadée

BOEDAPEST

Met de ondertekening van de eerste Cyber Crime Conventie vrijdag in Boedapest verplichten 26 van de 43 lidstaten van de Raad van Europa, aangevuld met de niet-leden Canada, Zuid-Afrika, de VS en Japan, zich tot nauwe samenwerking in de strijd tegen computer-gerelateerde criminaliteit. Tot verregaande harmonisatie van wetgeving in de deelnemende landen kwam het niet.

De Conventie biedt slechts een instrumentarium waardoor vervolgers van computercriminaliteit in de verschillende landen elkaar wederzijdse rechtshulp kunnen verlenen. Zo hopen de landen hackers, cyber-terroristen en verspreiders van kinderporno gemakkelijker te kunnen opsporen. 'Cyber crime is grenzeloos en kent geen enkele beperking. Het vormt daarom een groot gevaar voor de informatiesamenleving', sprak minister van Binnenlandse Zaken Sándor Pintér van gastland Hongarije.

De Boedapester Conventie is het resultaat van vier jaar onderzoek en onderhandelingen waartoe in 1997 de Raad van Europa het initiatief nam. De terroristische aanvallen in september in de VS vormden een extra katalysator om de Conventie te ratificeren.

De Belg Guy de Vel, directeur-generaal juridische zaken van de Raad van Europa, refereerde aan het feit dat de WTC-terroristen internet als communicatiemiddel hebben gebruikt. De Vel: Op pornografische sites lieten ze gecodeerde berichten voor elkaar achter.' De Vel waarschuwde in Boedapest de aanwezigen – ministers van justitie en binnenlandse zaken, juristen en internationale misdaadbestrijders – over de staat van anarchie die op internet heerst. 'Een anarchie die we in de gewone, fysieke wereld nooit zouden tolereren.'

Tegelijkertijd was De Vel de eerste om kanttekeningen te plaatsen. 'We zullen altijd achter de feiten aan blijven lopen. Dat is zo met de wetshandhaving in de fysieke wereld, en dat is nog veel meer zo in de virtuele wereld.'

Volgens De Vel evolueert het karakter van cyber crime zich sneller. 'En daarbij is de vijand onzichtbaar, hij is slimmer en hoger opgeleid.'

De Conventie behelst internationale afspraken over de gezamenlijke aanpak van inbraak in computersystemen, fraude, misbruik van copyright en verspreiding via internet van kinderporno. De onderhandelaars konden geen overeenkomst bereiken over het criminaliseren van racistische en xenofobe uitingen op Internet, de zogenoemde hate speech.

Het blijft daarom mogelijk dat een Franse racistische site, gericht op een Frans publiek, vanuit Amerika kan opereren en zich daarmee kan verschuilen achter het 'ruimere' Amerikaanse recht van vrijheid van meningsuiting. 'In Nederland of Frankrijk is discriminatie een strafbaar feit, in de VS niet', stelt de Nederlandse prof. Henrik Kaspersen, mede-opsteller van de Boedapest Conventie.

'Enerzijds is deze Conventie heel erg concreet, wat betreft de verplichting om elkaar rechtshulp te verlenen bij de opsporing van cyber crime. Anderzijds is het een intentieverklaring. En nu verder, en meer en beter samenwerken.'

Volgens de Belg De Vel is de noodzaak daartoe groot. 'Internet is een nieuwe infrastructuur voor terroristen en internationale criminele organisaties.'

Afluisternet

door Wilfred Simons

LEIDEN - Het Amerikaans-Britse afluisternetwerk Echelon is niet half zo machtig als wel wordt aangenomen. Dat zegt de Leidse Europarlementariër Jan Marinus Wiersma (PvdA), die een boekje over Echelon schreef. Dit boek, *Spionage in het hoogste echelon* geheten, verschijnt vandaag in de boekhandel.

Het boek is gebaseerd op een groot onderzoek dat het Europese Parlement naar Echelon uitvoerde. Het bleek niet al te moeilijk om veel over Echelon aan de weet te komen, zegt Wiersma. „Als je om inlichtingen vraagt bij de Engelse of de Amerikaanse regering, dan is het standaard-commentaar: 'Wij bevestigen noch ontkennen het bestaan

Korthals: onderzoek naar DNA-test voor alle tbs'ers

Van onze verslaggever VK 16/11

DEN HAAG

Minister Korthals van Justitie heeft twee hoogleraren met wetgeving als specialisme opdracht gegeven uit te zoeken of het mogelijk is DNA op te eisen van zedendelinquenten en tbs'ers die op dit moment hun straf uitzitten. Ze zullen half december verslag aan hem uitbrengen.

Binnenkort behandelt de Tweede Kamer een wet van Korthals die het Openbaar Ministerie het recht geeft DNA op te slaan van zedendelinquenten die een straf van langer dan vier jaar hebben gekregen. De beschikbaarheid van het DNA zou opsporing van nieuwe zedendelicten vergemakkelijken.

De aanhouding deze week in Groningen, van de voormalig tbs-patiënt Willem van E., die bekende drie prostituees te hebben vermoord, heeft de kwestie weer hoog op de agenda van de Kamer geplaatst.

De wet zou mogelijk 1 januari 2002 in werking kunnen treden, aldus een woordvoerder van het ministerie van Justitie. De Tweede Kamer zou graag zien dat de wet met terugwerkende kracht gaat gelden, zodat ook zedendelinquenten die nu al vastzitten, er onder vallen.

Daartegen zijn door wetgevingsexperts zwaarwegende bezwaren ingebracht. Korthals heeft daarom de twee hoogleraren gevraagd de kwestie te onderzoeken.

Gratis hulp slachtoffers

NRC

DEN HAAG, 8 NOV. Slachtoffers van ernstige zeden- of geweldsmisdrijven kunnen vanaf 2003 in sommige omstandigheden de kosten van juridische bijstand op de staat verhalen. De nieuwe regeling geldt voor slachtoffers die ernstig letsel hebben opgelopen als gevolg van een zeden- of geweldsmisdrijf.

Dat schrijft minister Korthals van Justitie aan de Tweede Kamer.

Van de 5.000 slachtoffers van dergelijke misdrijven zal een aantal geen beroep op die voorziening doen, verwacht Korthals. De rechtsbijstandregeling zal naar verwachting tot zo'n 500 zaken leiden. Daarvoor stelt hij 3 miljoen gulden beschikbaar. Korthals wil de rechtsbijstandsregeling voor slachtoffers invoeren omdat het „niet redelijk is om slachtoffers van ernstige misdrijven ook nog te belasten met de kosten voor rechtsbijstand", zelfs als die schade achteraf op de dader verhaald kan worden.

Wie voor de regeling in aanmerking wil komen, moet een zogeheten bericht van vervolging van het openbaar ministerie kunnen overleggen.

Om rechtsbijstand voor slachtoffers mogelijk te maken, moet de Wet op de rechtsbijstand gewijzigd worden. Daarin moeten ook de specifieke omstandigheden geregeld worden waarbinnen slachtoffers een beroep op die kosten kunnen doen. Zo zal de gedupeerde bijvoorbeeld met een huisartsverklaring moeten aantonen dat hij inderdaad ernstig letsel heeft opgelopen.

Heropenen na uitspraak rechter

DEN HAAG - Minister Korthals (justitie) laat onderzoeken of een zaak die al heeft geleid tot vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging, onder bepaalde omstandigheden heropend kan worden. Dat zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn als blijkt dat de beslissing van de rechter is genomen op basis van valse documenten of valse verklaringen van getuigen. Ook kan het zijn dat er nieuw bewijsmateriaal is opgedoken. Heropening in die gevallen mag nu niet, omdat volgens de regels niemand twee keer voor hetzelfde feit vervolgd kan worden.

Onderzoek KUB

'Geen interesse in koppeling gegevens'

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 2 NOV. Burgers hebben weinig belangstelling voor de vraag wie privacy-gevoelige gegevens bewaart en hoe die worden gekoppeld of aan derden doorgegeven. Ook de effectiviteit van ingrepen in de privacy - bijvoorbeeld ter bestrijding van zware misdrijven - interesseert hen maar matig.

Dat blijkt uit onderzoek van de rechtenfaculteit van de Katholieke Universiteit Brabant naar opvattingen van burgers over privacy en opsporing dat volgende week vrijdag wordt gepubliceerd in het *Nederlands Juristenblad*.

Het onderzoek bestond uit een publieksenquête die voor 11 september, de dag van de aanslagen in de Verenigde Staten werd gehouden, en een literatuurstudie. Ondanks de lage respons (260 deelnemers) en het feit dat de onderzochte groep iets afwijkt van de samenstelling van de bevolking, geeft het onderzoek volgens de jurist dr. B.J. Koops en de ethicus dr. A Vedder „belangrijke indicaties" over de specifieke opvattingen van burgers over privacy en het belang van opsporing.

Gegevensuitwisseling speelt op dit moment bijvoorbeeld bij de vraag wie onder welke omstandigheden gebruik mag maken van de DNA-databank waarin materiaal van criminelen ligt opgeslagen. Eerder bleek dat het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) DNA gegevens bewaarde uit de hielprik die elke baby krijgt. Veel geïnteresseerder dan in gegevensuitwisseling blijken burgers in de vraag wat de doelen van ingrepen in de privacy zijn (bestrijding van zware of lichte criminaliteit), welke middelen worden gebruikt (afluisteren, huiszoeking, cameratoezicht) en wie precies ingrijpt: overheidsdiensten of particuliere bedrijven. Het vertrouwen van de geënqueteerden in politie- en justitiediensten is aanmerkelijk groter dan in particuliere beveiligings- en onderzoeksbureaus. Slechts een kwart van de respondenten zegt hierin vertrouwen te hebben. Overigens betekent dit volgens de onderzoekers niet dat particuliere bedrijven niet meer ingeschakeld zouden moeten worden voor beveiligingstaken. Maar de wetgever zou er goed aan doen een instantie in het leven te roepen dat toeziet op de integriteit van dit soort bedrijven.

Hoger opgeleiden staan negatiever tegenover schendingen van privacy dan lager opgeleiden. Ouderen vinden vooral belangrijk dan hun veiligheid wordt gewaarborgd en minder hoe dat gebeurt.

TR 7/11

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – Minister Korthals wil de verjaringstermijnen voor ernstige misdrijven verruimen. Het openbaar ministerie krijgt zo langer de kans om de dader te achterhalen. Nieuwe technieken met DNA maken het mogelijk ook na jaren nog het bewijs rond te krijgen.

Tevens wil de minister van justitie laten onderzoeken of het in sommige gevallen mogelijk moet worden iemand na een onherroepelijke vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging toch nog een tweede keer te vervolgen wegens hetzelfde feit.

Nu kan dat slechts na een veroordeling waardoor herziening van het vonnis alleen in het voordeel van de veroordeelde kan uitpakken.

Korthals kondigt zijn voornemens aan in een brief aan de Tweede Kamer. De minister wil de verjaringstermijn voor misdrijven waarop tien jaar celstraf of meer staat verlengen van vijftien naar twintig jaar.

Bij misdrijven met een maximumstraf van levenslang gaat de termijn van achttien naar dertig jaar.

Het gaat hierbij om strafbare feiten als moord (iemand doden met voorbedachten rade), doodslag (iemand opzettelijk doden maar zonder vooropgezet plan), zware zedenmisdrijven, gijzeling, zware mishandeling en diefstal waarbij fors geweld is gebruikt. De minister wil niets veranderen aan de verjaringstermijn bij lichtere misdrijven. Die varieert van twee tot twaalf jaar.

Korthals ziet verder geen dringende noodzaak het ijzeren beginsel *ne bis in idem* (niet twee keer voor hetzelfde feit) opzij te schuiven. Maar hij wil wel laten onderzoeken of aanpassing nodig is.

D66-kamerlid Dittrich heeft herhaaldelijk aangedrongen op het (deels) opheffen van de verjaring en het 'ne bis in idem'-beginsel. Dittrich gaf eerder dit jaar het voorbeeld van een zaak waarin iemand een kind had vermoord, door de rechtbank tot vijftien jaar cel was veroordeeld, maar door het gerechtshof werd vrijgesproken.

„Het openbaar ministerie kan dan niet naar de Hoge Raad stappen, ook niet als die persoon de volgende dag zou toegeven dat hij het toch heeft gedaan", aldus de democraat.

Niets meer te verbergen

Lex van Almelo: *Ik heb toch niets te verbergen*. Privacybescherming in het informatietijdperk. Sdu, 200 blz, *f* 33,06 NRC 9/11

Wessel Zweers: *Internet en privacy*. Sdu, 92 blz. *f* 24,99

Zelf, bekent de auteur van *Ik heb toch niets te verbergen*, die onder meer juridisch medewerker van de *Staatscourant* is, lijdt hij aan 'een zekere tweeslachtigheid'. Aan de ene kant denkt hij dat het wel los loopt met de bedreigingen voor de privacy, ondanks DNA, cameracontroles en traceerbare gsm-gesprekken. Maar vaak heeft hij ook het gevoel dat hij niets meer te verbergen heeft. Alles is toch al bekend.

Dat is het gevoel van de 'glazen burger' zoals de Duitsers het noemen. Van Almelo inventariseert het fenomeen op gebieden als werk ('Big Boss is watching you'), zorg en welzijn ('Doorgelicht') en geldzaken ('Rollend geld laat sporen na'). En natuurlijk de veiligheidzorg, publiek én privaat, die 'screenen' tegenwoordig hoog in het vaandel heeft staan. Directe aanleiding voor het verschijnen van dit boek is een nieuwe privacywet. De bij invoering in 1988 eigenlijk al gedateerde Wet Persoonsregistraties is – mede op grond van Europese regelgeving – vervangen door een Wet bescherming persoonsgegevens. Zoals de titulatuur aangeeft, is het accent verschoven van gegevensverzamelingen (registraties) naar de persoonsgegevens zelf, die tegenwoordig steeds meer mobiel zijn in netwerken. De Registratiekamer, die toezicht houdt op de wet, heet nu College bescherming peroonsgegevens (*www.cpbweb.nl*).

De bevoegdheden van het college zijn verruimd, maar de sleutel tot privacybescherming blijft toch persoonlijke waakzaamheid. In het boekje *Internet en privacy* geeft Wessel Zweers een handreiking volgens de befaamde FAQ-methode: veelgestelde vragen met een bondig antwoord. De schrijver is maker van *Netkwesties*, een *e-zine* over de juridische kanten van internet dat zich bewust richt tot niet-specialisten.

Waar maken de auteurs zich druk om? Volgens internet-goeroe Francisco van Jole doet privacybescherming denken aan de bescherming van de korenwolf. 'Die worden ook beschermd. Omdat ze bijna niet meer bestaan. Privacy is niet belangrijk omdat het er is maar omdat het er bijna niet meer is'. Men kan het ook anders zeggen: privacy is voor de informatiemaatschappij wat het milieu was voor het industriële tijdperk. Een uitgestelde rekening dus, die alleen maar oploopt.

F. KUITENBROUWER

Internet

Wie zich op internet begeeft, laat sporen na. De politie kan, met toestemming van de rechter-commissaris, het internetverkeer van verdachten aftappen. Onder internetverkeer wordt onder meer verstaan: verstuurde en ontvangen e-mail, bezochte websites, gelezen discussiegroepen, chatsessies (op websites en via ICQ, IRC en instant messengers) en FTP (het ophalen en versturen van bestanden).

Het nadeel van internettaps is dat ze vrij onnauwkeurig zijn. Vaak wordt een groot deel van het verkeer van een provider getapt als de politie op zoek is naar de bezigheden van een bepaalde verdachte. Wat er met de 'bijvangst' gebeurt, is moeilijk na te gaan.

De Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) mag meer dan de politie. De BVD screent ook het e-mailverkeer op trefwoorden. Wie met bedrijven uit landen als Irak mailt over de verkoop van high tech-apparatuur, moet niet vreemd opkijken als er een ambtenaar van de inlichtingendienst op de stoep staat vlak voor de koop gesloten wordt.

Bescherming tegen online privacyinbreuken is lastig, maar niet onmogelijk. Een abonnement bij een privacydienst als Anonymizer-.com wist enkele sporen, maar is niet goedkoop. Een abonnement kost 50 dollar per jaar. De dienst verbergt voor de provider welke sites een gebruiker bezoekt. Bij een eventueel aftapverzoek van de politie kan de provider geen informatie geven over bezochte websites (www.anonymizer.com).

E-mail beschermen is vrij eenvoudig met het gratis programma Pretty Good Privacy (PGP). E-mail die versleuteld is met PGP is onleesbaar voor derden. De versleutelingssoftware is zo sterk dat het jaren kost voordat een bericht ontcijferd is.Alleen de zender en de ontvanger kunnen het bericht lezen omdat zij over de juiste sleutels beschikken. Wat wel te zien is voor opsporingsinstanties is de naam van de afzender en die van de ontvanger, het onderwerp van het bericht (mits ingevuld) en de tijd. Deze informatie kan nuttig zijn in een politie-onderzoek.

Justitie

Bij Justitie zijn drie ontwikkelingen in de nabije toekomst van belang: DNA-onderzoek, biometrie en technische ontwikkelingen bij opsporingsmethoden. Gisteren trad de nieuwe DNA-wetgeving in werking. Hierin werden de wettelijke mogelijkheden voor DNA-onderzoek bij verdachten in strafzaken fors verruimd. Voortaan mag een verdachte van een misdrijf waar vier jaar of meer straf op staat gedwongen worden om DNA-materiaal af te staan. Verder wordt de opslag van de DNA-profielen uitgebreid. Biometrie wordt op dit moment bij justitie alleen gebruikt door middel van vingerafdrukken. Wel is justitie hard bezig om ook andere lichaamskenmerken als irisscan te gaan gebruiken. Op Schiphol loopt de eerste proef met irrisscan. Ook op het nieuwe paspoort is ruimte gemaakt voor biometrie.

Bijdragen: Frits Baltesen, Marie-José Klaver en Mariska de Haas

werk Echelon geen 'Big Brother'

van dit netwerk'. Maar via de openbare literatuur de internationale inlichtingendiensten van de aangesloten lidstaten hebben we toch informatie gekregen."
Echelon heeft twee voordelen boven de andere inlichtingendiensten. Het netwerk is wereldomspannend, met afluisterstations in de Verenigde Staten, Engeland, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland. Ook is het netwerk in staat om zowel uitgaand als inkomend dataverkeer te ontvangen. Wiersma legt uit: „Nationale inlichtingendiensten, ook het Nederlandse, kunnen alleen ontvangen wat de satellieten naar het eigen land stralen. Dus als een Amerikaan naar Nederland belt, dan kan onze inlichtingendienst horen wat hij zegt. Maar de dienst kan niet horen wat die Nederlander terugzegt. Echelon kan dat wel."
Toch blijft dat afluistervermogen beperkt.

Echelon kan niet het dataverkeer via vaste telefoonlijnen volgen, of de straalverbindingen tussen de grote steden aftappen. Ook heeft Echelon geen greep op berichten die per glasvezelkabel worden verstuurd. En er geldt een wettelijk briefgeheim voor informatie die per post wordt verstuurd.
Daarnaast maakt alleen al de immense omvang van het dataverkeer het afluisteren tot een ondoenlijk karwei. „Dagelijks ontvangt de Duitse inlichtingendienst 700.000 telefoon-, fax- en e-mailberichten", weet Wiersma. „Daarvan wordt tien procent onderschept. Na controle door een zoekmachine, zoals die ook voor internet worden gebruikt, blijven uiteindelijk slechts vijf berichten over die de aandacht van de inlichtingendienst trekken. Echelon ontvangt miljoenen mededelingen per dag."

Risicolijst gaat toekomst van tbs'er bepalen

In Canada bestaat het al jaren: een lijst om het risico op recidive bij tbs'ers in kaart te brengen. Scoort de tbs'er slecht, dan wordt hij niet vrijgelaten. Nederland begint volgend jaar met de lijst. 'Maar alle risico's uitbannen kan nooit.'

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM

Vanaf volgend jaar worden tbs'ers pas vrijgelaten als ze goed genoeg scoren op een speciaal ontwikkelde risicotaxatielijst. Een commissie, onder voorzitterschap van hoogleraar forensische psychiatrie H. van Marle, brengt daarover eind dit jaar advies uit aan minister Korthals van Justitie. Van Marle verwacht dat de vragenlijst daarna snel landelijk wordt ingevoerd.

De lijst met risicofactoren werd eind jaren tachtig in Canada ontwikkeld om het gevaar van gevangenen te kunnen inschatten. Het afgelopen jaar is de lijst aan de Nederlandse situatie aangepast en in twee klinieken beproefd. In Den Bosch experimenteren forensisch psychologen met de lijst bij het opstellen van gerechtelijke rapportages over delinquenten.

Het is uiteindelijk de bedoeling, zegt Van Marle, dat tbs'ers om de paar jaar worden getest om te beoordelen of verbetering optreedt.

In afwachting van de landelijke uniforme lijst gebruiken klinieken nu al een eigen of uit het buitenland overgenomen lijst om risico's in kaart te brengen. Zo is er een lijst speciaal bedoeld voor psychopaten, de gevaarlijkste groep tbs-gestelden. Wetenschappelijk medewerker M. Philipse van de Pompe-kliniek in Nijmegen ontwikkelde zelf een vragenlijst die de afgelopen jaren in zeven klinieken werd gebruikt.

Philipse bekijkt de komende tijd voor zijn promotieonderzoek welke tbs'ers recidiveren om zo te beoordelen wat de voorspellende waarde is van zijn lijst.

Behandelaars hopen met hun inspanningen de recidive fors omlaag te brengen. In Canada is na invoering van de lijst de recidive met de helft gedaald. Uit onderzoek van het WODC, het onderzoeksinstituut van het ministerie van Justitie, blijkt dat 15 tot 20 procent van de tbs'ers na vrijlating opnieuw een ernstig delict pleegt.

WODC-onderzoeker E. Leuw constateerde vorig jaar dat bij de tbs'ers die in herhaling vielen de behandeling veelal 'problematisch' verliep. Ze liepen weg, zochten voortdurend conflicten, weigerden therapie of bleken 'schijnaanpassers' op wie de behandelaars geen vat kregen. De rechter besloot bij dergelijke 'perspectiefloze' behandelingen veelal om de tbs 'wegens gebrek aan succes' te beëindigen. Gehoopt werd dat door reclasseringstoezicht de risico's beperkt zouden blijven.

Willem van E., de ex-tbs'er die dinsdag bekende drie prostituees te hebben gewurgd, lijkt aan die typering te voldoen. Van E. werd in 1975 tot achttien jaar cel en tbs veroordeeld wegens dubbele doodslag. De gemiddelde behandelduur in de tbs ligt op vijf jaar, maar Van E. kwam al na drie jaar vrij uit de Van Mesdagkliniek. Justitie wil over de reden van zijn vroege ontslag niets kwijt.

Behandelaars hopen op forse krimp recidive

Volgens misdaadverslaggever Peter R. de Vries, die over de psychiatrische rapportages van Van E. beschikt, heeft hij zich altijd tegen behandeling verzet. Van E. was volgens zijn behandelaars een van de moeilijkste patiënten die de Van Mesdagkliniek ooit had gehad. Uit het onderzoek van Leuw bleek dat de reclassering grote moeite had met de begeleiding van ex-tbs'ers wier behandeling was mislukt. Ze onttrokken zich aan de hulpverlening, die vaak vrijwillig was. En de problemen waren zo groot dat de reclassering vaak machteloos moest toezien hoe het misging.

Die constatering leidde dat tot zoveel ophef dat het afgelopen jaar maatregelen zijn genomen om het reclasseringstoezicht op ex-tbs'ers te verbeteren. Voor intensievere begeleiding is zes miljoen gulden extra beschikbaar. Binnenkort wordt de begeleidingsperiode na ontslag uit de kliniek verlengd van drie naar zes jaar.

In elk arrondissement wordt een speciale tbs-officier aangesteld. Volgens beleidsmedewerker J. Stegeman van Reclassering Nederland is afgesproken dat die zo snel mogelijk reageert op een melding. De recidive-vragenlijst komt ook voor de reclassering beschikbaar, aldus Van Marle. Leuw van het WODC waarschuwt dat het pakket aan maatregelen niet alle risico's kan uitbannen. 'Dan zouden we tbs'ers levenslang moeten opsluiten.'

Met zo'n honderd terbeschikkinggestelden gebeurt dat nu al, zegt Van Marle. Zij worden beschouwd als blijvend delictgevaarlijk. Twintig van hen verblijven op de *longstay*-afdeling in Veldzicht in Balkbrug, de rest zit in reguliere tbs-klinieken. De instellingen krijgen voor hen minder geld omdat zij niet meer intensief behandeld hoeven te worden.

Menselijk gezien, zegt Van Marle, is een levenslang verblijf in een reguliere tbs-kliniek de beste oplossing. 'Tbs'ers weten: als ik naar Veldzicht moet, is het met me gedaan. Dat stigma, dat desperate moeten we voorkomen.'

Identiteitscrisis over slachtoffer in strafproces

De Tweede Kamer behandelt volgende week de justitiebegroting. Daarbij zal meer dan gewone aandacht worden besteed aan de rol van het slachtoffer tijdens het strafproces. Toch is alleen al een slachtofferverklaring minder eenvoudig dan het lijkt, meent **F.Kuitenbrouwer.**

Nederland onderscheidt zich van de meeste van zijn Europese partners, om maar te zwijgen van de Verenigde Staten, doordat het geen vorm van juryrechtspraak kent. De rechtspraak is opgedragen aan professionele en onafhankelijke juristen. Een weliswaar niet onafhankelijk maar wel professioneel openbaar ministerie (OM) bewaakt als *dominus litis* (meester van het proces) de deur van de strafrechtszaal.

Voor participatie van de burger is in dit stelsel weinig plaats. Toch is er iets aan het schuiven in de vorm van een toenemende aandacht voor de juridische positie van slachtoffers van misdrijven. Dit werd door de Top van Tampere in 1999 zelfs tot Europese prioriteit verklaard.

Nederland liep voor de troepen uit met de zogeheten Wet-Terwee van 1995. Een belangrijke doelstelling daarvan was het vor slachtoffers beter mogelijk te maken om de geleden schade via justitie te verhalen op de dader. Ook bestempelde de nieuwe wet het als een plicht van politie en justitie om slachtoffers te informeren over de behandeling van hun zaak.

Onlangs is daar een verruiming bijgekomen van de mogelijkheden van het slachtoffer om bezwaar aan te tekenen tegen beslissingen van het OM om een strafvervolging niet door te zetten. Ook kunnen slachtoffers in ernstige zaken tegenwoordig een *second opinion* aanvragen als zij ontevreden zijn over de aanpak van het OM. Nog weer een ander initiatief is een experiment met een zogeheten *victim impact statement*, een slachtofferverklaring die in het procesdossier wordt gevoegd.

Vanuit de Tweede Kamer is zelfs aangedrongen op toekenning van een wettelijk spreekrecht aan het slachtoffer in een strafproces. Toch is alleen al de slachtofferverklaring minder eenvoudig dan het lijkt. Hij kan namelijk werken als een boemerang door kritische vragen van de verdediging over de rol van het slachtoffer zelf uit te lokken. „Verdediging van de verdachte is beschuldiging van het slachtoffer", zei een feministische advocate al jaren geleden. Een andere kritische advocate zag juist het omgekeerde gevaar: „Het slachtoffer te vriend te houden door de verdachte te kort te doen".

De toenemende aandacht voor de positie van het slachtoffer legt weinig minder dan een identiteitscrisis van de strafrechtspleging bloot. Dat blijkt al bij zoiets voor de hand liggends als het toekennen van een schadevergoeding door de strafrechter. De ratio daarvan is dat hij ten gunste van iemand werkt. Het wezen van de straf is echter dat hij in iemands nadeel is. Het is geen eenvoudige opgave twee zo uiteenlopende opgaven in één proces te verzoenen.

Een recente evaluatie van de Wet-Terwee door het Utrechtse Pompe-instituut voor strafrechtswetenschappen laat zien dat sommige magistraten het dan ook moeilijk hebben met de schadevergoedingsmaatregelen. Draaien ze niet uit op een subtiele vorm van infantilisering van het slachtoffer door justitie? Vormen ze niet een extra straf die een afgewogen straftoemetingsbeleid doorkruist?

Er dienen zich nog andere complicaties aan zoals een trend tot 'commercialisering' van de slachtofferzorg, compleet met 'productdifferentiatie': vrouwenhandel, allochtonen, jeugdigen, huiselijk geweld. Dit versterkt de vraag of niet een zekere 'screening' van slachtofferaanspraken op zijn plaats is, zoals de Utrechtse hoogleraar strafrecht Kelk het onlangs uitdrukte in het tijdschrift voor strafrecht *Delikt en Delinkwent*. Er moet worden voorkomen dat minder zuivere motieven in het spel zijn dan op het eerste gezicht wellicht lijkt.

De Tilburgse expert Groenhuijsen betoogt, eveneens in het tijdschrift voor strafrecht „dat het slachtoffer definitief moet worden erkend als een zelfstandige actor binnen de strafrechtelijke procedure".

Hoe dit vorm moet krijgen is een tweede. Een logische oplossing is het slachtoffer naar buitenlands voorbeeld een eigen plaats in het strafproces te geven als *Nebenkläger*. Een typisch Nederlands alternatief is het Forum voor herstelrecht dat in januari van start ging, een poging te zoeken naar sociale en jurdische alternatieven.

De keuze tussen deze twee richtingen is pas echt goed voor een strafrechtelijke identiteitscrisis.

F. Kuitenbrouwer is redacteur van NRC Handelsblad.

Kamer: Korthals brengt wat te veel rust

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – De Tweede Kamer vindt minister Korthals (VVD, justitie) niet voortvarend genoeg met het aanpakken van maatschappelijke problemen als geweld en andere uitingen van criminaliteit. Dat bleek gisteren tijdens het debat over de justitiebegroting voor volgend jaar, de laatste van dit paarse kabinet

De kritiek kwam niet alleen van oppositiefracties als CDA, GroenLinks en ChristenUnie. Ook bij de paarse fracties PvdA en D66 viel gemor te horen over de inzet van de minister van justitie.

Die onvrede geldt niet de manier waarop Korthals het departement van justitie leidt. Er zijn weliswaar wat incidenten geweest. Maar per saldo valt de minister te prijzen voor het feit dat hij de rust heeft teruggebracht op het ministerie en bij het justitieapparaat. „Je hoeft je er niet meer voor te schamen dat je bij Justitie werkt", aldus CDA-woordvoerder van de Camp.

Ook D66-woordvoerder Dittrich noemde dat een 'prestatie' na de 'woelige periode' onder zijn partijgenote Sorgdrager. Maar daar staat wel tegenover, oordeelde hij met andere fracties, dat Korthals 'te weinig ambitieus en energiek' grote maatschappelijke problemen aanpakt.

„De minister is niet geslaagd in het bestrijden van de criminaliteit", aldus Van de Camp. „Te veel wetten, te weinig gerechtigdheid", herhaalde Rouvoet (ChristenUnie) zijn typering van de eerste paarse justitiebegroting, zeven jaar geleden.

„Een record aantal brieven met de mededeling dat beloofde standpunten nog op zich laten wachten", hekelde Halsema (GroenLinks).

PvdA-kamerlid Van Oven noemde de voornemens voor volgend jaar 'flets'. Volgens zijn fractiegenoot Van Heemst heeft Korthals bij het scheppen van rust op het departement de maatschappelijke onrust over geweld over het hoofd gezien.

Alleen Korthals' geestverwanten, bij monde van VVD-woordvoerder Nicolaï, toonden zich tevreden over zijn verrichtingen. „Een rechtsstatelijke rots in de branding", typeerde de liberaal hem, met de erkenning dat die wel eens in weg stond aan door de VVD voorgestelde verdergaande maatregelen tegen de criminaliteit.

De liberalen op hun beurt waren helemaal niet te spreken over de prestaties van PvdA-staatssecretaris Kalsbeek en haar eveneens sociaal-democratische voorgangers.

In de ogen van de VVD, daarin op tal van punten bijgevallen door het CDA, is het door de PvdA-bewindslieden gevoerde asielbeleid een ramp. Beide fracties herhaalden een reeks van voorstellen voor aanscherping daarvan, in het besef dat voor hun ideeën voorlopig geen kamermeerderheid is te vinden.

Korthals en Kalsbeek antwoorden de Kamer vandaag.

Bij Korthals zitten - heel ongebruikelijk - zijn fans bij oppositiepartij GroenLinks en de critici in de regeringspartijen. „Hij is een van de weinigen die als hij bedolven wordt onder de hysterie van de Kamer, de rechtsstaat in ere houdt," zegt Femke Halsema van GroenLinks waarderend. „Hij is te traag, te weinig ambitieus," oordeelt D66'er Boris Dittrich daarentegen streng.

Korthals werd in zijn regeerperiode steeds geconfronteerd met een overweldigende meerderheid in de Kamer die aandrong op harde maatregelen. Om zedendelinquenten aan te pakken, de proeftijd van tbs'ers te verlengen, de jeugdcriminaliteit te beteugelen. En tijdens het EK voetbal: om mensen op te kunnen pakken zonder dat zij ergens van verdacht werden, met het doel rellen te voorkomen.

Waar PvdA, VVD en D66 met steun van het CDA riepen om een grotere grip van de staat, probeerde Korthals een begrip als privacy overeind te houden. En ook wilde hij vasthouden aan het beginsel dat iemand ergens van verdacht moet worden voor hij mag worden opgepakt.

Dat is hem niet gelukt. „Uiteindelijk is Korthals op alle onderwerpen toch overstag gegaan," constateert Halsema. „Hij is vooral een politiek minister gebleken. Hij is jarenlang Kamerlid geweest, en gepokt en gemazeld in het politieke werk. Hij zoekt naar compromissen."

Te voorzichtig

De minister is te voorzichtig geweest, vindt Dittrich juist. „Het gaat meer dan bovengemiddeld langzaam," klaagt hij. „Veel problemen zijn al bekend, maar daar gaat hij dan eerst weer een onderzoek naar doen. Het duurt te lang voor hij maatregelen neemt. Neem de Nota criminaliteitsbeheersing. Dat is een heel pakket om de criminaliteit in te dammen. Die hebben we vorige week pas besproken, terwijl we drie jaar geleden ook al wisten wat er mis was in de opsporing."

Korthals koesterde tijdens het debat ook zijn imago van „rechtstatelijke rots in de branding." Als wetgever heeft Korthals zich geprofileerd als jurist die zuiver in de leer is. Hij zei 'nee' toen de Tweede Kamer twee jaar geleden aandrong op verscherpte aanpak van pedoseksuelen. Afgelopen week gaf hij niet toe aan de roep in de Kamer om de identificatieplicht uit te breiden. Niet effectief, niet handhaafbaar, geen oplossing bij werkelijke bestrijding van terreur en derhlave een onevenredige verplichting aan het adres van de burger, betoogde hij.

Minister Korthals (Justitie) die de afgelopen week zijn laatste begroting voor de verkiezingen verdedigde, wil graag voor nog eens vier jaar op Justitie blijven.

Maximumstraf weer eis in zaak-Yasmina

AMSTERDAM Advocaat-generaal P. van Zeben heeft gisteren twaalf maanden jeugddetentie en plaatsing in een jeugdinrichting geëist tegen de 15-jarige jongen die verdacht wordt van moord op zijn 5-jarige buurmeisje Yasmina Habchi. De jongen werd in april van dit jaar al tot dezelfde maximale straf veroordeeld, maar zijn raadsman ging tegen de straf in hoger beroep omdat hij en zijn cliënt menen dat er geen sprake is geweest van moord met voorbedachten rade. METRO 24/11 (ANP)

Straf doden Yasmina ongewijzigd

METRO 7/11

Het gerechtshof in Amsterdam heeft gisteren de 15-jarige V.K. veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf en plaatsing in een inrichting voor jeugdigen.

Het hof acht bewezen dat de jongen in september vorig jaar in Utrecht zijn 5-jarige buurmeisje Yasmina Habchi om het leven bracht.

De rechtbank legde eerder dezelfde straf op. Toch kwam het hof tot een andere bewezen verklaring. De voorbedachten rade op de dood van Yasmina (moord) kan volgens het hof niet worden bewezen, evenals de ontuchtige handelingen die aan haar dood vooraf zouden zijn gegaan.

K. vertelde zelf dat hij zijn buurmeisje onzedelijk had betast. Nadat zij herhaaldelijk met de brievenbus klepperde, liet hij haar op 27 september 2000 uiteindelijk binnen. Op zijn kamer betastte K. het meisje, naar eigen zeggen. K. raakte uit angst voor ontdekking van de ontucht in paniek, zei hij. Op de zolder van de woning mishandelde hij Yasmina zeer ernstig door haar te schoppen, te slaan en met een priem in de hals te steken. Het bewusteloze lichaam van het meisje verpakte hij in twee vuilniszakken en dumpte hij ondersteboven in de huisvuilcontainer.

Het hof acht het niet uitgesloten dat K. in paniek handelde en acht daarom moord niet bewezen, maar houdt het op doodslag. Oftewel: K. heeft Yasmina niet met voorbedachte rade, maar wel opzettelijk gedood. (ANP)

Vaatstra-zaak bijna afgesloten

SP'TJ 28/11

LEEUWARDEN — Justitie sluit naar verwachting in december het onderzoek naar de moord op Marianne Vaatstra uit het Friese Zwaagwesteinde. Dat zei gisteren een woordvoerder van het openbaar ministerie (OM) in Leeuwarden. Het OM houdt nog een kleine slag om de arm. Het wacht nog op enkele uitslagen van dna-onderzoek. „Die verwachten we nog dit jaar te ontvangen", zegt de woordvoerder.

Als de dader daar niet bij zit, wordt het hele onderzoek na 2,5 jaar afgesloten. Wel vraagt het OM daarna bij het college van procureurs-generaal om een tweede beoordeling (second opinion).

De 16-jarige Marianne Vaatstra werd 1 mei 1999 vlak bij haar woonplaats verkracht en vermoord. De recherche slaagde erin dna, erfelijk materiaal van de vermoedelijke moordenaar, veilig te stellen. (ANP)

Nieuw onderzoek in zaak-Verstappen

MAASTRICHT De politie Limburg-Zuid trekt een nieuw spoor na in de zaak van de drie jaar geleden vermoorde 11-jarige Nicky Verstappen uit Heibloem. Ze onderzoekt of er overeenkomsten zijn met de moord op de 9-jarige Dennis Klein uit Duitsland.

Een woordvoerder van de politie Limburg-Zuid bevestigde gisteren dat ze contact heeft opgenomen met de politie in het Duitse Osterholz. Daar verdween op 5 september van dit jaar de 9-jarige Dennis uit een jeugdherberg in Wulsbüttel, waar hij met zijn klas logeerde. METRO 8/11 (ANP)

MARGRIET - HOOFDREDACTEUR

Je kunt toch ANNELIELF BERLIJMEN niet al dat wereldleed op je schouders nemen? Dat is ook niet aan *Margriet*. En onze lezers staan er trouwens ook niet open voor."

NRC 10/11

Anders krijgt u boze reacties?

„Nee, eerder verdrietige. Onze psychologe Annette Heffels schreef ooit een verhaal over een cliënt wier leven zó uitzichtloos was, dat zij niet meer verder wilde. Dat was ook meteen het einde van het verhaal. Naderhand werden we overstelpt met vragen: 'Hoe kunnen we die vrouw helpen?' Lezers hadden er echt last van: dat iemand zo in de put kon zitten."

Kent 'Margriet' taboes? Zou u bijvoorbeeld een verhaal over pedofilie plaatsen?

„Absoluut."

En over zelfbevrediging?

Lange stilte. Dan: „Daar hebben we onze technieken voor."

Pardon?

Ja, dan zit het thema bijvoorbeeld ingebed in een artikel met honderd vragen over seksualiteit. Maar zelfbevrediging groot op de cover? Nooit!"

Kunt u het leven van de gemiddelde 'Margriet'-lezeres beschrijven?

Het is een vrouw van rond de veertig. Ze woont in een redelijk grote gemeente, is getrouwd, heeft een of twee kinderen, werkt parttime en heeft het hartstikke druk omdat ze te weinig verdient om het huishouden uit te besteden. Ze wil er slank en jong uitzien en brengt niet veel tijd in de keuken door."

Wat stemt ze?

„Ze is niet zo van de politiek. Ze stemt wel, maar vindt het Haagse niet zo interessant. Daar willen we haar ook niet mee lastigvallen."

Boek Kinsey over pedofilie doorgelicht

DOCUMENTAIRE In 1948 schreef seksuoloog Alfred Kinsey een boek over het mannelijk seksueel gedrag, dat veel stof heeft doen opwaaien en taboedoorbrekende theorieën bevat over pedofilie. Hoe betrouwbaar zijn de bevindingen van Kinsey eigenlijk? In de Britse documentaire *Pedofilie, een stap te ver*, wordt het boek eens goed tegen het licht gehouden.

Pedofilie, een stap te ver
METRO 12/11 *RTL 5, 22.00 uur*

Harry Potter-ster beschermd tegen belpogingen 'Wacko Jacko'

JF 11 29/11

Harry Potter-regisseur Chris Columbus wil Daniel Radcliffe, hoofdrolspeler in de film, uit handen van Michael Jackson houden. Columbus verklaarde dat hij de twaalfjarige Radcliffe wil behoeden voor beroemdhedenmania. Telefoontjes van Jackson worden op verzoek van de regisseur dan ook geweerd. „Het feit dat je in een film speelt moet niet gelijk betekenen dat elke willekeurige beroemdheid onmiddellijk je beste vriend is", zegt Columbus. De regisseur, die overigens stelt dat hij niets tegen Jackson persoonlijk heeft, zag dat de muzikant op eenzelfde wijze Macaulay Culkin inpalmde toen deze naam en faam maakte met Home Alone, geregisseerd door Columbus. (Novum)

'Yahoo mag Frans oordeel negeren'

NRC

NEW YORK, 10 NOV. Yahoo hoeft Franse internetters geen toegang te weigeren tot Amerikaanse veilingsites waarop nazi-parafernalia wordt aangeboden, zoals een Franse rechtbank eerder eiste. Dat heeft de Amerikaanse zakenkrant *The Wall Street Journal* gisteren gemeld. Rechter Jeremy Fogel van het US District Court in San José deed eerder deze week al uitspraak in beroep. In een toelichting op zijn uitspraak stelde hij dat „Frankrijk het soevereine recht heeft te bepalen welke uitingen zijn toegestaan in Frankrijk". Maar hij voegde eraan toe dat een Amerikaanse rechter geen buitenlandse rechterlijke bepaling mag accepteren die strijdig is met de vrijheid van meningsuiting, zoals geformuleerd in de Amerikaanse grondwet. (ANP)

Door onze redacteur
HUBERT SMEETS

NRC

TBILISI, 9 NOV. De president van Georgië staat voor alles behalve het goede. Elke vraag over Sjevardnadze staat borg voor ruige antwoorden. Soms is hij de „politiestaat". Vaker is hij een „pederast", of moet hij „tegen de muur".

Die laatste opvatting lijkt realistisch. In de hoofdstad Tbilisi wemelt het van mannen met pistolen. Ze getuigt echter niet van werkelijkheidszin. Weliswaar zijn de vrienden van Sjevardnadze slechts met een lantaarn te vinden, zijn vijanden zijn door onderling wantrouwen ook elkaars vijanden. De 73-jarige 'witte vos' weet dat.

Boek seksuoloog onder de loep

RTL5, 22.00 uur SP.TJ 12/11

'Pedofilie, een stap te ver' is de duidelijke titel van een Britse documentaire, waarin een destijds taboedoorbrekend boek uit 1948, van de seksuoloog Alfred Kingsey, zorgvuldig onder de loep wordt genomen. Kingsey deed onderzoek naar mannelijk seksueel gedrag, om na te gaan waar seksuele drang vandaan komt. In zijn onderzoek signaleerde hij ook bij baby's seksuele prikkels. Veel pedofielen zagen daarin rechtvaardiging van hun seksuele voorkeur voor kinderen. Later bleek dat Kingsey zélf connecties had met pedofielen, die zijn onderzoek een heel bedenkelijke lading gaven. Ook onderzoeken naar gedragsgestoorde kindermisbruikers, die naderhand op basis van het boek gedaan werden, staan inmiddels in een heel ander daglicht.

Barry Hay zoekt chicks en bitches

PAR 22/11

AMSTERDAM – 'Ik zoek meiden,' meldt het affiche in het grootst mogelijke lettertype. Iets kleiner, maar nog steeds goed leesbaar, treffen we onderaan de naam Barry Hay, bekend van de Golden Earring. Het lijkt een uit de hand gelopen contactadvertentie, maar in werkelijkheid is het affiche, dat in een oplage van tienduizend stuks zal worden verspreid, een auditie-oproep voor een nieuwe meidengroep, of zoals Hay zelf het omschrijft: "Een waanzinnige *all chick* rock-'n-roll band."

Gezocht worden meiden van 17 tot 21 jaar. '*P.S. Bitches are welcome, it's gonna be a wild ride*,' laat Barry Hay, 52 jaar oud en vader van een dochter, verder weten. Het was die dochter, de elfjarige Bella, die aanzette tot deze actie, zegt de zanger. "Eerst hield ze van Britney Spears, nu draait ze de hele dag Blink 182 en Sum 41. *Society punk* noem ik zulke muziek; niet gevaarlijk, wel *catchy*."

'Papa,' wilde de kleine Bella weten, 'waarom zijn het altijd jongetjes die zulke muziek maken en nooit eens meisjes?' En daar wist vader Hay het antwoord ook niet op. "Vandaar deze actie. Ik snap echt niet waarom er geen meidengroep is die rock-'n-roll maakt. Volgens mij loopt er genoeg vrouwelijk talent rond."

Wat Hay voor ogen staat, is 'vier Anoukies bij elkaar'. Bij de audities hoopt hij dan ook vooral 'wilde meiden' te zien. "Kostschoolmeisjes omvormen tot ruige types, daar beginnen we niet aan. Ze moeten van zichzelf al wild zijn." En o ja, dat vergeet hij bijna: "Ze moeten ook echt kunnen spelen."

Barry Hay zal tezijnertijd alleen als adviseur en eventueel songschrijver bij de groep betrokken zijn. Het management laat hij over aan Cees van Leeuwen, bekend van Shocking Blue, Dolly Dots en jongensgroep Caught in the Act. Horen bands eigenlijk niet gewoon vanzelf te ontstaan, zonder tussenkomst van oudere heren?

Hay: "Het meest romantische is een bandje dat ontstaat op het schoolplein, maar als dat niet gebeurt, wil ik best een handje helpen." En mag Bella later de rock-'n-roll in? "Ze zit op pianoles, maar is daar nogal laks in."

Info vanaf morgen: www.hisama.nl

Michael Jackson gaat film regisseren

Michael Jackson gaat een film regisseren met de onbekende Canadese regisseur Bryan Michael Stoller. Jackson financieert de film, met de werktitel Home Of The Angels, zelf. Dat gaat hem 12 miljoen dollar kosten, in filmtermen spreekt men dan van een low-budget productie. Maar hoe JF 11 kwam Jackson in contact met 16/11 Stoller? De Canadees verklaart: „Michael nam 15 jaar geleden contact met mij op. Ik had zojuist een film geregisseerd met een jongetje die de interesse had gewekt van Michael, Brandon Adams. Hij wou hem graag casten voor zijn videoclip voor Bad." Achttien maanden geleden werd Stoller wederom benaderd door Jackson. De zanger wou graag een privé-vertoning van Stollers film Undercover Angel op zijn landgoed Neverland. Stoller: „Het is alsof je Disneyland binnenloopt, alleen is er niemand, behalve Michael Jackson." Michael Jackson zal niet te zien zijn in zijn regiedebuut, wel hebben Stoller en hij plannen voor een tweede film, getiteld The Dragon's Candle. Hierin gaat Michael een tovenaar uit de elfde eeuw spelen. „Michael houdt van make-up en vermommingen, dus voor hem is die rol perfect", aldus Stoller. (Novum)

Berouwvolle koning schenkt meisjes os

MAHLANYA JF 11 12/11 Koning Mswati III van Swaziland heeft gisteren bekend dat hij een door hem uitgevaardigde wet heeft geschonden. Als boetedoening heeft hij een groep jonge vrouwen die hem aan zijn plichten kwamen herinneren, een os geschonken.

De 33-jarige vorst van het land dat aan Zuid-Afrika en Mozambique grenst, bepaalde in september dat in de strijd tegen aids de 'umchwasho', de traditionele kuisheidsrite, weer werd ingevoerd. Tieners mogen vijf jaar lang geen seks bedrijven. Zijn woorden waren nog niet koud of de vorst maakte bekend dat hij een zeventienjarig meisje tot zijn achtste bruid zou nemen. Ongeveer driehonderd jonge vrouwen waren gisteren naar het paleis van Mswati in Ngabezweni gekomen om de koning te herinneren aan de 'umchwasko'. Volgens deze rite moeten jonge maagden een donkere wollen sjaal dragen om te laten zien dat ze geen seks mogen bedrijven. Jongeren die de kuisheidsregel overtreden moeten als boete een rund of 1300 emalangeri (375 gulden) betalen.(AFP)

SGP wil af van abortus, porno en homohuwelijk

GPF 21/11

DEN HAAG/ANP - Het gisteren in Den Haag aangeboden verkiezingsprogramma van de SGP is vooral bedoeld als een poging de naar eigen zeggen 'geestelijke dijkdoorbraak na acht jaar paars bewind' ongedaan te maken.

Zo moet abortus worden verboden, evenals euthanasie, soft- en harddrugs, klonen van mensen en dieren en reclame voor tabak en drank. Verder moet het bordeelverbod opnieuw worden ingevoerd, is productie en bezit van pornografie verboden en moet de wettelijke erkenning van het homohuwelijk en de adoptiemogelijkheid voor homoparen worden teruggedraaid. Tot slot verzet de partij zich tegen de toenemende multireligiositeit en wil het een exclusieve positie voor de zondag en de christelijke feestdagen, het Wilhelmus en de christelijke ambtseed.

PvdA en D66 nemen initiatief tot een Kinderombudsman

ANP NK 23/11

DEN HAAG

De Kamerleden Arib (PvdA) en Van Vliet (D66) dienen vrijdag bij de Tweede Kamer een initiatiefwet in om te komen tot de instelling van een Kinderombudsman. Kinderen tot 18 jaar moeten bij de Kinderombudsman terechtkunnen als zij denken door de overheid of andere instellingen verkeerd te zijn behandeld.

Twee jaar geleden nam de Tweede Kamer al eens bijna unaniem een motie aan waarin om een Kinderombudsman werd gevraagd. Minister Borst voelde daar toen niets voor. De minister van Volksgezondheid zal de ombudsman moeten benoemen.

SGP wil verbod op homoseksualiteit in het openbaar

NRC

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 20 NOV De SGP wil een verbod op het praktiseren van homoseksualiteit in het openbaar. Dat zei partijvoorzitter W. Kolijn vanmorgen tijdens een toelichting op het nieuwe verkiezingsprogramma van de SGP. Kolijn vindt homofilie in dezelfde lijn liggen als pedofilie. „Over de geaardheid mag je niets zeggen, maar als je hier uiting aan geeft zou je vervolgd moeten worden wegens onzedelijk gedrag", aldus de partijvoorzitter. De christelijke partij wil de 'geestelijke dijkdoorbraak' onder zeven jaar Paars terugdraaien. De SGP wil een aantal onethische beslissingen die het paarse kabinet heeft genomen, zoals het legaliseren van het homohuwelijk, euthanasie, onderzoek en proeven met menselijke embryo's, het legaliseren van prostitutie en het „opgedrongen tweeverdienerschap, waardoor gezinnen onder een toenemende (financiële) druk komen te staan".

Homo's tegen SGP

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 22 NOV. De *Gay Krant* en Stichting Vrienden van de Gay Krant hebben gisteren aangifte gedaan tegen partijvoorzitter W. Kolijn van de SGP. Ze vinden de uitspraken die Kolijn dinsdag in deze krant deed over homoseksueel gedrag „aanstootgevend", en vrezen dat deze een toename van geweld tegen homoseksuele jongeren in de hand werken.

Kolijn had gepleit voor een verbod op het tot uiting brengen van homoseksualiteit in het openbaar. Dat zou strafbaar moeten worden gesteld. Hij zei tevens dat homofilie op dezelfde lijn ligt als pedofilie.

Overigens heeft Kolijn gisteren zijn uitspraken genuanceerd. „Ik ben er dinsdag niet in geslaagd om een evenwichtig antwoord te geven over dit onderwerp. Ik geef toe dat het mijn fout is. Mijn standpunten waren onzorgvuldig en ik neem ze terug. Het gaat er ons niet om, onderscheid te maken tussen homofiele, heterofiele of pedofiele uitingen in het openbaar. Wij menen dat onzedelijk gedrag in zijn geheel niet in het publieke leven thuishoort."

Deze nuancering is voor H. Krol, hoofdredacteur van de *Gay Krant* en voorzitter van de Stichting Vrienden van de Gay Krant, geen reden om de aangifte terug te trekken. „Tegenwoordig roept elke maand wel een geestelijk leider iets over homoseksuelen, krijgt daar vervolgens spijt van en trekt zijn uitspraak dan snel weer terug. Maar ook na zo'n excuus blijft de oorspronkelijke boodschap bij de aanhangers hangen en nemen ze die zelfs over."

De *Gay Krant* vraagt in een brief aan de Tweede Kamer om zo snel mogelijk opheldering te geven over de grenzen tussen drie grondrechten: vrijheid van godsdienst, vrijheid van meningsuiting en verbod op discriminatie. Het kabinet werkt al aan een notitie hierover naar aanleiding van een aangenomen motie van het Kamerlid Dittrich (D66).

de Akker

Reformatorische basisschool

Kringloop 471 - 473
1186 HD Amstelveen
Tel. 020 - 645 19 08

Het bestuur van de Reformatorische basisschool "de Akker" te Amstelveen vraagt een

Groepsleerkracht m/v wtf 1.0

Voor deze functie zoeken wij iemand die:
- van harte Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid onderschrijft
- met liefde het zaad op 'de akker' van het kinderhart wil strooien
- een fijne en goede juf of meester wil zijn voor de kinderen in een midden- of bovenbouwgroep

Potloodventer

Op een doordeweekse ochtend wandel ik door een groengebied. Ik kwam daar weleens vaker samen met mijn hond, maar onlangs heb ik haar moeten laten inslapen – kanker had zich als onkruid door haar lijf gewoekerd.

Er nadert een vrouw met in haar kielzog een dalmatiër. In een reflex draai ik me om. Elsa heeft een broertje dood aan dalmatiërs: ooit had ze daarmee een flinke vechtpartij en dat stond voorgoed in haar geheugen gegrift – de stippeltjeshond was voor eeuwig uit de gratie.

Maar Elsa is niet meer. Hoe lang zou ik die reactie houden? De vrouw bindt haar hond aan de lijn en bij het passeren kijkt ze me argwanend aan.

Ik groet haar. Ze lispelt en gaat me vlug voorbij.

Langzaam dringt het tot me door dat ik zonder hond een volkomen andere identiteit krijg toegemeten. Want wat doet die man hier alleen in dit groene oord? Met de dood van mijn makker verandert mijn status van gezonde jongeman tot die van potloodventer, verkrachter of halve zool.

MÉLAND LANGEVELD

Walter van der Kooi

Op trimtocht door het bos hoor ik geluiden die voetbal verraden. Ik loop erheen langs een grasveld waar omheen een dijkje. Lichtmasten doen vermoeden dat het de plaatselijke ijsbaan betreft die, inderdaad, Wintervreugd heet. De mooiste van Nederland, en voor de jeugd hoop ik dat het ooit weer zal vriezen: Amor is een fel kortebaanschaatsertje. Daarnaast het veld waarop Witteveense Boys 2 tegen Hoogeveen speelt. Verrassend aardige partij met drie echtgenotes als publiek. De grensrechter blijkt niet alleen supporter maar ook trainer van Hoogeveen: rennend brult hij instructies, waarschuwt voor de inkomende en wijst op de vrije man. Boeiende vermenging van lastig te verenigen functies. Hij ziet vaak buitenspel maar de scheids wil dat, niet ten onrechte, wel eens negeren.

«Grens» ziet er vervaarlijk uit met vierkant postuur en ringen overal doorheen, maar desgevraagd word ik hartelijk ingelicht over het scoreverloop. Als de Witteveen-reserve hem besluipt en armen om zijn fikse buik slaat («om Grens kun je niet heen») bewijst zijn lachende reactie dat felheid en partijdigheid wel degelijk kunnen samengaan met kameraderie en relativering. De reserve vertelt dat «Scheids» in de niet meer gebruikte kerk woont en dat de oudste en beste speler hoofd der lagere school is — een instituut dat jonge ouders niet doet verhuizen en het dorp leefbaar houdt. Maar hopen dat die ouders niet trappen in Nagel- en Fortuyn-opportunisme.

De volgende dag ontmoet ik een pupil van bovenmeester. Hij zal acht zijn, groet hartelijk en fietst naar de brievenbus. «Meneer, ik begrijp er niks van», roept hij van ver. Ik erheen. «Lichting tijdens bezorging» staat er. «Die brief moet naar mijn vriendje.» Ik stel hem gerust: morgen heeft vriendje de brief. «Dan krijg ik er een terug», zegt hij blij. We lachen en op dat moment passeert een argwanende dorpsmoeder.

Onschuld bestaat zelfs niet meer in dit betrekkelijke paradijs en ook ik zie mezelf als vieze ouwe man.

Terug in Amsterdam rijdt een tienjarige op skateboard me net niet van de sokken en roept op mijn «Uitkijken, kameraad»: «Hou je bek, jij». Locatie, kleding en accent verraden de *upper class*. Even later moet ik, op de smalle stoep, uitwijken voor mijn fietsende jonge buurvrouw. Ze woont er bijna een jaar, heeft nog nooit teruggegroet en kijkt ook nu straal door me heen. Advocaat is ze, net als haar man. En asociaal. Terug naar Witteveen om daar schoolhoofd te worden en mee te voetballen? Maar in een winters bosdorp kom ik mezelf tegen. Dat is pas écht erg.

Kamer wil gewelddadige mannen uit huis zetten

DEN HAAG – Minister Korthals van Justitie zet haast achter zijn onderzoek naar het gedwongen uit huis zetten van mannen die hun vrouw of kinderen mishandelen. Hij zegde dit gisteren onder druk van de Tweede Kamer toe. De Kamer, onder leiding van PvdA en D66, vindt het de omgekeerde wereld dat slachtoffers van huiselijk geweld nu vaak het huis moeten ontvluchten. Korthals laat onderzoeken of het wettelijk mogelijk is de dader het huis uit te zetten.

Mishandelde vrouwen staan vaak in de kou

Per jaar vluchten 20.000 vrouwen omdat ze door hun man worden mishandeld. Voor de helft van hen is geen opvang.

Door onze redacteur JANNETJE KOELEWIJN

AMSTERDAM/DEN HAAG, 28 NOV. Een jonge Afrikaanse vrouw belde het meldpunt vrouwenopvang tijdens de Nederlandse les. Ze werd mishandeld door haar man, ze wilde scheiden. Ze wilde in ieder geval onmiddellijk weg. Het meldpunt gaf haar het nummer van Els van Blokland, advocaat in Amsterdam. Ze mocht meteen komen.

„Ze kwam hier binnen met een kind van nog geen jaar", zegt Els van Blokland. „Haar man kwam achter haar aan, die had ontdekt wat ze van plan was. Er kwam nog een man achter hen aan, die had op straat gezien dat ze ruzie hadden en was bang dat de vrouw iets zou worden aangedaan. Blijf alsjeblieft hier, zei ik tegen hem. Ik dacht: die kan me helpen om de boel in bedwang te houden."

De Afrikaanse was voor haar verblijfsvergunning van haar man afhankelijk, ze had recht op hulp. Blokland begon te bellen met opvanghuizen. „Het was volstrekt duidelijk dat ze niet met haar man mee naar huis kon." Ze wordt nog boos als ze denkt aan alle uren die het haar kostte de Afrikaanse onder te brengen – niet eens het werk van een advocaat. „Het was geen plaats, geen plaats. En als er ergens wel plaats was, begonnen ze over geld."

De Afrikaanse had haar paspoort niet bij zich, de sociale dienst wilde niet aan het opvanghuis beloven dat er voor haar zou worden betaald. „Iedereen begon elkaar te gen te werken, niemand had het over veiligheid." Uiteindelijk kon de Afrikaanse terecht in Hilversum, op voorwaarde dat ze geld meenam. „Ik heb de politie nog mocten smeken om haar te begeleiden naar het Centraal Station."

Incke Smidt, directeur van de Federatie Opvang, waaronder de opvanghuizen voor mishandelde vrouwen vallen, verdedigt zich niet. Ze noemt alleen wat getallen. In 1998 moesten de opvanghuizen 9.000 vrouwen afwijzen wegens plaatsgebrek. In 2000 waren het er 11.400, de helft van het aantal vrouwen dat zich meldt. En dan worden dat zich meldt. En dan worden den illegale vrouwen niet meegeteld. Die mogen niet in een opvanghuis worden opgenomen, ook al zijn ze net ontsnapt aan de smokkelaars die hen dwingen tot prostitutie. Of zijn ze op weg naar Nederland verkracht door de mannen van wie ze afhankelijk zijn. „Dat gebeurt 30 procent van de vrouwen", zegt Smidt. „Dat we voor hen niets kunnen doen, is heel frustrerend." [• *Vervolg* MISHANDELING: pagina 2]

Kinderrechten

Henriëtte Lakmaker

'Ik wil niet vroeg naar bed. Geef die enquête terug, dan verander ik hem nog even', zegt Jonne (11). Of ze mee mag beslissen over bedtijd, luidt een van de vragen van de kinderrechtenenquête. Nee, had Jonne naar waarheid beantwoord, maar tegen bedtijd bevalt haar dat niks.

Weten kinderen eenmaal waar ze wel of niet recht op hebben – of denken ze dat te weten – dan wordt die kennis ogenblikkelijk tegen de ouders gebruikt. Zijn ze niet al mondig genoeg tegenwoordig?

Vandaag publiceert Trouw, net als twee jaar geleden, de enquête over de rechten van het kind (zie pagina 16). Het Kinderrechtencollectief, initiatiefnemer van de enquête, wil ermee in kaart brengen wat kinderen weten en zouden moeten weten over het VN-verdrag over de rechten van het kind.

Best mogelijk, maar feit is dat de Nederlandse overheid veel te laks is in het verspreiden van informatie over de rechten van het kind, zeggen Maud Droogleever Fortuyn van Unicef en Stan Meuwese van Defence for Children (DCI). Zij zijn lid van het Kinderrechtencollectief, initiatiefnemer van de enquête.

Droogleever Fortuyn: „Er is sinds 1995, toen het VN-verdrag over de rechten van het kind in werking trad, weinig informatie verstrekt aan kinderen." Om daar iets aan te doen organiseren DCI, Unicef en andere organisaties jaarlijks het Kinderrechtenfestival. Afgelopen zondag vond dat plaats in de Rotterdamse Ahoy'.

Vandaag is er dan de kinderrechtenenquête. De enquête, die vooral wordt verspreid via kranten en scholen, is twee jaar geleden ook gehouden. Wat weten Nederlandse kinderen tussen de 12 en 18 jaar van hun rechten? Beseffen zij dat het niet alleen gaat om kinderen den vreemde met een driecijferig gironummer maar ook om henderen in de regering in de gaten houdt. Enkele jaren geleden is de Nederlandse regering op de vingers getikt door de Verenigde Naties. In maart moet het kabinet verslag doen van het beleid op het gebied van kinderrechten. Het collectief legt een schaduwrapport aan. Daarbij nemen zij alle instellingen onder de loep die te maken hebben met kinderen, zoals de bureaus voor jeugdzorg.

Jeder kind heeft recht op zorg en liefde, maar, zeggen Droogleever en Meuwese, „er zijn nog steeds enorme wachtlijsten in de jeugdzorg". Zij maken zich grote zorgen over de jeugdhulpverlening in Nederland. Het lijkt wel of steeds minder jongeren geholpen kunnen worden, doordat er te weinig hulpverleners zijn. Jongeren in gesloten inrichtingen hebben volgens het verdrag recht op zorg, onderwijs en vermaak, maar dat kan hen niet altijd worden geboden vanwege personeelstekort. Ze zitten steeds vaker de hele dag in de cel. Er wordt al jaren gewacht op een nieuwe wet op de jeugdzorg, die de hulpverlening moet verbeteren, maar het ontwerp is nog steeds niet af, zegt Meuwese.

Geen enkel kind mag mishandeld worden, maar de meldpunten kindermishandeling (amk's) zijn huiverig voor een grote publiciteitscampagne, omdat ze vrezen het aantal meldingen niet aan te kunnen. Vluchtelingenkinderen hebben recht op extra hulp; dat gaat moeilijk samen met een streng asielbeleid. Advocaten en rechters blijken nog on-

De enquête is te vinden op pagina 16.